

M HKA 2012

Jaarverslag

Inhoud

1	INLEIDING	8
2	AFDELINGSNIEUWS	14
2.1	PRESENTATIE	
	2.1.1 Programmering	
	2.1.2 Productie	
	2.1.3 Cinema Zuid	
	2.1.4 Stagiaires in 2012	
2.2	ABCD	
	2.2.1 Archiefwerking	
	2.2.2 Bibliotheek	
	2.2.3 Collectiebeheer	
	2.2.4 M HKA_Ensembles	
2.3	PUBLIEKSWERKING	
	2.3.1 Communicatie	
	2.3.2 Bemiddeling	
2.4	ONDERSTEUNING	
	2.4.1 Financiën en HR-beleid	
	2.4.2 Organisatie en beleid	
	2.4.3 Infrastructuur en facilitair beheer	
	2.4.4 M HKA Cyclus	
	2.4.5 Raad van Bestuur: samenstelling en werking	
3	SOCIAAL-ECONOMISCH VERSLAG	44
3.1	Omzet (uitgaven versus inkomsten)	
3.2	Personeel	
3.3	Werkingskosten	
3.4	Groei subsidies en toelagen	
3.5	Kunstenaars	
4	VERWERVINGEN - BRUIKLENEN 2012	50
4.1	Aankopen 2012	
4.2	Schenken 2012	
4.3	Werken in bruikleen aan het M HKA	
4.4	Bruiklenen 2012	
	4.4.1 Langdurige bruiklenen	
	4.4.2 Tijdelijke bruiklenen	
5	BEZOEKERSAANTALLEN 2010-2011-2012	68
5.1	Overzicht bezoekersaantallen 2010-2011-2012	
5.2	Extra Muros projecten 2012	
5.3	Te gast in Cinema Zuid 2012	
5.4	Per tentoonstelling 2010-2011-2012	
5.5	Zaalverhuur zonder bezoek aan tentoonstellingen 2012	
6	M HKA TENTOONSTELLINGEN	74
6.1	Chantal Akerman - Too Far, Too Close	
6.2	Jimmie Durham - Een kwestie van leven en dood en zingen	

7	M HKA COLLECTIEPRESENTATIES	84
7.1	Collectiepresentatie XXIX: Spirits of Internationalism. 6 European Collections 1956-1986	
7.2	The Museum of Forgotten History XXX – Maarten Vanden Eynde in dialoog met de M HKA collectie	
7.3	Vitrinepresentatie 'Neonlicht'	
7.4	Collectiepresentatie XXXI: 5 ensembles, 25 jaar M HKA	
7.5	Collectiepresentatie XXXII: Persoonlijkheidstest	
8	LONELY AT THE TOP	98
8.1	Nieuwe kunst in Antwerpen 1958-1962	
9	FoMu-TENTOONSTELLINGEN	102
9.1	Vrielynck-Collectie #2 – Zoe Beloff – The Infernal Dream of Mutt and Jeff	
10	EXTRA MUROS	106
10.1	Meesterwerken in het MAS. Vijf eeuwen beeld in Antwerpen	
10.2	Tracés – Analogieën en dissonanten (Kroonstraat 166, Antwerpen)	
10.3	Visite (Arenberg, Antwerpen - Kasteel Le Paige, Herentals)	
10.4	Art Brussels	
10.5	Symposium Paul De Vree. Posities tussen poëzie, plastische kunst en performance (Letterenhuis, Antwerpen)	
10.6	Graphology (The Drawing Room, Londen)	
11	DE INTERNATIONALE	114
12	EVENEMENTEN	118
12.1	Structurele evenementen	
12.1.1	Art's Birthday	
12.1.2	Champ d'Action	
12.1.3	Time Canvas onder artistieke leiding van Champ d'Action	
12.2	Occasionele evenementen	
12.2.1	Canvascollectie	
12.2.2	Lezing Nedko Solakov, Sint Lucas Antwerpen Horizontal Drawing i.s.m. NICC	
12.2.3	Ben Patterson	
12.2.4	Boekvoorstelling A Day at the Museum	
12.3	Evenementen Bemiddeling	
12.3.1	Krokuskriebels 2012	
12.3.2	Erfgoeddag	
12.3.3	Museumnacht	
12.3.4	Kunstendag voor kinderen	

13	PUBLICATIES	126
13.1	Flankerende publicaties	
13.1.1	De Internationale	
13.1.2	L'Internationale Post-War Avant-Gardes Between 1957 and 1986	
13.1.3	Chantal Akerman. Too Far, Too Close	
13.1.4	Jimmie Durham. A Matter of Life and Death and Singing	
13.1.5	Nieuwe Kunst in Antwerpen 1958-1962	
13.1.6	Graphology: Drawing from Automatism and Automation	
13.1.7	ORLAN. mesuRAGEs (1968-2012)	
13.2	Tijdschriften	
13.2.1	Afterall	
13.2.2	E-flux	
13.2.3	Nieuwjaarsboekje	
14	CINEMA ZUID	132
14.1	Filmhistories	
14.2	Reeksen	
14.3	Off-Stream	
14.4	Matinees	
14.5	Re-Run	
14.6	Zazie op Zondag	
14.7	Te Gast	
14.8	Evenementen	
14.9	Het filmeducatief aanbod van Cinema Zuid 2011-2012	
14.10	Bemiddelings- en communicatieinstrumenten	
15	EXTERNE WAARDERING	144
15.1	Vragen aan de instelling en medewerkers	
15.2	Opleidingen en leermogelijkheden binnen de instelling - buitenlandse werkopdrachten	
15.3	Bezoek aan toonaangevende kunstmanifestaties en tentoonstellingen in binnen- en buitenland	
16	ORGANOGRAM	152
17	SEMI-VASTE MEDEWERKERS M HKA	156
17.1	Aantal PWA-medewerkers in 2012	
17.2	Jobstudenten	
17.3	Vrijwilligers	
18	VRIENDEN VAN HET M HKA	164
19	BEDRIJVENCLUB	172
20	NOCTURNES EN VERHUUR ACCOMMODATIE	180
21	FOTOCREDITS	184



1 Inleiding

In 2012 diende het M HKA zijn planning te heroriënteren omdat bleek dat zelfs de minimale vragen uit het beleidsplan 2012-2016 niet positief beantwoord zouden worden. Wel werd het aankoopbudget terug van nul opnieuw op 100.000 euro gebracht.

M HKA zocht naar oplossingen om vanuit deze situatie zijn door zijn overheid aangereikte missie verder waar te maken, met name *het uitdragen van cultuurvorming via tentoonstellingen en de uitbouw van een eigen collectie*, en *het versterken van een internationaal profiel en een voortrekkersrol in eigen land*.

M HKA dient deze verwachtingen waar te maken in een klimaat waarbij van overheidswege maar een beperkte aandacht te merken is voor de museumfuncties, en waarbij in het publieke veld geen onderscheid wordt gemaakt tussen musea en kunst- en cultuurhallen. De waardering wordt daarbij vooral getoetst aan het publiekssucces, het gevoel van actualiteitswaarde binnen het veld en de lokale media-aandacht voor tentoonstellingen.

M HKA kwam tegemoet aan deze situatie door meer in te zetten op monografische tentoonstellingen die beter bij de huidige lokale verwachtingen aansluiten. Het kiest daarbij voor kunstenaars die belangrijk zijn voor de kunsthypothese die het museum ook in zijn collectie uitdraagt. Het streeft naar overzichten van artistieke oeuvres die de canonisering van het oeuvre een stap verder willen zetten en het op een vitale manier willen verdiepen.

Dat gebeurde in 2012 met Chantal Akerman, de internationaal bejubelde kunstenares en filmmaakster wiens oeuvre nooit eerder in eigen land op een zo diepgaande manier werd getoond, alsook met de kunstenaar Jimmie Durham die op talloze manieren sterk verbonden is met de Vlaamse scène en zich nu een Euraziat noemt.

Alle andere projecten van het M HKA in 2012 waren als tentoonstelling geformatteerde collectieprojecten. Twee interventies werden bijzonder goed gemaakt. Maarten Vanden Abeele stelde met zijn eigen werk en de collectie een museum samen uit een onbepaalde toekomst waarin ons heden met bevreemding wordt bekeken. Zoe Beloff maakte op basis van een filmpje uit de precinema- en cinemacollectie Vrielynck een tweede interventie in die collectie, in het kader van een drieluik, gecurateerd door Edwin Carels.

Het meest renderend voor de collectieopbouw waren de 'Vijf ensembles' waarmee in het najaar 25 jaar M HKA werd gevierd door terug te duiken in de rijke ICC-geschiedenis. Daarbij werd gekeken welke bijkomende ankerpunten uit deze — nu snel vermarkte — periode nog aan het collectiebeeld konden worden toegevoegd. We verwierven van Gordon Matta-Clark alle films die de kunstenaar zelf zo cruciaal vond, en onderzochten eindelijk het instellingsarchief. Dit leverde onder meer een identificatie op van vintage-foto's, nooit eerder gepubliceerde kleurnegatieven van het documentawerk 'Jacob's Ladder' en een correct beeld van de historiek van de Office Baroque saga, een deel van de mythe over de start van het museum. M HKA heeft nu ook een basis in de collectie om het werk van Gordon Matta-Clark op een steeds wisselende manier te tonen. Hetzelfde geldt voor Antoni Muntadas, waarvan twee sleutelwerken uit midden jaren 1970 werden verworven en waarrond een divers ensemble kon worden opgebouwd, en voor ORLAN, waarvan haar ICC-tentoonstelling op basis van het in archief aanwezige productiemateriaal kon worden hermaakt, mét nieuwe performances als aanvulling van het werk uit de jaren 1970. M HKA is nu de enige instelling naast Beaubourg met een volledig ensemble van de werken die voortkomen uit deze performances, die bij de referentiewerken horen van de performancekunst door kunstenaressen uit de jaren 1970.

Naast deze drie presentaties maakte het M HKA van de gelegenheid gebruik om een overzicht te tonen van de installaties van Guillaume Bijl en werd er plaats gegeven aan het onderzoeksproject van Johan Pas rond Paul De Vree. Op deze manier werd opnieuw een stap gezet in een meerjarentraject van herwaardering van de visuele poëzie die een bijzonder element is van de internationaliteit in het Antwerpen van de tweede helft van vorige eeuw.

Het M HKA maakte samen met Jan Ceuleers een reeks rond het startpunt van de internationalisering door de neo-avantgarde in Vlaanderen via een onderzoek in vijf hoofdstukken van de vage stadsmythe die G58/Hessenhuis was. Dankzij dit traject verwierf het M HKA 'Autotheater' uit 1959 van Daniel Spoerri, een belangrijk referentiepunt voor de collectie. In 2013 wordt dit hopelijk aangevuld met een werk van Jan Hendrikse.

De nieuwe deelverzameling romans van kunstenaars (een ander 'medium' dan dat van klassieke kunstenaarsboeken) werd eind 2012 in M HKA als insert getoond en werd al meteen in zijn geheel als bruikleen ingepland voor begin 2013 in de Elisabeth Foundation for Arts in New York.

De bezoekerscijfers stegen in 2012 van 59.536 naar 69.406 voor het M HKA zelf, van 24.204 naar 27.353 voor Cinema Zuid, in totaal 96.759 bezoekers. Hierbij dient te worden vermeld dat de 12.000 bezoekers voor de tentoonstelling in het Fotomuseum hierin zijn inbegrepen en dat de directie van het FoMu de overeenkomst met het M HKA heeft stopgezet, zodat dit totaalcijfer volgend jaar drastisch zal dalen. Hierbij niet verrekend zijn de bezoekers voor de tentoonstelling 'Meesterwerken in het MAS' in het Museum aan de Stroom die uiteindelijk op 331.419 bezoekers afklokte.

Internationaal scoorde het M HKA bijzonder goed, met vooral voor Jimmie Durham een wereldwijde aandacht. In 'The Best of 2012' van het leidinggevende Amerikaanse kunsttijdschrift Artforum werd het M HKA met elk van zijn twee grote tentoonstellingen in de top tien lijst vermeld, 2 op in totaal 120, een resultaat dat een kleine Europese instelling niet mag verwachten te kunnen herhalen. Nav Haq, de nieuwe collega-curator, werd door ICI (Independent Curators International) in New York uitgeroepen tot beloftevolle curator van het jaar.

Nav Haq volgde in 2012 Dieter Roelstraete op die zijn eerste stappen als curator in het M HKA zette en nu senior curator wordt in het MCA in Chicago. Ook dat mag gelden als een indicatie van de internationale uitstraling van het M HKA. Voorts is het M HKA mede-uitgever van Afterall, een van dat dozijn wereldwijd verdeelde kunsttijdschriften. M HKA werkt structureel museaal samen met een aantal toonaangevende Europese musea in het samenwerkingsverband 'L'Internationale'. Het onderzoeksproject rond de kunst uit de periode 1957-1986, met als ambitie de naoorlogse canon te herijken, was nog zichtbaar in de dubbeltentoonstelling 'Spirits of Internationalism' die parallel doorging in het M HKA en het Van Abbemuseum in Eindhoven. Dit project werd in 2012 afgesloten met een publicatie bij de Zwitserse uitgeverij JPR/Ringier.

Alleen al met Nederlandse instellingen heeft het M HKA overigens een tiental ernstige samenwerkingen. Het beheert duurzaam de collectie van de Vleeshal in Middelburg. Samen met de grote Nederlandse musea (Boijmans van Beuningen Rotterdam, Stedelijk Museum Amsterdam, Museum De Pont Tilburg, Haags Gemeentemuseum) beheert M HKA 'ARTtube', een online videokanaal over kunst en design. Voorts heeft het M HKA een residentie in de Jan Van Eyck Academie in Maastricht.

Financieel was 2012 geen goed jaar, met een deficit van 136.242 euro. Dit deficit is te wijten aan een ongelukkige samenloop van factoren. Zo werd een structurele subsidie van de provincie volstrekt onverwacht stopgezet met een aankondiging in de loop van het werkingsjaar. De hogere ambitie (en kost) van prestigieuze tentoonstellingen als Jimmie Durham werd wel vertaald in een meer precieze projectbegroting, maar dit werd onvoldoende vertaald in een tijdig aantrekken van externe middelen. De toegezegde subsidie van de stad viel lager uit dan initieel werd toegezegd, de beloofde hulp bij sponsoring bleef uit, maar ook M HKA zelf realiseerde die maar beperkt. Coproducties die zeker mogelijk waren geweest, werden niet gerealiseerd. Dat is maar voor een deel te verklaren door de weerstand van de kunstenaar zelf hiertegen, en is voornamelijk te wijten aan een late start van de operationalisering van deze vraag. De bezoekersinkomsten zijn gestegen, maar zijn minder dan geraamd.

Wat betreft de museale trajecten van het M HKA op lange termijn, dienen enkele opmerkelijke feiten te worden vermeld. In 2012 kon de renovatie van het Panamarenkohuis worden afgerond en werd de herinrichting ervan opgestart. De werking met de ensemble-software werd in ambitieuze proeftrajecten opgestart, waarbij de bemiddelingswerking zich pro-actief mee ging engageren om het gebruik ervan in de tentoonstellingszalen te ontwikkelen.

Er werd meer aandacht besteed aan een ecologisch werkend museum met 'M HKAcyclus'.



2 Afdelingsnieuws

2.1.1 Programmering

2012 was een jubileumjaar voor M HKA. Vijfentwintig jaar jong, zilver dus... Een goede reden voor een feestelijk programma.

De formats van de vorige jaren werden grotendeels behouden, maar de frequentie en de duur van de verschillende tentoonstellingen en activiteiten werden lichtjes aangepast. Dit niet alleen om te focussen op wat in de voorbije kwarteeuw werd verzameld — er waren 4 collectiepresentaties te zien, in 2011 slechts 2 — maar ook om dieper te kunnen ingaan op de kunstactiviteiten in Antwerpen tijdens de periode voorafgaand aan het ICC, nl. de jaren '50 en '60.

Naast dit accent op de verzameling en op het kunstklimaat in Antwerpen in het pré-M HKA-tijdperk organiseerden we bovendien grootschalige retrospectieven van Chantal Akerman en Jimmie Durham. Twee iconische hedendaagse kunstenaars en twee uitzonderlijke individuen die beiden hun stempel gedrukt hebben en inspiratiebron waren en zijn voor jongere generaties beeldende kunstenaars.

Financieel en organisatorisch werd op beide tentoonstellingen veel ingezet. De vereende inspanningen van alle afdelingen leidden tot een soepele samenwerking en brachten ons organisatorisch op een hoger niveau, maar de keuze om deze expo's ruimer te budgetteren dan normaal had ook zo zijn gevolgen voor de collectiepresentaties waar met karige middelen gouden appels op zilveren schalen moesten getoverd worden.

De eerste van de **grote tentoonstellingen 'Too far, Too Close'** was gewijd aan **Chantal Akerman**, een icoon van het feminisme en bejubelde filmmaakster. Deze eerste Europese retrospectieve bracht een overzicht van haar filmisch installatiewerk in verhouding tot haar ouder, experimenteel filmwerk. De sfeervolle tentoonstelling die de sleutelaspecten van haar oeuvre belichtte, was geconcipieerd als een totaalervaring waarbij de bezoekers ondergedompeld werden in het beeldverhaal. In een begeleidend boek werd het onbekende terrein in kaart gebracht tussen Akermans filmwerk en haar praktijk als installatiekunstenaar. De expositie was uitstekend gecontextualiseerd o.m. door video-interviews met haarzelf, andere kunstenaars, curatoren en filmtheoretici, door de realisatie van een Akerman-Ensemble en door een filmprogramma en Artist Talk in Cinema Zuid. Dit alles leidde tot een goede publieksopkomst (20.028 bezoekers) en een tweede plaats in 'Best of 2012' van het Amerikaanse tijdschrift Artforum.

Voor '**Een kwestie van leven en dood en zingen**', de eerste grootschalige overzichtstentoonstelling van **Jimmie Durham**, verzamelde het M HKA meer dan 120 werken van deze invloedrijke kunstenaar, kritisch denker en tevens vooraanstaand essayist, dichter en activist. Een diepgaand onderzoek en de aanleg van een uitgebreide gegevensbank — waarvoor we toegang kregen tot Durhams persoonlijke archief — ging de tentoonstelling vooraf en zo werd een bijzonder inzicht in zijn oeuvre en methodiek ontwikkeld dat zich vertaalde in de expo. De coherentie van zijn oeuvre werd benadrukt door de werken niet chronologisch maar als thematische ensembles voor te stellen. De boeiende tentoonstelling belichtte aan de hand van zowel vroeg als recent werk de verschillende facetten van zijn rijke oeuvre. De grondige research vond ook zijn neerslag in het begeleidend, rijk geïllustreerde boek dat uitgegeven werd in samenwerking met JRP/Ringier en nu al geldt als hét referentiewerk over Durham. Ook hier was de omkadering goed verzorgd: in een documentatieruimte, via mobiele applicaties en een uitgebreid Durham-Ensemble en door een Artist Talk kregen de bezoekers toegang tot een schat aan bijkomende informatie.

2013 wordt hét jaar bij uitstek waarin de M HKA-collectie aan bod zal komen, in 2012 kregen we daar al een voorsmaakje van. **Collectiepresentatie XIX 'Spirits of Internationalism – 6 European collections 1956-86'** bracht in het kader van *L'Internationale* kunstwerken samen uit zes Europese collecties. Het ging om een dubbeltentoonstelling die gelijktijdig te zien was in het Van Abbemuseum in Eindhoven. De werken in Antwerpen werden onderverdeeld in 8 'spirits' of denkbelden. Tentatieve categorieën, geaccentueerd door 8 kleurencodes die zorgden voor een verrassende architecturale toets, die uitnodigden om nieuwe relaties tussen bekende en minder bekende kunstenaars en hun werk te exploreren. Bij deze presentatie werd een verhelderend, 3-talig boekje gepubliceerd dat de bezoekers zich voor de democratische prijs van 1 euro konden aanschaffen. Het samenwerkingsverband *L'Internationale* dat hopelijk — mits toezegging van Europese subsidies — zal gecontinueerd worden in 2014, vond bovendien zijn beslag in de publicatie 'L'Internationale — Post War Avant-Gardes Between 1957-1986' waarin de hegemonie van de West-Europese en Noord-Amerikaanse kunst uit die periode aan een kritisch onderzoek wordt onderworpen.

Voor **Collectiepresentatie XXX – The Museum of Forgotten History** werd de jonge kunstenaar **Maarten Vanden Eynde** uitgenodigd door de nieuwe M HKA-curator Nav Haq om met zijn eigen werk in dialoog te gaan met de M HKA-collectie. Voor beiden was het een eerste kennismaking met de verzameling die resulteerde in een verrassend verhalende expositie met een interessante opstelling van een aantal oudere, objectmatige werken uit de collectie in combinatie met de hedendaagse 'artefacten' van Maarten Vanden Eynde.

Met **Collectiepresentatie XXXI – 25 jaar M HKA, 5 Ensembles** blikte het museum naar zijn voorgeschiedenis en besliste om als verjaardagscadeau, 'duurzaamheid' centraal te stellen. Het koos ervoor om ensembles van 5 referentiekunstenaars, die in de jaren '70 in het ICC werden getoond, te presenteren in 5 afzonderlijke tentoonstellingen en die gehelen ook te verwerken voor de collectie. Zo werd de verzameling verrijkt met ensembles van **Gordon Matta-Clark, Guillaume Bijl, Antoni Muntadas, ORLAN en Paul De Vree**. In al hun verscheidenheid gaven de 5 ensembles een indruk van internationale neo-avant-garde zoals die in het ICC floreerde. Een staalkaart van kunst die de mogelijkheden van de nieuwe media onderzocht.

In aanloop naar de presentatie van het Paul De Vree-ensemble werd onder de titel **'Neonlicht'** in een reeks van 5 opeenvolgende vitrine-expos in M HKAFE gefocust op het netwerk van De Vree en werden zijn kompanen **Henri Chopin, Ian Hamilton Finlay, Paul-Armand Gette, Edgardo Antonio Vigo en Pierre Garnier** belicht.

Eén van de orgelpunten van het feest was de mesuRAGE van ORLAN van het M HKA. Het ging om een re-enactment van haar mesurage van het ICC in 1980 waaraan op 29 juni 2012 o.m. actoren als Marina Abramovic, Guillaume Bijl en Jan Fabre deelnamen.

Door weinig financiële armslag en beperkte mankracht werden enkel een publicatie en een multipel gerealiseerd voor ORLAN. Voor de overige protagonisten waren digitale catalogi in de maak maar tussen droom en werkelijkheid...

'Collectiepresentatie XXXII – Persoonlijkheidstest' was de eerste gemeenschappelijke presentatie van curators Nav Haq en Anders Kreuger. Het ging om een vingeroefening voor de grote zomertentoonstelling van 2013 met een selectie van kunstenaars variërend van internationale sterren tot lokale legendes. A suivre...

Als een 'insert' in deze expo werd **'The Book Lovers'** getoond, een presentatie van de 108 kunstenaarsromans die het museum in de voorbije twee jaar verwierf en die begin 2013 ook getoond werd in de Elisabeth Foundation for Arts in New York.

In de drie bovenste, gratis toegankelijke, LATT-zaaltjes van het museum werd in 2012, in een samenwerking met Jan Ceuleers en Ronny Van de Velde, de zeer gesmaakte reeks **'Nieuwe kunst in Antwerpen 1958-1962'** getoond. In 5 afleveringen (#1 de zoldermythe; #2 moeten wij blinden leren zien?; #3 totaal nieuwe media scheppen; #4 centrum voor hedendaagse kunstuitingen; #5 maar het zien zelf) werd een beeld geschetst van de avant-gardekunst in Antwerpen en werd het kunstklimaat van de jaren 50-60 van vorige eeuw gedocumenteerd. De vijf tentoonstellingen werden opgehangen aan de kunstenaarsgroep G58 die in die periode spraakmakende tentoonstellingen organiseerde in het Hessenhuis. Bij elke episode nodigde het museum bovendien een jong kunstenaar uit om een werk te creëren dat inspeelde op het getoonde oude werk. Deze opdracht werd achtereenvolgens waargemaakt door **Zin Taylor, Freek Wambacq, Bart Stolle, Nadia Naveau en Eric & Boy Stappaerts**. Voor het derde luik 'Vision in Motion – Motion in Vision' realiseerde het M HKA met de hulp van de kunstenaar en archief-info een reconstructie van het allereerste beeldend werk dat Daniel Spoerri in 1959 maakte voor de expo in het Hessenhuis. Dit werk 'Auto-Theater' maakt nu ook deel uit van de verzameling. Bij elk tentoonstellingsluik verscheen een uitgebreide brochure met inleidingen, documenten, tijdsbalk, reproducties van de kunstwerken die in het Hessenhuis en later opnieuw in het M HKA tentoongesteld werden en met de 'interpretatie-werken' van de jonge kunstenaars. Daarnaast werd een boek gepubliceerd waarin Jan Ceuleers de toenmalige kunstactiviteiten in Antwerpen in hun context plaatst en kritisch doorlicht. Deze 'onderneming' t.w. 5 expo's en 6 publicaties, kon het M HKA slechts verwezenlijken dankzij de financiële hulp van de sponsor Bank Delen.

Op de **vierde verdieping van het FoMu** realiseerde het M HKA in 2012 — in afwachting van een nieuwe overeenkomst met het Provinciaal FotoMuseum — slechts één tentoonstelling. In het kader van de Vrielynckcollectie en in een samenwerking met Edwin Carels (KASK/HoGent) organiseerden we er de presentatie **'De helse droom van Mutt en Jef'** met werk van de Britse kunstenares **Zoe Beloff**. Het ging om een installatie waarin de kunstenares nieuwe opnames combineerde met historische documentaires, industriële en educatieve films, waarbij camera's en projectoren uit de Vrielynckcollectie — objecten die geproduceerd werden om dergelijke documentaires te maken en te tonen — gecontextualiseerd werden in een nagebouwde set.

Ook de **extra muros**-politiek, met zowel inzet van de M HKA-collectie als van de expertise van het M HKA-team, werd voortgezet. De expositie **'Meesterwerken van het MAS. Vijf eeuwen beeld in Antwerpen'** waar het M HKA aan meewerkte en topwerken voor uitleende, was ook in de loop van 2012 te bezichtigen in het MAS en lokte 331.419 bezoekers.

Van de **LATT-Graphology**-reeks die in 2011 in het M HKA te zien was, werd in The Drawing Room in Londen een synthese getoond en als laatste luik werd tevens nog het boek 'Graphology: drawing from automatism and automation' gepubliceerd.

Reeds vermeld is de dubbeltentoonstelling **'Spirits of Internationalism'** waarbij een selectie werken op bezoek was in het Van Abbemuseum in Eindhoven.

Een fijn buitenhuisproject was ook de expo in een leegstaand huis van de Antwerpse Kringwinkel in Borgerhout. **'Tracées, Analogieën en dissonanten'** toonde foto's en videowerk van **Bie Michels** in dialoog met collectiestukken. Hierbij werd het boek 'Tracées – Tracings' uitgegeven.

Nog op lokaal vlak werden in het kader van het kunstenproject **VISITE** werken uit de verzameling getoond in de Antwerpse Arenberg en in kasteel La Paige in Herentals.

Anno 2012 stonden ook heel wat **evenementen** op het programma. Naast punctuele manifestaties zoals het succesvolle **Art's Birthday**, in het kader waarvan Dennis Tyfus een fotocompositie ontwierp die gedurende een jaar een buitengevel van het museum sierde, vond er ook opnieuw een toon/luistermoment evenals het 2-daagse **Time Canvas**-festival van Champ d'Action plaats en afleveringen van de **Erfgoeddag** en de **Museumnacht**. Daarnaast werden nog allerhande reflectieve en artistieke momenten ingepland zoals lezingen, debatten en Artist Talks met o.m. **Chantal Akerman**, **Nedko Solakov**, **Jimmie Durham**, **Seth Siegelaub**, **David Maroto**, **Ben Patterson**, ... of zoals de voorstelling van het boek 'A Day at the Museum' van **Donald Barry Woodrow** die ook omkaderd werd door een kleine expositie van zijn foto's in M HKA FE.

Ook wat **publicaties** betreft was 2012 een vruchtbaar jaar: niet minder dan acht boeken en vijf dikke brochures die elk een tentoonstelling begeleidden, rolden van de pers. Ook het engagement met het Engelstalige internationaal kunsttijdschrift **Aferrall – A Journal of Art, Context and Enquiry** waarvan het M HKA co-uitgever is, werd gecontinueerd en naar jaarlijkse gewoonte zag ook een **Nieuwjaarsboekje**, ditmaal meteen tekst van Immanuel Wallerstein die inspeelde op de expo 'Spirits of Internationalism', het daglicht.

Nieuw in 2012 was de lancering van **ARTtube**, een 2-talig (Nederlands en Engels) online videokanaal over kunst en design.

Samen met vier Nederlandse musea (het Rotterdamse Boymans-van Beuningen, Stedelijk Museum Amsterdam, Gemeentemuseum Den Haag en De Pont in Tilburg) startte het M HKA, als enige Vlaamse partner, dit videokanaal op Youtube.

De musea realiseren de kunstfilmpjes hoofdzakelijk in eigen beheer en M HKA vond de nodige expertise in eigen huis bij de voormalige VRT-medewerkers Ghislaine Peeters en Jos Van den Bergh. Via dit gezamenlijke Youtubekanaal hoopt het museum een groter publiek te bereiken dan via de eigen website, en de ambitie is om op termijn een half miljoen bezoekers per jaar te mogen verwelkomen.

M HKA streeft ernaar om minimaal acht films per jaar te leveren. Een mix van interviews, evenementen en performances meestal gelinkt aan tentoonstellingen en activiteiten die in het M HKA plaatsvinden. Zo produceerden wij in 2012 al unieke filmpjes over Daniel Spoerri, Chantal Akerman, Jimmie Durham, ORLAN, over het Panamarenkohuis en over Art's Birthday 2012.

Nieuws op personeelsvlak: in april startte Nav Haq als curator in het M HKA. Nav was voordien actief in het tentoonstellingsteam van Arnolfini, een centrum voor actuele kunst in Bristol. In 2007 stelde hij in België reeds de Mechelse biënnale voor bewegend beeld 'Contour 07' samen. Nav Haq won, samen met Jay Sanders, curator verbonden aan het Whitney Museum of American Art, de prestigieuze 'ICI Independent Vision Curatorial Award', die beide bekroonde curators op 19 november 2012 in New York in ontvangst namen. De prijs kregen ze voor hun diverse verwezenlijkingen en Hans Ulrich Obrist, die Nav Haq en Jay Sanders koos uit 15 finalisten, beschouwt deze curators als grote beloftes voor de toekomst.

2.1.2 Productie

2012 was weer een zeer druk jaar qua tentoonstellingsconcepten.

Tijdelijke tentoonstellingen

Het begon met de opbouw en opening in januari van de tentoonstelling 'Spirits of Internationalism' in het kader van het 'L'Internationale' project.

Op 9 februari vond de opening plaats van de tentoonstelling van Chantal Akerman, een groot succes en een fijne samenwerking met de kunstenares.

16 februari openden we de tweede tentoonstelling in het kader van de Vrielynck collectie, deze keer met de Britse kunstenares Zoe Beloff, op de vierde verdieping van het FoMu.

1 maart was er een opening Extra Muros. Een tentoonstelling van Bie Michels in de Kringloopwinkel in Borgerhout. Productieel altijd een uitdaging om samen te werken met een andere organisatie, zeker als die organisatie geen ervaring heeft met een museale manier van werken.

Einde mei opende we de tentoonstelling van Jimmie Durham 'A Matter of Life and Death and Singing'. Een project waar financieel en organisatorisch veel op ingezet werd. Omwille van deze grote investering werd er ook voor gekozen dit project langer te laten lopen dan de gebruikelijke 3 maanden, het werden er ongeveer 6. De tentoonstelling liep tot 18 november.

Collectietentoonstellingen en LATT

Naast de tijdelijke en extra muros tentoonstellingen was er ook de coördinatie en de opbouw van drie collectie tentoonstellingen. Daarbij waren er ook nog vijf presentaties (kleine maar zeer mooie en waardevolle) op de bovenste verdiepingen van het M HKA onder een gezamenlijke noemer 'G 58, nieuwe kunst Antwerpen'.

Al deze verschillende concepten vragen telkens een andere manier van aanpak en organisatie, van communiceren en overleg. Het vergt een grote flexibiliteit en diplomatie van de productieleiding en de technische werfleiding. Maar het zijn ook altijd leuke uitdagingen, en als het resultaat dan weer mooi is en de kunstenaars zijn tevreden, dan zijn wij dat ook.

Uitstap

Naar jaarlijkse gewoonte (nu toch al voor de derde keer) zijn we eind december met de medewerkers van Productie en Techniek naar Victoria & Albert museum in Londen geweest. We hebben daar een zeer interessante rondleiding achter de schermen gekregen. Voor iedereen was dit alweer een boeiende en motiverende dag, en een fijn eindejaar.

2.1.3 Cinema Zuid

In het afgelopen jaar transformeerde Cinema Zuid van een loutere film (pellicule) vertoner naar een tevens digitale vertoner. Mede dankzij financiële ondersteuning van het Ministerie van de Vlaamse regering, werd Cinema Zuid uitgerust met een digitale DCP 2 projector. Vooral recentere films werden problematisch, omdat vele titels exclusief digitaal worden uitgebracht, maar zelfs oudere filmklassiekers worden aan een snel tempo gedigitaliseerd.

2012 betekende voor de derde keer op rij een exponentiële groei voor Cinema Zuid. De bezoekersaantallen bleven stijgen, de bezettingsgraad per vertoning ging met een derde naar boven. Het 'zichzelf' verkopen van de reguliere vertoningen, wat voor 2011 een mogelijke tendens leek, werd in 2012 bewaarheid.

Het succes om met duidelijke formats te werken waarop telkens een eigen, specifiek publiek naartoe komt, werkt vooral afgetekend voor wat de ReRun voorstellingen betreft, maar ook de wat moeilijkere filmmuseale formats weten hun doelpubliek te bereiken:

Dinsdag en donderdag programmeert Cinema Zuid 'Filmhistories'. Telkens chronologisch vertrekkend in september tot juni, het einde van de reguliere programmering. De getoonde filmklassiekers worden daar waar nodig gecontextualiseerd of live met piano begeleid wanneer het om een stille film gaat.

De intensieve samenwerking met Hoge Scholen en universiteiten werd gecontinueerd.

Off Stream op woensdag blijft de wekelijkse afspraak voor een avond vol verrassingen: de betere documentaire, een vanonder het stof gehaalde cultfilm, te (her)ontdekken animatiefilms, experimentele of avant-garde films komen wisselend aan bod.

Ook nodigt Cinema Zuid frequent prominente makers of kunstenaars uit zoals Johan Leysen, Anton Corbijn, Nicolas Provost, Geert Van Rampelberg, e.a.

De wekelijkse Matinee voorstellingen op donderdag blijven een succes. Op die namiddagen toont Cinema Zuid laagdrempelige maar toch kwaliteitsvolle filmtitels.

Vrijdag en zondag blijft het afspreekpunt voor de format 'Reeksen'. Met deze filmvertoningen vormen actuele of historische gebeurtenissen de aanleiding tot programmatie. Voorbeelden van aanleidingen voor reeksen in 2012 zijn '50 jaar James Bond', de 70^e verjaardag van Martin Scorsese, e.a.

Ook zogenaamde 'niche'aanleidingen worden niet geschuwd. Zo kan het overlijden van een wat onbekende of zelfs obscure filmmaker die enkel in kleine cinefiele kring gekend is, volstaan om een uitgebreide terugblik te programmeren.

Om de twee à drie weken organiseert Cinema Zuid op zondagochtend 'parallele' voorstellingen: gelijktijdig worden in de twee zalen films gestart voor enerzijds de allerkleinsten en hun ouders en anderzijds voor de wat oudere broer of zus. Voorafgaand aan deze evenementiele voorstellingen (omkadering, snoep, geschenkjes, ...) wordt de mogelijkheid tot een filmontbijt aangeboden.

ReRun is de vertoning van een zeer recente film die soms nog loopt in het commerciële circuit of die te snel uit de roulatie verdween. Deze indiefilms, artistieke films, auteursfilms, e.a. krijgen aldus een herkansing om te (her)ontdekken.

In 2011 gingen we van één ReRun filmvoorstelling op zaterdagavond, naar een tweede op zondagmiddag. Eind 2012 experimenteerden we met een derde voorstelling op vrijdagavond. Het is nog te vroeg om hier een conclusie uit te trekken maar de eerste tussentijdse evaluatie leert ons dat ook deze derde voorstelling genoeg publiek genereert.

Naast deze quasi dagelijkse (van dinsdag tot zondag) programmering, organiseert Cinema Zuid met regelmaat allerhande evenementen, lezingen en symposia die dan weer voor een breed publiek bedoeld zijn of andersom voor een duidelijk omliggende doelgroep.

Voor deze voorstellingen werkt Cinema Zuid met diverse actoren uit het culturele veld als Toneelhuis, deSingel, Behoud de Begeerte, deBuren, de Vlaamse Opera, e.a.

De paradox is dat het voor deze evenementen vaak moeilijker is om (nieuw) publiek naar de zaal te krijgen maar dat deze avonden ook en vooral interessant zijn qua communicatie en persaandacht.

Tijdens de zomermaanden programmeerde Cinema Zuid ook in 2012 met een wat lichtere toets. Ook hier werd betracht een aanleiding te bedenken bij de actualiteit en werd, bv., een reeks zombie en vampierenfilms vertoond. Twee genres die opnieuw razend populair zijn via recente reeksen als Twilight, True Blood, ...

De schoolvoorstellingen bleven ook in 2012 uitermate succesvol en ook nu diende Cinema Zuid vaak scholen te weigeren. De hoop bestaat om een halftijdse kracht op deze voorstellingen te laten werken omdat er nog duidelijk veel groeipotentieel bestaat maar met de huidige kleine ploeg Cinema Zuid aan zijn limieten zit.

Conclusie? Het afgelopen jaar was voor een derde keer op rij een uiterst succesvol jaar waarin het publiek in steeds groter getal de weg naar Cinema Zuid wist te vinden. Ook de zichtbaarheid in het culturele landschap wordt alsmaar prominenter.

2.1.4 Stagiaires in 2012

Sinds een 6-tal jaar stelt de productiecel op regelmatige basis stagiaires te werk bij de voorbereidingen en uitvoeringen van de 'grote tentoonstellingen'

Deze stagiaires komen zowel uit binnen- als buitenland — maar toch overwegend buitenland — en het zijn meestal studentes.

Als museum vinden wij het belangrijk om studenten de mogelijkheid te geven praktische ervaring op te doen op de werkvloer. Wij vinden het ook belangrijk dat zij het maximale uit deze stage kunnen halen. Om deze reden worden ze ook zeer dicht bij de werking betrokken en geven we ze relatief veel verantwoordelijkheid. Hierdoor leren ze verantwoordelijkheid te nemen, zelfstandig te werken, en leren ze het belang inzien van accuraat te werken. Er wordt zeer sterk de nadruk gelegd op opvolging, elke dag opnieuw, zelfs van de kleinste taken. Onze ervaring leert dat ze doorgaans zeer tevreden hun stage beëindigen en merken dat ze een enorme praktische ervaring hebben opgedaan. Het belangrijkste is dat ze hun stage eindigen met een positief gevoel, zowel naar het leerproces toe, als het M HKA als instelling en dat ze er op een positieve manier op terugblikken en positief over praten.

- Hannah Boom, Utrecht, Nederland
Studeert aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, Nederland – Kunst en Economie – derde jaar. Haar bachelor, Visual Art and Design management, leidt haar op tot kunstmanager.
Hannah deed haar stage van januari tot half mei. Zij volgde mee het ganse productieproces van de tentoonstelling Jimmie Durham 'A Matter of Life and Dead and Singing' op.
- Candela Rajal Alonso, Santiago de Compostela, Spanje
Master Degree in Art, Museology and Contemporary Critics at University of Santiago de Compostela, Spain.
Candela deed haar stage van juli tot oktober. Zij werd ingezet bij de organisatie van de afbraak en terugtransporten van de Durham tentoonstelling en de opstart en research voor een tentoonstelling die in 2013 zal openen 'Paintings and other Stuff' van de Amerikaanse kunstenaar Kerry James Marshall.
- Sara Pierdominici, Milaan, Italy
Studeert aan de Universiteit van Edinburgh, Master of Arts with Honours History of Art and English Literature
Sara deed hier een zeer korte stage, 3 weken in augustus, iets wat we meestal trachten te vermijden bij productie, omdat dit voor geen van beide partijen een grote voldoening geeft. We vonden het jammer dat ze maar 3 weken kon blijven.
- Aiste Stancikaite, Vilnius, Litouwen
Ze is in het bezit van een 'BA in Fine Arts which I earned in Vilnius Academy of Arts, Lithuania with an exchange year in Willem de Kooning Academie in Rotterdam, The Netherlands. After graduating I went travelling and did documentary photography which I'm still pursuing, but also some writing on art and culture in Asia'.
Ze begon haar stage half oktober 2012 en zal die beëindigen op 10 februari 2013.
Ze werkte mee aan de voorbereidingen van de tentoonstellingen 'OPTIMUNDUS' van Harald Thys en Jos de Gruyter en 'Paintings and Other Stuff' van Kerry James Marshall die plaatsvinden in 2013.

- Taken waarbij stagiaires ingeschakeld worden:
- opzoeken van informatie over kunstenaars en kunstwerken;
 - telefoneren en e-mailen met kunstenaars met de vraag naar informatie over...;
 - opvragen van offertes bij kunsttransportfirma's;
 - planningen maken op verschillende momenten in het proces;
 - verslagen maken van de projectvergaderingen;
 - aanhalen van klein materiaal;
 - accommodatie en transport regelen voor de kunstenaars;
 - opvang/ontvangst van de kunstenaars.

2.2 ABCD

2.2.1 **Archiefwerking**

De archiefwerking is gebleven zoals in 2011 en kende geen optimalisering met betrekking tot procedures van intake en flow. Er is een centrale vergaarbak voorzien waarin niet geregistreerde en geregistreerde stukken worden verzameld. In afwachting van een archivaris is de werking eerder minimaal.

2.2.2 **Bibliotheek**

De M HKA Bibliotheek bevat een uitgebreide collectie van meer dan 37.000 boeken, catalogi, tijdschriften, audiovisueel materiaal en duizenden documentatiebestanden gewijd aan hedendaagse beeldende kunst en film (vanaf pre-cinema tot vandaag). Alle materialen kunnen ter plaatse geraadpleegd en opgezocht worden via Adlib & Sinebase.

De bibliotheek is gratis toegankelijk voor iedereen die ze wenst te raadplegen. Ze biedt eveneens een informatie-service voor geschreven en telefonische navraag en research.

Er is gratis wifi.

Fotokopiëren is mogelijk. Dit kost voor zwart-wit € 0,05, voor kleur € 0,20. Scans naar e-mail of USB zijn gratis. Het is de verantwoordelijkheid van de gebruiker om de rechten te klaren.

Het personeelsbestand is hetzelfde gebleven; 1 voltijds coördinator, 2 voltijdse bibliotheekmedewerkers en 2 parttime bibliotheek bedienden). 1 parttime helpt vanaf 2011 bij de administratie rond bruiklenen van de dienst Collectie.

Voor wat betreft de wijze van werking en de interne organisatie binnen de **kunstafdeling of kunstbibliotheek** zijn er geen veranderingen gebeurd.

Het vrijwilligersbestand bestaat uit 1 vrijwilliger à rato van een volledige dag per week en 3 vrijwilligers à rato van een halve dag per week. Deze vrijwilligers worden overwegend ingeschakeld voor klassement en gegevensinvoer in het registratieprogramma Adlib.

Daarnaast doet de bibliotheek een beroep op 1 jobstudent voor de periode van een maand, die zich uitsluitend bezighoudt met registratie van gegevens in Adlib.

Het aantal bezoekers in 2012 bedraagt 161 (raadplegingen van M HKA-personeel en gidsen niet inbegrepen).

Stand van zaken omvang en verwerking bibliotheekcollectie:

- **Boeken:** Einde 2012 bedraagt het aantal boeken 32.459. Ongeveer de helft van de titels zijn met volledige beschrijving geregistreerd in Adlib, de andere helft met basisbeschrijving (enkel titel en technische gegevens). Er wordt voortdurend met terugwerkende kracht gewerkt aan het vervolledigen van de titelbeschrijvingen.
In de loop van het jaar zijn een 243-tal kunstenaarsboeken die zich nog binnen de dienst Collectie bevonden, opgenomen in de bibliotheek en geregistreerd.
In 2012 is de ganse boekencollectie bovendien doorgelicht door extern deskundige Johan Pas die de aanwezige kunstenaarspublicaties heeft aangeduid. Er zijn aldus 1.127 kunstenaarspublicaties aanwezig waarvan 800 kunstenaarsboeken en 327 kunstenaarscatalogi. Deze collectie is binnen het Adlib-registratieprogramma als aparte deelcollectie beschreven. In het kader van behoud en beheer worden al deze kunstenaarspublicaties gekaft in zuurvrij papier, gebeuren raadplegingen met handschoenen en is scannen/fotokopiëren verboden. Fotograferen kan enkel mits toestemming van de kunstenaar (cfr. licentieovereenkomst met kunstenaar).
Op voorstel van David Maroto & Joanna Zielinska, twee buitenlandse curatoren/deskundigen heeft de bibliotheek in 2012 een collectie 'artist novels' aangekocht. Het betreft een 108 tal items (telkens in tweevoud), die als deelcollectie zijn ontsloten tijdens de collectiepresentatie 'Collectie XXXII – Persoonlijkheidstest' (07/12/2012 — 21/04/2013) en via M HKA Ensembles (<http://ensembles.mhka.be/events/what-happens-when-the-artwork-becomes-a-novel>). Deze collectie reist in 2013 verder naar New York (The Elisabeth Foundation for the Arts), Rotterdam (de Appel) en Warschau.
Voor de verdere aankoop van boeken is prioritair aandacht besteed aan kernkunstenaars in de M HKA kunstwerkencollectie (bijv. Gordon Matta-Clark en Antoni Muntadas) en aan kunstenaars in tijdelijke tentoonstellingen, zoals Jimmie Durham en Kerry James Marshall. Door budgetbeperking is het niet mogelijk geweest in 2012 kunstenaarsboeken aan te kopen, met uitzondering van de Documenta Booklets.
- **Tijdschriften:** Alle aanwezige tijdschriftentitels van de belangrijkste binnen- en buitenlandse kunsttijdschriften zijn met technische gegevens geregistreerd in Adlib. Het betreft een 990 titels, waarvan een 25-tal abonnementen. Vanaf 2012 is een abonnement genomen op het tijdschrift Spike Art Quarterly (Vienna), waarvan ook meteen alle back issues zijn aangekocht (vanaf 2004). In de loop van het jaar is bovendien gestart met het exciperen van de artikels van de tijdschriften Artforum, Kunstbeeld en HART.
- **Audiovisuele materialen:** De aantallen geregistreerd in Adlib bedragen: 395 videotapes / 45 muziek CD's / 59 mini DV Tapes / 194 CD Rom / 323 DVD / 36 audio-cassettes / 9283 dia's.
- **Documentatie** (kunstenaarsmappen en mappen op thema): ongeveer een 200 lopende meter. Deze mappen worden dagelijks aangevuld. Met het uitzuiveren van de mappen is ondertussen de letter M bereikt.

Een nieuwe versie van Adlib werd eind 2012 in gebruik genomen. Deze versie biedt de mogelijkheid de bibliotheekcatalogus online aan te bieden. Hiertoe worden alle voorbereidingen getroffen, zodat deze normalerwijze begin 2013 operationeel zal is.

De **filmafdeling of Cinema Zuid Bibliotheek** biedt toegang tot een internationale collectie van documentatie en informatie over film, video, televisie en andere visuele media.

Het is een handbibliotheek wat betekent dat alle materialen moeten geraadpleegd worden in de leeszaal en niet geleend kunnen worden. De naslagwerken en de laatste nummers van tijdschriften zijn ter beschikking in de leeszaal. Alle andere werken moeten worden opgevraagd. Het aantal werken dat kan worden aangevraagd is niet gelimiteerd.

De catalogus is ter beschikking in de leeszaal, niet online.

De collectie bestaat uit 7.274 boeken en catalogi, ontsloten in FilemakerPro, circa 800 tijdschriftentitels en 42 lopende abonnementen op tijdschriften. Artikels en recensies hieruit zijn eveneens ontsloten in de database.

Verder zijn er duizenden knipsels (circa 60 lopende meter documentatiemappen) afkomstig uit een scala van de Belgische nationale pers en andere publicaties. Documentatiemappen worden dagelijks aangevuld en zijn gerangschikt op regisseur of personaliteit, gebeurtenis, land of onderwerp. De thematische mappen zijn ontsloten, de andere alfabetisch gerangschikt op naam.

Fotomappen: filmfoto's, diapositieven en negatieven (circa 12 lopende meter).

De bibliotheek levert ook het fotomateriaal voor de programmabrochures van Cinema Zuid.

De foto's, diapositieven en negatieven werden gedigitaliseerd met de hulp van vrijwilligers.

Twee vrijwilligers zijn gestart met het digitaliseren van de documentatiemappen. Drie vrijwilligers helpen bij het invoeren van boeken en tijdschriften.

De bibliotheek werd door circa 200 bezoekers geraadpleegd, voornamelijk studenten van UA, UGENT, KUL, MADFAC, SKI Gent...

De bezoekers bellen of mailen hun vraag naar documentatie over een thema zoals voice-over in film, dansfilm..., een regisseur of een specifieke film en de informatie wordt voor hen klaargelegd.

De collectie kon worden geactualiseerd met de aankoop van 227 boeken, o.a.:

- Gardner, Vanessa en Carl Edwards, *Audrey Hepburn. From Hollywood Legend to Style Icon* (Instinctive Product Development, 2011)
- Kozloff, Sarah, *The Best Years of Our Lives* (BFI Film Classics) (London: British Film Institute, 2011)
- Johnson, Nelson, *Boardwalk Empire. De opkomst van de Amerikaanse onderwereld* (Uithoorn: Karakter Uitgevers, 2011)
- Aitken, Doug en Noel Daniel, *Broken Screen: Expanding the Image, Breaking the Narrative: 26 Conversations with Doug Aitken* (New York: 2006)
- Wheatley, Catherine, *Caché (Hidden)* (BFI Film Classics) (London: British Film Institute, 2011)
- Eisenschitz, Bernard, *Le Cinéma allemand* (Armand Colin, 2012)
- Wagstaff, Christopher, *Il Conformista* (The Conformist) (London: British Film Institute, 2012)
- Spence, Louise en Vinicius Navarro, *Crafting Truth: Documentary Form and Meaning* (Piscataway, NJ: Rutgers University Press, 2011)
- Martin-Jones, David, *Deleuze and World Cinemas: Transworld Cinema/Transworld Deleuze* (London: Continuum International Publishing Group, 2011)
- Corrigan, Timothy, *The Essay Film: From Montaigne, After Marker* (Oxford University Press, 2011)
- Hatfield, Jackie, *Experimental Film and Video: An Anthology* (Eastleigh: John Libbey Publishing, 2006)

- Tasker, Yvonne, *Fifty Contemporary Film Directors* (Routledge Key Guides) (London: Routledge, 2011)
- Brakhage, Stan, *Film at Wit's End: Eight Avant-garde Filmmakers* (Kingston: McPherson & Company, 1992)
- Andrew, Geoff, *Film Directors A-Z: The Art of the World's Greatest Film-Makers* (London: Carlton Books, 2005)
- Oumano, Elena, *Film Forum: Thirty-Five Great Filmmakers Discuss Their Craft* (New York: iUniverse, 2010)
- Kemp, Philip, *Film in het juiste perspectief. Een compleet overzicht van de belangrijkste films, regisseurs en genres uit de filmgeschiedenis* (Kerkdriel: Librero, 2011)
- Tinkcom, Matthew, *Grey Gardens* (BFI Film Classics) (London: British Film Institute, 2011)
- Vineberg, Steve, *High Comedy in American Movies: Class and Humor from the 1920s to the Present (Genre and Beyond)* (Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 2012)

2.2.3 Collectiebeheer

Nieuwe verwervingen 2012

De omvang van de collectie steeg in 2012 met 145 naar 2.039 werken. Er waren 25 aankopen via de Vlaamse Gemeenschap, 44 werken uit schenkingen, en er werden 73 kleinere kunstwerken, edities en multiples met eigen budget aangekocht, en 3 langdurige bruiklenen van de Vlaamse Gemeenschap. Voor een volledig overzicht van de verwervingen, zie hoofdstuk 4.

Gezien het beperkte aankoopbudget nemen verwervingen niet de commerciële marktprijzen als referentie, maar wordt gestreefd naar schenkingen of aankopen binnen een symbolisch prijskader. Daarbij kan het zijn dat de rechten gelimiteerd worden, en dat bv. enkel een presentatierecht wordt verworven. Enkel voor aankopen binnen Vlaanderen streeft het M HKA ernaar om deze enigszins marktconform te maken omdat hier ook de bevestiging en ondersteuning van de markt meespeelt.

In 2012 kende de collectie een versterking van de internationale avant-garde uit onze regio in de jaren zestig en zeventig met nadruk op performativiteit en maatschappijkritisch engagement. Zo werd de collectie naar aanleiding van de tentoonstelling 'Kunst uit Antwerpen 1958-1962' (zie hoofdstuk 8) uitgebreid met een remake van Daniel Spoerri's eerste kunstwerk ooit, 'Autotheater' uit 1959, alsook een remake van een werk van Dieter Roth. Paul Van Hoeydonck schonk het museum zijn exemplaar van 'Fallen Astronaut' uit 1971, de enige sculptuur die zich op de maan bevindt.

In 2012 werden ook kunstwerken verworven van meer recente kunstenaars die in de daaropvolgende periode op deze avant-garde traditie hebben voortgebouwd. Het 25 jaar bestaan van M HKA werd gevierd met een collectiepresentatie die bestond uit vijf tentoonstellingen van referentiekunstenaars uit de collectie: Guillaume Bijl, Paul De Vree, Gordon Matta-Clark, Antoni Muntadas en ORLAN (zie hoofdstuk 7). Met betrekking tot Matta-Clark verwierf het museum met steun van de estate, de rechten voor het tonen van de vele video's die een cruciale neerslag van dit oeuvre zijn en waaraan de kunstenaar veel belang hechtte. In het ICC-archief bleef het materiaal bewaard van twee van de vroege sleutelwerken van de Spaanse kunstenaar Muntadas. Het meest iconische werk van de twee is de omvangrijke installatie 'N/E/S/W'. Dit was ook een symbolische sleutelinstallatie tijdens de biënnale van Venetië in 1976 net voor de eenpersoonstentoonstelling van Muntadas in het ICC. Dit werk werd ter gelegenheid van de collectiepresentatie, in overleg met de kunstenaar voor het eerst in dertig jaar opnieuw opgesteld. Ook de dia-installatie 'Emission-Reception' uit 1976 werd door de kunstenaar gerestaureerd op basis van de dia's in het ICC-archief en dia's die hij zelf nog had. Het werd intussen al enkele malen opnieuw getoond. Nu heeft het museum daadwerkelijk beide installaties kunnen verwerven. Het museum verwierf in 2012 ook een

ensemble van de kunstenares ORLAN. Het ensemble is andermaal gebaseerd op een van laatste tentoonstellingen van Flor Bex in het ICC waarbij haar eerste overzichtscatalogus had moeten verschijnen. De maquette bevond zich in het archief en werd ondertussen gepubliceerd. Het basismateriaal van het werk dat in het ICC bewaard bleef, werd door de kunstenares uitgewerkt tot een installatie, en maakte ze een nieuwe MesuRage in Antwerpen waarbij ze het M HKA mat, met ook enkele van haar collega-kunstenaars als getuigen. Een neerslag van dit alles blijft deel van de collectie van het M HKA, waardoor er een tweede mesurage-project in een publieke verzameling komt naast dat van Beaubourg. Van Paul De Vree kon het M HKA de grafiekmap 'Verbaal Gelaat' uit 1969 verwerven waardoor het museum beschikt over de meest belangrijkste grafische uitgaven van De Vree. Om het ensemble van Paul De Vree te contextualiseren is het verwervingsbeleid er ook op gericht het gebied van de visuele poëzie te ontginnen. In 2012 verwierf het museum een reeks van 50 collages en visuele gedichten uit de jaren '60 en '70 van de Nederlandse visuele dichter Hans Clavin. De Italiaanse visuele dichter Sarenco schonk enkele vroege ontwerptekeningen en zal in 2013 aan het museum een sub-licentie verlenen voor al zijn film- en videowerken.

Van de Kroatische kunstenaar Ivan Kožarić verwierf het museum een grote sculptuur 'I'm feeling like the belly of a lion that has eaten too much', dat als recipiënt dient voor kleinere werken, w.o. 2 doorgezaagde schilderijen en één sculptuur.

De collectie verwierf ook werk van lokale kunstenaars w.o. Danny Matthys, Kati Heck, Bart Stolle, Patrick Van Caekenberg, Nadia Naveau en Vaast Colson. Daarnaast verwierf het museum enkele kleinere edities en multiples van diverse kunstenaars.

Bruikleenverkeer

De doelstelling van het bruikleenverkeer is de zichtbaarheid van de collectie te maximaliseren door een beleid van collectie-inzet complementair aan de collectiepresentaties, zonder evenwel deze te hinderen. De langdurige bruiklenen aan publieke en/of semi-publieke instellingen bleven in 2012 hetzelfde als voordien. Er werden 110 werken uit de M HKA-collectie ingezet in 34 lokale en internationale tentoonstellingen. Grotere delen en ensembles uit de collectie reisde naar het Vanabbe Museum te Eindhoven in het kader van l'Internationale. Een bijzonder project betrof 'Visite' in Herentals.

Preventieve conservatie

Sinds 2010 werd, na een marktonderzoek naar mogelijke alternatieven voor een extern depot, beslist om dat deel van de collectie die niet kan worden opgeslagen in de binnendepots onder te brengen bij Katoen Natie. Dit logistiek bedrijf wenst depotwerking van kunstwerken als niche aan zijn marktaanbod toe te voegen. Waar de Vlaamse overheid geen prioriteit kan maken van goede depots voor haar eigen instelling, biedt deze oplossing een meerwaarde voor het museum. Er blijven echter nog enkele knelpunten:

- deze oplossing valt duurder uit dan de vorige; dit wordt echter deels gecompenseerd door de logistieke capaciteit waardoor de handling vanwege het eigen personeel deels wegvalt;
- de gegarandeerde temperatuur- en luchtvochtigheidvoorwaarden zijn niet optimaal en kunnen niet worden gecontroleerd; er mag echter van worden uitgegaan dat deze meer dan behoorlijk zijn en dat er de volgende jaren wellicht verdere verbeteringen komen;
- problematisch blijft de staatbeschrijvingen van kunstwerken bij weggaan en terugkomen vanwege de afstand tussen depot en museum, bijkomend heeft M HKA niet voldoende capaciteit om een optimale conditieopvolging van werken te realiseren. Er mag echter van worden uitgegaan dat hiervoor vanwege Katoen Natie en het museum de wil bestaat om binnen de mogelijkheden snel tot een nog meer verbeterde en werkbare oplossing te komen.

Katoen Natie lijkt, zowel omwille van de kwaliteit als om de inzet van dit bedrijf op dit vlak, veruit de beste mogelijkheid voor het M HKA om het volume objecten die het niet zelf kan onderbrengen in de eigen binnendepots, een externe plaats te geven. Dit wordt dan meteen een proefproject waarmee ervaring wordt opgedaan, zodat eventueel verder op deze weg kan worden gegaan als Katoen Natie zijn infrastructuur en werking ter zake uitbreidt.

Actieve conservering

Op vlak van actieve conservering is er nog steeds een achterstand. De collectie wordt eerder passief geconserveerd ten einde de kunstwerken materieel te ontsluiten in collectiepresentaties en bruiklenen. Wel werd vanaf 2008 stelselmatig een inhaalbeweging gemaakt voor het opstellen van conditie-rapporten. De aanwerving van een deeltijdse behoudsmedewerker in 2009 werd uitgebreid naar een voltijdse betrekking. Ook werd er sinds 2009 een achterstand ingehaald met betrekking tot het technisch documenteren van werken zodoende een pro-actiever conservatiebeleid mogelijk wordt. In 2013 wordt tevens voor wat de kerncollectie betreft een traject opgestart voor een gesystematiseerde inventarisatie van de conditieregistratie, conditierapporten, restauratie- en beheersvragen, om van daaruit een restauratie en conservatieplan te hebben en van daaruit een meerjarenplanning te kunnen opmaken. Daarnaast kan na het in kaart brengen en de eerste saneringen nu geleidelijk worden gewerkt aan een beter 'behoud en beheer', met het punctueel in goede toestand brengen, restaureren en soms zelfs — in samenspraak met de betrokken kunstenaar, een werk opnieuw produceren. Het opmaken van een conservatieplan en een meerjarenplanning voor de kerncollectie heeft ook tot doel op korte termijn operationele afspraken te maken met relevante actoren over restauratievolumes.

Naar aanleiding van de waterschade in december 2009 werd in 2012 nog steeds verder gewerkt aan de restauratie van de toen beschadigde werken.

De meerderheid van de werken is ondertussen volledig hersteld, 3 pastel-tekeningen van Tremlett worden voorjaar 2013 hersteld, waarmee de restauraties volledig zullen afgerond zijn. De werken op doek van Paul De Vree, die onherstelbaar bleken, werden dit jaar het onderwerp een scriptie en masterproef van Anne Kerckhofs, een laatstejaarsstudente restauratie fotografie. De schade en mogelijke behandelingen worden in detail bestudeerd, en er zullen aanbevelingen komen om eventuele nieuwe schadegevallen te voorkomen.

De schadegevallen uit 2011 tijdens Meesterwerken in het MAS werden in 2012 gerestaureerd door respectievelijk Gregory Maudens voor Gert Robijns, Speedy take it easy, 1998, BK7518_M357 en Cleo Cafmeyer voor Hans Op de Beeck, Insert Coin – Highway Car, 1999, BK7215.

Een fotowerk van Dirk Braeckman M.F.- G.D.- 99, geraakte beschadigd tijdens een solotentoonstelling van de kunstenaar in M Leuven, en werd in januari meteen gerestaureerd door Ann Deckers. Naar aanleiding van een andere bruikleen, voor de tentoonstelling 'Spirits of Internationalism' in het Van AbbeMuseum, Eindhoven, werd Extra Terrestrial (shadow of an extra terrestrial man) van James Lee Byars verstevigd en opnieuw verpakt. Na de tentoonstelling is het werk in restauratie gegaan om de ook de minder zichtbare schade aan te pakken.

De 5 houten maquettes die Jef Geys in 2010, reeds beschadigd, in langdurige bruikleen gaf aan het M HKA werden hersteld en voorzien van gepaste opslag om nieuwe schade te voorkomen. Reserves (So335) van Irene Fortuyn werd opgefrist door Cleo Cafmeyer n.a.v. de zomerpresentatie The Museum of Forgotten History XXX — Maarten Vanden Eynde in dialoog met de M HKA collectie. Eveneens oude schade aan Via Condotti van Marc Chlanda (BK5631_M63) werd intern hersteld n.a.v. collectiepresentatie XXXII: Persoonlijkheidstest.

Objectregistratie

Verbeteringen inzake de basisregistratie van de museumcollectie werden ook in 2012 voortgezet. De basisregistratie is uitgebreid met de registratie per object van standplaatswijzigingen, interne en externe tentoonstellingen, en langdurige en tijdelijke bruiklenen.

De Vrielynck collectie

De collectie Vrielynck bevat momenteel ruim 1.300 records in het Adlib registratieprogramma. De verdere ontsluiting in de diepte gebeurt naast Adlib in combinatie met de 'Ensemblebank', het nieuwe beeldregistratieprogramma van het M HKA ingevoerd in 2011. Wegens langdurige ziekte van de collectiemedewerker Vrielynck is in 2012 hierin weinig of geen voortgang gemaakt. Heel wat bijkomend efemeer materiaal moet nog worden toegevoegd en ontsloten binnen beide registratietools. Het meest in het oog springend efemeer materiaal zijn een 1.200-tal film posters die in tegenstelling tot de apparatuur wel al in hun totaliteit zijn gefotografeerd. Een bijzonder project betrof 'Vrielynck Collectie #2: The Infernal Dream of Mutt and Jeff' waar kunstenaars Zoe Beloff door het M HKA, en in samenwerking met curator Edwin Carels, werd uitgenodigd voor een interventie in de collectie Vrielynck. De titel refereert naar een super 8 film uit de jaren '30 die zich in het archief van de collectie bevond. Deze komische film is een voorbeeld van hoe bewegende beelden een invloed kunnen uitoefenen op de kijker (zie hoofdstuk 9.1). Ook de kunstenaar Maarten Van den Eynde selecteerde enkele objecten uit de Vrielynck collectie voor zijn tentoonstelling 'The Museum of Forgotten History – Maarten Vanden Eynde in dialoog met de collectie M HKA' (zie hoofdstuk 7.2)

Panamarenkohuis in de Biekorfstraat

De renovatie van het Panamarenkohuis werd in 2012 afgerond. Nadat de ruwbouw en de nutsvoorzieningen tussen 2008 en 2001 werden door het M HKA tussen 2008 en 2011 stapsgewijs in orde werden gesteld, en de installatie van een helikopterdak tijdens de zomer 2011, startte in 2012 de renovatie van de binnenkant en de herinrichting van het huis. In samenspraak met Panamarenko tekende Hans Willemse voor de nieuwe scenografie, die het midden houdt tussen authenticiteit enerzijds en museale toegankelijkheid anderzijds. Op de gelijkvloerse en eerste verdieping werd de oorspronkelijke inrichting in eer hersteld, op de tweede verdieping werden kantoor-, vergader-, en archiefruimtes ondergebracht voor zowel het M HKA als het Panamarenko Collectief. Pal onder de helikopterhaven werd op de zolderverdieping een open dakterras voorzien, samen met een kunstenaarskamer en een kleine bookshop annex ontvangstruimte voor de toekomstige bezoekers van het pand.

Sinds de verbouwing en herinrichting toont het pand zich als één groot kunstwerk, opgezet door de kunstenaar zelf, waarvan alle elementen wonderbaarlijk samenkomen. Aan de buitenkant van het huis valt meteen de vergulde en volumineuze erker op. Recent kreeg het pand ook nieuwe toevoegingen en 'upgrades', zoals het helikopterplatform boven de nok van het dak. Binnenin introduceerde Panamarenko nieuwe artistieke elementen, zoals twee dansende zwarte "Raven" achter de inmiddels verglaasde garagepoort, die bij tijd en wijle klapwieken met hun vleugels. Maar Panamarenko denkt aan nog meer, getuige zijn 'work in progress' op een van de zolderkamers, waar hij aan een installatie werkt die de bewegingen van de kosmos volgt. Kortom, het verbouwde huis werd niet alleen een totaalkunstwerk op zich, maar ook een publiek monument in de meest volledige zin van het woord.

De indeling van het huis, en vooral de fragiliteit van de inboedel, laat uitdrukkelijk geen grote aantallen bezoekers toe, zoals dat ook het geval is voor andere kwetsbare erfgoedsites (denk aan het Maison Stocklet of de grotten van Lascaux). Toch zal het mogelijk zijn om vanaf het voorjaar 2013 het Panamarenkohuis te bezoeken. Er zal wekelijks een kleine groep van maximaal

8 personen toegelaten worden, die een gepersonaliseerde rondleiding krijgen. Inschrijven kan via de online ticketing-service op de website van het M HKA. De toegangsprijs bedraagt 15 euro per persoon.

Geleidelijk zal de ontsluiting van het pand verder evolueren. Het beheer van het huis zal gevoerd worden door het Panamarenko Collectief, terwijl het M HKA met haar ensemblesoftware intensief wil voortwerken aan de digitale ontsluiting van het pand en de verdere exploratie van het oeuvre van Panamarenko. Het M HKA wil steeds de inzichten van deze Antwerpse top-kunstenaar blijven volgen, want het huis is nu wel van het M HKA en daarmee van de Vlaamse Gemeenschap, maar het blijft ook van de Meester zelf.

2.2.4 M HKA_Ensembles

In 2012 trok het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen (M HKA) opnieuw de digitale kaart met de verdere uitbouw van M HKA Ensembles, een online multi-mediaal werkinstrument voor kennisdeling. Na de ontwikkeling van de applicatie voor tablet en smartphone (cfr. 2011) zette M HKA in 2012 in op het aanbieden van M HKA Ensembles op desktop – computer en werd er gestart met de ontwikkeling van E.A.A.S (Ensembles-As-A-Service). Daarnaast werden nieuwe functionaliteiten geïmplementeerd en aangepast.

M HKA Ensembles is een intern breed gedragen werkinstrument dat toelaat diverse betekenislagen te creëren rond kunstenaars, kunstwerken, projecten en tentoonstellingen. We verlaten het klassieke pad van de gecentraliseerde invoer en kiezen voor een geïntegreerde aanpak. Dit betekent dat de collega's van diverse afdelingen (Collectie & documentatie, Presentatie en productie en ook Publiekswerking en bemiddeling) nu rechtstreeks bijdragen. Behalve klassieke registratiegegevens en digitale media allerhande kunnen — laagdrempelig en snel — ook informele notities aan de verschillende entiteiten worden toegevoegd.

Op die manier ontstaat een 'sociaal netwerk' van objecten en relevante actoren, een open en 'levend' archief dat voor het museum van grote waarde is bij het beter zichtbaar te maken, vast te houden, en te ontsluiten van diverse inzichten. De ambitie is hierbij veeleer kwalitatief dan kwantitatief: we streven geen volledigheid na (alle objecten), maar hebben de ambitie om elk jaar met een aantal strategisch gekozen ensembles in de diepte te werken.

Inhoudelijk stond het voorbije jaar in het teken van het 'contextualiseren van lopende presentaties'. Dit betekent enerzijds de verdere uitbouw van de digitale structuur, anderzijds het ontwikkelen van relevante ensembles of betekenis-clusters.

Hier gebruik gemaakt van bestaande collectieteksten, essays, documentatie-inhouden uit de bibliotheek en persoonlijk archief van de kunstenaars. Er wordt zo veel mogelijk gewerkt met materiaal dat 'vrij van rechten' is of dat bestaat onder 'creative commons'. In andere gevallen worden de rechten zo veel mogelijk geklaard voor ontsluiting.

Naar volgende ensembles is onderzoek verricht, een structuur ontwikkeld en kennis gedeeld:

- Voortzetten van het Jimmie Durham Archive en ontwikkelen van een applicatie bij de tentoonstelling *Jimmie Durham. A Matter of Life, Death and Singing*
<http://ensembles.mhka.be/events/jimmie-durham-a-matter-of-life-and-death-and-singing>
- Uitwerking van het ensemble *The Book Lovers*; gelijklopend met de aankoop en ontsluiting van de deelcollectie 'artist novels' in samenwerking met de curatoren David Maroto & Joanna Zielinska.
<http://ensembles.mhka.be/events/what-happens-when-the-artwork-becomes-a-novel>

- *Nieuwe Kunst in Antwerpen* (omtrent G58)
<http://ensembles.mhka.be/events/nieuwe-kunst-in-antwerpen-1958-1962-maar-het-zien-zelf-new-art-in-antwerp-1958-1962-but-vision-itself>
- *'5 Ensembles'*; Guillaume Bijl, Gordon Matta-Clark, Antoni Muntadas, Orlan en Paul De Vree.
<http://ensembles.mhka.be/events/5-ensembles-25-jaar-m-hka>
- *Neonlicht* (internationaal netwerk rond Paul De Vree)
<http://ensembles.mhka.be/events/neonlicht-5-pierre-garnier-in-het-archief-paul-de-vree>
- *'The Museum of Forgotten History'*; collectiepresentatie met insert van Maarten Van den Eynde
<http://ensembles.mhka.be/events/the-museum-of-forgotten-history-xxx-maarten-vanden-eynde-in-dialoog-met-de-m-hka-collectie-the-museum-of-forgotten-history-xxx-maarten-vanden-eynde-in-conversation-with-the-m-hka-collection>
- *'Persoonlijkheidstest'*: collectiepresentatie
<http://ensembles.mhka.be/events/collectie-xxxii-persoonlijkheidstest-collection-xxxii-personality-test>

Deze ensembles werden steeds in het Nederlands en het Engels ontsloten. Veel informatie (vooral tekstmateriaal) is ook beschikbaar in het Frans. In 2013 zullen we er ook naar toe werken de applicaties in het Frans aan te bieden aan het publiek.

2012 was het jaar waarin M HKA de bezoeker onder meer overtuigde via digitale bemiddeling; van 3.000 pageviews in januari tot 20.000 in december of van 300 gebruikers naar 2000.

Een belangrijk onderdeel in deze applicaties is het fotomateriaal en bewegend beeld.

Het documenteren van de collectie en lopende presentaties gebeurt door de fotograaf en fotobeheerder Christine Clinckx. Dit materiaal wordt zowel gebruikt voor M HKA Ensembles, de website muhka.be en bredere publiekswerking & rapporteringen.

Voor videoregistraties wordt beroep gedaan op externe filmmakers. Verdere montage gebeurt zowel intern als extern. Voor de productie bundelen hier onze krachten en werken we samen met Art Tube, communicatie & bemiddeling.

Voor 2013 ligt de keuze in grote lijnen vast: we volgen in belangrijke mate de tentoonstellingskalender, maar zetten bovenal in op de kern van de M HKA kunstcollectie. Uiteraard bouwen we ook verder aan verschillende al gestarte ensembles (bijv. het ensemble Kerry James Marshall). Daarnaast hebben we een aantal inhoudelijke interne werkgroepen die verder werken rond bepaalde deelproblematieken (o.m. rond auteursrecht en sociale media).

Op technisch vlak

In 2011 hebben de we de fundamenten voor onze ensemblebank gelegd: allereerst een gebruikersinterface die de interne werking moet ondersteunen en in het najaar ook een publieksinterface. Via deze laatste werd de informatie in de zalen naar onze bezoekers toe ontsloten. De inhoud van de ensemblebank werd hierdoor toegankelijk via elke moderne smartphone of tabletcomputer. Gebruik van QR-codes in de zalen ondersteunen dit proces.

In mei 2012 (parallel met de opening van de Jimmie Durham-retrospectieve) werd een uitgebreide desktop-publieksversie gelanceerd. Daarnaast werd werk gemaakt van het verder verfijnen van onze gedecentraliseerde invoer (wie kan wat invoeren en/of bewerken, consulteren). Dit stelt ons in staat nog meer betrokken actoren en diversere actorengroepen rechtstreeks te betrekken bij de kennisopbouw. Tegelijk werd voor de mobiele publieksversie tred gehouden met de laatste technologische tendensen.

Naar het einde van het jaar toe werd de interne gebruikersinterface opgefrist en conform gemaakt met de stijl van de publieke desktop. Ook werd de toepassing omgevormd tot een volwaardig platform, dat kan worden gedeeld met derden. De plannen voor 2013 zijn ambitieus: we gaan dit jaar van start met het aanbieden van M HKA Ensembles aan geïnteresseerde partnerinstellingen en organisaties. We noemen het Ensembles-as-a-Service (EAAS). Een aantal geselecteerde instellingen (met Tomislav Gotovac Institute, Zagreb en Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Warschau als eerste pilots) in binnen- en buitenland staan klaar om in te stappen. Voor de verdere uitbouw van EAAS in 2013 en 2014 wordt nog gezocht naar een geschikt en werkbaar business model.

Ter voorbereiding van deze voor M HKA belangrijke stap werd volop de kaart van de Cloud getrokken. De servers staan niet lokaal, maar opslagruimte en processorkracht worden gehuurd afhankelijk van de capaciteit die we op een bepaald moment nodig hebben. De toepassing is zich bewust van de eigen belasting en is in staat op basis hiervan extra capaciteit bij te vragen of af te staan. Op deze manier beschikt de toepassing op elk moment over voldoende capaciteit (zelfs in extreme situaties), en kunnen we tegelijkertijd de infrastructuurkosten laag houden.

2.3 PUBLIEKSWERKING

In 2012 toonde het M HKA de allereerste grootschalige Europese overzichtstentoonstelling van Chantal Akerman en een grootschalige retrospectieve van het werk van Jimmie Durham. Met deze twee projecten alleen al was 2012 een mooi gevuld jaar voor de afdeling publiekswerking, waarbij er veel aandacht ging naar enerzijds een verhoogde digitale communicatie en bemiddeling en anderzijds een grotere externe visibiliteit van de activiteiten. Daarnaast hadden we de prachtige tentoonstelling ‘Spirits of Internationalism. 6 European Collections 1956-1986’ die een geheel vormde met de tentoonstelling in het Van Abbemuseum in Eindhoven. Deze tentoonstelling vond plaats binnen het samenwerkingsverband ‘L’Internationale’.

De afdeling publiekswerking in het algemeen en de communicatieafdeling in het bijzonder namen afscheid van Kathleen Weyts als afdelingshoofd en coördinator. Ook van Anne-Marie Poels als medewerker editing en Jirka De Preter als medewerker vormgeving werd afscheid genomen. In hun plaats kwamen respectievelijk Justin Waerts en Jelle Maréchal het team versterken. In Cinema Zuid namen we afscheid van Sarah Lauwers als medewerker communicatie en bemiddeling en verwelkomden we Ina Weyers in haar plaats.

2.3.1 **Communicatie**

We startten januari met de vierde editie van ‘Art’s Birthday’. Een evenement waarop we de voltallige beeldende kunstscène uitnodigen in samenwerking met geluidskunstenaar Ward Weiss, mediapartners Klara en HART, en het NICC. Sinds de eerste editie in 2009 bouwden we het evenement gestaag uit. Bovenop de ondertussen vaste ingrediënten als de ‘State of the Arts’ en een goed debat, nodigden we dit jaar opnieuw kunstenaars uit voor een actieve deelname. Gert Verhoeven maakte de taart en het NICC nodigde op onze vraag Marc Bijl, Suchan Kinoshita, Job Koelewijn, Wim T. Schippers en Henk Visch uit om live-performances te verzorgen tijdens de avond. Uit de talrijke opkomst blijkt duidelijk dat dit evenement op veel bijval kon rekenen binnen de professionele scène. De vierde editie groeide uit tot een waar feest voor en door kunstenaars en deed het credo van het M HKA als open huis voor kunstenaars alle eer aan.

Eind januari was het M HKA opnieuw host voor de Canvascollectie. We ontvingen alle deelnemers in het Zuiderpershuis, waar de jury’s met een zeer kritisch oog naar elk werk keken om er dan de juweeltjes uit te halen die op

de tweede verdieping in het M HKA een plaats kregen voor de nationale jury. Ook deze editie was een groot succes met een enorme waaier aan potentieel.

De drie grote tentoonstellingsprojecten van 2012 hadden een groot bereik bij het publiek dankzij vrij tot zeer uitgebreide campagnes en persaandacht in binnen- en buitenland. Voor 'Spirits of Internationalism. 6 European Collections 1956-1986' was er de samenwerking met het Van Abbemuseum, wat de opportuniteit met zich meebracht om gericht het Nederlandse publiek te benaderen en tot in Antwerpen te lokken.

Voor de tentoonstelling 'Chantal Akerman. Too Far, Too Close' sloot het M HKA opnieuw een overeenkomst met Lijn.Com, het publiciteitsbedrijf van De Lijn, om voor een plaatselijke visibiliteit te zorgen. In Antwerpen reed een hele periode een volledig beklede Chantal Akerman-tram rond. In de pers werd deze tentoonstelling enorm goed opgepikt, wat mee zorgde voor een grote exposure en een groot bereik van potentieel publiek.

De tentoonstelling 'Jimmie Durham. Een kwestie van leven en dood en zingen' was een topper op internationaal vlak. Via een intensieve perscampagne, in samenwerking met externe PR bureaus, zorgde het M HKA ervoor dat deze tentoonstelling in heel Europa op de kaart werd gezet. Ook werden er advertenties geplaatst in belangrijke internationale vakbladen. Het campagnebeeld was enorm sprekend en leende zich daarom perfect voor een mooie affichecampagne. Aanvullende werden ook affiches ontworpen met enkele quotes van de kunstenaar die zeer uitgebreid geafficheerd werden in heel Antwerpen, dit om mensen tot denken aan te zetten en op die manier te 'triggeren' om de tentoonstelling te bezoeken. Samen met het Nederlands huis deBuren werd er een wedstrijd opgezet waarbij jonge schrijvers gezocht werden om een reflecterende column te schrijven over het werk van Jimmie Durham. De twee columnisten wonnen een reis naar dOCUMENTA(13).

Zowel de tentoonstelling 'Chantal Akerman. Too Far, Too Close' als 'Jimmie Durham. Een kwestie van leven en dood en zingen' stonden in de top 10 van tentoonstellingen van 2012 gepubliceerd door Artforum.

Openingen

Vanuit communicatie besteden we specifieke aandacht aan de openingen van onze projecten. Het openstellen van een nieuwe tentoonstelling is telkens opnieuw een bijzonder moment voor zowel de betrokken kunstenaars als iedereen die een bijdrage leverde tot het resultaat. Een moment waarop niet alleen de voorstelling van het project centraal staat, maar ook de ontmoeting in een ongedwongen feestelijke sfeer op maat van de diverse genodigden. Aan grote tentoonstellingen koppelen we een previewmoment met korte rondleidingen, voor de officiële opening nodigen we telkens gastsprekers uit. Voor kleinere projecten plannen we omkaderende activiteiten als performances, boekpresentaties of een eenvoudige drink. Dit resulteert in druk bijgewoonde avonden, waarop kunstenaars, professionals, studenten, vrienden, politici en geïnteresseerden elkaar vinden in het M HKA als open huis.

M HKAZine

Toen we het M HKAZine in het leven riepen hadden we niet alleen de ambitie om ons publiek op een aantrekkelijke manier op de hoogte te brengen van wat er reilt en zeilt voor en achter de schermen van het M HKA. We maakten het ook tot een bescheiden platform voor kunstenaars en mensen die we graag bij onze werking betrekken. Van april 2011 tot september 2012 waren het de covers van kunstenaars Valérie Mannaerts die de lezers konden bekoren, vanaf oktober 2012 werd zij hierin opgevolgd door kunstenaars Aglaia Konrad. Na Hans Theys was het dan vanaf oktober 2012 de beurt aan muzikant en schrijver Mauro Pawlowski om vijf M HKAZines lang een persoonlijke interpretatie op onze collectie neer te schrijven. Het tijdschrift kan ondertussen op veel bijval rekenen en is een vaste waarde geworden in het communicatie opzet van de instelling. De vraag naar een anderstalige versie kunnen we wegens budgettaire beperkingen voorlopig spijtig genoeg niet inlossen.

E-nieuwsbrieven en social media

Zowel voor het M HKA als voor Cinema Zuid werd er geïnvesteerd in een beter systeem voor de digitale nieuwsbrieven. Op beide websites kan het publiek dat via deze weg wenst geïnformeerd te worden zich voortaan online registreren. Wij van onze zijde kunnen via dit systeem het effectieve bereik voortaan beter monitoren. Aan de websites werden ook share buttons toegevoegd, zodat de inhoud door gebruikers voortaan ook gemakkelijker gedeeld kan worden via diverse social media kanalen. Verder hebben we ons dit jaar erg toegelegd op het actiever gebruiken van de M HKA Facebook. Naast het onder de aandacht brengen van grotere en kleinere evenementen in het M HKA, gaat onze aandacht nu ook uit naar het communiceren van evenementen van andere instellingen die ons nauw aan het hart liggen.

2.3.2 Bemiddeling

2.3.2.1 Tentoonstellingen

2012 stond voor een groot deel van het jaar in het teken van de tentoonstelling van Jimmie Durham. Daarnaast kreeg ook de tentoonstelling van Chantal Akerman een bijzondere bemiddeling en waren er een paar mooie collectie-tentoonstellingen waar we volop op inzetten.

We kunnen stellen dat we tijdens die vele tentoonstellingen een scherpe bemiddeling op poten hebben weten te zetten die als representatief kan gelden voor de visie en de werking.

Jimmie Durham

Het werk van Jimmie Durham stond uitzonderlijk lang in de zaal, nl. van mei tot november. Zowel in de voorbereiding als de realisatie, het projectwerk en de nazorg ging er binnen bemiddeling extra energie en tijd naar dit project toe. Details hierover staan opgesomd in de projectfiches. Infopunten in de tentoonstelling, audio en video-interviews in de zalen op digitale dragers en bemiddelingstools voor jong publiek in het Salon, ze werden allemaal door het publiek gesmaakt.

Doelgroepen

Wat bij de tentoonstelling van Jimmie Durham ook een bijzondere vermelding krijgt, is dat we in die tentoonstelling een stap hebben gezet naar een gedifferentieerder aanbod voor diverse doelgroepen. Een brede publieksgerichte aandacht werd op poten gezet door een aantal acties met o.a. de Dienst Inburgering van de Stad Antwerpen, waarbij 345 nieuwkomers in Antwerpen in de tentoonstelling werden rondgeleid binnen het programma Stadsklap. Vijfenvertig gidsbeurten werden ingevuld door kleine groepjes nieuwe Antwerpenaren in gesprek rond te leiden vanuit de inhoudelijke thema's binnen het werk van Jimmie Durham. Gesprekken over identiteit, culturele visie en betekenis van kunst in het dagelijks leven boden de nieuwe medeburgers een basis voor reflectie en dialoog.

Een extra groep die vanuit de thematiek van het werk van Jimmie Durham tot ontmoeting kwam, waren 120 Antwerpenaren van Oost-Europese oorsprong. De taalcursussen van Vormingplus, Taalcarroussel Pools, Russische en Roemeens, startten hun nieuwe schooljaar op in het museum en kregen in de tentoonstelling een rondleiding op maat vanuit de thema's 'identiteit en beeldtaal van de kunst'.

Ook de groep van 15 geëngageerde jongeren van het project 'Say Something', een samenwerking van Bond Zonder Naam (VPID) en KifKif, boden we de kans om het werk van Jimmie Durham te leren kennen en als inspiratie te gebruiken voor hun opzet. De dag voor de opening kregen ze een preview van zijn werk en een persoonlijk gesprek met de kunstenaar over hun thema's 'religie en identiteit'. Deze ontmoeting verwerkten ze in hun persoonlijke artistieke trajecten en presenteerden ze in een eigen tentoonstelling. Verslag is na te lezen op www.vpid.be/nl/event/say-something

Naast de gebruikelijke bemiddeling en aandacht voor diverse doelgroepen, bood deze tentoonstelling ook de mogelijkheid om er een aantal grote publieksevenementen aan te koppelen:

Museumnacht

Naar goede gewoonte werden op de eerste zaterdag van augustus de deuren tot laat in de nacht opengezet voor de Antwerpse Museumnacht. Het aanbod van performances in de zalen bij het werk van Jimmie Durham bood een extra invalshoek om de poëzie van de kunstwerken te bekijken en te beleven. Laat in de nacht was een optreden van de theatercompagnie van Vitali, nachtburgemeester van Antwerpen, een hit op het zomerse terras bij nacht. 3.114 bezoekers werden tijdens de Museumnacht geteld, een voltrefter van formaat. De combinatie van een tentoonstelling van een bekend kunstenaar, artistieke acties en een mega-evenement als Museumnacht leveren voor het M HKA een stevige toeloop van geïnteresseerde bezoekers.

Kunstendag voor kinderen

Het nieuwe initiatief van minister Joke Schauvliege om op de derde zondag van november, kort voor de 'Dag van de Rechten van het Kind', alle Vlaamse cultuurhuizen op te roepen om een extra aanbod te doen om kinderen en gezinnen te laten kennismaken met het kunst, werd ook in het M HKA enthousiast opgepikt. Dit evenement viel samen met de laatste bezoekdag voor de tentoonstelling van Jimmie Durham, waardoor we vanzelf een 'finissage' voor jong publiek op poten zetten. We nodigden vier jeugdauteurs uit om, geïnspireerd door het werk van Jimmie Durham, te komen voorlezen uit eigen werk. Gidsen boden actieve workshops aan en kinderen werden opgeleid om andere kinderen rond te leiden. De drukbezochte dag werd afgesloten door een statement van de kinderrechtencommissaris, Bruno VanObbergen, over het recht van kinderen op cultuur. Een kleine 500 bezoekers namen deel aan deze dag, waaronder 150 kinderen.

Nocturne

En ook de 'Nocturne voor het onderwijs', een weerkerend moment bij het begin van het schooljaar, viel nog binnen de periode van Jimmie Durham. Het bood de gelegenheid om leraren vanuit een voor kinderen toegankelijke tentoonstelling van topniveau nogmaals te laten kennismaken met de inhoud die we op maat van scholen aanbieden. Leraren kunnen op die avond via interactieve rondleidingen voorproeven wat ze later met hun klas kunnen doen, en worden hierbij van extra inhoudelijke en onderwijskundige informatie voorzien. Met een feestelijke receptie worden ze ook tijdens een netwerkend moment bedankt voor hun vertrouwen en engagement.

Een opstap naar gedifferentieerder publiek, via het aantrekken van aparte initiatieven die aansluiten bij het werk van een tentoongestelde kunstenaar, of via inhoudelijke aansluiting bij bepaalde acties met evenementswaarde, biedt voor publiekswerking van het M HKA een mogelijkheid om het artistieke werk op een meer laagdrempelige wijze in ontmoeting met publiek te brengen. De intensiteit van dit soort momenten ligt in het gerichte begeleiden van en aansluiten bij een extern lopend proces, waar we als museum moeten op inspelen volgens de agenda van de partners. Bij initiatieven uit het eigen huis, zoals de Nocturne, kunnen we de eigen inhoudelijke doelstellingen scherper bewaken en inzetten.

Chantal Akerman

De tentoonstelling 'Too Far, Too Close' van Chantal Akerman, voor een groot deel voorbereid in 2011, dient natuurlijk extra vermeld te worden omdat we hier, net als bij Jimmie Durham, een prachtige inzet hebben weten te realiseren in bemiddelingstools met een artistieke impact: zowel de vormgeving en inhoud van de info- en documentatieruimte in de ronde zaal, als de gerealiseerde video-interviews met andere kunstenaars over haar werk en de leporello met extra uitleg bij de werken, boden de tentoonstelling op sublieme

wijze een meerwaarde in de artistieke 'look& feel'. De impact van de bemiddeling was in deze tentoonstelling zonder meer van groot belang op de beleving van de tentoongestelde werken. Nadeel was dat de kostprijs voor realisatie in verhouding tot ons beschikbaar budget relatief hoog was. Het is tot onze spijt niet mogelijk om telkens zo zwaar in te zetten.

2.3.2.2 Digitalisering

De stappen die in 2011 werden gezet qua digitalisering van de tentoonstellingen zijn in 2012 verder gezet. De ensemblebank bood bij elke tentoonstelling extra inhoudelijke input en context. Om het publiek de weg te laten vinden werden bij de titelbordjes QR-codes geplaatst. Maar vermits enkel de bezoekers met een eigen smartfoon of tablet hiermee toegang hebben tot de verdiepende achtergrondinfo, was het belangrijk om ook in de zalen directe toegang tot de databank te voorzien. Opnieuw werden hiervoor iPads ter beschikking gelegd op de zitbanken. We zijn niet in de mogelijkheid (om budgettaire reden) om het publiek de toestellen los in de hand te geven. Via de met kabel vastgelegde toestellen kunnen bezoekers de info lezen. Bij de tentoonstelling van Jimmie Durham werd eveneens een desktop in de documentatieruimte gezet, waarmee het publiek ook via de website de ensemblebank kon raadplegen. Om aan te moedigen dat bezoekers zich ook na hun bezoek nog verder verdiepen in wat ze in het museum te zien en beleven kregen, maakten we kaartjes met QR-code en referentie die de bezoekers mee naar huis kunnen nemen.

Omdat blijkt dat het werken met iPad, QR-codes en digitale bemiddeling nog niet is ingeburgerd, hebben we sinds het najaar, beginnende bij de collectie-tentoonstellingen in het kader van 25 jaar M HKA, jobstudenten aangetrokken die op zaterdag en zondag aanwezig zijn in de zalen om, als gastvrouw.-heer (host), de bezoekers persoonlijk in te leiden in de digitale bemiddeling. We zien hier een graduele stijging van het gebruik van de iPads en de ensemblebank en we krijgen er via de hosts even goed als via andere kanalen positieve commentaren op. Als we effectief beroep willen doen op de 21ste eeuwse competenties in mediawijsheid van onze bezoekers, is een extra inzet op begeleiding voorlopig een must. We werken intussen gestaag verder aan de diepgaande inhoud van de ensemblebank en zoeken ook vormen om voor een minder belezen of jonge bezoeker een digitaal aanbod te kunnen creëren.

Onderwijs

Het aanbod voor het onderwijs heeft zich kunnen voortzetten vanuit de inhoudelijke basis die er lag: de vernieuwingen van 2011 hebben zich ingebed, en een aantal nieuwe ontwikkelingen hebben kans gehad om zich te ontplooien. Zo merken we dat het labo Mediawijsheid en de halve dag vorming voor Lerarenopleiding, Dubbelfocus, het meest gevraagd worden, naast de algemene rondleiding Kennismaken Kunst. Qua differentiatie bereiken we al de uiteenlopende graden, richtingen en leeftijden. Werken met en rond kunst in onderwijs breed ingebed. Qua groeps grootte kunnen we weinig gemeenschappen afleiden, groepen komen even goed per klas als per gehele graad. Het museum laat slechts 5 groepen tegelijkertijd in de zalen. In de piekmaanden zijn de dagen dan ook dikwijls helemaal volgeboekt met het maximale aantal groepen. Dat aantal in de andere maanden opkrikken is niet zo evident, vermits het om redenen extern aan het museum is dat scholen die maanden minder op uitstap gaan.

Rondleidingen

Doorheen het jaar werden ongeveer 450 rondleidingen georganiseerd voor kleine en grote groepen, met een totaal van 950 gidsbeurten. Zowel voor scholen, georganiseerde groepen, vips en sponsors. Het merendeel daarvan waren rondleidingen en labo's voor scholen die plaatsvonden in maart, mei, oktober en november. De programmering van schoolbezoeken is waarschijnlijk minder verbonden aan onze programmering, dan wel aan de interne schoolplanning, waarbij de genoemde maanden meer dan de andere toelaten om op uitstap te gaan.

In het voorjaar van 2012 hielden we een extra nocturne voor verantwoordelijken van groepsbezoeken, waarvoor we ook een aparte folder verspreidden. De opkomst tijdens deze avond was eerder beperkt. Maar in de totalen van groepsbezoeken zien we wel een effect op de aantallen in het najaar: een zesde van het totaal aantal georganiseerde groepen kwam in de maand oktober. We durven stellen dat we met het extra initiatief wel degelijk impact hebben kunnen hebben op de programmering van deze groepsverantwoordelijken. Er is echter nog wel extra actie nodig om het algemeen volume groepen op te trekken.

In 2012 werd voor de gidsen extra vorming opgezet, namelijk in sessies filosoferen en dramatechniek. Het aanbod Dubbelfocus voor de Lerarenopleiding werd ook opgefrist voor de groep nieuwe gidsen. Ter voorbereiding van de opening van het Panamarenkohuis werd aangevat met een vorming voor een deel van de gidsenploeg in het atelier van de kunstenaar. Gidsen krijgen per nieuwe tentoonstelling ook nog steeds een rondleiding op maat door de kunstenaar of curator en een stevige bundel informatie en artikelen ter zelfstudie.

2.3.2.3 Extra

Lokaal

DKO en Sketch

In navolging van de aanzet in 2011 werden opnieuw stappen gezet om 'jonge' kunstenaars in huis te halen op kleine evenementiële momenten. Deze acties nemen minder de lopende tentoonstellingen als aanleiding, maar willen de drempel verlagen voor artiesten op zoek naar eigen publiek, binnen het domein van de lokale actieve hedendaagse kunstenaars.

Met de stedelijke afdelingen van het Deeltijds Kunst Onderwijs is een opstap gemaakt tot inhoudelijke verdieping vanuit de tentoongestelde werken en actieve netwerken van het museum. Twee maal per jaar wordt het museum opengesteld in het kader van een lezingenreeks door kunstenaars. Rinus Van de Velde, Joris Ghekiere en Ria Pacquee kwamen in een avondvullende lezing hun werk toelichten aan de studenten en docenten van het DKO. Daaraan voorafgaand konden de bezoekers het museum met een gids bezoeken. We beogen hiermee een nauwere betrokkenheid van de vele kunstbeoefenaars in Antwerpen aan de programmering van het M HKA.

Net als in het najaar van 2011 nodigden we de organisatie SKETCH uit om op een zomerse zondag een interactieve tekenactie op poten te zetten in de interne publieke ruimte. Een tiental tekenaars, stiptekenaars, schetsers palmden het M HKA en het terras is en deelden hun creatief-artistische werk met het publiek. Met dit soort initiatieven biedt het museum de kans aan jonge artiesten om zich te liëren met zowel het artistiek profiel van het museum als met het aanwezige publiek.

Bovenlokaal

Visite

Het project 'Visite', een samenwerking met Locus en de cultuurcentra in Vlaanderen, bood de gelegenheid om buiten de muren van het museum ook op publiekswerk in te zetten. In Kasteel De Paige in Herentals, een prachtig kasteeltje waar cc 't Schaliken kunstprojecten presenteert, werden, in het kader van Visite, een aantal werken uit de collectie getoond, naast werk van lokale kunstenaars. Onder de noemer 'Reflecties' stonden M HKA-werken van kunstenaars als Terlinden, Nauman, Fabre, naast nieuwe realisaties uit de plaatselijke artistieke context. Zo werd werk uit de M HKA-collectie niet enkel door plaatselijke kunstenaars, maar ook door jongeren in schoolverband in reflectie gebracht, wat ook een geslaagde presentatie opleverde en beslist zijn impact naliet bij de jonge bedenkers. Na een geslaagde en druk bijgewoonde openingsavond kwamen scholen en vrije bezoekers gedurende twee weken de tentoonstelling bekijken. Gidsen van het M HKA leidden de bezoekers rond via de gebruikelijke interactieve methodes. De getoonde reflectieve werken nodigden daar expliciet toe uit.

Vorbereidings collectie en opening Panamarenkohuis

Het bemiddelingsteam zette tijdens het najaar expliciet de energie in om in het kader van het verjaarsdagsjaar , 25 jaar M HKA, drie collectietentoonstellingen in een coherent geheel te omkaderen. We gaan er daarbij van uit dat het materiaal dat voor deze tentoonstellingen op punt wordt gesteld een blijvende meerwaarde kan hebben voor latere inzet op collectiewerk.

Daarnaast was in het najaar een belangrijk accent aanwezig op het ontsluiten van het Panamarenkohuis voor beperkt 'groot' publiek. In de samenwerking met de kunstenaar en het Panamarenko Collectief is expliciet werk gemaakt van mogelijkheden om het atelier van de kunstenaar vanaf 2013 publiek open te stellen op gezette tijden. Net omdat deze tot de verbeelding sprekende plek vele geïnteresseerden intrigeert, is het van het grootste belang om een degelijk beleid van bezoek te ontwikkelen. De fragiliteit van de kunstenaarswoning laat niet toe dat grote groepen bezoekers in veeltallen over de vloer komen. Tegen einde 2012 was het concept klaar om in 2013 bezoek toe te laten: eerst een half jaar VIPs, stakeholders en betrokkenen, en vanaf de zomer het grote publiek in groepjes van 8 personen. De gidsen van het M HKA begonnen aan een inhoudelijke voorbereiding om de verhalen omtrent het huis in de vingers te krijgen. Het was in een benieuwde spanning dat we aan 't einde van 2012 afwachtten hoe de belangstelling effectief zou zijn.

Publiekswerk bij hedendaagse kunstprojecten houdt hoe dan ook telkens een spanning in zich: vanuit het inhoudelijk voorbereiden in nauw overleg met de kunstenaar, zijn we bevoorrecht om met de visie van de kunstenaar kennis te maken. Onze opdracht om deze visie naar een groot publiek te ontsluiten bestaat in het telkens op maat zoeken van de optimale vormen en middelen, eigen aan het werk, aan de visie van het museum en zeker ook eigen aan de tijd. Het is een breekbaar evenwicht dat zich per tentoonstelling realiseert. In 2012 heeft de dienst bemiddeling een interessante combinatie weten te maken tussen inhoudelijk verdiepend proceswerk en kwalitatief stevige en aantrekkelijke producten in de uiteenlopende tentoonstellingen en eraan verbonden activiteiten.

Academiejaar 2011-2012 – stagiaires

Lot Wens

2^{de} jaar Kunst en Cultuurbemiddeling, KDG Antwerpen

Project en taken:

- meedraaien in dagelijkse werking
 - tentoonstellingsspel bedenken en uitwerken voor gezinnen bij de tentoonstelling L'Internationale
- Datum: 14 november 2011 — 25 januari 2012
Begeleiding: Sofie Vermeiren

Annelien Byttebier

3^{de} jaar kleuteronderwijs, KDG Antwerpen

Project en taken:

- paasatelier voor kleuters uitdenken en begeleiden
 - uitwerking van aanbod voor kleuters in het Salon in het kader van krokuskriebels; begeleiden van activiteiten in het Salon tijdens krokuskriebels
 - Bundel met tips voor rondleiding uitwerken voor kleuters in de tentoonstelling van Jimmie Durham
- Datum: 14 december — april (niet doorlopend)
Begeleiding: Sofie Vermeiren

Elisabeth Ennekens

3^{de} jaar Kunst en Cultuurbemiddeling, KDG Antwerpen

Datum: februari — juni 2012

- Project en taken:
- meedraaien in dagelijkse werking
 - uitwerking van aanbod voor kinderen in het Salon in het kader van krokuskriebels; begeleiden van activiteiten in het Salon tijdens krokuskriebels
 - uitwerking van activiteiten voor erfgoeddag + begeleiding tijdens erfgoeddag
- Begeleiding: Sophie Gregoir

Lore Laleman

SLO Kunstwetenschappen KULeuven

Project: observatie rondleidingen,
inwerken in rondleidingsmethodiek M HKA; rondleidingen geven

Datum: januari 2012

Begeleiding: Sophie Gregoir + gids

Lisa Vanhaeren

SLO Kunstwetenschappen KULeuven

Project: observatie rondleidingen,
inwerken in rondleidingsmethodiek M HKA; rondleidingen geven

Datum: oktober — november 2012

Begeleiding: Sophie Gregoir + gids

Axelle Goossens

Specifieke Lerarenopleiding Artesis Hogeschool

Project: observatie en gegeven van rondleidingen aan volwassenen
en kinderen in collectiepresentatie, hulp bij krokuskriebels

Datum: april 2012

Begeleiding: Sophie Gregoir

Sonia Busselen

Opleiding museumgids Leuven

Start: februari — juni (occasioneel)

Taken: rondleidingen volgen en zelf geven in Chantal Akerman

Begeleiding: Sofie Vermeiren

2.4 ONDERSTEUNING

2.4.1 Financiën en HR-beleid

Op budgettair vlak waren de plannen in 2012 ambitieus. Projecten als ‘Chantal Akerman’, ‘Jimmie Durham’, ‘Nieuwe Kunst in Antwerpen’ en de collectiepresentaties vroegen aanzienlijk meer middelen dan in het verleden. Er werd een en begroting opgemaakt met meer opbrengsten aan ticketontvangsten, sponsoring, horeca, e.d. De ambities werden niet gehaald, tenminste niet volledig.

De aandacht om te blijven zoeken naar externe financiering buiten de gewone subsidies is wel aangewakkerd, en werpt nu haar vruchten af.

De publiekscijfers hebben niet het gedroomde aantal bereikt, maar we zijn wel opnieuw de weg ingeslagen van ernstig stijgende aantallen.

Het BTW-vraagstuk bleef aandacht vergen. De controle wilde niet vloten, en de visie op de belastbaarheid van kosten en investeringen bleef erg verschillend tussen het M HKA en de controleur. Dit is zeker een aandachtspunt voor de toekomst.

Op HR-vlak werd in de zomer 2012 een medewerker personeelszaken aangeworven die beschikt over de nodige expertise in dit domein. Zowel voor de dagelijkse personeelszaken als voor het personeelsbeleid in brede zin

zal deze aanwerving in de toekomst een belangrijke meerwaarde voor het museum betekenen.

Op basis van een beperkte offertevraag werd aan SD Worx de opdracht gegeven om een competentiegericht evaluatiemethodiek te introduceren.

2.4.2 Organisatie en beleid

De beheersovereenkomst 2012-2016 werd ondertekend op 16 augustus 2012. De vragen naar een groeitraject werden niet opgenomen in de beheersovereenkomst, maar werden wel zeer uitdrukkelijk door minister Schauvliege opgenomen in een voorbereidende nota aan de voltallige Vlaamse regering bij de goedkeuring van de beheersovereenkomst. Voorts werd het minimale aankoopbudget van 100.000 euro bevestigd.

2.4.3 Infrastructuur en facilitair beheer

M HKA en Cinema Zuid

Na de heronderhandelingen en vervollediging van de contracten in 2011 werd er in 2012 gekozen voor een nieuwe aanpak van de schoonmaak. De schoonmaak werd al meer dan vijftien jaar uitbesteed aan dezelfde leverancier. De prestaties werden de laatste twee jaar onderzocht en bijgestuurd waar nodig binnen de grenzen van het contract. Dit onderzoek naar geleverde prestaties, resultaten en kost, heeft ons aangezet om uit te kijken naar een andere leverancier of de schoonmaak zelf te organiseren. De tweede optie gaf een aantal voordelen ten opzichte van de eerste:

- 1 VTE van de externe leverancier kon omgezet worden naar 2 VTE in eigen dienst, en dit voor een lagere kost. Concreet betekent dit een kostenverlaging van 20% en een verdubbeling van beschikbare tijd en inzetbaarheid.
- 2 VTE inzetbaar zijn voor andere afdelingen zoals productie, en andere taken kunnen verzorgen, zoals bijvoorbeeld transporten. Het team is dus multifunctioneel inzetbaar ter ondersteuning van de hele organisatie en doet meer dan alleen de schoonmaakdienst.

Twee VTE in eigen facilitaire dienst, aangevuld met een schoonmaakprofiel in WEP+ statuut, resulteert in een facility team dat flexibel op elkaar kan afgestemd worden, zowel qua planning als inzetbaarheid binnen de hele organisatie.

De profielen van deze mensen hebben een formele training in industriële schoonmaak en het gebruik van een hoogtewerker als basis. Ze dienen eveneens in het bezit te zijn van een rijbewijs. Op deze manier kan dit team ingezet worden voor zowel de binnen- als buitenschoonmaak van het M HKA, Cinema Zuid en het Panamarenkoehuis, alsook voor kleine klusjes, transporten en het eventueel bijstaan van het team van technici tijdens opbouwperiodes. Dit zal in 2013 voor de productieafdeling een besparing van 9.000 euro opleveren op het budget voor het inhuren van externe technici.

Het insourcen van de schoonmaakdienst is een trend die zich vandaag meer en meer manifesteert, waarbij duidelijke kostenbesparingen en prestatieverbeteringen het resultaat zijn. Veel grotere instellingen dan het M HKA, zoals bijvoorbeeld het UZA, nemen ook deze beslissing na vele decennia van outsourcing.

In mei 2012 werden de werken voor de renovatie van het dak afgerond. Het Scheldeterras en de helling naar het stadsterras werden voorzien van een nieuwe dakisolatie en -bedekking, en werden opnieuw betegeld. Daarbij werd ook de elektriciteit en de verlichting op beide terrassen vernieuwd of uitgebreid. De vier koepels op het Scheldeterras werden volledig vervangen met superisolerend glas en nieuwe aluminiumstructuren. Tenslotte werd ook de afwatering van de betreffende terrassen gecorrigeerd.

Het M HKA beschikt over twee prachtige zonovergoten dakterrassen. Een ervan was reeds in gebruik door het M HKA FE, met een prachtig zicht op de Gedempte Zuiderdokken. Het tweede terras werd in het voorjaar 2012

heraangelegd door de firma ArteZ, en werd eind mei opnieuw opengesteld voor publiek. Dit terras heeft een grandioos uitzicht op de Schelde en zal door het M HKA voornamelijk gebruikt worden voor evenementen en het tonen van kunstwerken.

Het M HKA ontvouwt zo al de troeven van zijn unieke locatie tussen de Schelde en de Gedempte Zuiderdokken.

Tijdens de Open Wervendag op zondag 13 mei waren de werken in hun eindfase.

Zo kregen gegadigden al een exclusieve preview van deze unieke plek in Antwerpen met een demonstratie van het plaatsen van terrastegels, en konden ze gratis de tentoonstelling op de vijfde en de zesde verdieping bezoeken.

Dit was ook de pers niet ontgaan. Zowel de VRT-radio (middagnieuws van 12u en 13u) als ATV brachten verslag uit van dit evenement in het M HKA.

Op het gebied van veiligheid wordt de ingeslagen weg voortgezet. Stelselmatig worden er gezocht naar nieuwe manieren om veiliger te werken. Het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk (CPBW) vergadert maandelijks. De samenstelling van het CPBW is licht gewijzigd als gevolg van sociale verkiezingen in mei 2012. Tweemaal per jaar wordt er een evacuatieoefening gehouden.

In 2012 werd het jaarverslag 2011 m.b.t. de werking van de Interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het Werk ingediend bij de regionale directie Toezicht op het Welzijn op het Werk.

In samenwerking met architect Luc Deleu werd een technisch lastenboek samengesteld voor de restauratie van het kunstwerk 'Skyspace' van James Turrell. Dit lastenboek maakt deel uit van het aanbestedingsdossier dat door het Agentschap Kunsten en Erfgoed gepubliceerd zal worden in 2013.

In 2012 werd een nieuwe aanvraag ingediend ten behoeve van een nieuwe milieuvergunning.

Voor de opmaak van het verplichte EPC is in 2012 de monitoring van het verbruik opgestart. De resultaten zullen in 2013 bekend zijn.

Wat betreft elektriciteit is het M HKA ingegaan op het aanbod van de Vlaamse Overheid om in 2012 mee in een contract te stappen waarbij honderd procent groene stroom wordt geleverd door een aan te duiden leverancier.

De dienst Infrastructuur en Housekeeping heeft ook de kleine facility contracten van de personeelsdienst overgenomen. Het contract met de leverancier van kantoorbenodigdheden werd opnieuw bekeken. Vervolgens werden er lagere tarieven afgesproken d.m.v. de systematisering van de aankopen. De overstap naar honderd procent gerecycleerd papier werd op datzelfde moment mee onderhandeld.

Er werd een interne verhuis gerealiseerd van de afdelingen Presentatie en ABCD.

In 2012 werd de bibliotheek voorzien van extra kasten.

Biekorfstraat 2

In 2012 werden de renovatiewerken van de binnenafwerking afgerond. Dit was de laatste nodige stap op het gebied van infrastructuurwerken om de ontsluiting van het Panamarenkohuis mogelijk te maken. Deze werken omvatten o.a. nieuwe bepleistering, speciale schilderwerken, elektriciteit- en verlichtingsaanpassingen, inbraak- en brandbeveiliging, correctieve werken in de kelder, vloerwerken, gyprocwerken en kleinere restauratiewerken.

De exploitatie van het pand ging van start, en er werden verschillende onderhoudscontracten afgesloten binnen het kader van de eigenaarsverplichtingen en de overeenkomst met het Panamarenko Collectief.



De ingeslagen weg om als organisatie milieuvriendelijker te werken werd voortgezet.

De volgende aanpassingen werden in 2012 gerealiseerd:

- de overstap naar 100% gerecycleerd kopieer- en printpapier,
- de overstap naar 100% groene stroom m.b.t. elektriciteit voor zowel M HKA als Panamarenkohuis,
- de overstap naar 100% biologisch afbreekbare schoonmaakmiddelen,
- verfafval en bakoliën worden apart afgevoerd;
- het gebruik van wegwerpmateriaal bij de aankoop van kantoomateriaal wordt zoveel mogelijk geweerd;
- de monitoring van het afsluiten van de computers 's avonds.

2.4.5 Raad van Bestuur: samenstelling en werking

De constructieve samenwerking met de leden van de **raad van bestuur** is een belangrijke meerwaarde voor het M HKA. Zowel via de voltallige vergadering als via de comités en werkgroepen tonen de bestuurders een grote betrokkenheid en dragen zij in belangrijke mate bij tot het beleid van het M HKA.

Samenstelling raad van bestuur

In de raad van bestuur zetelen 18 stemgerechtigde en 2 niet-stemgerechtigde leden:

18 bestuurders:

Wouter De Ploey (voorzitter), Koen T'Sijen (ondervoorzitter), Yolande Avontroodt, Frank Benijts, Hilde Daem, Chantal De Smet, Philip Heylen, Thérèse Legierse, Vivian Liska, Jan Op de Beeck, Alexander ter Braak, Stef Van Bellingen, Ivo Van Vaerenbergh, Nadine Naeye, Joachim Pohlmann, Rolf Quaghebeur, Mark Vanvaeck, Toon Wassenberg

2 regeringsafgevaardigden:

Kristina Houthuys, afgevaardigde van de Vlaamse minister bevoegd voor Cultuur Koen Kennis, afgevaardigde van de Vlaamse minister bevoegd voor Financiën en Begroting

Comités en werkgroepen: samenstelling en werking

auditcomité

Jan Op de Beeck (voorzitter), Frank Benijts, Koen Kennis, Toon Wassenberg
waarnemers: Wouter De Ploey, Eric Krols

Het auditcomité rapporteert frequent over zijn werkzaamheden in de raad van bestuur, o.a. het aansturen van en het toezicht op de financiële verslaggeving op kwartaalbasis, de controle en het eventueel bijstellen van de begroting, de jaarrekening, en het monitoren van de efficiëntie van de interne controlesystemen. Het auditcomité heeft in 2012 specifieke aandacht besteed aan de evenementenwerking en sponsoring, de publiekscijfers, alsook de insourcing van de schoonmaak.

HRM-comité

Ivo Van Vaerenbergh (voorzitter), Koen T'Sijen, Joachim Pohlmann, Philippe Van Hecke (extern lid)
waarnemers: Wouter De Ploey, Eric Krols

Het HRM-comité is bevoegd voor diverse personeelskwesties zoals aanstellingen, bevorderingen en ontslagen, alsook voor de functieomschrijvingen. In 2012 volgde het HRM-comité de evaluatie van de directie op. Dit traject werd ondersteund door SD Worx.

werkgroep artistiek beleid

Thérèse Legierse (voorzitter), Vivian Liska, Rolf Quaghebeur, Alexander ter Braak, Stef Van Bellingen, Luc Wauters (extern lid)

De werkgroep artistiek beleid legde in 2012 de focus op de concrete uitwerking van een collectiebeleidsplan. De werkgroep werkte hierbij intensief samen met de directeur en de afdelingsverantwoordelijke Collectie. Het plan zal in het voorjaar 2013 gefinaliseerd worden. De werkgroep boog zich eveneens over de beheersovereenkomst en de prioriteiten waarop het M HKA zich in de toekomst zal richten.

werkgroep publieke profilering

Chantal De Smet (voorzitter), Yolande Avontroodt, Hilde Daem, Kristina Houthuys, Nadine Naeye, Mark Vanvaeck

De werking van de werkgroep publieke profilering kon in 2012 niet worden gecontinueerd, vermits het tijdelijk wegvallen van de functie van afdelingsverantwoordelijke publiekswerking.

De raad van bestuur besteedde in 2012 eveneens aandacht aan de volgende onderwerpen:

- nota van de minister van Cultuur aangaande de beheersovereenkomst 2012-2016 met daarbij de vraag tot het uitbouwen van een voortrekkersrol in eigen land en een sterk internationaal profiel
- M HKA extern, samenwerkingsverbanden en omgevingsfactoren
- ontwikkelingen FotoMuseum en samenwerking met het Provinciebestuur Antwerpen
- missie
- presentatie werking Cinema Zuid
- profiel afdelingsverantwoordelijke publiekswerking
- aankopen en schenkingen
- visienota marketing
- tentoonstelling Jimmie Durham
- jaarverslag 2011

Aantal bijeenkomsten en aanwezigheden

De raad van bestuur vergaderde in 2012 op regelmatige tijdstippen en kwam vijf keer samen.

De algemene vergadering werd gehouden op 20 maart 2012.

Zowel het auditcomité als het HRM-comité kwam viermaal samen.

Er werden drie vergaderingen belegd met de werkgroep artistiek beleid.

De gemiddelde aanwezigheidsgraad bedroeg 70%.



3 Sociaal-economisch verslag van de werking

De cijfermatige gegevens hieronder vermeld, zijn een 'momentopname'. Het betreft de aantallen en bedragen op 31/12/2012, m.a.w. geen gemiddelde over het jaar.

Voor het eerst sinds lange tijd, boekt het M HKA een ernstig verlies. Aan de uitgavenkant waren het overwegend de presentatiekosten die hoger waren dan begroot (+112.000).

Het dakterras werd gerenoveerd voor 436.926 euro. Deze middelen kwamen uit provisies uit vorige jaren.

De verwachtingen qua publieksopkomst en de daaraan verbonden opbrengsten werden niet gehaald.

De structurele toelage van de provincie werd volledig geschrapt. Dit kwam geheel onverwachts. Er werd nog een kleine projecttoelage geboekt.

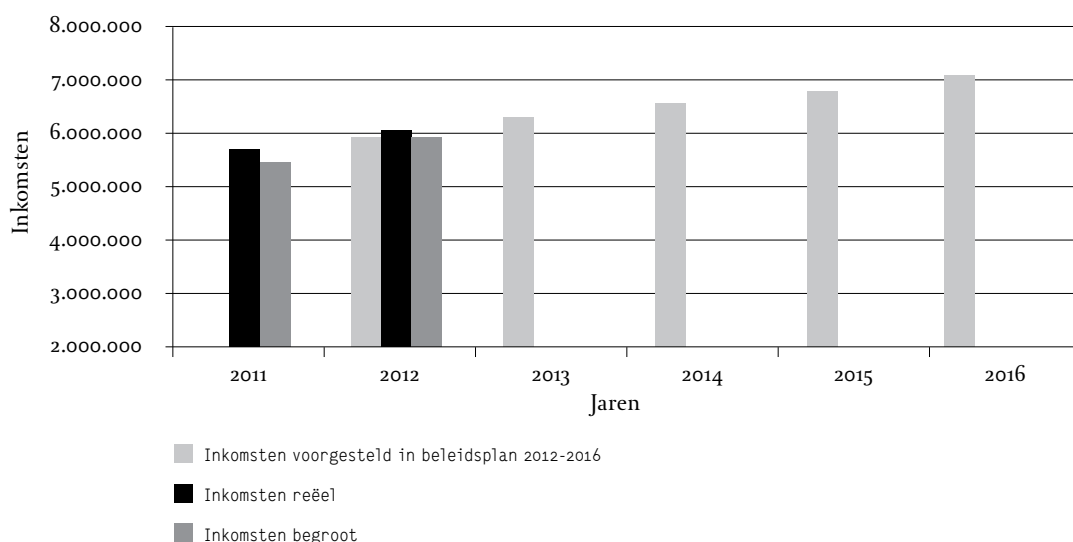
Via de stad Antwerpen ontvingen we eenmalig een projectbijdrage voor communicatiekosten.

De VIA middelen (VIA = Vlaamse Intersectorale Akkoorden) lagen 110.000 euro hoger dan verwacht.

3.1 OMZET

Uitgaven versus inkomsten

	Totaal uitgaven	Totaal inkomsten	Groei % inkomsten	Resultaat van het boekjaar
2011	5.740.963,00	5.734.586,00	-1,50	-6.377,00
2012	6.159.021,00	6.022.780,00	5,03	-136.241,00



3.2 PERSONEEL

Aandeel loonkosten in de totale uitgaven

	Totale uitgaven	Loonkost	% tav uitgaven - inv. subsidies
2011	5.740.963,31	3.150.438,61	54,9%
2012	6.159.021,00	3.376.286,00	54,8%

- Gemiddelde loonkost per VTE in 2011: 47,025.40
- Gemiddelde loonkost per VTE in 2012: 46,444.37

Ontwikkelingen personeelsbezetting

	VTE	aantal medewerkers
12/31/2011	59,95	71,00
12/31/2012	60,70	71,00

Type contracten

- contracten onbepaalde duur: 71

Waarvan:

- DAC: 1
- Gesco: 5
- Wep+: 2

Gemiddelde arbeidstijd per afdeling in voltijdsequivalenten

	VTE 31/12/2010	VTE 31/12/2012
Directie	2,00	2,00
Programmering	12,60	12,90
ABCD	9,40	9,20
publiekswerking + zaalpersoneel	19,75	18,85
Ondersteuning	16,20	17,70
Totaal	59,95	60,65

3.3 WERKINGSKOSTEN

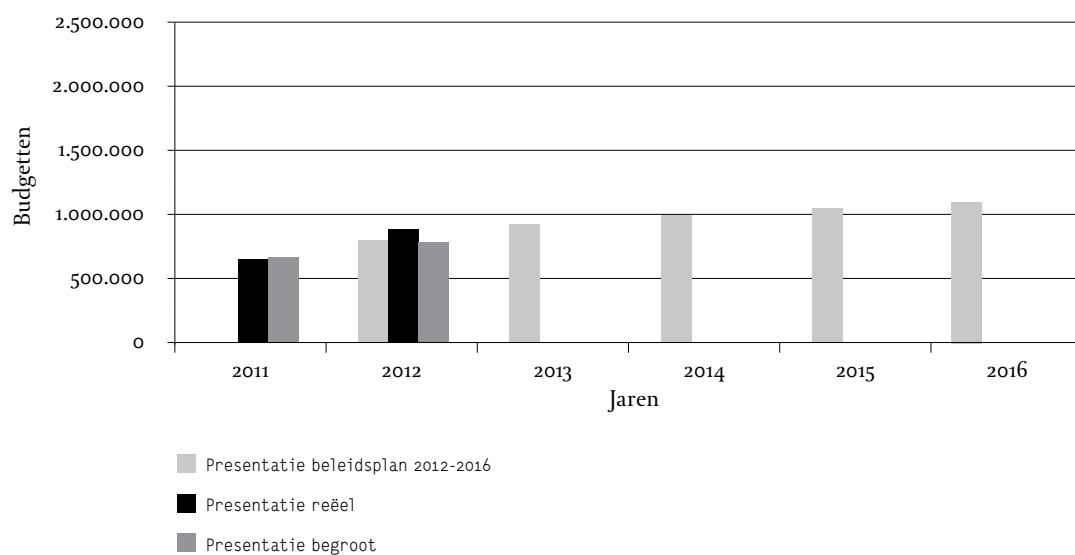
	huisvesting en onroerende infrastructuur ¹	qua afschrijving
2011	393.624,00	192.563,00
2012	348.000,00	194.068,00

¹ Vanaf 2009 wordt de afschrijvingskost van de verbouwingen niet meer gedragen door een investeringssubsidie.

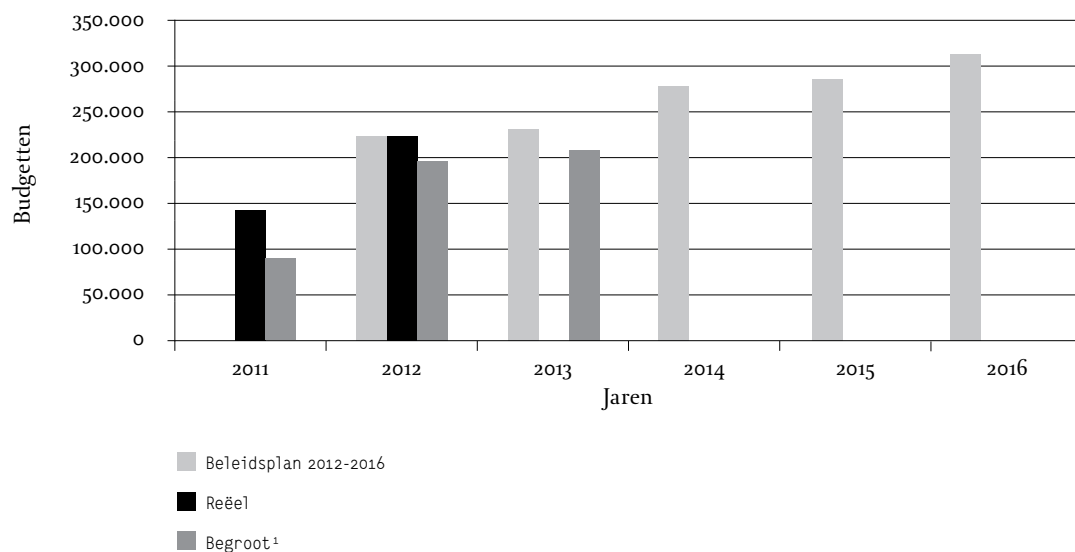
Publiekswerking

	Totale Uitgaven	publiekswerking	% totale uitgaven
2011	5.687.724,00	449.079,00	7,90%
2012	6.159.021,00	546.476,00	8,87%

Presentatie



ABCD



¹ excl. Panamrenko, excl. huur depot

3.4 GROEI SUBSIDIES EN TOELAGEN

jaar	Vl. Gem.	% groei	provincie	% groei	stad	% groei
2011	4.599.000,00	0,00	50.000,00	0,00	68.400,00	0,00
2012	4.645.000,00	1,00	0,00	-100,00	118.348,00	73,02

Project sponsoring			Bedrijvenclub	
2006	77.266,30		2006	35.125,00
2007	148.635,08		2007	43.031,50
2008	159.962,55		2008	131.018,12
2009	96.063,00		2009	203.086,00
2010	0,00		2010	107.404,00
2011	0,00		2011	76.464,00
2012	46.198,35		2012	84.111,20

In Natura sponsoring (ruilovereenkomsten) Klara, Roularta en Akzo Nobel opgenomen in bedrijvenclub

3.5 KUNSTENAARS

Uitgaven	2011	2012
Reis- en verblijfkosten ¹	23.889,81	19.888,29
Kleine vergoeding	6.985,80	2.682,00
Honoraria en loon	185.526,56	93.648,06
Productiekosten	122.008,00	49.021,39
Totaal	338.410,17	165.239,74

¹ Gesponsorde overnachtingen zijn niet inbegrepen

Werking met kunstenaars	2011	2012
Actief ¹	328	129
Passief ²	590	641
Totaal	918	770

¹ productie- en aanpassingen van nieuw werk, lezingen, symposia, voordrachten, kunstenaarsgesprekken, concerten...

² louter presentatie van de werken zonder interactie: ophangen kunstwerken, film- en videoprojecties...



4 Verwervingen – Bruiklenen 2012

4.1 AANKOPEN 2012

Aankopen Vlaamse Gemeenschap – M HKA 2012

Gordon Matta-Clark

- Chinatown Voyeur
1971, 60 min, b&w, sound
- Tree Dance
1971, 9:32 min, b&w, silent, 16 mm film on video
- Open House
1972, 41 min, color, silent, Super 8 mm film on video
- Fire Child
1971, 9:47 min, silent, Super 8 mm film on video
- Fresh Kill
1972, 12:56 min, color, sound, 16 mm film on video
- Day's End
1975, 23:10 min, color, silent, Super 8 mm film on video
- Food
1972, 43 min, b&w, sound, 16 mm film on video
- Automation House
1972, 32 min, b&w, sound, 16 mm film on video
- Clockshower
1973, 13:50 min, color, silent, 16 mm film on video
- City Slivers
1976, 15 min, color, silent, Super 8 mm film on video
- Sauna View
1973, 61:30 min, b&w, sound
- Splitting
1974, 10:50 min, b&w and color, silent, Super 8 mm film on video
- Bingo/Ninths
1974, 9:40 min, color, silent, Super 8 mm film on video
- Substrait (Underground Dailies)
1976, 30 min, b&w and color, sound, 16 mm film on video
- Conical Intersect
1975, 18:40 min, color, silent, 16 mm film on video
- Sous-Sols de Paris (Paris Underground)
1977-2005, 25:20 min, b&w, sound, Super 8 mm film on video
- The Wall
1976-2007, 15:04 min, color, sound, 16 mm, video

Kati Heck

- Neue Freunde (Hot Hot Spatzi), 2011
126 x 86 cm + 196 x 136 cm + 126 x 86 cm
photograph, ecoline and oil on barite paper

Ivan Kozaric

- I'm feeling like the belly of a lion that has eaten too much
Afmeting: variabel
sculptuur als recipient voor kleiner werk
(2 doorgezaagd schilderijtjes en kleine sculptuur)
materiaal: metaal, canvas

- Antoni Muntadas
- N/S/E/O (Noord-Zuid-Oost-West), 1976 (Antwerp version), 1976
Jezus aan het Kruis, beeld duivel, textile
(amerikaanse vlag en vlag USSR), papier (wereldkaart)
Afmetingen variabel
 - Emission – Réception, 1973
Dia-installatie

- ORLAN
- MesuRAGE du M HKA
Installatie 2012
meetstok op sokkel met plexikap, jurk in plexiglazen staander,
glazen flesje met sop, schildersezels met opschrift,
koperen plaat op marmeren sokkel, fotofiguren op sokkel, foto's
 - video du performance MesuRAGE du M HKA
Video-installatie 2012
video: couleur, son 27'

- Bart Stolle
- Debris, 2011-2012
51,5 x 61 cm
Acryl en hout op MDF

- Patrick Van Caekenbergh
- 3 Tekeningen van oude Bomen (winter 2010-2011)
33,5 x 60,0 cm, 40,0 x 58,0 cm, 42,5 x 52,0 cm
Ingekaderd: 54,5 x 80,8 cm + 62,0 x 79,3 cm + 64,3 x 73,4 cm
Pentel 120 3DX - 0,5mm A315

Eigen aankopen M HKA 2012

- Antoni Muntadas
- Tout va bien, 2003
Affiche (1/3)
(75.5 x 55.5 cm)
 - Tout va bien, 2003
Affiche (1/3)
(75.5 x 55.5 cm)
 - Tout va bien, 2003
Affiche (1/3)
(75.5 x 55.5 cm)
 - Tout est politique, 1998
Affiche
(34.5 x 50 cm)

- Patrick Van Caekenbergh
- Zonder titel, 2011
Editie (9/150)
(141.5 x 118 cm)

- Lawrence Weiner
XX XY, 2011
Editie (422/100)
(13 x 13 x 4.5 cm)
- François Curlet
Stock of pixels, 2011
Editie
(7.5 x 16 cm)
- Stanley Brouwn
1 x 1 - royal cubit, 2011
Editie
- Jef Geys
Zonder titel
Editie (6/6)
(32 x 48 cm)
- Vaast Colson
fifty plus ten corkpopkeyholders to help finance the production
of two hundred booklets documenting. 'one hundred corkpops to
celebrate the crisis and chouchou Colson's nine year campaign', 2009
Editie (50 + 10 a.p., gesigneerd en genummerd)
(10.5 x 14.5 cm)
- White Death T-shirt
Textiel
(maat: 12/14)
- Don Judd Botlegger Design
Textiel
(maat: M)
- 'Wishing Well Edition', 2011
Editie
(3 x 9 cm)
- Infinitus est numerus stultoru
Editie
(5 x 5 cm)
- No more superheroes, 2001
Editie
- Paul De Vree
Verbaal Gelaat, 1969
Editie met 6 zeefdrukken
(45 x 45 cm x 6)
- Nico Dockx
A protest against forgetting, 2012
Editie
(50 x 70 cm)
- Marijke van Warmerdam
Gestreken en gevouwen, 2011
Editie (Sunday #013)

- Jochen Lempert
zonder titel, 2012
Editie (Sunday #014)
- Pierre Bismuth
Aphorisms from 1999 and 2011, 2012
Editie (Sunday #015)
- Robert Barry
SOMETHING THAT IS..., 2012
Editie (Sunday #016)
- Anri Sala
CLOCKS, 2012
Editie (Sunday #017)
- Gabriel Kuri
zonder titel, 2012
Editie (Sunday #018)
- Hans Clavin
Signal iii, 1969
Collage
(29 x 21 cm)
- Droomboot, 1969
Collage
(29 x 21 cm)
- Music for Eve I, 1969
Collage
(29 x 21 cm)
- Music for Eve II, 1969
Collage
(29 x 21 cm)
- Music for Eve III, 1969
Collage
(29 x 21 cm)
- (lab)ora(leb), 1969
Collage
(29 x 21 cm)
- All you need is love, 1969
Collage
(29 x 21 cm)
- Sundayswallow, 1969
Collage
(29 x 21 cm)
- Ocean, 1969
Collage
(29 x 21 cm)
- Poemop, 1969
Collage
(29 x 21 cm)
- Cel, 1969
Collage
(29 x 21 cm)
- Eularchie, 1969
Collage
(29 x 21 cm)

- Xxxooo, 1969
Collage
(29 x 21 cm)
- Time, 1969
Collage
(29 x 21 cm)
- The army wants you, 1969
Collage
(29 x 21 cm)
- Unmistakable, 1969
Collage
(29 x 21 cm)
- l'Angerie, 1973
34 Collages
(29 x 21 cm x 34)

4.2 SCHENKINGEN 2012

- Paul Van Hoeydonck
Fallen Astronaut, 1971
Beeldhouwwerk
(8.5 x 3 x 1 cm)
Schenking van Paul Van Hoeydonck
- Anna Bella Geiger
O Pão nosso de cada dia, 1978- 2006
Foto (x3)
1/3 (76 x 48 cm) 2/3 (59 x 48 cm) 3/3 (95 x 79 cm)
Schenking van Charif Benhelima
- Vaast Colson
Screwed, een selectie aangepaste ophangsystemen, 2011
Editie (1/5)
(44 x 40 x 0.9 cm)
Schenking van Vrienden van Het M HKA
- Nadia Naveau
Le rêve de saint-bonnet, 2012
Editie (1/100)
(59.5 x 52 cm)
Schenking van Vrienden van Het M HKA
- Danny Matthys
Beneficio Guatemala, 2010
Schilderij
(113 x 93 cm)
- Close Reading, 2011
Schilderij
(172.5 x 82.5 cm)
- Happy Birthday, 2011
Schilderij
(124 x 124 cm)
- Contro discorso
Schilderij
(84 x 124 cm)

- Viktoria, 1987
Tekeningen (13/13)
Diverse afmetingen
- Sjamaan, 1985
mixed media
(6 x 215 cm)
- Venezia e Cultura, 1984- 1988
mixed media
(225 x 225 x 7 cm)
- Z.T. (Massive Gold), 1979- 2010
Fotocollage
(157 x 185 x 4 cm)
Schenking van Danny Matthys

Jimmie Durham

- CUJO, 2011
Editie
Schenking van Bart De Baere

Ivan Kožarić

- gouden penis, 2011
beeldhouwwerk
Schenking van Bart De Baere

Anna Bella Geiger

- O Pão nosso de cada dia, 1978
Editie
(17 x 12 cm) x6
Schenking van Anna Bella Geiger

Sarenco

- Kein Gott, 1968
Tekening
(29.4 x 21 cm)
- Avanti popolo, alla riscossa!, 1971
Tekening
(29.4 x 21 cm)
- Il popolo è forte, armato vincerà, 1971
Tekening
(29.4 x 21 cm)
- L'Italia è il giardino: Non eravamo poeti, 1972
Tekening
(29.4 x 21 cm)
- The most ingenious way of becoming foolish is by a sistem..., 1972
Tekening
(29.4 x 21 cm)
- Natura e morte, 1972
Tekening
(29.4 x 21 cm)
- Noi crediamo, 1973
Tekening
(29.4 x 21 cm)
- One Day Show at Zaffelaere, Sarenco é De Vree, 1971
Film
(duur: 00:06:30)
Schenking van Isaia Mabellini

- Anne-Mie Van Kerckhoven
De Vuurademhaling, 2009
Editie (88/100)
(27 x 36 cm)
Schenking van Vrienden van Het M HKA

- Daniel Spoerri
Auto-Theatre, 1959- 2012
Installatie
Schenking van Daniel Spoerri

- Dieter Roth
Zonder titel, 1959- 2012
Installatie
Schenking van Dieter Roth Foundation

- Chantal Akerman
La Chambre, 2007
Video
(duur: 00:31:11)
Schenking van Chantal Akerman

- Ivan Kožaric
Sentences
Editie (oplage van 50) (9/9)
(50 x 35 cm x9)
Schenking van Ivan Kožaric

- Luc Tuymans
Portrait, 1995
Editie (oplage van 143)
(27 x 18 cm)
- Superstition, 1995
Editie (oplage van 143)
(27 x 18 cm)
- Tracing, 1995
Editie (oplage van 145)
(27 x 18 cm)
- Pillows, 1995
Editie (oplage van 145)
(27 x 18 cm)
- Premonition, 1995
Editie (oplage van 145)
(9.5 cm)
- Peter, 1995
Editie (oplage van 143)
(8.5 x 9.9 cm)
- Lamp, 1995
Editie (oplage van 143)
(12.7 x 9.9 cm)
- The Green Room, 1995
Editie
(8.2 x 10.2 cm)
Schenking van MUKA youth prints

- Hamish Fulton
— Mont Blanc, 2009
Sculptuur
(9.5 x 17 cm)
Schenking van Vrienden van Het M HKA
- Nadia Naveau
— Nicholas Herakles, 2012
Sculptuur
— Mr. Bunnykins 'Autumn Days, 2008-2012
Sculptuur
Schenking van Vrienden van Het M HKA
- ORLAN
— ORLAN-corps, 2012
Editie (oplage van 75)
— De la mesure à la démesure, 2012
Object
(300 x 300 x 700 cm)
— Une analyse de l'ORLAN-CORPS pendant le mesuRAGE
du Andy Warhol Museum, 2012
Toonrecht print
(100 x 150 cm)
— Une analyse de l'ORLAN-CORPS pendant le mesuRAGE du M HKA,
2012
print
(100 x 150 cm)
Schenking van ORLAN
- Wim Janssen
— Corner Piece, 2011
Beeldhouwwerk
Schenking van Wim Janssen

4.3 WERKEN IN BRUIKLEEN AAN HET M HKA

Werken in langdurige bruikleen van de Vlaamse Gemeenschap

- Jos De Gruyter & Harald Thys
— Parallellogram, 2000
Video
BK_7618
— The Spinning Wheel, 2002
Video
BK_7619
— The Bomb, 1995
Video
BK_7620
-

4.4.1 Langdurige bruiklenen

- Vlaamse Overheid – Kabinet van Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand. Dhr. Geert Bourgeois, Arenbergstraat 7, 1000 Brussel (01.03.2010)
- Jean-Marie Bijtebier, Untitled, 1997, *BK6944_M171*
 - Eddy De Vos, Mexican Revolution, 1995, *BK6925_M164*
 - Michel Mouffe, La limite des anges, 1999, *BK7043_M202*
 - Ria Pacquée, Curtain of Silence, 1998, *BK7260_M230*
 - Michelangelo Pistoletto, Cittadellarte, 2003, *UFO02003_022*
 - Peter Rogiers, Untitled, 1998, *BK7035_M194*
 - Luc Tuymans, Shore, 2005, *BK7645_M410*
 - Luc Tuymans, Ons Geluk, 1997, *BK7414_M272*
 - Luc Tuymans, Editie Trouble Spot Painting, 1999
 - Luc Tuymans, Firewood, 1991, *BK6922_M161*
 - Luc Tuymans, Die Zeit, 1999, *BK6923_M162*
 - Walter Swennen, Zonder titel (Mijn gedacht), 2003, *BK7442_M298*
 - Henk Visch, Zelfportret, 1995, *BK6925_M164*
- Vlaamse Overheid - IVA Kunsten en Erfgoed, Arenbergstraat 9, 1000 Brussel (13.04.2010)
- Walter Swennen, 15 tekeningen, 1971 – 1973, *BK7688_M440*
- Vlaamse Overheid – Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media, Arenbergstraat 9, 1000 Brussel (20.04.2010)
- Dirk Braeckman, CPS-100-0067-2002, 2002, *BK7285_M237*
- Kabinet van de Vice-eersteminister en de Minister van Buitenlandse Zaken Institutionele hervormingen, FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking P&O 4.1- Gebouwen buitenland Roerend Patrimonium - Kunst & Antiek, Karmelietenstraat 15, 1000 Brussel (24.08.2010)
- Filip Francis, Motorisch – mentale compositie, 1979, collectie M HKA
 - Bert De Beul, Zonder titel, 1992, *BK6921_M160B*
 - Bert De Beul, Zonder titel, 1992, *BK6124_M124*
- Europese Commissie – Kabinet Europees Commissaris voor Handel Karel De Gucht, Wetstraat 200, 1049 Brussel (13.09.2010)
- Bert De Beul, Zonder titel, 1994, *BK6921_M160C*
 - Charif Benhalima, Nest, 2005, collectie M HKA
 - Charif Benhalima, Park, 2005, collectie M HKA
 - Charif Benhalima, Playtime, 2005, collectie M HKA
 - Charif Benhalima, Garbage, 2005, collectie M HKA
- Kabinet Ingrid Lieten
- Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, Martelaarsplein 7, 1000 Brussel (16.12.2010)
- Dirk Braeckman, R.P. – B.X. – 00, 2000, *BK 7267*
 - Berlinde De Bruyckere, Zonder titel, 1994, *BK6867/G*
 - Berlinde De Bruyckere, Zonder titel, 1994, *BK6867/M*
 - Berlinde De Bruyckere, Zonder titel, 1994, *BK6867/O*
 - Thierry De Cordier, Le discours Alpin, 1987, *BK 5610_A*

- Braco Dimitrijevic, Zonder titel, 1989, *BK5669_M73*
- Fabrice Gygi, Sans titre, 1994, *BK7326_M250*
- Michelangelo Pistoletto, Cittadellarte, 2003, *UFO02003_022*
- Michelangelo Pistoletto, Zonder titel, 2004, *Mo0036a*
- Marin Kasimir, Laborand Artifex, 1989, *BK7030_M190*
- Paul Van Biervliet, Industriegebouw, 1998, *BRPVB01*
- Paul Van Biervliet, Silo in Idaho, 1998, *BRPVB02*

Vlaamse Overheid – Kabinet van minister-president van de Vlaamse Regering. Dhr. Kris Peeters, Martelaerenplein 19, 1000 Brussel

- Bert De Beul, Zonder titel, 1994, *BK6124_M124*
- Bert De Beul, Zonder titel, 1993, *BK6921_M160A*
- Berlinde De Bruyckere, Zonder titel, 1994, *BK6867/B*
- Berlinde De Bruyckere, Zonder titel, 1994, *BK6867/E*
- Berlinde De Bruyckere, Zonder titel, 1994, *BK6867/K*
- Thierry De Cordier, Le discours Alpin, 1987, *BK5610_A*
- Denmark, Dode Letters (Six Days a Week), 1974 – 1977, *BK7201_M216*
- Keith Haring & Toshiyuki Kita, On Taco, 1988, *So038*
- Keith Haring & Toshiyuki Kita, On Giro, 1988, *So039*
- Ivan Kozaric, Angel, 1993, *So279*

4.4.2 Tijdelijke bruiklenen

M Museum, Leuven

‘Patrick Van Caekenbergh’

03.01.2012 — 15.05.2012

- Patrick Van Caekenbergh, De Oogst, 1994, *BK6857_M146*

Stedelijk Museum voor Actuele Kunst, Gent, België

‘Nedko Solakov’

11.02.2012 — 17.06.2012

- Nedko Solakov, This is me too..., 1996, *VH0175*

Kunsthall KAdE, Amersfoort, Nederland

‘Henk Visch’

28.01.2012 — 06.05.2012

- Henk Visch, Feelings of affinity are extremely complex, 1990, *BK5952_M110*

Haus der Kulturen der Welt, Berlijn, Duitsland

‘Animism’

16.03.2012 — 06.05.2012

- Leon Ferrarri, L'Osservatore Romano, 2001-2007, *So432*

Van Abbemuseum, Eindhoven, Nederland

‘Spirits of Internationalism’

21.01.2012 — 25.04.2012

- Alain Arias-Misson, ‘Vietnam Public Poem, Brussels’, 1967, *So445*
- Alain Arias-Misson, ‘The GD Public Poem, Brussels’, 1968, *So446*
- Alain Arias-Misson, ‘Poemx, The Baptismal Public Poem, Knokke’, 1970, *So447*
- Alain Arias-Misson, ‘Chomsky Generative Grammar Public Poem, Brussels’, 1972, *So448*
- James Lee Byars, ‘Extra Terrestrial (shadow of an extra terrestrial man), 1976, *So096*
- James Lee Byars, ‘Extra Terrestrial (shadow of an extra terrestrial man), 1976, documentation, *UFO_0097 tot UFO_0102*

- Paul De Vree, 'Parlement', 1973, *BK3958*
- Paul De Vree, 'Hysteria makes history', 1973, *BK3959*
- Paul De Vree, 'Kissinger', 1972, *BRDV_05*
- Paul De Vree, 'Who is afraid of Verginia Woolf', 1973, *BRDV_06*
- Paul De Vree, 'Political poem: (w)affe', 1971, *BRDV_08*
- Paul De Vree, 'Staking', 1974, *BRDV_09*
- Paul De Vree, 'Wie kapseist niet?', 1980, *BRDV_12*
- Luc Deleu, 'Schaal en perspectief' (maquette), 1980, *BK5219_M32*
- Luc Deleu, 'Schaal en perspectief' (tekening), 1980, *BK5219_M32A*
- Luc Deleu, 'Project for international Dunghill', 1974, *So115*
- Luc Deleu, 'Voorstel tot recycling "SS France"', *So111*
- Luc Deleu, 'Voorstel de bestaande raketten te gebruiken om nucleair afval naar de zon te schieten', 1975, *So112*
- Luc Deleu, 'Voorstel voor naakte Olympische Spelen 1976 Montréal', 1976, *So113*
- Lili Dujourie, 'Hommage à ... I', 1972, *BK6157*
- Lili Dujourie, 'Hommage à ... III', 1972, *BK6159*
- Lili Dujourie, 'Enjambement', 1976, *BK6163*
- Jef Geys, 'ABC Ecole de Paris', 1959 – 1961, *BK5408*
- Antoni Muntadas, 'Emission – Réception', 1973, *So191*
- Panamarenko, 'Prova Car', 1967, *BKT002*
- Panamarenko, 'Atelier'
- Toon Tersas, 'Tagebuch einer zorniger Zeitkritik', 1966 – 1967, *BK7450_M305*
- Toon Tersas, 'Omo wast niet alles wit', 1966, *BK7468_M323*
- Toon Tersas, 'Portretten uit de 'Koude Oorlog'', 1968, *So454_3*
- Stills, Edingburgh (Verenigd Koninkrijk)
'Allan Sekula Ship of Fools'
20.01.2012 — 18.03.2012
- Allan Sekula, 'Ship Lesson (Durban)', 1999-2010, *BRAS_01*
- Allan Sekula, 'Drunken Pilot (Koper) & Near Collison (Koper)', 1999-2010, *BRAS_02*
- Allan Sekula, 'Crew, pilot and Russian girlfriend (Novorossisk)', 1999-2010, *UF0_095*
- Allan Sekula, 'Good ship, bad ship (Limassol)', 1999-2010, *BRAS_03*
- Allan Sekula, 'Engine room eyes', 1999-2010, *BRAS_04*
- Allan Sekula, 'Russian visitors (Novorossisk)', 1999-2010, *BRAS_05*
- Allan Sekula, 'Churn (1 RPM clockwise)', 1999-2010, *BRAS_06*
- Allan Sekula, 'Dockor portraits', 2010, *BRAS_07*
- Allan Sekula, 'Dockers museum', 2010, *BRAS_08*

La Crie Centre d'Art Contemporain de Rennes, Rennes, Frankrijk
'The Dockers Museum'

12.04.2012 — 20.05.2012

- Allan Sekula, 'Ship Lesson (Durban)', 1999-2010, *BRAS_01*
- Allan Sekula, 'Drunken Pilot (Koper) & Near Collison (Koper)', 1999-2010, *BRAS_02*
- Allan Sekula, 'Crew, pilot and Russian girlfriend (Novorossisk)', 1999-2010, *UF0_095*
- Allan Sekula, 'Good ship, bad ship (Limassol)', 1999-2010, *BRAS_03*
- Allan Sekula, 'Engine room eyes', 1999-2010, *BRAS_04*
- Allan Sekula, 'Russian visitors (Novorossisk)', 1999-2010, *BRAS_05*
- Allan Sekula, 'Churn (1 RPM clockwise)', 1999-2010, *BRAS_06*
- Allan Sekula, 'Dockor portraits', 2010, *BRAS_07*
- Allan Sekula, 'Dockers museum', 2010, *BRAS_08*

- Kunstverein Hannover, Hannover, Duitsland
'Hans Op de Beeck'
08.09.2012 — 18.11.2012
Hans Op de Beeck, Location (1), 1998, *BK7216*
- Fundação de Serralves, Porto, Portugal
'Nedko Solakov: All in order, with exceptions'
27.07.2012 — 28.10.2012
Nedko Solakov, This is mee, too..., 1996-2005, *VH0175*
- Palais de Tokyo, Parijs, Frankrijk
'Les détours de l'imaginaire'
27.09.2012 — 14.01.2013
Rodney Graham, Continious Transformation of the Form of a Child's Sled into that of Another, 2000, *M00027*
- Kunsthall, Rotterdam, Nederland
'The Kids are All Right'
23.06.2012 — 23.09.2012
Antistrot, Zonder Titel 2005, *VH0277*
- Bonner Kunstverein, Bonn, Duitsland
'Nach Bonn – Eine Montage'
05.06.12 — 12.08.2012
Macuga Goshka, On the nature of the beast, 2009, *BK7732_M481*
- The Exchange, Cornwall, Groot-Brittanië
'Sugar in the Air'
07.05.2012 — 12.05.2012
Monastyrski, The Balloon 1977 DVD, *M00038*
- Concordia, Enschede, Nederland
'Moeders en vaders'
15.11.2012-15.04.2013
Philip Huyghe, Dubbelportret, *BK6929_A*
- Zavod Kultivacija Bukovec, Bukovec, Slovenië
'Art kept me out Jail'
04.05.2012-27.05.2012
— Jan Fabre, Sanguis/Mantis (2001), *UFO2010_1*
— Jan Fabre, Virgin/Warrior (2005), *UFO2010_2*
— Jan Fabre, Art kept me out of Jail (2008), *UFO2010_3*
- Kasteel van Gaasbeek, Gaasbeek, Belgie
'Sehnsucht'
06.09.2012 — 11.11.2012
— Wim Delvoye, Betonmolen 1993, *BK 6155_M135*
— Marina & Ulay Abramovic, Rest Energy 1981, *BK 5731_M79*
- Be-Part, Platform voor Actuele Kunst, Waregem
'Bookshowbookshop'
15.04.2012 — 10.06.2012
— Sven 'Jolle, Table des matères dialectiques, La Maison du Livre d'Artiste Contemporain, Domart-en-Ponthieu, 1997
— Maurice Roquet, Making an entrance, Making an exit, Yves Gevaert, Brussel, 1974

Museum Dr. Guislain, Gent, België
'Nerveuze Vrouwen'

13.10.2012 — 26.05.2013

- Anne-Marie Van Kerckhoven, Nursing Activities, *BK7039_M198*
- Jan Van Oost, Zonder Titel, *BK 6138*
- Sergei Bratkov, Life is pain 2002, *BK 7489_M341*
- Barbare Krüger, We are not what we seem, *BK5859_M99*
- Cindy Sherman, Untitled nr.121 A, *BK5775-M90*
- Cindy Sherman, Untitled nr.120 A, *BK5798-M96*

Wiels, Brussel, België

- Joëlle Tuerlinckx, 'Aux dimensions de: quelque chose' 1996, *Vh0276*

Vzw Forum Triangulare, Oud-Rekem

Manifest aanwezig

- Ilya Kabakov, Aug. 20 1968, 2000, *So329b*
- Martin Kippenberg, Neighbourhood's Nap 1990, *BK 7408_M266*
- Wilhelm Sasnal, Sea Mines 1, 2002, *BK7342-M260*
- Wilhelm Sasnal, Sea Mines II, 2002, *BK 7343M261*
- Sergey Maslow, Survival Instruction for Citizens of the Former USSR 1998-2005, *So*

Stedelijk Museum voor Actuele Kunst, Gent, België

'Vincent Geyskens'

23.06.2012 — 02.09.2012

- Vincent Geyskens, Royal Palm Beach Club 2005, *BK 7676-M431a,b,c,d*

Vzw Judocus Vydt/p/a, Gent

'Sint-Jan'

02.06.2012 — 29.07.2012

- Mandla Reuter, Fountain 2010, *vh0311*

Stad Ninove

'Krasj'

31.08.2012 — 16.09.2012

- Hicham Benohoud, Salle de classe, 2007, *BK7623_M391, BK7624_M392, Bk7622-M390*

Belgian Embassy, Nairobi, Kenya

'Cover/Recover'

15.11.2012 — 15.12.2012

- Berlinde De Bruyckere, In Flanders Fields, 2000, *BK7276_M235*

CC T' Gasthuis, Aarschot

'Horror Van de huiskamer'

01.09.2012 — 11.11.2012

- Bill Woodrow, Bible blood, 1982, *BK5761_M86*
- Thys & De gruyter, Parallelogram, 2000, *BK_7618*
- Philip Huyghe, Double Portrait, 1997, *BK6929_A*
- Bruce Nauman, Violent Incident-Man/Women Segment, 1986, *So061*

CC Ter Dilt, Bornem
'De nieuwe Gouden eeuw'

01.03.2012 — 13.05.2012

- Luc Tuymans, Vlaamse Dorp, 1995, *BK6883*
- Wim Delvoye, Twee Delftse butaangasflessen, 1988, *BK5588*
- Wim Delvoye, Betonmolen, 1993, *BK6155_M135*

Ikob/ Museum für Zeitgenössische Kunst, Eupen, België
'Jan Fabre, Insect Drawings & Insect sculptures 1975-1979'

25.11.2012 — 28.04.2013

- Jan Fabre, Feast of little friends 1977, *BK6982-M183B*
- Jan Fabre, Neushoornmestkevers, 1977, *BK6982-M183C*
- Jan Fabre, De heilige pillendraaier (1978-1979), *BK6948-M173C*
- Jan Fabre, Metamorphoses, 1979, *BK6948-M173A*
- Jan Fabre, Project voor het nachtelijk grondgebied, 1979, *BK6982-m183A*
- Jan Fabre, Insectensculpturen en ervaringen, 1979, *BK6982-M183D*
- Jan Fabre, 21 Fantasy-Insects-Sculptures, 1976-1979, *BK6982-M183D*

Cultuurcentrum 't Schaliken, Herentals, België
'Visite'

13.10.2012 — 04.11.2012

- Bernd Lohaus, 'Wärend/Du/als Gegenüber', *BK5211_M24*
- Bruce Nauman, 'Good Boy, Bad Boy', *BK5953_M111*
- Marina Abramovic, 'Rest Energy', *BK5731_M79*
- Leo Copers, 'Gouden strop en stoel', *BK5203_M16*
- Wim Delvoye, 'Twee Delftse Butaangasflessen', *BK5588*
- Sergey Bratkov, 'Pilots and stewardesses', *BK7497_M349*
- Christophe Terlinden, 'Gum-Kunst', *BK7627_M395*
- Jan Fabre, 'After Art, no image only smell', *So372*
- Jan Fabre, 'Avant Grade', *So373*
- Yerbossyn Meldibekov, 'Peak Communism', *BK7724-M473*
- Vaast Colson, 'Barter', *BK7735-M484*
- Vaast Colson, 'No more superheroes'
- Vaast Colson, 'T-shirt editions (White Dead)'
- Pieter Engels, 'Herstelde stoel' *So449*

Galeria Nara Roesler, Sao Paulo, Brazilië
'Lo Bueono y lo Malo'

01.09.2012 — 03.12.2012

- Ana Torfs, Du mentir-faux, 2000, *BK7509*

Universiteit Antwerpen

'Digitaliseringsproject Academie Antwerpen/Universiteit Antwerpen'

30.08.2012 — 15.10.2012

- Marc Schepers, Fase 2, nr 1 t.e.m. 9

Academie Temse

'Open monumentendag'

9.09.2012

- Bruce Nauman, Violent Incident-Man/Women Segment 1986, *So061*

Philippe Pirotte, Antwerpen, België

'Shanghai Biennale 2013'

1.10.2012 — 31.03.2013

- Gordon Matta-Clark, "Office Baroque: Photographic Documentation 1977
- Guy Mees, "Water te Water", 197

Staatliche Kunsthalle Baden-Baden, Duitsland
'Bilderbedarf. The Civic and the Arts'

20.10.2012 — 17.02.2013

- Francis Alÿs, When faith moves mountains, Lima, Peru, April 11, 2002, *BK7510*

Arenbergshoeuwborg, Antwerpen, België
'Artberg'

26.09.2012 — 20.06.2013

- Michel François, Zonder Titel
- Fabrice Gygi, Parcours Vita, *BK7310_M246*



5 Bezoekersaantallen

2010-2011-2012

5.1 OVERZICHT 2010 – 2011 – 2012

aantal bezoekers 2010	MHKA Individuele Bezoekers ¹	MHKA deelnemers bemiddelings- activiteiten ²	Cinema Zuid Individuele Bezoekers ³	Cinema Zuid deelnemers bemiddelings- activiteiten ⁴	Totaal
januari	3.660	741	852	1.344	6.579
februari	4.867	1.604	1.379	1.026	8.876
maart	3.363	802	1.245	685	6.095
april	3.606	906	1.176	281	5.969
mei	2.486	554	1.261	x	4.301
juni	7.065	321	896	x	8.282
juli	8.697	98	528	x	9.323
augustus	10.070	242	677	2.894	10.989
september	2.352	261	1.185	16	3.814
oktober	5.359	901	1.382	4.714	12.356
november	7.497	463	1.531	1.184	10.675
december	4.864	819	847	210	6.740
Totaal	63.886	7.712	12.959	12.354	96.911

1 Deelnemers aan evenementen zoals bedrijfs-evenementen, Museumnacht en Erfgoeddag zijn inbegrepen, alsook de bezoekers voor de tentoonstelling Allan Sekula in het FotoMuseum.

2 Deelnemers die gereserveerd hebben voor een bemiddelingsactiviteit: museumbrunch, wandelgesprek, rondleidingen in vrije tijd en onderwijstijd, workshops voor kinderen.

3 Deelnemers aan evenementen zoals Erfgoeddag zijn inbegrepen, alsook gereserveerde privévoorstellingen.

4 Deelnemers van activiteiten geprogrammeerd door publiekswerking M HKA: filmvoorstellingen onderwijs, lezingen, filmvoorstellingen kinderen, activiteiten in samenwerking met Filmmagie, Oog op Film, Week van de Franse Film, Week van de Duitse Film en Aifoon, alsook Museumnacht.

aantal bezoekers 2011	MHKA Individuele Bezoekers ¹	MHKA deelnemers bemiddelings- activiteiten ²	Cinema Zuid Individuele Bezoekers ³	Cinema Zuid deelnemers bemiddelings- activiteiten ⁴	Totaal
januari	6.000	647	994	913	8.554
februari	7.457	990	1.136	1.238	10.821
maart	6.459	1.217	1.591	489	9.756
april	5.515	696	942	565	7.718
mei	5.279	957	1.005	435	7.676
juni	1.545	284	884	113	2.826
juli	2.242	86	730	0	3.058
augustus	4.598	727	747	3.000	9.072
september	3.367	206	783	147	4.503
oktober	3.315	1.605	1.593	2.520	9.033
november	2.431	749	1.550	1636	6.366
december	2.499	665	1.076	117	4.357
Totaal	50.707	8.829	13.031	11.173	83.740

1 Deelnemers aan evenementen zoals bedrijfs-evenementen, Museumnacht zijn inbegrepen, alsook de bezoekers voor de Vrielynck Collectie #1 Julien Maire - Mixed Memory in het FotoMuseum, van 16.02 tot 03.06.

2 Deelnemers die gereserveerd hebben voor een bemiddelingsactiviteit: museumbrunch, wandelgesprek, rondleidingen in vrije tijd en onderwijstijd, workshop voor kinderen.

3 Deelnemers aan evenementen zijn inbegrepen, alsook gereserveerde privévoorstellingen.

4 Deelnemers van activiteiten geprogrammeerd door publiekswerking: filmvoorstellingen onderwijs, lezingen, filmvoorstellingen kinderen, activiteiten in samenwerking met Filmmagie, Oog op Film, Week van de Franse Film en Week van de Duitse Film, alsook Museumnacht.

aantal bezoekers 2012	M HKA Individuele Bezoekers ¹	M HKA deelnemers bemiddelings- activiteiten ²	Cinema Zuid Individuele Bezoekers ³	Cinema Zuid deelnemers bemiddelings- activiteiten ⁴	Totaal
januari	2.896	871	1.758	737	6.262
februari	8.114	797	1.573	382	10.866
maart	7.114	1.667	1.892	989	11.662
april	6.734	717	1.637	272	9.360
mei	6.209	769	1.574	132	8.684
juni	2.812	587	826	0	4.225
juli	3.119	225	592	0	3.936
augustus	6.936	166	3.789	0	10.891
september	2.904	586	1.205	227	4.922
oktober	5.214	1.311	1.886	2.204	10.615
november	3.832	1.652	1.940	1.705	9.129
december	3.629	545	1.883	150	6.207
Totaal	59.513	9.893	20.555	6.798	96.759

1 Deelnemers aan evenementen zoals bedrijfs-evenementen (voor zover een bezoek aan de tentoonstellingen onderdeel uitmaakte van de evenementen – zaalverhuur aan externen zonder tentoonstellingsbezoek wordt verderop apart vermeld) en Museumnacht zijn inbegrepen, alsook de bezoekers voor de Vrielynck-collectie #2, Zoe Beloff – The Infernal Dream of Mutt and Jeff in het FotoMuseum, van 16.02 tot 03.06.2012.

2 Deelnemers die gereserveerd hebben voor een bemiddelingsactiviteit: museumbrunch, wandelgesprek, rondleidingen in vrije tijd en onderwijstijd, workshop voor kinderen.

3 Deelnemers aan evenementen zoals Museumnacht zijn inbegrepen, alsook gereserveerde privévoorstellingen.

4 Deelnemers van activiteiten geprogrammeerd door publiekswerking: filmvoorstellingen onderwijs, lezingen en filmvoorstellingen kinderen. Opgepast: Museumnacht werd, in tegenstelling tot 2010 en 2011, NIET verrekend bij de bemiddelingsbezoekers maar bij de individuele bezoekers.

5.2 EXTRA MUROS PROJECTEN 2012

- Meesterwerken in het MAS. Vijf eeuwen beeld in Antwerpen
01.01.2012 — 30.12.2012
MAS – Hanzenstedenplaats 1 – 2000 Antwerpen
i.s.m. de Stad Antwerpen en het KMSKA
Totaal aantal bezoekers: **331.419**
- Tracés, Analogieën en dissonanten
01.03 — 01.04.2012
Kroonstraat 166 – 2018 Antwerpen
Totaal aantal bezoekers: **523**
- Graphology, The Drawing Room in Tannery Arts, London
10.05 — 30.06.2012
Totaal aantal bezoekers: **1.160**
- Fabre Art, Kept Me Out Of Jail! in Maribor, Slovenië
4.5 — 27.5.2012
Totaal aantal bezoekers: **2.191**
- Spirits of Internationalism in Van Abbe Museum, Eindhoven
21.01 — 29.04.2012
Totaal aantal bezoekers: **24.621**

- Spirits of Internationalism in Moderna Galerija, Ljubljana
26.11.2011 — 29.01.2012
Totaal aantal bezoekers: 11.120
Totaal aantal bezoekers in 2012: **4.870**
- Ook tijdens het extra muros project 'Visite' bereikten een aantal stukken uit de M HKA collectie publiek buiten het museum. Ze werden op de volgende locaties tentoongesteld:
- 'vernissage '1:10' i.s.m. MX7 Gallery in Arenberg, Antwerpen
29.03.2012
Totaal aantal bezoekers: **120**
- 'REFLECTIES' in Kasteel Le Paige, Herentals
13.10 — 04.11.2012
Totaal aantal bezoekers: **508**

5.3. TE GAST IN CINEMA ZUID 2012

- Cinema Zuid verwelkomde ook dit jaar weer een aantal filmfestivals. Dit waren:
- Jeugdfilmfestival
18.02 — 26.02.2012
Totaal aantal bezoekers: **2.307**
 - Latijns-Amerikaans Filmfestival
08.11 — 25.11.2012
Totaal aantal bezoekers: **950**

5.4. PER TENTOONSTELLING 2010-2011-2012¹

- Craigie Horsfield. Schering en Inslag / Confluence and Consequence
08.10.2010 — 16.01.2011
Totaal aantal bezoekers: **22.160**
waarvan Belgische bezoekers: 16.170
waarvan buitenlandse bezoekers: 5.936
- LIAM GILICK EN LAWRENCE WEINER,
Een syntaxis van afhankelijkheid
04.02 — 29.05.2011
Totaal aantal bezoekers: **16.598**
waarvan Belgische bezoekers: 11.424
waarvan buitenlandse bezoekers: 5.174
- Martin Douven – Leopoldsborg – Jef Geys
09.09 — 31.12.2011
Totaal aantal bezoekers: **13.818**
waarvan Belgische bezoekers: 10.344
waarvan buitenlandse bezoekers: 3.474
- A Rua (De Straat)
in het kader van Europalia Brazilië
07.10.2011 — 22.01.2012
Totaal aantal bezoekers: **12.860**
waarvan Belgische bezoekers: 9.565
waarvan buitenlandse bezoekers: 3.295

- Spirits of Internationalism. 6 Europese collecties 1956-1986
20.01 — 06.05.2012
Totaal aantal bezoekers: **18.760**
waarvan Belgische bezoekers: 14.199
waarvan buitenlandse bezoekers: 4.561

- Chantal Akerman. Too Far, Too Close
10.02 — 10.06.2012
Totaal aantal bezoekers: **20.028**
waarvan Belgische bezoekers: 14.767
waarvan buitenlandse bezoekers: 5.261

- Jimmie Durham, Een kwestie van leven en dood en zingen
25.05 — 18.11.2012
Totaal aantal bezoekers: **29.472²**
waarvan Belgische bezoekers: 20.839
waarvan buitenlandse bezoekers: 8.633

1 De tentoonstellingsperiodes overlappen – deze cijfers zijn bijgevolg niet op te tellen om een totaal som te bekomen.

2 Het succes van Museumnacht (jaarlijks in augustus), vertaalt zich merkbaar in de cijfers van de tentoonstellingen waarin dit evenement valt.

5.5 ZAALVERHUUR ZONDER BEZOEK AAN TENTOONSTELLINGEN 2012

- Workshops Unique
06.03.2012
Totaal aantal bezoekers: **30**

- Proclamatie en receptie Sint-Lucas Kunstacademie
29.06.2012
Totaal aantal bezoekers: **250**

- Aperitiefteest Aper'eau
26.07.2012
Totaal aantal bezoekers: **1.600**

- Afscheidsreceptie Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen
28.09.2012
Totaal aantal bezoekers: **60**

- Kissingerfeest 30+ – VZW Boa Events
25.11.2012
Totaal aantal bezoekers: **2.000**

- Info- en debatavond 'stedelijke distributie' en receptie NV Blue Gate Antwerpen, Stad Antwerpen en Regionaal Sociaal-Economsich Overlegcomité
27.11.2012
Totaal aantal bezoekers: **110**



6 M HKA Tentoonstellingen

6.1. CHANTAL AKERMAN.
TOO FAR, TOO CLOSE
 10.02 — 10.06.2012
 M HKA | 2^e verdieping

Chantal Akerman — geboren in Brussel, maar sinds lang wonend in Parijs — vestigde haar reputatie van feministisch icoon met haar vroege meesterwerk *Jeanne Dielman, 23 Quai Du Commerce, 1080 Bruxelles*. Sinds het midden van de jaren negentig is ze almaar vaker actief als beeldend kunstenaar. Haar film- en video-installaties waren onder meer op de biënnale van Venetië en Documenta X en Documenta XI te zien.

Chantal Akerman en M HKA: setting the stage

In 2002 fuseerde het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen, M HKA, met het Centrum voor Beeldcultuur. Daarbij werden twee 'instellingen' van het Centrum opgenomen in het M HKA: het Filmmuseum met zijn zeer gewaardeerd filmprogramma en AS, het tijdschrift voor filmstudies en visuele cultuur. Dat belangrijke moment in de geschiedenis van het M HKA markeerde een verschuiving in de kijk op hedendaagse kunst, die nu pal in het bredere landschap van de hedendaagse beeldcultuur werd geplaatst. Die beweging was een directe weerspiegeling van een evolutie in de hedendaagse kunstproductie sinds de vroege jaren 1990: het groeiende belang van film, tegelijk een model en een reeks van verwijzingen, tegelijk bronnenmateriaal en praktijk. Bovendien toont die verschuiving hoe film en beeldende kunst naar elkaar toegroeiden. Daarbij kwam nog M HKA's programmatische toewijding aan de talrijke hybride vormen die ontsprongen aan die toenemende integratie van film en beeldende kunst. Tezelfdertijd zocht een groeiend aantal filmmakers ('auteurs') toevlucht tot de traditionele ruimtes van de kunst, zoals musea, galleries, tentoonstellingsruimtes en biënnales. Eén van de oorzaken daarvoor kan worden gezocht in de verhoogde commercialisering van het filmcircuit in de jaren 1980 en 1990.

De kunstenaarspraktijk van Chantal Akerman illustreert misschien nog het best het complexe samenspel van de hierboven beschreven ontwikkelingen. Akerman is een gevierd filmmaker die bijdragen leverde die echte mijlpalen bleken, vooral voor de feministische filmgeschiedenis. Lange tijd was ze een begrip in het *arthouse* filmcircuit. Vanaf het midden van de jaren 1990 is ze echter in toenemende mate actief in het zich uitbreidende veld van installatiekunst die zich op film baseert. Akermans artistieke praktijk is trouwens nog een voorbeeld van een ruimer proces: vanaf het midden van de jaren 1990 worden min of meer conventionele filmformaten geïntroduceerd binnen de gevestigde ruimtes van de kunst.

De betekenis van Akermans werk is niet uitsluitend formeel, maar ook sterk verbonden met haar programmatische onderzoek rond biografie, gender, identiteit en geheugen — allemaal gekaderd in een baanbrekende exploratie van de bescheiden esthetiek van het dagelijkse leven. Haar iconische, zeer invloedrijke *Jeanne Dielman, 23 Quai du Commerce, 1080 Bruxelles* (1975) is nog steeds een monument voor het feministische en queer devies dat 'het persoonlijke politiek is' en vice versa. Veel van de latere werken verkennen haar persoonlijke familiegeschiedenis, als kind van ouders die de Shoah overleefden. Al die tijd blijft Akerman zich echter bewust van de poreusheid van de grenzen tussen documentaire en fictie, tussen getuigenis en verhaal, tussen 'ik', zelf en ander.

Chantal Akerman. Too Far, Too Close belichtte de talrijke spanningen in het veelzijdige werk van een van de meest gerespecteerde en invloedrijke kunstenaars van vandaag. Daarbij overspande de tentoonstelling een veertigjarige carrière in film en aanverwante media, beginnend met de tijdloze intentieverklaring *Saute ma ville* (1968) en afsluitend met *Maniac Summer*, een installatie uit 2009. Ze bracht een uitgebalanceerde mix van rechttoe rechtaan experimenteel filmwerk, zoals *Hotel Monterey* (1972) of *La Chambre* (1972) en meer complexe, ambitieuze installaties, zoals *Marcher à côté de ses lacets dans une frigidaire vide* (2004) of het emblematische *D'Est* (1993).

PUBLIC TALK: CHANTAL AKERMAN & CHANTAL PATTYN
08.02.2012
Cinema Zuid

Naar aanleiding van de tentoonstelling *Too Far, Too Close* organiseerde M HKA een gesprek tussen Chantal Akerman en Chantal Pattyn (netmanager van Klara). Het gesprek, afgewisseld met beeldfragmenten, verliep in het Engels, en ging door in Cinema Zuid, waar in de maanden maart en april een retrospectieve volgde van Akermans films.

COMMUNICATIE

1. advertenties in Artforum, Flash Art, Fluxnews, Artpresse, YEAR en <H>ART
2. E-flux
3. elektronische nieuwsbrief
4. Facebook
5. website M HKA
6. M HKAZine
7. jaarbrochure
8. uitnodigingen
9. postkaarten: verspreiding in Vlaanderen via Aeolus en in Brussel via Romain Poirier
10. postercampagne: A2 Outdoorkaders in Antwerpen en Brussel via Agra
11. banners in stations Antwerpen, Brussel-Centraal en Brussel-Zuid via publiker/Clearchannel
12. tram volledig bekleed voor 1 maand in Antwerpen via Lijn.Com
13. radiospot op Klara

PERSAANDACHT

Deze retrospectieve genoot zowel in binnen- als buitenland ruime belangstelling in de pers, waarbij tal van journalisten zich van heinde en ver verplaatsten om Chantal Akerman te kunnen interviewen, tijdens het persmoment – Michele Robecchi bijvoorbeeld kwam speciaal voor Flash Art (USA) – of op afspraak in Parijs. Naar deze tentoonstelling werd reeds vanaf eind 2011 uitgekeken door De Standaard, <H>ART en the Bulletin – die haar even later, net als De Morgen, De Tijd, de Gazet van Antwerpen, La Libre Belgique en Le Soir, meermaals aankondigden. Ze werd speciaal aangeraden door Humo, Zone 03 en de Belgische kunstagenda Artexpo (tweetalig) die een ruim gespecialiseerd publiek bereikt. Korte maar krachtige artikels verschenen in DS Weekblad, Weekend Le Vif, Focus Knack, Flanders Today, The Bulletin, Artsenkrant, Elle Belgique, Genieten en The Good Life (NL/F), waarmee een heel gediversifieerde groep op de hoogte werd gebracht. Dito artikels in gerenommeerde buitenlandse tijdschriften met enorme oplages als Monopol (D) of Glass magazine (GB), waarin Amrah-Rose Abrams een grote pluim geeft aan de curators: “this was no ordinary film retrospective – the main challenge is to make it interesting and here this was resolved in the most ingenious way”. Een ‘fascinerende belevenis’ beaamt het Nederlandse kunsttijdschrift Vitrine en het Britse Art Review is beslist dezelfde mening toegedaan. Er verschenen lange, lovende artikels in De Morgen met een viersterren quotering van Jozefien Van Beek die hierin een dag later nog apart, een interview met curator Dieter Roelstraete publiceert. Er verschijnen nog diepgaande, uitvoerige artikels in De Standaard en De Tijd – waarvoor journalist Bert Popelier – die aanvankelijk helemaal niet kon en wilde schrijven – zo begeistert was door de tentoonstelling dat hij er toch in slaagde

voldoende ruimte te verkrijgen voor zijn tekst. Pieter Van Bogaert schreef tweemaal voor <H>ART, over de tentoonstelling en een gedegen interview met de cineaste/kunstenares. Christophe Van Eecke, criticus/filosoof en cinefiel doctorandus in deze materie, mocht zich van Rekto:Verso volledig laten gaan en schreef een interessante en diepgevoelige reportage, terwijl het gespecialiseerde tijdschrift Filmmagie zich evenmin onbetuigd liet. Van Franstalige kant lazen we prachtige artikels in La libre Belgique, Le Soir (van de notoire filmspecialiste Fabienne Bradfer) Les Cahiers de la Semaine en Flux News, waarvoor de resp. journalisten uitgebreide interviews deden met Chantal Akerman. Zo ook radio-journalist Thierry Genicot voor zijn één-uur durende uitzending op RTBF/La Première. In de TV-uitzending 50° Nord -ARTE-Belgique poseerde Chantal Akerman voor een gesprek op ‘le divan’. Als absolute kers op de taart zette Art Forum (USA) deze M HKA-tentoonstelling in haar Top Tien voor 2012.

BEMIDDELING

Doelstellingen: Chantal Akerman is één van de meest toonaangevende en gewaardeerde Belgische filmkunstenaars. Met deze tentoonstelling willen we het publiek laten kennismaken met het beeldend museaal werk van Chantal Akerman en de klemtoon leggen op de verbinding film-video-beeldende kunst. Een bemiddeling aanbieden die verscheiden is zowel qua diepgang als qua media als qua doelgroepen.

A. VOOR VOLWASSEN BEZOEKERS

– TEKSTEN

1. Titel en introtekst in NL, EN, FR in vinylletters bij inkom van de tentoonstelling
Inhoud: Tekst die Akerman en haar oeuvre schetst en de eigenheid van de tentoonstelling. De tekst biedt een inhoudelijke meerwaarde en goede contextualisering van de filmmaker/kunstenares.
2. Citaten van Chantal Akerman in NL, FR, EN in vinylletters bij de ronde zaal
Doel: kunstenaars haar stem en visie laten horen via citaten over film, feminisme, publiek, kenmerken en thema's in haar werk (de tijd, documentaire, alledaagse).
3. reeks postkaarten in NL, EN, FR (3 verschillende versies – voor elke taal versie) aan inkom van tentoonstelling, om mee te nemen
Inhoud: intro op de tentoonstelling, beknopte uitleg bij de 7 installaties, toelichting over haar films uit de jaren 1970 en de activiteiten in het kader van de tentoonstelling.
Vorm van postkaart is gekozen omdat brieven, reizen een terugkerend thema is in het oeuvre van Chantal Akerman.
4. titelbordjes
Bij de werken: titel, jaar, courtesy en QR code met verwijzing naar applicatie

– VIDEO

1. video-interviews met kunstenaars, curatoren, choreografen, filmmensen die het werk van Akerman kennen en er iets over vertellen.
Doel: publiek toegang bieden tot œuvre via zeer verscheiden visies en gedachten van mensen die (het œuvre van) Chantal Akerman van dichtbij kennen.
Elk interview duurt ongeveer 4 minuten en is ondertiteld (NL, EN, FR)
Interviews zijn georganiseerd en afgenomen door Sophie Gregoir en gefilmd en gemonteerd door Mario De Munck.
Interview met: David Claerbout (beeldend kunstenaar), Lynne Cooke (curator Museo Reina Sofia, Madrid), Cathérine David (curator), Manon de Boer (beeldend kunstenaar), Thierry De Mey (componist & filmregisseur), Anne Teresa De Keersmaeker (choreografe & danseres), Corinne Diserens (curator & Directrice Ecole Recherche Graphique (ERG), Brussel, Jan Fabre (beeldend kunstenaar & theatermaker), Sarah Vanagt (beeldend kunstenaar, Dieter Roelstraete (curator), Dominique Païni (filmtheoreticus), Claire Atherton (montage van films van Chantal)
2. video-interview met Chantal Akerman
Interview afgenomen door Sophie Gregoir en gefilmd en gemonteerd door Mario De Munck.
Gefilmd in het ouderlijk appartement van Chantal Akerman in Brussel.
Ondertiteld in NL en EN, gesprek in het FR
Inhoud: gesprek over tentoonstelling, de kunstwerken, film en beeldende kunst, het verleden en heden
Doel: publiek inzicht bieden in museaal werk en opzet van tentoonstelling, kennismaken met kunstenaars.
- BOEKEN
publicatie *Chantal Akerman, Too far, Too close* en een selectie van andere boeken over Chantal Akerman, in de ronde zaal.
- DIGITALE BEMIDDELING, I.S.M. ABCD
1. iPads met toegang tot ensemblebank
Plaats: op de zitbanken in de ronde zaal
Tekstmateriaal, foto's alsook filmclips van werken van Akermans alsook met interviews over œuvre van Akerman en beeldmateriaal uit het VRT-archief. Bibliografie en link naar Sinebase.

B. VOOR JONGEREN

1. Jongerenfolder in NL, FR, EN (ook hier 3 verschillende versies)
Inhoud: korte, toegankelijke toelichting bij het werk in de vorm van 'Chantal Akerman in 10 woorden'
Plaats: in het SALON

C. VOOR KINDEREN EN GEZINNEN

1. Spel voor de kinderen van 6-12 jaar
Doel: kinderen uitdagen om met camera aan de slag te gaan en zo kennis te maken met cameratechnieken, bouwstenen van film en de eigenheid van films van Chantal Akerman.
Het spel bestaat uit opdrachten en een filmcamera, te ontlenen aan de balie.
2. Spel voor kinderen van 4-8 jaar over vorm, kleur en materiaal
3. Verwerkingsopdracht met performance-box, staat in het Salon
4. Module kinderboeken met inhoud gerelateerd aan de tentoonstelling, staat in het Salon

OPENING

VIP-rondleiding met M HKA gidsen

GIDSSEN

1. informatieve rondleiding door de curator voor de gidsen bij de start van de tentoonstelling
2. documentatiemap met extra achtergrondinfo
3. interactieve rondleidingen

ACTIVITEITEN

1. voor jongeren en volwassenen: oproep om films te posten/sturen n.a.v. Akerman tentoonstelling
2. Krokuskrabbels, Nocturne voor groepen, Erfgoeddag

6.2. JIMMIE DURHAM EEN KWESTIE VAN LEVEN EN DOOD EN ZINGEN (A MATTER OF LIFE AND DEATH AND SINGING) 25.05 — 18.11.2012 MHKA | Gelijkvloers

Het M HKA kondigde met trots de eerste grootschalige retrospectieve van het werk van Jimmie Durham aan. Deze kunstenaar werd in 1940 in de VS geboren en vestigde zich in 1994 definitief in Europa. Hij geldt als een van invloedrijkste hedendaagse kunstenaars en is tevens een vooraanstaand essayist en dichter.

Het project vertrok vanuit Durhams relevantie in Europa, dat hij graag beschouwt als Eurazië en waarin hij zichzelf positioneert als “een dakloze wees”. Vaak wordt zijn recent werk begrepen als een fundamentele kritiek op architectuur. Die benadering stelde ons in staat om terug te kijken, met open ogen en open geest, naar wat hij ons eigenlijk jaren geleden voorstelde. Het stelde ons ook in staat om opnieuw de appreciatie te evalueren van het werk dat hij formuleerde in de late jaren 80, toen de kunstwereld voor het eerst multipolair en cultureel divers begon te worden.

In *JIMMIE DURHAM Een kwestie van leven en dood en zingen* waren meer dan 120 werken uit zijn hele carrière te zien. Omdat veel van zijn ideeën en beelden in verschillende vormen terugkeren in verschillende stadia van zijn loopbaan, opteerde de tentoonstelling voor ‘ensembles’ van werken die niet noodzakelijk chronologisch werden georganiseerd.

Durham gebruikt alle componenten van wat nu beeldende kunst wordt genoemd: het object, het beeld, het woord, de actie. Hij spijkt, kleeft of schildert beelden en woorden op objecten die soms ‘live’ voor een publiek worden gemaakt, een proces dat ook op video wordt vastgelegd. Zijn werk is ‘beeldhouwkunst’ in de breedste zin van het woord: materiële verschijningen in de ruimte. Zijn materialen gaan van hout en steen en been tot plastic buizen en gedrukte tekst. Daarnaast gebruikt Durham ook tekeningen, schilderwerken en video, en hij schept zijn eigen musea, soms in samenwerking met zijn partner, de kunstenares Maria Thereza Alves.

De titel van de retrospectieve werd eerder al gebruikt voor een van Durhams eerste solotentoonstellingen in New York in de jaren 1980. *Een kwestie van leven en dood en zingen* weerspiegelt zijn ernst en zijn intellect, zijn esthetische en politieke engagement, zijn inventieve verzet tegen de architectuur en andere symbolen van de staat. Het maakt allemaal deel uit van Durhams compromisloze betrokkenheid bij wat hij het ‘denkproces van de mens’ noemt.

Het hele project is gebaseerd op diepgaand onderzoek en de aanleg van een uitgebreide gegevensbank, de M HKA Ensembles. Dankzij de genereuze geste van Jimmie Durham om ons toegang te verlenen tot zijn persoonlijke archief, ontwikkelden we niet alleen een bijzonder inzicht in zijn oeuvre en methodiek, maar zijn we ook in staat om gestaag een heus kennis- en studiecentrum op te bouwen. Naast wat er in de tentoonstelling zelf te zien was, kunnen we zo in een documentatieruimte en via mobiele applicaties een bijkomende schat aan informatie ontsluiten: teksten van en over Durham, essays, brieven, films en documentatie over kunstwerken die uiteindelijk niet in de tentoonstelling werden opgenomen.

Speciaal voor deze tentoonstelling ontwikkelden we naast een algemene rondleiding twee themarondleidingen die het werk vanuit een specifieke invalshoek belichtten. In Jimmie Durham als kritisch denker focusten we op zijn concepten en ideeën en hoe deze uitdrukking krijgen in beelden, teksten, gedichten, videowerken, enz. en gingen we op zoek naar de onderlinge verbindingen tussen deze werken. In de rondleiding ‘De beeldtaal van Jimmie Durham’ werden linken gelegd met onze traditionele beeldtaal en met onze hedendaagse beeldcultuur en reflecteerden we over de culturele bepaaldheid van beeldtaal.

Partners

De retrospectieve in het M HKA omvatte meer dan 120 werken uit alle creatieve periodes van Jimmie Durham. Het was een groot project, waarbij we hebben genoten van de toewijding en generositeit van veel verschillende partners, zodat we enkele mensen uitdrukkelijk dank verschuldigd waren.

Speciale dank ging uit naar bruikleengevers van de tentoonstelling, waaronder niet alleen de kunstenaar zelf, openbare instellingen in Vlaanderen, Frankrijk, Portugal en Kroatië en privéverzamelaars in heel het Europese en Amerikaanse continent, maar ook de galeries waar Durham mee werkt. Kurimanzutto in Mexico-Stad, die hem vertegenwoordigd, is heel nuttig geweest bij onze research en om ons te helpen bij het opzetten van de tentoonstelling. En zo ook de andere galeries: Christine König Galerie in Wenen, Wien Lukatsch en Galerie Opdahl in Berlijn, RAM radioartemobile in Rome, Franco Soffiantino Arte Contemporanea in Turijn, Galerie Michel Rein in Parijs, Galerie Micheline Szwajcer in Antwerpen, Lumen Travo Gallery in Amsterdam,

Sprovieri Gallery en Matt's Gallery in Londen, Módulo — Centro Difusor de Arte in Lissabon, Batagianni Gallery in Athene.

De tentoonstelling kwam tot stand met de steun van SD Worx en de Stichting Evens.

De avond voor de opening van de tentoonstelling *Jimmie Durham. Een kwestie van leven en dood en zingen*. ging Dirk Snauwaert (directeur WIELS, Brussel) in dialoog met Jimmie Durham over zijn œuvre en de uitgebreide retrospectieve van zijn werk. Het gesprek verliep in het Engels.

PUBLIC TALK BERLIJN:

JIMMIE DURHAM IN GESPREK MET BART DE BAERE

26.04.2012

Galerie Wien Lukatsch, Berlijn

In het kader van de Biënnale van Berlijn ging Bart De Baere (directeur M HKA, Antwerpen) in gesprek met Jimmie Durham over *Een kwestie van leven en dood en zingen*. Het gesprek verliep in het Engels.

PUBLIC TALK ANTWERPEN:

JIMMIE DURHAM IN GESPREK MET DIRK SNAUWAERT

22.05.2012 — 20u

Cinema Zuid, Antwerpen

De avond voor de opening van de tentoonstelling *Jimmie Durham. Een kwestie van leven en dood en zingen*. ging Dirk Snauwaert (directeur WIELS, Brussel) in dialoog met Jimmie Durham over zijn œuvre en de uitgebreide retrospectieve van zijn werk. Het gesprek verliep in het Engels.

Wedstrijd

Samen met het Vlaams-Nederlands Huis deBuren organiseerde M HKA in het kader van de tentoonstellingen wedstrijd waarin jonge schrijvers die geïnspireerd werden door de kunstenaar een geschreven stuk konden insturen. De winnaars mochten op kosten van M HKA en De Buren naar DOCUMENTA (13) in Kassel en hun bijdragen werden gepubliceerd in M HKAzine 13.

COMMUNICATIE

1. advertenties in Artforum (3x), Art Brussels Catalogus, Aprior, Frieze (2x), Metropolis M, Mousse, Tableau, YEAR en <H>ART
2. E-flux
3. elektronische nieuwsbrief
4. Facebook
5. website M HKA
6. website Jimmie Durham (www.muhka.be/jimmiedurham)
7. M HKAzine
8. jaarbrochure
9. uitnodigingen
10. postkaarten: verspreiding in Vlaanderen via Aeolus en in Brussel via Romain Poirier
11. postercampagne beeld: Ao Billboards in Antwerpen via A.C. Billboards en A2 Outdoorkaders in Antwerpen, Brussel en Gent via Agra
12. postercampagne quotes: A1 en A2 affiches in Antwerpen via Rapid Affichage
13. bierviltten quotes via Rapid Affichage
14. 1m² borden in 11 stations in Vlaanderen via Publifer/Clearchannel
15. banners in stations Antwerpen, Brussel-Centraal en Brussel-Zuid via Publifer/Clearchannel
16. tijdelijke B-Dagtrip via NMBS
17. radiospot op Klara

PERSAANDACHT

Ondanks het feit dat Jimmie Durham tot nog toe minder bekend was in België dan wereldwijd, haalde zijn grote retrospectieve op de dag van de opening in het M HKA het VRT Eén-nieuws. Terwijl deze tentoonstelling werd aangekondigd met daarna maanden lange reminders in de nationale pers, wijdden tal van Belgische kranten en weekbladen, zowel de Nederlands- als de Franstalige – om niet te zeggen 'alle', ook doordachte artikels aan deze geëngageerde kunstenaar met wervende titels als "Indiaan en universeel kunstenaar" of "Durham, la voix de l'autre Amérique". Behalve de vijf pagina lange tekst van de bekende Knack-journalist/criticus Jan Braet, verklaarde Els Fiers in de Focus Knack-bijlage, voor de vierde maal in 2012, een werk van een M HKA-tentoonstelling – ditmaal één van Durham – als "Het beste werk". Daarnaast heeft Guy Gilsoul het over "L'appel de l'indien Cherokee" in Knacks Franstalige tegenhanger, Le Vif/L'Express. Er verschenen belangrijke recensies in buitenlandse kranten als Het Financieel Dagblad (NL) en Tagespiegel (D). Kunsttijdschriften als Metropolis M (NL), Modern Painters (GB), Contemporary Art Daily (GB) en Kunstforum(Noorwegen), onder meer, publiceerden boeiende reportages. "Een diepgaande kennismaking met het artistieke œuvre

en gedachtengoed van Jimmie Durham was deze zomer een indringende en rijke ervaring”, lezen we in het driemaandelijks kunsttijdschrift Beelden (NL). Van de nationale en internationale online-magazines die korte artikels of recensies plaatsten, citeren we Abitare (It), Handelsblatt (D), Le Monde Diplomatique (D) en Der Spiegel (D).

En als we dit nog even mogen benadrukken, het haast onvoorstelbare gebeurde: niet alleen de grootschalige retrospectieve van Chantal Akerman scoorde dit jaar in de Top Ten van Art Forum, één van belangrijkste Amerikaanse kunstbladen, maar ook die van Jimmie Durham, beide geconcipieerd en ingericht door het M HKA in Antwerpen!

BEMIDDELING

Doelstellingen:

Het publiek enerzijds laten kennismaken met het werk in de tentoonstelling, maar breder ook met het werk van Durham in al zijn veelzijdigheid en met de kunstenaar Jimmie Durham. Het publiek ook laten kennismaken met het M HKA als kenniscentrum rond Jimmie Durham.

– DOCUMENTATIERUIMTES

Doel: Het publiek meer info en context meegeven over het werk van Jimmie Durham in al zijn facetten en over Jimmie Durham als veelzijdig kunstenaar, op verschillende manieren, via verschillende media en op verschillende niveaus. Het publiek laten kennismaken met het M HKA als kennis en studiecentrum voor het werk van Jimmie Durham, ontsluiting van ensemblebank. Link maken naar onze bibliotheek, meer zichtbaar maken. Op drie plekken in de tentoonstelling.

1. Leestafel met boeken van en over Jimmie Durham, in de tentoonstellingszaal
2. Zitruimte In de centrale inkomhal, plaats waar mensen naar video's kunnen kijken (buitenzijde), even kunnen rusten, wat kunnen bijpraten of luisteren naar audio-interviews of info opzoeken op de applicatie op de iPad.(binnenruimte)
3. Documentatieruimte met zitcomfort, TV-scherm met interview van Jimmie Durham, citaten in 3 talen. Ook twee desktops met toegang tot applicatie op ensemble.org. Toelichtende tekst in drie talen over ensemble.org. De documentatieruimte bevond zich in de museumshop, die voor deze gelegenheid werd omgebouwd.

– TEKSTEN

1. Introtekst
Duidelijke korte introductie op de tentoonstelling, in drie talen: NL, FR, EN
In plakletters op de muur
2. Citaten
In de documentatieruimte: stem van de kunstenaar aan het woord laten, in drie talen: NL, FR, EN
3. Folders
4. Boekje voor volwassen: Inleidende tekst met toelichting bij de tentoonstelling en de kunstenaar Jimmie Durham. Daarnaast toelichtende teksten per zaal. Onderdaan staat een link naar ensembles.org, waar mensen per kunstwerk dan nog extra informatie vinden. Per zaal is er ook een afbeelding en een citaat van de kunstenaar. Folder in drie talen: NL, FR, EN
5. Poster voor jongeren met korte eenvoudige inleiding op de kunstenaar Jimmie Durham en zijn werk via een paar kernwoorden. Drie talen op 1 poster: NL, FF, EN. Achteraan op de poster staan afbeelding van werken en een citaat van de kunstenaar.

6. Titelbordjes

Bij de werken: titel, jaar, courtesy en QR code of nummer met verwijzing naar applicatie

– DIGITAAL

Webapplicatie met informatie over de tentoonstelling in tekst (clusters en per kunstwerk), beeld en film (NL, FR, EN). QR codes op titelbordjes die toegang geven tot de applicatie. Voor mensen zonder smartphone zijn er twee desktops en één iPad ter beschikking om de informatie op te zoeken en te lezen/bekijken. In de documentatieruimte hangt er op de muur een informerende tekst over de applicatie (NL, FR, EN) en ensembles.org.

– AUDIO-INTERVIEWS

Kunstenaars, curatoren, liefhebbers, museummedewerkers, galeriehouders vertellen over het werk van Durham en een relatie met de kunstenaar. Te beluisteren op twee iPods, beschikbaar in de documentatieruimte, met gebruikershandleiding.

Sofie Vermeiren in gesprek met:

- * Ahmand Yaqeen Lafta - suppoost M HKA (EN)
- * Anders Kreuger - curator M HKA (EN)
- * Anton Cotteleer - beeldend kunstenaar (NL)
- * Bart De Baere - directeur M HKA (NL)
- * Guillaume Bijl - beeldend kunstenaar (NL)
- * Ilektra Kalaitzaki - student cultuurmanagement (NL)
- * Jonas Zakaitis - co-director Tulips & Roses (EN)
- * Koen Van Synghele - architect (NL)
- * Mohamed Ikoubaan - directeur Moussem (NL)
- * Nadia Naveau - beeldend kunstenaar (NL)
- * Nina Serebrenick - medewerker M HKA (NL)
- * Ricardo Brey - beeldend kunstenaar (EN)
- * Vaast Colson - beeldend kunstenaar (NL)
- * Barbara Wien en Wilma Lukatsch - Galerie und Buchhandlung für Kunstbücher (EN)
- * Christine König - director Galerie Christine König (EN)

– VIDEO-INTERVIEW met JIMMIE DURHAM

Sofie Vermeiren en Kathleen Weyts in gesprek met de kunstenaar. Interview over zijn werk, zijn leven en zijn visie en over de tentoonstelling in het M HKA. Dit interview werd getoond in de documentatieruimte en op de applicatie. Spreektaal EN, vertaald in ondertitels in NL en FR.

– SALON (GEZINSRUIMTE)

1. Tentoonstellingsspel voor gezinnen met kinderen in de vorm van een stok (verwijzing naar het werk *Center of the World*) (6-12 jaar), gratis te ontlenen op de eerste verdieping. Aan de stok hangen voorwerpen en opdrachtkaarten. Opdrachten worden uitgevoerd in de tentoonstelling. In totaal zijn er drie exemplaren. Kinderen en ouders nemen de stok met allerlei materiaal mee en ontdekken zo de tentoonstelling.
2. Verwerkingsopdracht met verkleedkleden.
3. Verwerkingsopdracht met stenen en afvalmateriaal: maak je eigen installatie
4. Verwerkingsopdracht: tekenopdracht, prent met dierskelet inkleuren of afmaken.
5. Achtergrondinfo: boeken met info over de tentoonstelling

OPENING

VIP-rondleiding met M HKA gidsen

GIDSEN

1. informatieve rondleiding door de curator voor de gidsen bij de start van de tentoonstelling
2. documentatiemap met extra achtergrondinfo
3. interactieve rondleidingen
4. Speciaal voor deze tentoonstelling werden er twee extra themarondleidingen uitgewerkt voor volwassenen rond Durhams werk: *De Beeldtaal van Jimmie Durham en Jimmie Durham als kritisch denker*.

ACTIVITEITEN

1. finissage kinderkunstendag: auteurslezingen met Dimitri Leue, Bart Moeyaert, Riet Wille en Paul Verrept; kinderen leiden kinderen rond; DJ GOLDORAK in het M HKAFE; workshops voor kinderen in het museum door de gidsen; statement door kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen
2. rondleidingen in het kader van Stadsklap: rondleidingen voor nieuwkomers
3. rondleidingen voor Taalcarroussel, Vormingplus, taalcursus Nederlands voor Poolse, Russische en Roemeense nieuwkomers
4. gesprek en ontmoeting tussen de jongeren van Say Something en Jimmie Durham
5. zomerworkshops voor kinderen



7 M HKA

Collectiepresentaties

7.1. COLLECTIEPRESENTATIE XXIX:
SPIRITS OF INTERNATIONALISM.
6 EUROPEAN COLLECTIONS 1956–1986
20.01 — 06.05.2012
MHKA, Antwerpen | Gelijkvloers

21.01 — 29.04.2012
Van Abbemuseum, Eindhoven

19 januari opende *Spirits of Internationalism. 6 Europese collecties 1956-1986*, een tentoonstelling die gelijktijdig liep in het Van Abbemuseum in Eindhoven en het M HKA in Antwerpen. De getoonde kunstwerken kwamen uit zes Europese collecties, waaronder vier musea en twee kunstenaarsarchieven. Ze werden gecreëerd tussen 1956 en 1986, een periode van snelle economische en technologische ontwikkelingen, maar ook van gespannen internationale betrekkingen.

Spirits of Internationalism toonde hoe de realiteit van de Koude Oorlog de kunst beïnvloedde en een andere betekenis gaf aan de concepten 'internationaal' en 'regionaal'. De tentoonstelling wilde het vereenvoudigde beeld van de 'drie werelden' doorbreken door bekende en minder bekende kunstwerken te tonen in verrassende constellaties. Er was werk te zien van internationaal gerenommeerde kunstenaars en van kunstenaars die erkenning verdienen buiten hun eigen regio.

Spirits of Internationalism was het laatste deel van een reeks tentoonstellingen georganiseerd door het Europese samenwerkingsproject De Internationale. De partners in dit project zijn M HKA in Antwerpen, MACBA in Barcelona, Van Abbemuseum in Eindhoven, Moderna Galerija in Ljubljana, Július Koller Society in Bratislava en KwieKulik Archive in Warschau.

Kunstenaars in het M HKA

Carl Andre, John Baldessari, Alighiero e Boetti, Marinus Boezem, Marcel Broodthaers, Stanley Brouwn, Victor Burgin, James Lee Byars, André Cadere, Jef Cornelis, Herman de Vries, Luciano Fabro, Dan Flavin, Lucio Fontana, Gego (Gertrud Goldschmidt), Hans Haacke, René Heyvaert, Jenny Holzer, Jörg Immendorff, Robert Indiana, Donald Judd, On Kawara, Anselm Kiefer, Yves Klein, Piero Manzoni, Guy Mees, Cildo Meireles, Mario Merz, Marisa Merz, Bruce Nauman, Michelangelo Pistoletto, Sigmar Polke, Gerhard Richter, Martha Rosler, Ed Ruscha, Jan Schoonhoven, Nancy Spero, Frank Stella, Paul Van Hoeydonck, Victor Vasarely, Andy Warhol, Lawrence Weiner.

Kunstenaars in het Van Abbemuseum

Alain Arias-Misson, James Lee Byars, Luc Deleu, Lili Dujourie, Esther Ferrer, Gego (Gertrud Goldschmidt), Jeff Geys, Tomislav Gotovac, Grup de Treball, Tibor Hajas, Július Koller, KwieKulik, Fina Miralles, François Morellet, Antoni Muntadas, OHO, Panamarenko, Józef Robakowski, Jan Schoonhoven, Mladen Stilinović, Toon Tersas.

Curators

M HKA: Bart De Baere, Jan De Vree, Anders Kreuger.
Van Abbemuseum: Charles Esche, Steven ten Thije

Sponsors

Spirits of Internationalism werd mogelijk gemaakt met de steun van het programma Cultuur van de Europese Unie.

COMMUNICATIE

1. advertenties in Metropolis M, Museumtijdschrift en H ART
2. elektronische nieuwsbrief
3. Facebook
4. website M HKA
5. M HKAZine
6. jaarbrochure
7. nieuwjaarsboekje
8. uitnodigingen

PERSAANDACHT

Om een goed totaalbeeld te krijgen van de acht spirits, gespreid over twee locaties die virtueel één museum vormden, bezochten tal van Belgische en Nederlandse journalisten zowel de tentoonstelling in het M HKA als die in het Van Abbemuseum. Belgische kranten als De Standaard, De Morgen en de Gazet van Antwerpen vertelden het grote verhaal in vrij lange, mooi geïllustreerde artikels. De kunstkrant <H>ART deed uitvoerige voor- en nabeschouwingen, waarbij criticus Marc Holthof lovend schreef dat er in het M HKA veel goede internationale kunst te bekijken viel dankzij de prachtige collectie van Van Abbe. Volgens Christine Vuegen doktert het M HKA geregeld nieuwe visies uit en behalve het te hebben over de 'ijzersterke kunstwerken' in deze tentoonstelling, wijdt ze ook een hele paragraaf aan de participerende Italiaanse topkunstenaar, Michelangelo Pistoletto, die in hoogsteigen persoon zijn visie op de maatschappij toelichtte tijdens de opening in Antwerpen (De Huisarts). Els Fiers koos de 'Troon' van James Lee Byars voor haar één-pagina lange rubriek "het beste werk" in Focus Knack. Van Nederlandse zijde wekte de dubbeltentoonstelling onder meer de aandacht van het weekblad Trouw, het Eindhovens Dagblad, het Financieel Dagblad en het NRC-Handelsblad. Via persinfo vanuit het M HKA, besteedde ook het mooie, maandelijks gepubliceerde Turkse kunsttijdschrift Gençanat Art Magazine aandacht aan dit project (<http://gencsanatdergisi.blogspot.com>).

BEMIDDELING

Doel: Bezoekers laten kennismaken met de collectie van het Van Abbemuseum, de collectie van het M HKA en het samenwerkingsverband L'Internationale, in een tijds kader. De bemiddeling is grotendeels gedeeld met het Van Abbemuseum en sommige instrumenten kunnen voor beide instellingen gebruikt worden.

– TEKSTEN

1. Bezoekersgids (volwassenen)
Opzet: Eén publicatie in drie talen (NL, FR, EN), deze geeft per hoofdstuk, per kunstenaar een korte toelichting (zowel voor het Van Abbemuseum als voor M HKA) De tentoonstelling is opgedeeld in 8 hoofdstukken, elk hoofdstuk heeft een andere kleur: te zien aan de kleur op de muren in de zalen en de hoofdstukken in het boek.
3 keuzemogelijkheden voor de bezoekers:
– De publicatie wordt verkocht aan de balie aan 1 euro.
– Er liggen inkijkexemplaren op drie plekken in de tentoonstelling.
Oplage: 10000 ex (voor beide musea)
– Bezoekers kunnen de info ook gratis downloaden op onze website.

2. Introtekst

Duidelijke korte introductie op heel het project en de presentaties in M HKA & Van Abbe, in drie talen: NL, FR, EN, in plakletters op de muur

3. Tijdslijn

Opzet: Tijdslijn in drie talen (NL, FR, EN), per jaar worden er 4 belangrijke gebeurtenissen uit de wereld- en de kunstgeschiedenis vermeld. Als insert/vouwblad in de bezoekersgids. Wordt gratis uitgedeeld aan de balie.

4. Titelbordjes

Bij de werken: titel, jaar, courtesy

– DIGITAAL

Webapplicatie met informatie over de tentoonstelling in tekst (korte tekst per hoofdstuk en teksten per kunstenaar) (NL, EN). Een QR code op een plakker bij de inkijkexemplaren van de bezoekersgidsen geeft toegang tot deze applicatie. Voor mensen zonder smartphone is er een iPad ter beschikking om de informatie op te zoeken en te lezen/bekijken.

– EXTRA DIGITAAL

Verder wordt er aan de balie ook een tekst met kort info over de bemiddelingsinfo meegegeven + QR code met link naar het ensemble en link naar website: informatie die bezoekers via hun smartphone zelf kunnen opvragen of thuis kunnen bekijken op hun computer. Dit wordt samen met de tijdslijn uitgedeeld. NL, FR, EN

– SALON (GEZINSRUIMTE)

Voor gezinnen met kinderen is er het TENTOONSTELLINGSSPEL "Reis rond de wereld" (6 -12 jaar), gratis te ontlene op de eerste verdieping (in het Salon). Kinderen en ouders nemen een koffertje met allerlei materiaal en een wereldkaart en ontdekken zo de tentoonstelling.

1. module materialenbak: voorwerpen en materialen die verwijzen naar kunstwerken in de tentoonstelling. Kinderen nemen een voorwerp en zoeken er het bijhorende kunstwerk bij
2. tekenopdracht in het Salon, bij de tekentafel
3. achtergrondinfo: boeken met info over de tentoonstelling
4. voorleeshoek
5. sfeerschepping: wereldkaart, wereldbol

OPENING

VIP-rondleiding met M HKA gidsen

GIDSEN

1. informatieve rondleiding door de curator voor de gidsen bij de start van de tentoonstelling
2. documentatiemap met extra achtergrondinfo
3. interactieve rondleidingen Voor verschillende doelgroepen: alle niveaus van het onderwijs, volwassenen, ateliers voor kinderen, stakeholders
4. Vorming: Expertise & ervaringsuitwisseling tussen de gidsen van M HKA & Van Abbe

ACTIVITEITEN

1. Krokuskriebels: voor gezinnen tijdens de krokusvakantie, activiteiten voor kinderen en hun (groot)ouders in de tentoonstelling
2. Erfgoeddag: voor individuele bezoekers, wandelgesprekken in de tentoonstelling

7.2. THE MUSEUM OF FORGOTTEN HISTORY XXX –
MAARTEN VANDEN EYNDE IN DIALOOG
MET DE M HKA COLLECTIE
29.06 — 16.09.2012
MHKA | 2^e verdieping

Deze presentatie was het resultaat van de eerste kennismaking van de nieuwe M HKA-curator Nav Haq met de collectie van het museum. Haq, die tot voor kort in het tentoonstellingsteam van Arnolfini, een centrum voor hedendaagse kunst in Bristol, actief was en die in België eerder al *Contour 07* samenstelde, de 3^{de} biënnale voor videokunst in Mechelen, maakte in overleg met kunstenaar Maarten Vanden Eynde een keuze uit de verzameling.

Maarten Vanden Eyndes *Museum of Forgotten History* bood onderdak aan de overblijfselen van een mogelijk toekomstig verleden. De artefacten die samen de collectie van deze semi fictieve instelling vormden, kunnen omschreven worden als stukjes van een puzzel die hier gebruikt werd om de periode die we kennen als het 'laatkapitalisme' te helpen interpreteren. Gezien vanuit het perspectief van een dubbelzinnig moment in de toekomst van de beschaving, streefde *The Museum of Forgotten History* ernaar de ontbrekende schakels, die voorkomen als gevolg van de constante evolutie van de geschiedenis, in te vullen. Het was een tentoonstelling die de vorm aannam van een fictie, een soort sciencefiction, waarbij een selectie werken van Vanden Eynde en tal van werken uit de M HKA-collectie samen de rol vervulden van rekwisieten.

Sinds 2003 ontwikkelt Vanden Eynde een verzonnen onderzoeksgebied dat hij de Genetologie noemt, de wetenschap van de eerste dingen. Het is een persoonlijk tegenperspectief voor de bestaande wetenschap van de Eschatologie — de wetenschap van de laatste dingen. De tentoongestelde voorwerpen raken tal van sociaal en politiek relevante onderwerpen aan, zoals postindustrialisatie, kapitalisme en ecologie, en bieden zo een perspectief op de staat van onze samenleving aan het begin van de 21^{ste} eeuw. Via de presentatie van deze ongewone objecten, allemaal gemaakt met een verscheidenheid aan natuurlijke en kunstmatige materialen, bouwt Vanden Eynde voort aan een materiaalonderzoek. Zijn methodologie bestaat erin terug te kijken naar de moderne wortels van 'vooruitgang'.

De tentoonstelling in het M HKA weerspiegelde de conventionele orde van het 'moderne' museum. *The Museum of Forgotten History* liet echter ook ruimte voor het gebruik van fictie als interpretatiemiddel, via de erg speelse logica van naar deze ongewone objecten te kijken als waren het 'ontdekkingen' uit de toekomst. Voorbij het fysieke object-zijn van de tentoongestelde artefacten stond de rol van het narratieve centraal. Naast 'de gang van zaken' en zijn lagen van betekenis, herinnering en projectie, werden zo nieuwe feiten gevormd.

Maarten Vanden Eynde woont en werkt in Brussel. Recente tentoonstellingen waren o.a. *Museum Show*, Arnolfini, Bristol, 2011; *Dublin Contemporary*, Dublin, 2011; *Alter Nature: We Can*, Z33, Hasselt, 2010; *Smooth Structures*, SMART Project Space, Amsterdam, 2010; *Industrial Evolution*, Gallery Meessen De Clercq, Brussel, 2010; *Faux Jumeaux*, SMAK, Gent, 2009; *LOCALISMS*, Museum De Paviljoens, Almere, 2008 en *Please Excuse our Appearance*, IKON Gallery, Birmingham. Hij nam ook deel aan Manifesta 9, dat in de zomer van 2012 plaatsvond in Genk.

Werken van Maarten Vanden Eynde en van

Joachim Bandau, Luis F. Bénédict, Guillaume Bijl, Sjoerd Buisman, James Lee Byars, Leo Copers, Tony Cragg, Thierry De Cordier, Luc Deleu, Jimmie Durham, Jan Fabre, Michel François, Fortuyn/O'Brien, Ann Veronica Janssens, Anish Kapoor, Jiří Hynek Kocman, John Körmeling, George Lilanga, Bernd Lohaus, Allan McCollum, Yerbossyn Meldibekov, David Nash, Panamarenko, Paul Perry & Jouke Kleerebezem, Hermann Pitz, Guy Rombouts, Patrick Van Caekenbergh, Ludwig Vandevelde, Paul Van Hoeydonck, Franz West
Objecten uit de Vrielynck Collectie

COMMUNICATIE

1. elektronische nieuwsbrief
2. Facebook
3. website M HKA
4. M HKazine
5. jaarbrochure
6. uitnodigingen

PERSAANDACHT

De 'éminence grise' journalist/criticus Paul De Pondt publiceerde een uitvoerig, beschouwend artikel in <H>ART, waarvoor hij tegelijk ook kunstenaar Maarten Vanden Eynde en curator Nav Haq had geïnterviewd. "Kommertijd of niet", vindt het gratis verspreide, 3-wekelijkse Antwerpse magazine Zone 03, "wij oogsten de beste expotips" en deze collectietentoonstelling stond dan ook prompt in hun 'Top Ten'. Verder kondigde Ben Van Alboom met een korte maar heldere tekst, de tentoonstelling aan in DS Weekblad, het veelgelezen weekendmagazine van De Standaard.

BEMIDDELING

Met de bemiddeling in de zaal trachten we dicht bij het opzet van *The Museum of Forgotten History* te blijven. Hierom is er geopteerd om zaalteksten te maken die de categorieën toelichten die de werken in de verschillende zalen met elkaar verbinden in de tentoonstellingslogica. Er is geopteerd om deze keer niet de klassieke collectiefiches bij elk individueel werk in de zalen te hangen, maar wel zeer korte teksten bij elk werk, digitaal op de applicatie te zetten.

A. VOOR VOLWASSEN BEZOEKERS

– TEKSTEN

1. titel en introttekst, tekening van de plattegrond van de 2^{de} verdieping met thema per zaal, in vinylletters bij de inkom van de tentoonstelling NL, FR, EN
 2. muurteksten met toelichting bij de categorieën, NL EN FR.
 3. titelbordjes bij de kunstwerken; met naam kunstenaar, titel, datum, courtesy en het materiaal (omdat dit belangrijk was in de tentoonstelling, alsook het publiek helpt om het kunstwerk te herkennen) en QR-code met link naar applicatie.
- DIGITAAL I.S.M. ABCD
- Op iPads op de zitbanken, verspreid over de zalen op 3 punten, NL, FR, EN
- Toelichting bij de categorieën en bij de individuele kunstwerken in NL, FR, EN en info over werk van Maarten Van den Eynde

B. VOOR KINDEREN EN GEZINNEN

Spel voor kinderen in het SALON, gekoppeld aan spel van VLIEG

GIDSEN

1. informatieve rondleiding door de curator en kunstenaar voor de gidsen bij de start van de tentoonstelling
2. documentatiemap met extra achtergrondinfo
3. interactieve rondleidingen

ACTIVITEITEN

Museumnacht

7.3. VITRINEPRESENTATIE 'NEONLICHT' 30.03 — 07.10.2012 M HKA | M HKAFE

Vanaf 30 maart tot eind 2012 liep op de 4de verdieping van het M HKA een reeks vitrinepresentaties waarin het neo-avant-garde netwerk van dichterkunstenaar-uitgever-criticus Paul De Vree onder de aandacht gebracht werd. Deze mondden uiteindelijk uit in een tentoonstelling rond Paul De Vree. Onderzoeker en curator Johan Pas schetste de context van het project *Neonlicht* waarbinnen dit alles kaderde.

De eerste vitrinepresentatie was te zien vanaf vrijdag 30.03.12 (opening donderdag 29.03 om 19u). Nadien werden de vitrines maandelijks veranderd.

De tentoonstelling rond Paul De Vree maakte onderdeel uit van COLLECTIE XXXI 25 jaar M HKA, 5 artistieke posities, 5 ensembles van 05.10.2012 tot 20.01.2013.

30.03 — 27.04.2012:

NEONLICHT #1: Henri Chopin in het archief Paul De Vree

26.04 — 22.05.2012:

NEONLICHT #2: Ian Hamilton Finlay in het archief Paul De Vree

01.06 — 11.07.2012:

NEONLICHT #3: Paul-Armand Gette in het archief Paul De Vree

10.07 — 14.09.2012:

NOENLICHT #4: Edgardo Antonio Vigo
in het archief Paul De Vree

BEMIDDELING

1. algemene introtekst op het geheel,
in plakletters op de muur
2. per presentatie een toelichtende tekst
op een meeneemblaadje

7.4. COLLECTIEPRESENTATIE XXXI:
5 ENSEMBLES, 25 JAAR M HKA
 05.10.2012 — 20.01.2013
M HKA | 2^e verdieping

In 2012 is het 25 jaar geleden dat het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen zijn deuren voor het publiek opende. We vierden dit met een collectiepresentatie die bestaat uit vijf tentoonstellingen van referentiekunstenaars in onze collectie: Gordon Matta-Clark, Antoni Muntadas, ORLAN, Guillaume Bijl en Paul De Vree.

De gekozen ensembles van werken zijn alle vijf verankerd in de tijd vóór het museum in 1987 opende en gaven aan dat de tijdspanse van de M HKA-collectie groter is dan de historie van het museum en dat de instellingshistoriek ook het I.C.C. (Internationaal Cultureel Centrum) omvat, waar het M HKA uit voortkomt en het archief van geërfd heeft. De verbanden van de vijf ensembles met het I.C.C. zijn heel direct.

Met COLLECTIE XXXI: 5 ensembles, 25 jaar M HKA stelde het museum dan ook zijn museale verantwoordelijkheid op lange termijn centraal.

Toen het M HKA in 1987 opende, was dat deel van een inhaalbeweging voor de hedendaagse kunstmusea in Vlaanderen. Het museale veld in België is relatief jong en gegroeid uit kunstenaarsbewegingen en acties die er in de eerste plaats op gericht waren toonplekken te creëren. Het ICC was vanaf 1970 zo'n toonplek: een eerste publieke instelling voor hedendaagse kunst zonder officiële collectietaak, een eerste plek ook die heel internationaal werkte. Een museale instelling voor hedendaagse kunst kwam er maar embryonaal in 1975 met de oprichting van het MHK Gent in de achterzalen van het Museum voor Schone Kunsten. En pas in de jaren 1980 en 1990 kwamen er de eerste echte musea met een eigen gebouw, weliswaar vooral bestaande gebouwen die met minimale investeringen een nieuwe bestemming kregen — in het geval van het M HKA een graansilo met aanbouwsels. Hoe relatief beperkt de publieke investeringen ook, het feit dat musea worden opgezet is een scharnierpunt. De keuze voor een museum van hedendaagse kunst — en niet een kunsthall die in de eerste plaats toonplek is en kijkt naar het moment — betekent dat die hedendaagse kunst op een andere manier gewaardeerd wordt. Het museum neemt andere functies op zich, het contextualiseert de getoonde kunst, het bewaart voor de toekomst. Het bevraagt zijn verleden en onderzoekt welke kunst daarin de tijd doorstaan heeft en zal werk aan de collectie toevoegen waarvan het denkt dat het in de toekomst kracht van referentie kan hebben.

Vanuit dit bewustzijn vroeg het museum zich af hoe het 25 jaar M HKA op een zinnige manier kon markeren. Het besliste om niet uit te pakken met een overzicht maar precies die onspectaculaire verantwoordelijkheid voor duurzaamheid centraal te stellen, het museum als een instelling waarin het geheugen aanwezig kan blijven. Omdat het M HKA de opvolger is van het ICC, de eerste publieke instelling voor hedendaagse kunst in Vlaanderen en een van de eerste initiatieven van de jonge Vlaamse Gemeenschap, buiten de op lokale spreiding gerichte culturele centra, was het focuspunt duidelijk. Het archief van het ICC bevindt zich in het M HKA en dat werd geleidelijk ontsloten

en ook getoond, bijvoorbeeld in de tentoonstelling *Dear ICC. Aspecten van de actuele kunst in België 1970-1985* in 2005.

Het M HKA besliste om ensembles van vijf kunstenaars die in de jaren 1970 in het ICC werden getoond te presenteren in afzonderlijke tentoonstellingen en te verwerven voor de collectie. Dat beantwoordt aan de manier waarop het M HKA met kunst omgaat. Het museum toont niet alleen de enkelvoudige kunstwerken, maar werkt met ensembles waarin de complexiteit van een kunstenaar of een situatie benaderd kan worden. Het wil geen encyclopedisch beeld schetsen, maar inzicht geven in het bredere oeuvre van kunstenaars en dat binnen de rest van de kunstwereld situeren.

In al hun verscheidenheid gaven de vijf ensembles een indruk van de internationale neo-avant-garde zoals die in het ICC floreerde. Het ging daar om kunst die — tien jaar voor dat gangbaar werd in de kunstproductie — de mogelijkheden van de nieuwe media onderzocht. Men kon de vijf zien als deel van de brede conceptuele bewegingen van dat moment, al baseerden ze zich vaak op aloude artistieke tradities — schilderkunst bij ORLAN, sculptuur bij Gordon Matta-Clark, poëzie bij Paul De Vree. De vijf kunstenaars kiezen er resoluut voor om kunst in de maatschappij te laten plaatsvinden. Ze kunnen daardoor vaak als politiek worden gezien, van de statements van Muntadas tot de feministische keuze voor lichamelijke van ORLAN. Maar het gaat er toch vooral om dat zij er elk in slaagden een eigen perspectief en een eigen vormtaal te ontwikkelen.

ORLAN — *mesuRAGEs*

ORLAN (1947, Frankrijk) is bekend als de eerste kunstenares die haar eigen lichaam inzet als medium om kunst mee te maken. In 1980 vindt er in het ICC een grote tentoonstelling van ORLAN plaats. Ze realiseert er ook een *mesuRAGE*, een performance waarbij ze straten of gebouwen meet (*mesurer*) met haar eigen lichaam fysiek en letterlijk als maateenheid: de ORLAN-corps. Bij de tentoonstelling in het ICC had de eerste overzichtscatalogus van de jonge ORLAN moeten verschijnen. De anekdotiek van het moment — met het proces van de Vlaamse administratie tegen Bex — besliste er anders over. De catalogus met o.m. een tekst van Wim van Mulders bleef bewaard in het archief en werd n.a.v. deze tentoonstelling alsnog uitgegeven. In haar werk zoekt ORLAN een relatie tot de omgeving, zowel symbolisch als reëel. Ze doet dit in een lange reeks van acties die tegelijk concreet en ritueel zijn. De *mesuRAGEs* hebben ook een component van woede (*rage*) in zich, aangezien de instellingen waar ze zich mee meet voornamelijk een mannelijke macht vertegenwoordigen. Tegelijk zijn de acties vol humor, een dualiteit die heel het oeuvre van ORLAN kenmerkt.

Het M HKA-project toonde dat ORLAN geïnteresseerd blijft in de *mesuRAGEs* en wat ze vandaag kunnen betekenen. Dit ook vanuit haar lichamelijke nu, want een mens heeft verschillende lichamen, stelt ze. ORLAN voerde twee nieuwe *mesuRAGEs* uit, één voor The Andy Warhol Museum in Pittsburgh op 19 juni 2012 en één voor het M HKA. In Antwerpen werkten o.m. Marina Abramovic, Jan Fabre, Guillaume Bijl, Bart de Baere mee aan de opmeting. Voor deze beide *mesuRAGEs* gebruikte ORLAN nieuwe technologieën, zoals een GPS en een BodyMedia-armband, die de fysieke gegevens van haar lichaam meten en haar lichamelijke inspanning tonen tijdens het maken van het kunstwerk. Op deze manier actualiseert ORLAN haar *mesuRAGEs*. De kunstwerken die uit de performance zijn voortgekomen, waren te zien in de tentoonstelling en blijven deel van de collectie.

Antoni Muntadas — *Alles is politiek*

Zoals de aanwezigheid van het belangrijkste archief van het vroege werk van ORLAN in het ICC-archief een verrassing was, was ook het belangrijke fonds Muntadas dit. In het ICC-archief bleef het materiaal bewaard van twee van de vroege werken van Antoni Muntadas (1942, Spanje), een gewaardeerde referentie in de internationale kunstgeschiedenis en een van de kunstenaars uit de neo-avant-garde die het politieke expliciet thematiseren.

De omvangrijke installatie *N/S/E/O* vraagt om een andere manier van kijken naar de wereld dan de heersende. Het was ook een symbolische installatie tijdens de biënnale van Venetië in 1976 net voor de solotentoonstelling van Muntadas in het ICC. Het werk werd in overleg met de kunstenaar voor het eerst in 35 jaar opnieuw opgesteld.

Anders kijken zou kunnen gelden als een basis voor het oeuvre van Muntadas. Daarom maakt de kunstenaar werken die de media analyseren. Het tweede werk dat in het ICC-archief bewaard bleef, *Emission-receptie*, is daar een perfect voorbeeld van. *Emission-receptie* werd door de kunstenaar geres-taureerd op basis van de dia's in het ICC-archief en dia's die hij zelf nog had. Het werk werd intussen al enkele malen opnieuw getoond. In 2012 verwerft het M HKA het voor zijn collectie. Deze ICC-basis wordt omkaderd met andere werken. Een van Muntadas' omvangrijkste projecten is *On Translation*. Deze serie (gestart in 1995) richt zich op vormen van internationale communicatie en onderzoekt hoe informatie gefilterd en vertaald wordt in verschillende domeinen van het leven. De serie omvat onder andere het project: *On Translation: warning*, een geheel van prints en architecturale elementen die stellen: "Waarschuwing: kijken verlangt engagement", een zin die waarschuwt voor de onzichtbare mechanismen in de beelden geproduceerd door media, politiek of reclame.

Gordon Matta-Clark — *Anarchitectuur*

Als er een kunstenaar symbolisch is voor de ICC-tijd, is het wel Gordon Matta-Clark (1943-1978, V.S.). Gordon Matta-Clark was een 'totaalkunstenaar'. Hij noemde zijn werk en dat van de groep rond hem, 'anarchitectuur' (een samentrekking van anarchie en architectuur, die letterlijk 'non-architectuur' betekent). Naast performances, maakte hij vooral ruimtelijke werken waarin tijdelijkheid en recyclage centraal stonden. Hij is vooral bekend omwille van zijn cuttings: monumentale uitsnijdingen in gebouwen. Zijn ingrepen moesten nieuwe mogelijkheden openen, 'het idee van het mogelijke rekbaar maken'. Verlaten panden en vergeten buurten werden (kortstondig) nieuw leven ingeblazen. Zo werden gebouwen metafoor voor een andere maatschappij.

In Antwerpen realiseerde hij in 1977 het magistrale *Office Baroque*. In een leegstaand kantoorgebouw vlakbij het Steen, sneed hij met kettingzagen en slijpschijven doorheen alle verdiepingen zodat het gebouw in een bizar patroon van doorkijken en ruimtelijke figuren transformeerde. Er werd een utopisch-visionair museumproject rond ontwikkeld dat ei zo na lukte. Met de Stichting Gordon Matta-Clark, een internationale solidariteitsbeweging om dit gebouw en het museumproject te redden, werd de basis gelegd voor de M HKA-collectie. Daarom opende het museum in 1987 zijn deuren met een retrospectief overzicht van Matta-Clark.

Met zijn anarchitectuur wilde Matta-Clark kunst maken ver weg van het museum en de kunstmarkt. Maar omdat vergankelijkheid eigen was aan zijn ingrepen, documenteerde hij zijn interventies en experimenten op allerlei manieren: naast de 'removals', tekeningen en geschriften, vooral film, video, en fotografie, die dan toch weer museumkunst werden. Deze charismatische figuur, en belangrijke kunstenaar, was tot enkele jaren geleden binnen de collectie amper meer dan een herinnering, met een fotowerk, een editie, de rechten om de films te tonen en een hoop materiaal in het archief waarvan de status onduidelijk was. In het voorbije decennium verwierf het museum het laatste sculpturale werk van *Office Baroque* dat nog in het land was, een unieke installatie met een deel van een deur van *Office Baroque* en een deel van de deur van de privéwoning van de mecenas die indertijd de kunstenaar steunde. Flor Bex schonk daarnaast ook de briefwisseling tussen hem en de kunstenaar en het museum verwierf de kunstenaarsboeken. De geëxplodeerde marktprijzen en het beperkte aankoopbudget van het M HKA maakten het onmogelijk meer unieke werken te verwerven of zelfs wat er van Matta-Clark nog in Vlaanderen aanwezig was verder voor Vlaanderen te consolideren.

Toch slaagde het M HKA er in om nu een volwaardig ensemble van deze kunstenaar in de collectie op te bouwen. Met steun van de estate kocht het de

rechten aan voor het tonen van de vele video's die een cruciale neerslag van dit oeuvre zijn en waaraan de kunstenaar veel belang hechtte. Anderzijds klaarde het uit wat er precies in het archief is, met onder meer een aantal vintage foto's maar ook de hele historiek van het museale plan en de mislukking daarvan. Naar aanleiding van de 25^{ste} verjaardag, presenteerde het M HKA zijn hele Matta-Clark-ensemble.

Guillaume Bijl — *Projecten en extensies*

Naast bovenvermelde kunstenaars uit Frankrijk, Spanje en de Verenigde Staten die getuigen van de internationale draaischijf en ontmoetingsplaats die Antwerpen op dat moment was, koos het M HKA ook voor twee kunstenaars van hier.

De eerste daarvan is Guillaume Bijl (1946, België). Hij wordt gezien als een sleutelfiguur in de Belgische kunstscène van de jaren 80, met installaties die de werkelijkheid enten in de kunstwereld. Zelf onderscheidt hij daarbij 'Transformatie-Installaties' die een realiteit veranderen in een niet-realiteit, 'Situatie-installaties' die een niet-realiteit veranderen in de realiteit, de meer sculpturale 'Composities' die hedendaagse stillevens zijn en de 'Sorry's' die een vorm zijn van absurde poëzie. Het M HKA heeft een uitgebreid ensemble met verschillende van zijn belangrijke installaties, waaronder de allereerste die hij ooit maakte, *Autorijschool Z* en het, uit een latere periode, *TV-Quiz Decor*. Het bezit ook documenten over het legendarische werk *Chaussures ICéCé*, de tweede installatie die hij maakte.

In deze presentatie werd de nadruk gelegd op Bijls conceptueel werk uit de ICC-tijd. Het is een verrassende, poëtische Bijl die hier aan het licht komt. Van dit vroegere werk werd voor het eerst publiek een selectief overzicht getoond. Daarmee werd het oeuvre fundamenteel verbreed en werd duidelijk gemaakt hoe Bijl uit het klimaat van de jaren 1970 komt. Aansluitend toonde het M HKA ook een overzicht van zijn affiches, die voor de kunstenaar een belangrijke onderdeel van zijn werk zijn en die hij in hun totaliteit aan het museum schonk.

Paul De Vree — *Neonlicht*

Paul De Vree (1909-1982, België) bekleedt een belangrijke positie binnen de geschiedenis van de hedendaagse kunst in Antwerpen. Nog voor de oprichting van het ICC was hij een pionier op het vlak van de neo-avant-garde kunst, zowel met zijn ambitieus Modernistisch Centrum als met zijn interdisciplinair tijdschrift *De Tafelronde*. Aan dit tijdschrift wijdde het ICC in 1975 een retrospectieve. De Vree is de figuur waarmee duidelijk wordt dat het ICC ook aandacht had voor zijn eigen onmiddellijke voorgeschiedenis.

De Vree was belangrijk voor de kunsten in zijn functie als criticus en organisator van tentoonstellingen, maar profileerde zichzelf vooral binnen de concrete en de visuele poëzie, een randgebied van de beeldende kunst dat het M HKA wil documenteren. De Vree maakte beelden van poëtische, maatschappelijke en existentiële inzichten die op steeds wisselende dragers konden verschijnen. Hij was nauw verbonden met de Italiaanse *Poesia Visiva* en was curator van het laatste, toekomstgerichte hoofdstuk van de tentoonstelling over concrete poëzie in het Stedelijk Museum in Amsterdam in 1970 (die een jaar later ook in het ICC te zien was).

De titel *Neonlicht* verwijst naar de gelijknamige rubriek in het tijdschrift *De Tafelronde* waarin De Vree een kritisch licht liet schijnen op avant-gardepublishaties uit binnen en buitenland. Het ensemble toonde documenten, publicaties en werk van Paul De Vree en bracht het omvangrijke netwerk rondom deze kunstenaar in beeld.

Deze presentatie kaderde in een onderzoeksproject van kunsthistoricus Johan Pas.

COLLECTIE XXXI: 5 ensembles, 25 jaar M HKA is de eerste stap van de ijking van de M HKA-collectie. Die zal uiteindelijk leiden tot een grote — het volledige museum bestrijken — collectietentoonstelling in de zomer van 2013, die een beeld van de collectie zal schetsen. De tentoonstelling wordt vooraf gegaan door een prelude eind 2012 en gaat vergezeld van een nieuw collectieboek.

Editie

Ter gelegenheid van *COLLECTIE XXXI: 5 ensembles, 25 jaar M HKA* gaf het museum een editie uit van ORLAN.

Het betreft een ORLAN-corpus, de eenheidsmaat die ORLAN gebruikt in haar *mesuRAGEs*. De editie werd gedrukt in beperkte oplage (75 ex.) en gesignd en genummerd door ORLAN.

POLITICAL ADVERTISEMENTS VIII: 1952-2012.

ANTONI MUNTADAS EN MARSHALL REESE

31.10.2012 — 20u

Cinema Zuid

De kunstenaar Antoni Muntadas ontwikkelde in 2012 een solopresentatie in het M HKA en naar aanleiding hiervan vertonen we *Political Advertisements VIII: 1952-2012*. Samen met Marshall Reese verzamelt Muntadas al sinds 1984 clips, promo's en advertenties die tijdens de Amerikaanse verkiezingstijd voor de presidentskandidaten worden vertoond en uitgezonden. Het archief gaat terug tot in de jaren 50, toen de eerste spotjes werden uitgezonden. Elke vier jaar wordt een nieuwe versie van de film gemaakt. In de week voor de presidentsverkiezingen in de VS wordt de film telkens wereldwijd vertoond op locaties uitgekozen door Muntadas en Reese. Dit jaar was het M HKA erbij en de vertoning ging door in Cinema Zuid. Muntadas en Reese selecteerden de clips zonder verdere aanpassingen en plaatsten ze in een specifieke volgorde waardoor ze, zonder verder commentaar, zichzelf lijken te becommentariëren. De manipulerende marketingtechnieken die gebruikt worden door de ontwerpers van de campagnes worden hierdoor zondermeer zichtbaar. Inleiding door Joost Vandecasteele.

BABEL, HET KUNSTPROGRAMMA VAN KLARA VIERDE

25 JAAR M HKA MET EEN LIVE UITZENDING IN HET MUSEUM

04.10.2012 van 17-19u.

Annemie Tweepenninckx besprak verleden en toekomst van het museum met eredirecteur Flor Bex en huidig directeur Bart De Baere. Kunsthistoricus Johan Pas schetste de context waarin het museum tot stand gekomen is.

Kunstenaars ORLAN en Michèle Matyn reflecteerden over hun band met het museum. En criticus Wim Van Mulders besprak de positie van het museum in de Vlaamse en internationale kunstwereld.

Met Jos Van den Bergh van Cinema Zuid verkenden we het Antwerpse Zuid.

Accordeonist Wim Claeys en singer-songwriter Roselien zorgden voor muziek.

CECI N'EST PAS UN MUSÉE – HOE HET M HKA ONTSTOND

uitzending zondag 11.11.2012 om 21u35 op Canvas

Documentaire van Jan Blondeel en Jill Duchateau over de ontstaansgeschiedenis van het M HKA in Antwerpen.

Naar aanleiding van 'Collectie XXXI: 5 ensembles, 25 jaar M HKA' maakte de VRT een documentaire over het ontstaan van het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen. Samen met Flor Bex en andere protagonisten in dit verhaal blikten ze terug op het prille begin van het M HKA en we zagen hoe een wilde droom, bijna per ongeluk, een echt museum werd.

Antwerpen, 1969: een groep jonge anarchistische kunstenaars schrijft een brief naar de koning. Ze willen een plek voor hedendaagse kunst in de stad. Koning Boudewijn gaat in op hun vraag en schenkt het Koninklijk Paleis aan de Meir aan het volk om dienst te doen als Cultureel Centrum. Onder de vlag van het 'Internationaal Cultureel Centrum' veroveren jonge avant-garde kunstenaars het paleis en de Antwerpse straten. Het is de start van een verhaal dat bijna twintig jaar later uitmondde in de oprichting van het Museum voor Hedendaagse Kunst in Antwerpen, kortweg M HKA. Flor Bex, Luc Tuymans, Jan Fabre, Panamarenko, Anne-Mie Van Kerckhoven, François Verresen, Luc Deleu en andere protagonisten dissen smakelijke verhalen op over die turbulente jaren 70 en 80 van het ICC, waar de eerste experimenten met videokunst en de meest wilde performances gebracht werden, over de rol die een jonge Amerikaanse architect, Gordon Matta-Clark, en diens plotse overlijden speelden, tot de oprichting van een echt Museum voor Hedendaagse Kunst in Antwerpen, met alle kinderziektes van dien. Een verrassend tijdsbeeld over kunst op zijn experimenteelst. En hoe daaruit, bijna per ongeluk, een museum ontstond.

COMMUNICATIE

1. elektronische nieuwsbrief
2. Facebook
3. website M HKA
4. M HKAZine
5. jaarbrochure
6. uitnodigingen

PERSAANDACHT

Terwijl <H>ART en De Standaard maanden van te voren vol verwachting uitkeken naar deze grote jubileetentoonstelling, werd de expositie ruim en herhaaldelijk aangekondigd in alle belangrijke Nederlandstalige kranten en tijdschriften, maar ook de algemene of meer regionale pers pikte haar op – vooral dan omwille de participatie van ORLAN: De Artsenkrant, Metro, De Streekkrant, Zone 03 en Flanders Today. De dag van de opening haalden de ensembles het VRT-Een journaal van 13:00 en van 19:00 met de focus op ORLAN en directeur Bart De Baere. Els Fiers koos het werk van ORLAN als “beste” voor haar kritische pagina in Focus Knack. Er verschenen uitvoerige reportages in De Tijd, De Morgen, De Standaard en de Gazet Van Antwerpen die wel drie aparte artikels wijdde, achtereenvolgens aan Gordon Matta-Clark, Guillaume Bijl en ORLAN. Zowel hoofdredacteur Marc Ruyters als criticus Marc Holthof publiceerden uitgebreide artikels in <H>ART en Hilde Van Canneyt, bekend om haar interviews met hedendaagse kunstenaars, plaatste haar vijf pagina lange, uitgetikte gesprek met ORLAN op haar blog. De expositie werd verder ook mooi vermeld op de websites van de Gazet Van Antwerpen, Het Nieuwsblad, Art Expo, het gespecialiseerde blad A + Architecture, de Franse online kunstkrant Art Expo Revue en rijkelijk geïllustreerd, op de website van cobra.TV.

Specifieke inzet op digitale bemiddeling via applicatie op iPads. Zeer uitgebreide en gestoffeerde applicatie en inzet van hosts in de weekends die de bezoekers wegwijs ontvangen en wegwijs helpen in de digitale applicatie.

BEMIDDELING

A. VOOR VOLWASSEN BEZOEKERS

– TEKSTEN

1. Titel met overzicht van namen, op de muren op de tussenverdieping van de trap naar de tweede verdieping (aan het Salon), in vinyl-plakletters NL, FR, EN
2. Introttekst op een kaart, intro op tentoonstelling, korte toelichting bij het geheel, 3 verschillende versies: NL, FR, EN
3. muurtekst per zaal met toelichting, bij elk ensemble een korte toelichting over de kunstenaar en het ensemble in de collectie + QR-code, op posters NL, FR, EN
4. titelbordjes, naam, titel, jaartal, courtesy, QR-code: link naar applicatie
Aanzet en uitwerking van reeks

BREDE PUBLIEKSPUBLICATIES

5. Boekjes collectie: opgenomen in ensemblebank
Kernelementen en algemene doelstellingen: Monografische werken over kernkunstenaars in de M HKA-collectie
Inzet: beeld van kunstenaar en œuvre aanreiken voor een breed cultureel geïnteresseerd publiek. Inhoudelijke verdieping en contextualisering van het œuvre aanbieden; aandenken aan museum; relevantie ook buiten tentoonstellingscontext.
Evenwicht tussen tekstkatern en beeldkatern (volgende aandacht voor afbeeldingen).
Doelpubliek:
Breed publiek: breder cultuur geïnteresseerde leek. Bezoekers museum en bezoekers van ensemblebank

– DIGITAAL

1. ensembles – link naar de ensemblebank – i.s.m. ABCD
bij elk ensemble staat een bank met iPad, NL, EN, met toelichting bij de kunstenaar en bij de individuele kunstwerken, zeer uitgewerkte contextualisering van de werken (relatie met het museum, linken naar presentaties en tentoonstellingen, relatie tot œuvre).
2. Video-interview met kunstenaar (Bijl, ORLAN, Muntadas) op de iPads getoond
Interview met Antoni Muntadas door Sophie Gregoir en Christine Lambrechts, gefilmd door Mario De Munck
Interview met ORLAN door Sophie Gregoir en Liliane De Wachter, gefilmd door Mario De Munck
Interview met Guillaume Bijl, door Sofie Vermeiren en Liliane De Wachter, gefilmd door

Mario De Munck

Inhoud: Interview over ensemble in M HKA-collectie, over werken van jaren 70 en tentoonstelling nu

4. op zaterdag en zondag zijn er hosts die de bezoeker toelichting geven bij de iPad
5. algemeen visitekaartje met verwijzing naar ensembles, in het NL, EN en FR

B. VOOR KINDEREN EN GEZINNEN

1. tentoonstellingsspel voor kinderen
2. opdrachten voor kinderen, leeftijd 6- 12 jaar: per ensemble is er een opdrachtkaart: zoeken in het museum + activiteit in het Salon: drop-in drop-out activiteiten: kijken in museum, doen in salon. 5 opdrachten: elk gelinkt aan 1 kunstenaar en vertrekkend van eigenheid van œuvre.
3. meetlint: mesuRage cf. ORLAN

OPENING

VIP-rondleiding met M HKA gidsen

GIDSEN

1. informatieve rondleiding door de curator voor de gidsen bij de start van de tentoonstelling
2. documentatiemap met extra achtergrondinfo
3. interactieve rondleidingen

ACTIVITEITEN

1. voor jongeren en volwassenen: oproep om films te posten/sturen nav akerman tentoonstelling.
2. Krokuskriebels, Nocturne voor groepen, Erfgoeddag

7.5. COLLECTIEPRESENTATIE XXXII: PERSOONLIJKHEIDSTEST 07.12.2012 — 21.04.2013 M HKA | Gelijkvloers

2013 kunnen we beschouwen als het ‘jaar van de collectie’ bij M HKA. Twee grote tentoonstellingen en een uitgebreid boek zullen de inhoud van onze collectie in kaart brengen en die portretteren als een ‘persoonlijkheid’ of ‘personage’. Verder zullen we geactualiseerde informatie over de collectie voor het publiek beschikbaar maken met behulp van onze online digitale database M HKA Ensembles (ensembles.org).

De M HKA-collectie bestaat uit zowat 3.000 werken van ongeveer 500 verschillende kunstenaars, van de jaren 60 tot nu. Het Antwerpse Internationaal Cultureel Centrum (ICC), de voorganger van het M HKA, richtte de Stichting Gordon Matta-Clark op in de late jaren 70. Die kunstwerken en het ICC-archief vormen de historische basis van de collectie van het M HKA, die is blijven aangroeien dankzij aankopen, schenkingen en leningen voor lange termijn, voornamelijk van de Vlaamse Gemeenschap en de Vleeshal in Middelburg.

Er is geen permanente presentatie van de collectie, maar ze wordt wel voortdurend belicht in verschillende soorten tentoonstellingen. De twee collectiepresentaties in 2013 zijn bedoeld als een ‘ideaalbeeld’ van wat er verzameld is gedurende het 25-jarig bestaan van het museum: ideaal intrigerend, ideaal divers en ideaal gelegen in Antwerpen – Vlaanderen – België – Europa – de wereld.

Persoonlijkheidstest was een moedwillig onsystematisch begin van die inspanning om een beeld te scheppen, een vingeroefening voor de grotere zomertentoonstelling van 2013. De kunstenaars varieerden van internationale sterren tot lokale legendes. Bovenal deed het ons plezier u een heel bijzonder werk te kunnen tonen van de Antwerpse schilder en grafisch kunstenaar Fred Bervoets: zijn enorme ets *Nevada* uit 1989.

Dit was de eerste gemeenschappelijke collectiepresentatie van curators Anders Kreuger en Nav Haq.

Met werk van Richard Artschwager, Fred Bervoets, Daniel Buren, Marek Chlanda, Leo Copers, Anne Daems, Enrico David, Bert De Beul, Raoul De Keyser, Daniël Dewaele, Dan Flavin, Jochen Gerz, Joris Ghekiere, Ilya & Emilia Kabakov, Jan Kempnaers, Fransje Killaars, Suchan Kinoshita, Martin Kippenberger, Job Koelewijn, Wolfgang Laib, Bernd Lohaus, Mark Manders, Danny Matthys, Pieter Laurens Mol, Michelangelo Pistoletto/Cittadelarte/CALC, Buky Schwartz, Narcisse Tordoir, Philippe Van Snick, Richard Venlet, Jan Vercruyse, Konstantin Zvezdochotov

THE BOOK LOVERS

The Book Lovers was een tentoonstelling in de *Persoonlijkheidstest*-tentoonstelling: een voorstelling van kunstenaarsromans uit de M HKA collectie. Deze opstelling verhuisde later naar de Elisabeth Foundation for Arts Project Space in New York.

GESPREK TUSSEN SETH SIEGELAUB EN DAVID MAROTO

06.12.2012 — 20u

Auditorium

Seth Siegelau is altijd actief geweest als kunsthandelaar, uitgever, onafhankelijk tentoonstellingsmaker, politiek onderzoeker en uitgever, textielbibliograaf en verzamelaar. Hij is ook de organisator die in de jaren 1960 een tentoonstellingsaanpak vond voor wat we sindsdien ‘conceptuele kunst’ zijn gaan noemen.

Tijdens de opening van Collectiepresentatie XXXII:

Persoonlijkheidstest, ging Siegelau in gesprek met artiest en curator David Maroto over wat er gebeurt wanneer een kunstwerk een roman wordt. Ze bespraken de creatieve en institutionele implicaties van zo’n verschuiving en de mogelijke linken tussen kunstenaarsromans en conceptuele kunst.

COMMUNICATIE

1. elektronische nieuwsbrief
2. Facebook
3. website M HKA
4. M HKAZine
5. jaarbrochure

PERSAANDACHT

In december werd een bezoek aan deze collectiepresentie alvast warm aanbevolen
In Zone 03.

BEMIDDELING

Doelstelling: Het publiek enerzijds laten kennismaken met de collectiewerken binnen het thema van de tentoonstelling, maar breder ook binnen de collectie zelf. Het publiek laten kennismaken met het project *The Book Lovers*, in het kader van kunstenaarsnovelles.

– TEKSTEN

1. Fiches (volwassenen)
Opzet: Per kunstwerk is er collectietekst die meer uitleg geeft bij het werk, op de voorzijde staat een afbeelding. (NL, FR, EN. De fiches hangen verspreid over de zalen, bij infopunten. Bezoekers kunnen ze raadplegen en nadien terughangen. Dezelfde teksten zijn ook te lezen op de applicatie (zie digitaal).
2. Introtekst
Duidelijke korte introductie op de tentoonstelling, met verwijzing naar de grote zomercollectie, in drie talen: NL, FR, EN
In plakletters op de muur
3. Titelbordjes
Bij de werken: titel, jaar, courtesy, QR-code die verwijst naar tekst op de applicatie.

– DIGITAAL

1. Webapplicatie met informatie over de tentoonstelling in tekst (teksten per kunstenaar) (NL, FR, EN). Een QR code op de titelbordjes verwijst naar de app. Voor mensen zonder smartphone is er een iPad (centrale zitruimte) of desktop (bookshop) ter beschikking om de informatie op te zoeken en te lezen/bekijken.

– SALON (GEZINSRUIMTE)

Voor gezinnen met kinderen zijn er het TENTOONSTELLINGSSPELEN “Persoonlijkheidstest (6-12 jaar) en een ontdekkingsstocht met koffer en materialen (4-6 jaar). Ze zijn allebei gratis te ontleen op de eerste verdieping (in het Salon). Kinderen en ouders ontdekken zo op een interactieve manier de tentoonstelling. Extra opdrachten rond ART’s BIRTHDAY en kunstwerken van Robert Filliou, kunstwerken staan opgesteld in het Salon.

GIDSEN

1. informatieve rondleiding door de curator voor de gidsen bij de start van de tentoonstelling
2. documentatiemap met extra achtergrondinfo
3. interactieve rondleidingen Voor verschillende doelgroepen: alle niveaus van het onderwijs, volwassenen, ateliers voor kinderen, stakeholders

THE BOOK LOVERS

– TEKSTEN

1. Introtekst
Duidelijke korte introductie op de tentoonstelling, met verwijzing naar de grote zomercollectie, in drie talen: NL, FR, EN, In plakletters op de muur.
2. Titelbordjes
Bij de werken: titel, jaar, courtesy, QR-code die verwijst naar tekst op de applicatie.
3. Zitcomfort
Zetel om de boeken op een comfortabele manier in te kijken.

GIDSEN

1. informatieve rondleiding door de curator voor de gidsen bij de start van de tentoonstelling
2. documentatiemap met extra achtergrondinfo
3. interactieve rondleidingen voor verschillende doelgroepen: alle niveaus van het onderwijs, volwassenen, ateliers voor kinderen, stakeholders



8 LONELY AT THE TOP

8.1. NIEUWE KUNST IN ANTWERPEN 1958-1962 *M HKA | 5^e en 6^e verdieping*

In 2005 organiseerde het M HKA *Dear ICC. Aspecten van de actuele kunst in België 1970-1985*, een tentoonstelling die voortkwam uit het onderzoek van kunsthistoricus Johan Pas naar betreffende periode. Die kunsthistorische uiteenzetting werd verdergezet in een nieuwe reeks LATT-tentoonstellingen over de situatie van de hedendaagse — dat wil zeggen avant-garde en nieuwe — kunst in Antwerpen in de jaren 50-60.

De reeks was opgehangen aan de avant-garde kunstenaarsgroep G58 (waarin de 'G' verwijst naar 'groep, groupe, grappe' en de 58 naar het jaar van oprichting, 1958). Vijf afleveringen overspanden de periode waarin G58 een belangrijke rol speelde in de Antwerpse kunstscène en de zolder van het Hessenhuis met meer dan 1000 m² de grootste ruimte voor hedendaagse kunst in Europa was. De titels van de respectieve afleveringen refereren aan de catalogi die bij de tentoonstellingen van G85 uitgegeven werden.

Curator: Jan Ceuleers, in samenwerking met Ronny Van De Velde en M HKA.

1 DE ZOLDER-MYTHUS MET INSERT VAN ZIN TAYLOR 10.02 — 18.03.2012

Deze eerste aflevering ging over de voorgeschiedenis van G58 en de eerste groepstentoonstelling in het Hessenhuis in november 1958. Met werk van Bert De Leeuw, Herman Denkens, Jan Dries, Vic Gentils, Walter Leblanc, Pol Mara, Cel Overberghe, Frank Philippi, Jan Strijbosch, Filip Tas, Paul Van Hoeydonck, Dan Van Severen, Jef Verheyen, en van de ereleden René Guiette en Jozef Peeters.

#2 MOETEN WIJ BLINDEN LEREN ZIEN? MET INSERT VAN FREEK WAMBACQ 30.03 — 13.05.2012

De tweede aflevering *moeten wij blinden leren zien* was een hulde aan de pioniers van de abstracte kunst in België. Waar de musea geen belangstelling voor de eerste abstracten in België toonden, zorgde G58 ervoor dat ze aan de vergetelheid onttrokken werden.

Werk van Felix De Boeck, Prosper De Troyer, Marthe Donas, Marc Eemans, Pierre-Louis Flouquet, Jean-Jacques Gailliard, Paul Joostens, Jos Leonard, Karel Maes, Jozef Peeters, Victor Servranckx, Georges Vantongerloo, Hubert Wolfs.

#3 TOTAAL NIEUWE MEDIA SCHEPPEN MET INSERT VAN BART STOLLE 24.05 — 02.09.2012

De derde aflevering ging over de spraakmakende *Vision in Motion/Motion in Vision*-tentoonstelling van 1959. Voor het eerst werd het echte verhaal verteld van de tentoonstelling waarvan de eigenlijke titel *Breer, Bury, Klein, Mack, Munari, Piene, Roth, Soto, Spoerri, Tinguely, Uecker, Van Hoeydonck* luidde, een verwijzing naar de kunstenaars die bijna allemaal op het punt stonden door te breken. Zo werd duidelijk hoe een informeel netwerk — met in de hoofdrollen Pol Bury en Jean Tinguely — de juiste mensen op de juiste plek samenbracht en het Hessenhuis als testruimte gebruikte voor de nieuwste kunst, voorbij schilderij en sculptuur. Het was een moment waarop veel mogelijk was. De jaren 50 en de hegemonie van de abstractie waren voorbij en stromingen zoals *nouveau réalisme* en *zero* nog niet in de markt gezet.

#4 CENTRUM VOOR HEDENDAAGSE KUNSTUITINGEN
MET INSERT VAN NADIA NAVEAU
14.09 — 25.11.2012

De vierde aflevering *centrum voor hedendaagse kunstuitingen* bracht een selectie van de solo- en groepstentoonstellingen van 1959-1961.

Werk van onder meer Willy Anthoons, Gaston Bertrand, Bram Bogaert, Julien Coulommier, Jo Delahaut, Jan Dries, Guy Mees, Antoine Mortier, Luc Peire, Roger Raveel, Guy Vaes, Englebert Van Anderlecht, Camiel Van Breedam, Guy Vandenbranden, Louis Van Lint, Dan Van Severen, Jef Verheyen, Mark Verstockett, Ferdinand Vonck, Maurice Wyckaert, Gaston Xhardez.

#5 MAAR HET ZIEN ZELF MET INSERT VAN BOY STAPPAERTS
07.12.2012 — 10.02.2013

De epiloog *maar het zien zelf* draaide rond de laatste grote tentoonstelling van G58 *anti-peinture* in 1962, een internationaal overzicht van kinetische kunst en assemblage.

Werk van onder meer Armando, Enrico Castellani, Maurice De Clercq, Wybrand Ganzevoort, Vic Gentils, Hermann Goepfert, Gerhard von Graevenitz, Jan Henderikse, Jochen Hiltmann, Roger Humbert, Walter Leblanc, Piero Manzoni, Christian Megert, François Morellet, Henk Peeters, Jan Schoonhoven, Paul Van Hoeydonck en beelden van Leo Dohmen.

Sponsors

Deze reeks tentoonstellingen werd gesponsord door Delen Private Bank en kwam tot stand in samenwerking met FoMu en Letterenhuis.

COMMUNICATIE

1. elektronische nieuwsbrief
2. Facebook
3. website M HKA
4. M HKAzine
5. jaarbrochure
6. uitnodigingen voor aflevering #3 en #4

PERSAANDACHT

Deze reeks LATT-tentoonstellingen in vijf episodes, gespreid over een heel jaar, kreeg dan misschien niet de massale persaandacht die ze verdiende – meer dan één journalist(e) betreurde het dat er te weinig publiceerruimte was voor dergelijke kleinere presentaties, naast de grote tentoonstellingen – maar wat er verscheen was van hoge kwaliteit. In de loop van de opeenvolgende afleveringen pleegden zeer diverse media als de *Gazet van Antwerpen* (meerdere keren), *La Libre Belgique*, <H>ART, *Flanders Today*, *The Artserver* (online), en de *Artsenkrant* uitgebreide en interessante artikels over deze historische kunstscène. Er verschenen kortere, maar mooi geïllustreerde artikels in *De Morgen*, *Zone 03*, *Collect AAA* (NL- en Franstalige versies), *Art Today* en het gespecialiseerde kunsttijdschrift *Pulchri* (NL), waarvoor de bijzonder enthousiaste journalist Wim Van Cleef meerdere malen kwam kijken. De reeks werd aangekondigd in *GVA*, *Amuze*, *Art Expo* (NL en F), de rubriek *Victoire* van de Franstalige krant *Le Soir*, *De Antwerpenaar*, de Duitse kunstagenda *Cahier* en het life style blad *Genieten*. Het boek werd besproken in *De Leeswolf* en door Claude Lorent vermeld in *La Libre Belgique*.

De inbreng van Nadia Naveau tijdens de vierde aflevering oogstte veel bijval in <H>ART en in *De Morgen*.

BEMIDDELING

– TEKSTEN

1. Fiches (volwassenen)
Opzet: Per hoofdstuk is er een toelichtende tekst die meer uitleg geeft over de presentatie en de kunstenaars. (NL, FR, EN). De fiches hangen in de zalen, bij een infopunt. Bezoekers kunnen ze raadplegen en nadien terughangen. Dezelfde teksten zijn ook te lezen op de applicatie (zie digitaal).
2. Introtekst
Duidelijke korte introductie op de tentoonstelling, met verwijzing naar de grote zomercollectie, in drie talen: NL, FR, EN. Overzicht van titels van de 5 hoofdstukken, in plakletters op de muur
3. Titelbordjes
Bij de werken: titel, jaar, courtesy, QR-code die verwijst naar tekst op de applicatie.

– DIGITAAL

Webapplicatie met informatie in tekst en beeld (NL, EN, FR). Een QR code op een plakker bij de inkijkexemplaren van de bezoekersgidsen geeft toegang tot deze applicatie. Voor mensen zonder smartphone is er een iPad ter beschikking om de informatie op te zoeken en te lezen/bekijken.

GIDSEN

1. Informatieve rondleiding door de curator voor de gidsen bij de start van de tentoonstelling
2. Documentatiemap met extra achtergrondinfo
3. Interactieve rondleidingen Voor verschillende doelgroepen: alle niveaus van het onderwijs, volwassenen, stakeholders



9 FoMu-tentoonstellingen

9.1 VRIELYNCK COLLECTIE #2
Zoe Beloff – The Infernal Dream of Mutt and Jeff
 16.02 — 03.06.2012
 FotoMuseum | 4^e verdieping

Zoe Beloff (°1958, Edinburgh, Schotland) was de tweede kunstenaar die het M HKA in samenwerking met curator Edwin Carels (KASK/HoGent) uitnodigde voor een interventie op de Vrielynck Collectie.

Zoe Beloff zoekt in haar werk naar manieren om de onbewuste processen van de geest te verbeelden en probeert daarbij verbindingen te maken met de technologie van het bewegende beeld. Niet de technologie op zich interesseert haar, maar wel welke psychologie daaraan ten grondslag ligt. Zelf heeft ze het over 'het droomleven van de technologie'.

Uitgangspunt voor *De helse droom van Mutt en Jeff* waren industriële en educatieve films uit de jaren 40-60 die Beloff vond in Baruch College in Manhattan: 'PowerPointpresentaties van die tijd', in haar woorden. Haar installatie bestond uit een geprojecteerde videotriptiek waarin ze naadloos nieuwe opnames met historische documentaires combineerde. Een nagebouwde set gebruikt ze om stukken uit de Vrielynck Collectie te contextualiseren die geproduceerd werden om dat soort documentaires te maken, bijvoorbeeld 16mm-camera's en projectors van Bell and Howell, Auricon en van Ampro.

COMMUNICATIE

1. elektronische nieuwsbrief
2. Facebook
3. website M HKA
4. M HKAzine
5. jaarbrochure
6. uitnodigingen

PERSAANDACHT

Pieter Van Bogaert wijdde een lange, diepgaande bespreking aan het werk van Zoe Beloff, die werd gepubliceerd door <H>ART.

BEMIDDELING

Doel: Bezoekers laten kennismaken met de Vrielynck Collectie en met het werk van Zoe Beloff.

– TEKSTEN

1. Introtekst
Duidelijke korte introductie op het project van Zoe Beloff en de Vrielynck Collectie, in drie talen: NL, FR, EN, in plakletters op de muur
2. Bezoekersfolder
Een verhaal van Zoe Beloff over Mutt en Jeff, met illustraties en context bij de tentoonstelling, in drie talen: NL, FR, EN. Bezoekers kunnen boekjes meenemen, ze zijn beschikbaar in de zaal.

3. Fiches

Opzet: Per Vrielynck object is er tekst die meer uitleg geeft bij het werk, op de voorzijde staat een afbeelding. (NL, FR, EN op 1 fiche). Er is ook één fiche die meer uitleg geeft over de collectie zelf. De fiches hangen in de zaal, bij een info punt. Bezoekers kunnen ze raadplegen en nadien terughangen.

4. Titelbordjes

Bij de werken: titel, jaar, courtesy

GIDSEN (FOMU)

1. informatieve rondleiding door de curator voor de gidsen van het FOMU bij de start van de tentoonstelling
2. documentatiemap met extra achtergrondinfo

BEZOEKERSCOMFORT

zitbank in centrale inkomhal voor de ingang, catalogi van Zoe Beloff vastgemaakt aan de bank.



10 Extra Muros

10.1 MEESTERWERKEN IN HET MAS
VIJF EEUWEN BEELD IN ANTWERPEN
 13.05.2011 — 30.12.2012
 MAS, Antwerpen

De tentoonstelling *Meesterwerken in het MAS. Vijf eeuwen beeld in Antwerpen* onderzocht de ontwikkeling van de westerse beeldcultuur aan de hand van werk van oude meesters en hedendaagse kunstenaars. Het MAS toonde topstukken uit het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen (KMSKA), het Museum Plantin-Moretus (Prentenkabinet) en het M HKA.

De drie grote spelers in het Antwerpse museumveld leverden topwerken uit hun collecties. Zo vertelden ze samen het verhaal van het beeld in Antwerpen: het ontstaan van de bloeiende kunstmarkt, de sleutelrol van de havenstad in de verspreiding en vermenigvuldiging van beelden over de hele wereld en de terugkeer van hedendaagse kunstenaars naar de essentie van het beeld. In de zestiende en zeventiende eeuw was Antwerpen een wereldcentrum voor de ontwikkeling van het beeld, en tot op vandaag is de beeldende kunst uit de Scheldestad internationaal toonaangevend.

De tentoonstelling was gebaseerd op *A Story of the Image. Old en New Masters from Antwerp*, die in 2009 in Shanghai en Singapore te zien was. In het MAS werd het thema dieper uitgewerkt en waren ook kostbare meesterwerken te bewonderen die te fragiel waren voor transport naar Azië.

Tentoonstelling door KMSKA, Museum Plantin-Moretus/Prentenkabinet en M HKA.

Publicatie: zie jaarverslag 2011

10.2. TRACÉS
ANALOGIEËN EN DISSONANTEN
 01.03 — 01.04.2012
 Kroonstraat 166 te Antwerpen

In haar schilderijen, installaties en video's wil Bie Michels kleine onopvallende dingen, simpele verhalen, kleine gevoelens en handelingen waarin ze grandeur ervaart tot uitdrukking brengen. *Tracés. Analogieën en dissonanten* is het resultaat van een kringloopproject dat ze in 2010 startte in de kringloopcentrale in Merksem. Hier komen alle afgedankte opgehaalde spullen van Antwerpen en omstreken terecht, worden ze gesorteerd en hersteld om daarna verder verdeeld te worden in de Antwerpse Kringwinkels.

Bie Michels ging op zoek naar de verhalen van de objecten die het magazijn kruisen en naar die van de mensen die er werken — mensen met verschillende sociale en etnische achtergronden. Welke markante geschiedenis zit er achter een bepaald persoon, vaak fragiel, maar getuigend van overlevingsdrang en waardigheid? Welke — vermoede, gefantaseerde want voor ons onzichtbare — betekenis heeft een banaal object, drager van menselijkheid omdat het ooit een deel was van de wereld, van een eigenaar? Of bestaan de dingen op zich, zonder onze aanwezigheid?

Michels onderzocht de interactie tussen mens en object door verhalen en getuigenissen te registreren, voorwerpen te 'volgen' en foto's te maken. Hoeveel interesse hebben mensen voor het voorwerp dat hun handen passeert? Worden ze geïntrigeerd door een kras of een bloedvlek, voelen ze zich soms geconfronteerd met de (mogelijke) geschiedenis van het object, beelden ze zich in wat ermee gebeurd kan zijn, heeft dat ingebeelde verhaal te maken met hun eigen voorgeschiedenis? Of zijn ze immuun geworden, stoot de beladenheid hen af of zijn ze gewoon 'gedachteloos' aanwezig bij al die onzichtbare intimiteiten? Dat probeerde ze uit te zoeken door het personeel vragen te stellen over heel specifieke objecten, maar ook over het object in het algemeen. Leeft een object? Leeft materie? Heeft een object een ziel?

In *Tracés. Analogieën en dissonanten* in een leegstaand huis naast een Antwerpse Kringwinkel, kwamen verschillende verhaallijnen van het project samen. Zo waren er de verhalen van de mensen die in de kringloopcentrale werken (via interviews en portretten); er waren de bewegende beelden en foto's over het traject — van eigenaar naar kringloopcentrale naar nieuwe eigenaar — dat bepaalde objecten afleggen; er was de registratie van het leeghalen van een huis dat na het overlijden van de eigenares anderhalf jaar onaangeroerd bleef — en er was een travel langs de opeenstapeling van objecten in de kringloopcentrale zelf.

Daarnaast selecteerde Bie Michels een aantal kunstwerken uit de collectie van het M HKA waarover ze de werknemers van het kringloopcentrum een aantal vragen stelde, zoals: heeft een kunstwerk als object méér ziel? Heeft een gewoon object dat in een kunstwerk of een tentoonstelling terechtkomt ineens meer ziel? De collectiewerken werden samen met het werk van Bie Michels getoond: James Lee Byars, Luc Deleu, Robert Filliou, Gulnara Kasmaliev en Muratbek Djumaliev, Suchan Kinoshita, Ulrich Meister, Dmitri Prigov, CK Rajan, Koka Ramishvili, Elly Strik, Walter Swennen, Joëlle Tuerlinckx, Didier Vermeiren, Henk Visch.

Met de steun van Kringwinkel vzw, M HKA, Stad Antwerpen en District Borgerhout.

De publicatie 'Tracés/Tracings' werd uitgegeven door Bie Michels en gepubliceerd ter gelegenheid van de tentoonstelling van dit project.
96 pp., 22 x 16,5 cm, kleur illustraties, NL, E.
Teksten door Dieter Roelstraete, Christophe Van Eecke, Rik Pinxten, Ellen Reijmers.
Redactie Hugo Durieux

COMMUNICATIE

1. elektronische nieuwsbrief
2. Facebook
3. website M HKA
4. M HKAzine
5. jaarbrochure

PERSAANDACHT

Naast de kunstkrant <H>ART publiceerden vooral de Antwerpse edities van de Vlaamstalige kranten over dit project. De tentoonstelling werd aangekondigd in Zone 03, criticus Paul Ilegems schreef een uitvoerig stuk voor The Artserver (online) en in het buitenland toonde het driemaandelijks Britse culturele tijdschrift Tank Magazine grote belangstelling voor het werk van Bie Michels.

BEMIDDELING VOOR VOLWASSEN BEZOEKERS

1. titelbordjes bij collectiewerken en werken van Bie Michels
2. aankondiging aan raam/titel
3. meeneemblaadje met info project: toelichting bij project van Bie Michels alsook de selectie van collectiewerken van het M HKA.
4. zitcomfort i.s.m. kringwinkel
5. M HKA: presentatie van film van Bie Michels en link naar presentatie in Kroonstraat

10.3. VISITE 02.04 — 31.12.2012

VISITE wil cultuurwerkers en lokale besturen ondersteunen in (de ontwikkeling van) een beleid hedendaagse beeldende kunst. Een gemeentebestuur, een cultuur- of gemeenschapscentrum, een bibliotheek kan tijdelijk werk uit de M HKA-collectie ontlenen. Het bezoek van het kunstwerk in de gemeente kan aanleiding zijn om samen na te denken over visieontwikkeling en beleid rond hedendaagse kunst of aanverwante initiatieven in de gemeente, bv. de inrichting van een tentoonstellingsruimte, een gemeentelijke prijs, het aankoopbeleid. Kortom: LOCUS en M HKA bieden niet enkel hedendaagse kunstwerken uit de collectie, maar ook expertise en advies voor de periode van het samenwerkingsproject.

VERNISSAGE '1:10' VAN PIETER DE CLERCQ

29.03.2012

ARENBERG, Antwerpen

i.s.m. met M HKA en MX7 Gallery.

Sinds de aanvang van het nieuwe theaterseizoen huisden een aantal werken van Ben Vautier en Jacques Lizène, beide kunstenaars uit de fluxusstroming, in de Arenberg.

Arenberg organiseerde een wedstrijd voor jonge kunstenaars die vertrekken vanuit één van de werken van de kunstenaars.

Pieter De Clercq was de laureaat van deze wedstrijd en kreeg de kans om zijn werk te presenteren in de Arenberg:

“1:10”

Deze installatie is een betoog van zijn werkdomein. Architectuur en beelden- de kunsten worden als werktuig onderworpen om de ruimte als denkplek van de verbeelding te maken. De alledaagse tentoonstellingsruimte zelf, die geen museumzaal maar foyer en bar van de grote zaal is, is de aanleiding geweest om het positief van deze alledaagse ruimte, op schaal 1:10, te ontwikkelen. Het uitgangspunt is de Arenberg zelf, in zijn fysieke architecturale vorm, in een grote maquette-sculptuur weergegeven. Het zwarte object wordt doorheen de tijd drager van boodschappen en tekeningen in bordkrijt, die de bezoeker kan achterlaten, waardoor niet alleen naar het aanwezige werk van Ben Vautier wordt verwezen, maar ook naar de participatie van het publiek die sommige Fluxuskunstenaars beoogden. Door deze deelname van het publiek vervaagt de signatuur van de kunstenaar en wordt de zwarte vorm witgekalkt. Het object behoort de maker niet meer toe, maar de gebruiker. De bezoeker kan eender welke boodschap achterlaten, poëtisch of vulgair, banaal, filosofisch, pamflettair.

'REFLECTIES'

13.10 — 04.11.2013

in Kasteel Le Paige, Herentals

Tussen 12 oktober en 4 november was *VISITE* op bezoek in Herentals. Onder de noemer *Reflecties* bracht het M HKA op initiatief van het cultuurcentrum 't Schaliken een aantal werken uit de vaste collectie tijdelijk onder in kasteel Le Paige. Een werk van een lokale kunstenaar reflecteerde op het werk van gerenommeerde kunstenaars zoals Bruce Nauman, Christophe Terlinden, Vaast Colson en Sergei Bratkov. Op die manier ontstond een dialoog tussen beide werken en kunstenaars.

BEMIDDELING

Bij deze tentoonstelling werd een kleine catalogus uitgegeven. Op de cover het werk van Chr; Terlinden. Binnenin teksten van de werken van het M HKA naast teksten over de werken van de lokale kunstenaars. Het coverbeeld was ook onderwerp van de affiche. Beide werden aangemaakt en gedrukt door het cultuurcentrum van Herentals.

M HKA verzorgde rondleidingen door gidsen uit het team, op woensdagen voor vrij publiek en schoolgroepen.

Bij de drukbezochte vernissage introduceerde Bart De Baere het thema 'Reflecties' vanuit een geïnspireerde openingsspeech.

PERSAANDACHT

Deze tentoonstelling met werken van de M HKA-collectie werd enkel aangekondigd in het Nieuwsblad, editie De Kempen.

10.4. ART BRUSSELS 17 — 21.04.2012

In 2012 was Art Brussels aan de 30^{de} editie toe. De perfecte gelegenheid om haar belang op de internationale kunstmarkt te vieren. Deze hedendaagse kunstbeurs verenigt onder één dak:

- 182 internationale hedendaagse kunstgaleries;
- meer dan 2000 artiesten, zowel internationaal bekend als belovende talenten;
- 30.000 hedendaagse kunstliefhebbers, bekende Belgische verzamelaars, maar ook 35% bezoekers uit het buitenland.

Ook het M HKA stond dit jaar opnieuw op Art Brussels.

COMMUNICATIE

1. elektronische nieuwsbrief
 2. Facebook
 3. website M HKA
 4. M HKazine
-

10.5. SYMPOSIUM PAUL DE VREE POSITIES TUSSEN POËZIE, PLASTISCHE KUNST EN PERFORMANCE 10.11.2012 *Letterenhuis, Antwerpen*

Een mix van academische lezingen, getuigenissen, oude en nieuwe vrienden, anekdotes en hommages, voorstellingen van een boek, vinylplaat, website en nog meer.

Klank en beeld in 't Engels, Duits, Frans en Nederlands.
Archivolt i.s.m. KASKA, UA, M HKA en het Letterenhuis

PROGRAMMA

Leen Van Dijck (directeur Letterenhuis) heet welkom
Dichter en theoreticus Klaus Peter Dencker (D) over de definitie(s) van visuele poëzie
Dichter Adriaan De Roover en literatuurwetenschapper Geert Buelens (Universiteit Utrecht) over de beginjaren van het tijdschrift *De Tafelronde*
Dichter Henri-Floris Jaspers over *De Tafelronde* vanaf 1963
Dichter Gerrit-Jan De Rook (NL) over het belang van Paul De Vree voor de Nederlandse concrete en visuele poëzie
Dichter en uitgever Sarenco (IT) en kunsthistoricus Jan De Vree over het tijdschrift *Lotta Poetica*
Literatuurwetenschapper Dirk De Geest (KULeuven) over Paul De Vree als kroniekschrijver van de experimentele poëzie

Literatuurwetenschapper Patrizio Peterlini (IT) over *Lotta Poetica* en de Italiaanse visuele poëzie
Dichter en kunstenaar Alain Arias-Misson over zijn samenwerking met Paul De Vree
Dichter Philip Meersman brengt een hommage aan Paul De Vree
Theaterwetenschapper Thomas Crombez (KASKA, UA) demonstreert de digitale versie van *De Tafelronde*
Kunsthistoricus Johan Pas (KASKA) presenteert zijn nieuwe boek *NEONLICHT. Paul De Vree & de Neo-avant-garde*. Aansluitend stelt kunstenaar Dennis Tyfus zijn nieuwe Ultra Eczema-vinyleditie met onuitgebrachte opnames van Paul De Vree voor.

In de hal: Drukwerk van kunstenaar-uitgever Luc Fierens | *De Tafelronde*
digitaal | Tentoonstelling van PDV-publicaties |
Boekenstand met PDVpublicaties van antiquariaat De Slegte (Antwerpen)

10.6. GRAPHOLOGY
 10.05 — 30.06.2012
The Drawing Room, Londen

In 2011 concipieerde Edwin Carels (onderzoeker KASK/HoGent) voor de 5^{de} en 6^{de} verdieping van het M HKA *Graphology*. In vier episodes werden in deze tentoonstellingsreeks op het snijvlak van de tekenkunst met fotografie, drukkunst, film en computergrafiek de automatismen verkend die zich via het tekenen kunnen manifesteren. De menselijke hand als seismograaf van een innerlijk leven, maar omgekeerd ook het 'mechanisch onbewuste' van de machine, dat zich opdringt aan het menselijk oog.

Vanaf midden mei kreeg iedereen die de reeks miste alsnog de kans om die samengevoegd tot één tentoonstelling te zien in The Drawing Room in Londen. In die tentoonstelling werd gezocht naar de link tussen tekenen en typografie aan de hand van allerlei verschillende werken, gaande van de met een typemachine geschreven concrete poëzie van Carl André uit de jaren 70 tot het eigentijdse *Mother* van Fiona Banner, een interactief werk dat gemaakt is met een gereconstrueerde typemachine en een pak papier. Deelnemende kunstenaars: William Anastasi, Carl Andre, Fiona Banner, Anna Barham, Pierre Bismuth, Marcel Broodthaers, Steffan Brügge, Tony Conrad, Mekhitar Garabedian, Dean Hughes, Wim Janssen, Antony McCall, László Moholy-Nagy, Brian O'Doherty, Man Ray en Paul Sharits.

BOEKPRESENTATIE VAN 'GRAPHOLOGY:
DRAWING FROM AUTOMATISM AND AUTOMATION'
 16.06.2012
The Drawing Room Londen

Deze publicatie verkent de verschillende technieken van visualisatie die het mogelijk maken voor een bepaalde spanning tussen de hand en het medium, tussen automatisme en automatisering. Afbeeldingen gemaakt in uiteenlopende tijdperken worden afgewisseld met essays die een media-archeologische benadering van een genealogie van geautomatiseerde tekening (Edwin Carels), een reflectie over het vloeibaar maken van taal bij Henri Michaux en Marcel Broodthaers (Ed Krčma), en een filosofisch mijmeren over de onvermijdelijk abstracte aard van de tekening (Thomas Zimmer). Uitgegeven door The Drawing Room, Londen i.s.m. ARA.MER, Gent en M HKA, Antwerpen.

Performances door Pierre Bismuth, Anna Barham en Peter Kubelka



11 De Internationale

Op 19 januari opende *Spirits of Internationalism. 6 Europese collecties 1956-1986*, een tentoonstelling die gelijktijdig liep in het Van Abbemuseum in Eindhoven en het M HKA in Antwerpen. De getoonde kunstwerken kwamen uit zes Europese collecties, waaronder vier musea en twee kunstenaarsarchieven. Ze werden gecreëerd tussen 1956 en 1986, een periode van snelle economische en technologische ontwikkelingen, maar ook van gespannen internationale betrekkingen. Zie ook hoofdstuk 7.1.



12 Evenementen

12.1. STRUCTURELE EVENEMENTEN12.1.1. ART'S BIRTHDAY

17.01.2012

MHKA

In 1963 riep Fluxus-kunstenaar Robert Filliou zijn verjaardag uit tot de officiële geboortedag van de 'kunst'. Dit statement in een Parijse bar groeide uit tot diverse Art's Birthday-feesten wereldwijd. Het NICC, Klara, [H]Art en het M HKA sloegen voor de vierde maal de handen in elkaar voor een feest ter ere van de kunst.

PROGRAMMA

Dennis Tyfus, Tijdelijke inbeslagname van een klein geveldeel
 State of the Arts door Oscar van den Boogaard
 Chantal Pattyn in gesprek met Oscar van den Boogaard (directeur HISK), Ivo Van Hove (directeur Toneelgroep Amsterdam), Ann Demeester (directeur de Appel) en Bart Van Looy (hoofddocent faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen K.U.Leuven)
 Performances door Marc Bijl, Suchan Kinoshita, Job Koelewijn, Wim T. Schippers, Henk Visch
 Taart door Gert Verhoeven
 DJ Joris Preckler
 doorlopend: Ward Weis – Arts Final Birthday (*Unfold Your Hat*)

Art's Birthday kwam tot stand in samenwerking met: Klara, NICC en Hart, en met de steun van de Buren.

COMMUNICATIE

1. elektronische nieuwsbrief
2. Facebook
3. website M HKA
4. M HKAzine
5. uitnodigingen (door Gert Verhoeven)

PERSAANDACHT

Mede omdat het Art's Birthday-feest dit jaar "in het teken van de cultuurstrijd" stond, zoals Bert Popelier het formuleerde, verschenen er uitgebreide artikels in *De Tijd*, *De Morgen* en *<H>ART*, terwijl het feest mooi geïllustreerd werd aangekondigd in de *Gazet Van Antwerpen*.

12.1.2. CHAMP D'ACTION – TOONMOMENT 1

04.03.2012

MHKA | *Gelijkvloers*

CHAMP/EXP is een onderzoeksveld binnen Champ d'Action; een plaats en context waar verschillende kunstenaars hun onderzoek kunnen uiteenzetten en uitwerken. Een dialoog over het aangaan, nadenken en (her)definieren van (hedendaags) artistiek onderzoek staat hier centraal. Het doel is gericht op een zuiver artistiek proces en output. De verschillende stadia binnen het onderzoek worden getoond en getoetst door het geven van performances, lezingen, enz. gedurende de onderzoeksperiode.

PROGRAMMA

Teun de Lange – 'According to Cage'
 Deze installatie verkent de mogelijkheden van interactieve muziek door geluiden (zang, fluiten, instrumentale interventies, noise...) automatisch te selecteren en al dan niet getransponeerd af te spelen.
Ann Eysermans – 'Phosphora' (2012)
 Een tape (étude rond klank en contrapunt), één fosforescerend grafische partituur en één uitvoerder (contrabas) brengen de tot nog toe verworven resultaten binnen het intermediaal onderzoek van Ann Eysermans.
Valery Vermeulen – 'Emo-synthesizer'
 Door de interne programmatie van de EMO-Synth – een soft- en hardware systeem waarin de emotionele mens-machine interactie centraal staat – treedt de EMO-Synth bij elke performance in dialoog met een aantal live muzikanten door middel van virtueel gegeneerde partituren.

Uitvoerders:

Ann Eysermans – contrabas, harp
 Iris Eysermans – orgel
 Kathleen Coessens – piano, keyboard
 Marie-Noëlle Bette – harp
 Roel Das – elektronica, techniek
 Serge Verstockt – e-gitaar
 Teun de Lange – installatie
 Tim Vets – e-gitaar
 Valery Vermeulen – installatie

TIME CANVAS was op zondag 23 september aan zijn 9^{de} editie toe. Dit unieke festival onder artistieke leiding van ChampdAction en in samenwerking met M HKA vertrok dit jaar vanuit het thema 'ecologie & technologie'. Beide topics werden stevig door elkaar geschud tot een mix van muziek, performance en installatiekunst in een gebalde zondagnamiddag in het M HKA.

Ecologie nam het voortouw in de installatie *VIVO* van de Peruviaan Jaime Oliver die met gerecycleerd piepschuim een levende installatie bouwde die reageerde op de toeschouwers. De Belgische kunstenaar Hans Beckers — dit jaar nog één van de laureaten van de Canvascollectie met zijn vorige installatie *Sonare Machina* (die te zien en horen was op de vorige editie van TIME CANVAS) — toonde voor het eerst een nieuw werk dat hij in opdracht van ChampdAction maakte. Het betrof een zandlopermachine gevuld met woestijnzand uit verschillende uithoeken van de wereld én een druppelorgel waarmee hij de vraag opwerpt hoe wij mensen omgaan met schaarste en overvloed. De Duitse componist en instrumentenbouwer Volker Staub legde een duidelijke link tussen ecologie en technologie in zijn installatie *Polychord 2* waarin zes lange staalsnaren door contact met andere materialen en ventilatoren in beweging gezet werden. De Belgische pianiste en filosofe Kathleen Coessens bracht met *Sounding Cartograms* de onzichtbare lagen van stedelijke ecologie artistiek in kaart. De eveneens Belgische Ann Eysermans onderzocht op een artistieke manier de verschillende lagen van treinnetwerken en herleidde deze tot een cartografisch skelet dat de basis vormt voor een grafische partituur. ChampdAction gaf de Gentse componist Godfried Willem Raes (Logosfoundation) opdracht om een nieuwe compositie te maken voor TIME CANVAS met zijn zelfgebouwde robots (M&M) en live ChampdAction musicus. De jonge, bijzonder interessante Duitse componist Johannes Kreidler werd onlangs door ChampdAction geselecteerd als één van de twee *artists in residence* in het kader van het Europese netwerkproject NEW FORUM Jeune création. In TIME CANVAS was hij te gast met een wel erg actueel en maatschappijkritisch stuk dat getriggerd wordt door de beurskoersen. Antwerpenaar Tim Vets ten slotte presenteerde de tweede versie van de Champ synthesizer die op een beperkte oplage werd verkocht. Live performances door ChampdAction artiesten doorspekten het hele parcours tot in de vroege avond.

Time Canvas is een productie van ChampdAction en M HKA.

COMMUNICATIE

1. elektronische nieuwsbrief
2. Facebook
3. website M HKA
4. M HKAzine
5. uitnodigingen

12.2. OCCASIONELE EVENEMENTEN12.2.1. CANVASCOLLECTIE

28 — 29.01.2012

De Canvascollectie is de ideale gelegenheid om je werk te delen met andere kunstliefhebbers. Alle kunstwerken die de eerste ronde haalden, kregen online een plaats in een interactieve fotogalerij, waar bezoekers ze konden becommentariëren, beoordelen en delen op de sociale netwerksites.

De uiteindelijke winnaar (Ignace Van Ingelgom) van De Canvascollectie/ La Collection RTBF werd beloond met 10.000 euro. Daarnaast boden KBC en CBC aan twee jonge talenten een kunstresidentie aan. De winnaar van de Publieksprijs kreeg 5.000 euro.

De preselecties vonden plaats in het voorjaar van 2012:

- 14 en 15 januari 2012: WIELS in Brussel: 1008 inschrijvingen
- 21 en 22 januari 2012: S.M.A.K. in Gent: 608 inschrijvingen
- 26 en 27 januari 2012: Mu.ZEE in Oostende: 293 inschrijvingen
- 28 en 29 januari 2012: M HKA in Antwerpen: 650 inschrijvingen
- 18 februari 2012: Centre Culturel in Bastogne: 108 inschrijvingen
- 1 en 3 maart 2012: Museum M in Leuven: 351 inschrijvingen
- 10 maart 2012: IKOB in Eupen: 88 inschrijvingen
- 17 maart 2012: Espace 251 Nord in Luik: 447 inschrijvingen
- 24 en 25 maart 2012: MAC's in Bergen: 451 inschrijvingen
- 31 maart 2012: Maison de la Culture in Namen: 417 inschrijvingen
- 14 en 15 april 2012: Z33 in Hasselt: 358 inschrijvingen

Tentoonstelling in BOZAR: 11.05 – 10.06.2012

COMMUNICATIE

1. elektronische nieuwsbrief
2. Facebook
3. website M HKA
4. M HKAzine

PERSAANDACHT

Alle grote kranten kondigden de derde editie aan met vermelding van het M HKA, terwijl <H>ART, de Gazet Van Antwerpen en De Standaard in langere artikels, dieper ingingen op het evenement.

12.2.2. LEZING NEDKO SOLAKOV – SINT LUCAS ANTWERPENHORIZONTAL DRAWING I.S.M. NICC

26.02.2012

M HKA | Auditorium

De Bulgaarse kunstenaar Nedko Solakov (°1957, Cherven Briag) formuleert al dertig jaar gevatte en ironische kritieken op maatschappij en kunstwereld, door middel van gelaagde verhalen en summiere, ontwapenende tekeningen, schilderijen, teksten, objecten, installaties en video's.

Solakov is op en top een kunstenaar van vandaag. Dat betekent onder meer dat hij zich niet beperkt tot één medium, maar een breed gamma van media hanteert. Hij maakt zowel spitse kleine tekeningen als reusachtige installaties. Essentieel is hij een verteller die het menselijk bedrijf met ironie gadeslaat en er zijn fantasie op loslaat.

Van 25 februari tot 3 juni liep in S.M.A.K. 'All in Order, with Exceptions', de eerste retrospectieve van Solakovs werk in België, met o.m. werk uit de M HKA-collectie.

12.2.3. BEN PATTERSON
23.10.2012
M HKA | Dakterras

Op dinsdag 23 oktober kwam kunstenaar Ben Patterson, één van de grondleggers van Fluxus, naar het M HKA. Hij had het hier met Bart De Baere (directeur M HKA), Johan Pas (kunsthistoricus) e.a. over 'de herinnering' en hoe deze te identificeren, documenteren, contextualiseren, visualiseren, objectificeren, modificeren. Rode draad is de geschiedenis van Patterson en zijn rol binnen Fluxus, de beweging die precies 50 jaar geleden via een manifest geformaliseerd werd.

i.s.m. Herman Teirlinckhuis, Beersel

12.2.4. BOEKVOORSTELLING A DAY AT THE MUSEUM
25.10.2012
M HKA | M HKAFE

Donald Barry Woodrow is vooral bij ingewijden een 'grote naam', als wereldvermaard diamant- en juwelenfotograaf. 'Voor de fun', zoals hij het zelf verwoordt, heeft deze Antwerpse Amerikaan een immens en nog te ontdekken fotografisch oeuvre bij elkaar geklikt.

Fotograaf Donald Barry Woodrow verzamelde voor het fotoboek *A Day at the Museum* een persoonlijke selectie uit de vele foto's die hij de afgelopen tien jaar nam van bezoekers aan het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen (M HKA). Een zeldzame combinatie van topwerken en topkunstenaars uit de hedendaagse kunst (o.a. Anish Kapoor, Panamarenko, Guillaume Bijl, Berlinde De Bruyckere, Liliane Vertessen, Judith Barry, Joseph Kosuth...), door het oog van de fotograaf omgezet in unieke beelden vol humor waarbij de bezoekers en de kunstwerken met mekaar versmelten.

Enkele van deze foto's werden tentoongesteld in het M HKAFE van 25.10 tot en met 13.01.2013.

Het boek werd uitgegeven bij Les îles, 2012, 208 p.

PERSAANDACHT

La Città, het weekendmagazine van de Gazet van Antwerpen wijdde een grote reportage aan de fotograaf en zijn gloednieuwe fotoboek over het M HKA.

12.3. EVENEMENTEN BEMIDDELING

12.3.1. KROKUSKRIEBELS 2012
18.02.12-26.02.12

Krokuskriebels is een initiatief van de Gezinsbond i.s.m. de provincies en Faro. Krokuskriebels wordt om de 2 jaar georganiseerd. Doel is om via speelse activiteiten en een laagdrempelig aanbod gezinnen, kinderen met ouders en grootouders naar het museum te krijgen. In het totaal nemen 97 Vlaamse en Brusselse musea deel aan Krokuskriebels. Deelname aan de activiteiten is gratis voor iedereen en inschrijving vooraf hoeft niet. Kinderen zetten tijdens de krokusvakantie het museum op stelten en leven zich uit met het programma M HKA KABAAL. Kinderen en (groot)ouders ontdekken samen met de speciaal ontworpen tentoonstellingsspelen de tentoonstellingen en kunstwerken van het museum. (3-12 jaar)

MUZIKALE WORKSHOPS

Op 19 en 26 februari (14-15u) kan je deelnemen aan workshops. Op het programma staat de workshop Fanfare in het museum. (3-12 jaar) Ouders en grootouders kunnen meespelen in de muziekstoet langsheen de kunstwerken. Voor kinderen van 6 tot 12 jaar organiseren we de workshop Kunst rockt met Piet Van Hecke, frontman van A horse called Turkey. Verspreid door het museum staan een drumstel, gitaar, synthesizer, samplers, waarmee Piet en de deelnemers improviseren bij de kunstwerken en heel wat kabaal maken.

HET SALON

Voor kinderen (3-12 jaar) en gezinnen staat er tijdens de krokusvakantie elke namiddag van 14u-16u (behalve maandag wanneer het museum gesloten is) een gastvrouw of gastheer in het SALON klaar met kunstige zoekopdrachten en creatieve activiteiten om de tentoonstellingen en de hedendaagse kunst te verkennen. WANDELGESPREK Op zondag 19 en 26 februari kunnen (groot) ouders om 14u een wandelgesprek met M HKA gids in de tentoonstelling bijwonen. In het SALON is er verder inspiratie te vinden voor klein en groot om de tentoonstellingen te ontdekken en om indrukken creatief uit te drukken. In het M HKA FE zijn er zoals altijd kindermenu's. Er liggen prentenboeken en zijn kleurpotloden voorzien. Bij mooi weer kunnen de kinderen even uitwaaien op ons dakterras.

12.3.2. ERFGOEDDAG THEMA: HELDEN 22.04.2012

Erfgoeddag is een bovenlokaal evenement, dat jaarlijks ingevuld wordt rond een thema. In 2012 was dit thema 'Helden'. In het M HKA boden we het publiek verschillende activiteiten aan voor jong en oud, gerelateerd aan het thema helden.

RONDLEIDING HELDEN VOOR VOLWASSENEN

Op Erfgoeddag organiseerde we ieder uur rondleidingen in 2 tentoonstellingen. *De Internationale* was een expo met topstukken van helden als Andy Warhol, Yves Klein en Panamarenko. Filmisch werk van feministisch icoon *Chantal Akerman* stond centraal in de andere expo. Tijdens de rondleidingen vertrekken de gidsen vanuit de persoonlijke verhalen van de museummedewerkers over hun heldenkunstwerken. De bezoekers konden individueel aansluiten bij een gids, dus zonder vooraf in te schrijven.

WORKSHOP HELDEN VOOR KINDEREN

6 tot 12 jaar, tussen 11u-13u en 14u-16u Speciaal voor kinderen organiseerden we de workshop 'helden' in de museumzalen én achter de schermen. Samen met een gids gingen ze in de tentoonstelling op zoek naar heldenkunst, werden ze zelf heldenkunstenaars, en kregen ze een exclusief kijkje in het werkatelier van het museum.

DOORLOPEND KUNSTPLEZIER IN HET SALON

Gezinnen, 11u-18u Kinderen en (groot)ouders konden heel de dag terecht in het Salon. In deze gezinsruimte stond een gastvrouw/heer klaar met kunstige zoekopdrachten, creatieve activiteiten en een grote verkleedkoffer, passend bij het thema 'Helden'.

EXTRA 'FOTOSHOOT BOYS & GILS'

Speciaal voor Erfgoeddag haalden we het 'heldenkunstwerk' *Boys & Girls* van Job Koelewijn uit onze depot. Het werk bestaat uit drie extra-large verpakkingsdozen van barbiepoppen/actiehelden. De kunstenaar nodigt de toeschouwer uit om zelf in één van de poppendozen plaats te nemen en om zo een pop te worden in 'natuurlijke stijl'. Een fotograaf vereeuwigde het publiek als actie-held. De foto's werden nadien digitaal doorgestuurd naar de bezoekers.

12.3.3. MUSEUMNACHT 04.08.2012

Museumnacht wordt jaarlijks opgezet door alle musea van Antwerpen in een organisatie van Prospekta. Vijftien Musea nemen deel. M HKA zet extra in op acties en performances in de tentoonstellingszalen en op het terras, dat er zich in de zomer zeer goed toe leent.

RONDLEIDINGEN

Vanaf 19u: speeddate met gidsen in de zalen bij werken van Jimmie Durham.

AMUSEEVIOUS

In alle deelnemende musea werd een werk van een jonge kunstenaar verstoppt. Bedoeling was dat (jonge) deelnemers via tips op sociale media de werken zouden vinden. De vinder kreeg het werk. Het werd wel eerst nog een week in het M HKA FE getoond. In het M HKA was dat een geënceneerde foto van Bram De Ceurt. Het werk binnen de vijf minuten gevonden.

PERFORMANCES

Vier performances werden in de tentoonstellingszalen geplaatst:

1. Een interactieve performance van Sanne De Wolf
 2. Een presentatie van Michèle Matyn
 3. Een didgeridoo-optreden van Sam Vervoort
 4. Een Gathering van Christine Clinckx
- Het interactieve gehalte lag hoog, het publiek was uitgenodigd om deel te nemen.

OPTREDEN

Op het terras werd om 24u de muzikale theatervoorstelling Stand-Up Tragedy georganiseerd door de Compagnie van Vitalski, nachtburgermeester van Antwerpen.

12.3.4. KUNSTENDAG VOOR KINDEREN 18.11.2012

Eerste versie van het nieuwe initiatief voor gezinnen van minister Schauvliege.

M HKA organiseerde de finissage van de tentoonstelling 'Een Kwestie van Leven en Dood en Zingen' van Jimmie Durham speciaal voor gezinnen en kinderen.

GIDSEN

Kinderen gidsten andere kinderen in de tentoonstelling.

Gidsen gidsten volwassenen en begeleidden kleine interactieve acties in de zalen.

SPREKERS

Jeugd auteurs Bart Moeyaert, Dimitri Leue, Riet Willen en Paul Verrept lezen voor uit eigen werk, geïnspireerd op het werk van Durham. Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen bracht een statement over het recht op cultuur voor kinderen.

FEEST

In het M HKAFE draaide een DJ en werden pannenkoeken geserveerd.



13 Publicaties

13.1. FLANKERENDE PUBLICATIES

13.1.1. De Internationale

Brochure "Spirits of Internationalism -
6 European Collections 1956-1986"
169 pp., 18 x 13 cm, kleur en zwart-wit
illustraties, NL, FR, E
Teksten door Anders Kreuger, Joram
Kraaijeveld, Steven ten Thije
Uitgever: M HKA en Van Abbemuseum Eindhoven

13.1.2. L'Internationale Post-War Avant-Gardes Between 1957 and 1986

Teksten door Nancy Adajania, Inke Arns,
Zdenka Badovinac, Boris Buden, Jan
Ceuleers, José Díaz Cuyás, Eda Cufer, Bart De
Baere, Charles Esche, Cristina Freire, Teresa
Grandas, Daniel Grúň, Ksenya Gurshtein,
Jan Hoet, Christian Höller, Vitaly Komar,
Lars Bang Larsen, Bartomeu Marí, Marga van
Mechelen, Armin Medosch, Viktor Misiano,
Piotr Piotrowski, Bojana Piškur, Georg
Schöllhammer, Branka Stipančič, Steven
ten Thije, Wim Van Mulders, Immanuel
Wallerstein.

361 pp., 21 x 15 cm, kleur en zwart-wit
Uitgever: JRP/Ringier, Zürich

13.1.3. Chantal Akerman: Too Far, Too Close

Naar aanleiding van de tentoonstelling
Chantal Akerman: Too Far, Too Close publiceer-
de het M HKA een gelijknamige catalogus in
samenwerking met Ludion. Het Engelstalige
boek, met Nederlandse vertalingen in een
toegevoegde katern, bevat drie essays die elk
een apart aspect van Akermans artistieke
praktijk toelichten: Tim Griffin, uittredend
hoofdredacteur van Artforum, boog zich
in zijn tekst over de literaire dimensie van
Akermans werk; Steven Jacobs schreef een
tekst over het motief van het interieur in
Akermans filmografie en de architecturale
en/of ruimtelijke aspecten van haar video- en
filminstallaties; Vivian Sky Rehberg wijdde
zich in haar bijdrage dan weer aan het unieke
temporele karakter van haar beeldend werk,
en schenkt daarbij bijzondere aandacht aan
zowel het oudste (*D'Est*) als het recentste
werk (*Maniac Summer*) dat in de tentoonstel-
ling te zien was. Een panoramisch overzicht
van Akermans artistieke praktijk van 1994
tot heden, ten slotte, biedt het lange essay
van Giuliana Bruno, professor aan het
departement Visual and Environmental
Studies in Harvard. Een inleiding van de
hand van tentoonstellingscurator Dieter
Roelstraete rondt de publicatie af — het
meest complete overzicht tot op heden van
Chantal Akermans extra-cinematische
artistieke activiteiten.

110 pp., 26 x 22 cm, kleur en zwart-wit
illustraties, Engels met een NL tekstbijlage
40 pp.
Teksten door Giuliana Bruno, Tim Griffin,
Steven Jacobs, Elisabeth Lebovici,
Vivian Sky Rehberg, Dieter Roelstraete

Redactie Dieter Roelstraete
Uitgever Ludion en M HKA

13.1.4. Jimmie Durham. A Matter of Life and Death and Singing

Samen met de Zwitserse uitgeverij van
kunstboeken JRP | Ringier gaf het M HKA
een publicatie uit bij de tentoonstelling
*JIMMIE DURHAM Een kwestie van leven en
dood en zingen*. Het rijk geïllustreerde boek
geeft een overzicht van Durhams lange
carrière als kunstenaar. De talrijke foto's
van Durhams werk zijn samengebracht rond
verschillende concepten en ideeën zoals
die binnen zijn oeuvre opduiken: de werken
uit dierschedschelds bijvoorbeeld in 'Animal
skulls and other figures', de zelfportretten en
video's van performances in 'Self-portraits.
Performance. Surveillance', de reeks palen
die hij maakte om verschillende plekken ter
wereld te markeren en de Europa-gelinkte
werken in 'The center of the world. Eurasia',
de tegen architectuur gekante werken in
'Against architecture. Against belief', de
werken gemaakt met stenen in 'Stone as
stone' en 'Stone as tool', de werken waarin hij
verschillende soorten materialen gebruikte
zoals loodgieterspijpen in 'Plumbing and
other objects' ... Daarnaast omvat de
publicatie drie essays die het werk van
Jimmie Durham kaderen: een essay van de
hand van de kunstenaar zelf, waarin hij zijn
werkwijze schetst aan de hand van een soort
dagboekschets van verschillende projecten;
een essay van Guy Brett over de scherpzinnig-
heid en geestigheid van het werk van Jimmie
Durham; en een essay van Richard William
Hill over de anti-architectuur van Jimmie
Durham. De inleiding is van de hand van
Bart De Baere en van curator Anders Kreuger.

145 pp., 31 x 24 cm, kleur en zwart-wit
illustraties, E met een NL tekstbijlage 52 pp.
Teksten door Guy Brett, Bart De Baere, Jimmie
Durham, Richard William Hill, Anders Kreuger
Redactie: Anders Kreuger
Uitgever M HKA en JRP/Ringier, Zürich

13.1.5. Nieuwe Kunst in Antwerpen 1958-1962

5 brochures; telkens 25,5 x 19 cm,
zwart-wit illustraties, NL
#1: de zoldermythe
#2: moeten wij blinden leren zien?
#3: totaal nieuwe media scheppen
#4: centrum voor hedendaagse kunstuitingen
#5: maar het zien zelf

Een gelijknamig boek bij de reeks ten-
toonstellingen *nieuwe kunst in antwerpen
1958-1962* over G58 en het Hessenhuis. Het is
een publicatie van de hand van Jan Ceuleers,
die de reeks samen met het M HKA samen-
stelde en hiervoor grondig onderzoek deed.
Hij noteert als korte noot vooraf: 'Dit boek
biedt geen compleet overzicht van de feiten.
Het evocert kenmerkende momenten en
personages in een reeks gekleurde verhalen.
En ook: volgens goed gebruik laten archeo-
logen een deel van het opgravingssterrein

onaangeroerd voor die na hen komen. — De illustraties tonen opzettelijk weinig kunstwerken. Ze leveren *indirecte bewijzen*. Hier en daar met nadrukkelijke symboliek.' Het boek bestaat uit evenveel hoofdstukken als dat er afleveringen waren en omvat een schat aan documentair materiaal en bij elk van die aflevering en een uitgebreide tekst die de context schetst. Zo gaat het eerste hoofdstuk *de zoldermythe* over het ontstaan van G58 en over het belang dat het Hessenhuis eigenlijk had, als men nu terugkijkt. 'In de lokale en nationale context is G58 Hessenhuis geen breuk maar een inhaalbeweging die belangrijker lijkt dan ze is. Het is een laat einde van een donkere tijd, volgens getuigen 'het grootste feest sinds de oorlog'. De geschiedenis van G58 is vol paradoxen. Want ook al schreeuwen de filisters moord en brand, de nieuwe kunst op de zolder van het Hessenhuis is in 1958 niet meer zo nieuw', aldus Ceuleers. Betreffend hoofdstuk omvat bijvoorbeeld ook een kunstkaart van Antwerpen uit de geschetste tijd en fotonegatieven van een feest in het Hessenhuis met de neo-avantgardisten van G58.

103 pp., 25,5 x 19 cm,
zwart-wit illustraties, NL
Auteur: Jan Ceuleers
Uitgever: M HKA

Het boek werd besproken in De Leeswolf en
aangekondigd in La Libre Belgique.

13.1.6. 'Graphology: drawing from automatism and automation'

Dit boek vertegenwoordigt het zesde hoofdstuk van 'Graphology', een samenwerking tussen M HKA en KASK/Hogent. Teksten door Edwin Carels, Ed Krcma en Thomas Zimmer.

95 pp., 18,5 x 13 cm, zwart-wit illustraties,
Engels
Editor: Edwin Carels en Kate Macfarlane
Uitgever: The Drawing Room, London,
ARA.MER, Gent en M HKA

13.1.7. ORLAN. mesuRAGes (1968-2012). Actie: ORLAN-corpus

Eén van de ensembles in de jubileumtentoonstelling om 25 jaar M HKA te vieren, is dat met werk van ORLAN. In het verlengde daarvan brengt het M HKA ook een nieuwe publicatie uit, over de *mesuRAGes* van ORLAN. Het boek bestaat uit twee delen. Het eerste deel gaat over wat de *mesuRAGes* binnen het oeuvre van ORLAN betekenen en heel concreet over een aantal *mesuRAGes* die ze deed: die van Place Saint-Lambert in Luik in 1980, die van het Guggenheimmuseum in New York in 1983, die van het Andy Warhol Museum in Pittsburg op 19 juni 2012 en die van het M HKA op 29 juni 2012. Directeur Bart De Baere schrijft hierover in het woord vooraf: 'Toen M HKA de kunstenaar voorstelde zich in zijn collectie en onderzoek naar dit deel van haar oeuvre te engageren, raakte

ze ook zelf weer actief hierin geïnteresseerd en realiseerde ze twee nieuwe *mesuRAGes*, een in de Andy Warhol Foundation in Pittsburgh en een tweede voor het M HKA in Antwerpen. Deze zijn een doorwerking van de eerder *mesuRAGes*, waarbij de kunstenaar nu ook het metende lichaam meet.'

Het tweede deel van het boek is de uitgave van wat de eerste belangrijke publicatie van ORLAN had moeten worden, naar aanleiding van haar tentoonstelling in het ICC in 1980. Door het ontslag van directeur Flor Bex kort daarna, en het einde van het ICC als internationaal avant-garde centrum dat er het gevolg van was, verscheen deze publicatie nooit. De onafgewerkte maquette bleef bewaard in het ICC-archief dat nu deel uitmaakt van het M HKA. De teksten en de vertalingen werden opnieuw geredigeerd. De onafgebeelde biografie en filmografie werden in overleg met de kunstenaar vervangen door een recente biografie en een lijst van de belangrijkste *mesuRAGes*.

Rond het boek zit een wikkel met de lengte van één ORLAN-corpus (170 cm). Het beeld hiervan wordt ook uitgegeven als een editie in een oplage van 75 exemplaren gesignd en genummerd door ORLAN.

112 p., 30 x 21,5 cm, kleur en zwart-wit
illustraties, NL, E, F
Teksten van Bart De Baere, Hubert Besacier,
Alain Charre en Wim Van Mulders
Redactie: Liliane Dewachter
Uitgever: M HKA

13.2. TIJDSCHRIFTEN 13.2.1. AFTERALL

Sinds 2007 is het M HKA mede-uitgever van het viermaandelijks internationale kunsttijdschrift Afterall. 'A Journal of Art, Context and Enquiry' luidt de handzame omschrijving, en het daarin weerklinkende enthousiasme voor onderzoek en bevraging sluit naadloos aan bij de kritische kunstvisie die het M HKA sinds lange tijd aankleeft. De ruggengraat van elk Afterall-nummer zijn telkens de monografische essays — twee teksten gewijd aan het werk van vier kunstenaars per nummer. Maar elke uitgave van Afterall bevat ook twee lijvige essays en een drietal specifiek kunst- en cultuurhistorische beschouwingen die het nodige tegenwicht bieden voor die monografische focus — de individuele artistieke praktijk als het centrale principe van het hedendaagse kunstlandschap. In deze essays, die een breed gamma aan onderwerpen bestrijken, schept Afterall ruimte voor een reflexieve benadering van de hedendaagse beeldcultuur in het algemeen.

AFTERALL #29

Het kunstenaarskwartet waarrond het in deze uitgave draait, bestaat uit de Amerikaanse fotografe en videokunstenaar Moyra Davey, de Chileense conceptkunst- en mail art-pionier Eugenio Dittborn (een bekende naam voor wie met de M HKA-collectie vertrouwd is), de Nederlandse filmkunstenaar Wendelien van Oldenborgh (ook reeds enkele malen te gast in het museum) en de Duitse schilder Dierk Schmidt.

Teksten over hun werk werden geschreven door auteurs als o.m. Lars Bang Larsen, Sven Lutticken, Emily Pethick en Marcus Verhagen. Contextuele en project-specifieke essays buigen zich in dit Afterall-nummer over de retoriek van de 'austerity economy' en de historisch invloedrijke tentoonstelling *Useful Life*, een mijlpaal in de ontwikkeling van de Chinese hedendaagse kunst-scène die integraal in de M HKA-collectie is opgenomen. De tekst hierover werd door Philippe Pirotte, uittredend directeur van de Kunsthalle Bern, geschreven. En als onconventionele uitsmijter een bijdrage van de Britse kunstenaar Liam Gillick over de grensverleggende 'hiphopera' *Trapped in the Closet* van R&B-icoon R. Kelly.

AFTERALL #30

Net zoals anders zoomt het tijdschrift in op het werk van vier verschillende kunstenaars. Rasha Salti en Volker Pantenburg bespreken in hun teksten het werk van de Israëlsche videokunstenares Yael Bartana, die afgelopen jaar Polen representeerde op de Biënnale van Venetië. Núria Enguita Mayo interviewt Eduardo Molinari over zijn *Archivo caminante* (*The Walking Archive*), een archief dat de Argentijnse kunstenaar in 2000 startte en dat naast officiële beelden uit het nationaal archief van Argentinië foto's van zijn wandelingen omvat. Ook de tekst van Teresa Riccardi gaat hierover. Het Indonesische kunstenaars- en curatorencollectief Ruangrupa wordt geportretteerd in een essay door David Teh.

Het thema van Afterall 30 is 'institutions and localisms'. In vier essays wordt de impact bediscussieerd van de huidige economische trends op kunstinstellingen die bewust werken met hun onmiddellijke sociale context: bijvoorbeeld Grizedale, een kunstenaars residency in het Lake District in het noorden van Engeland en Isola d'Arte in Milaan (artikels door respectievelijk John Byrne en Mike Watson). Daarnaast bevraagt Mari Oaz Balibrea op een kritische manier de Spaanse vastgoed economie aan de hand van de theorieën van de Franse socioloog Henri Lefebvre en reflecteert Alberto López Cuenca op hoe de 'immateriële' economie nadenkt over andere economische gebieden en ze letterlijk weerspiegelt.

AFTERALL #31

Op het eerste gezicht lijken de kunstenaars en projecten in de 31ste uitgave van Afterall bijzonder heterogeen, eclectisch zelfs misschien. Wat is de gemeenschappelijke noemer in de films en installaties van Pauline Boudry en Renate Lorenz (Zwitserland), Paul Chan (VS), Sven Augustijnen (België) en Almagul Menlibaeva (Kazachstan), sculpturen van Ivan Kozaric (Kroatië), schilderijen van Lukas Duwenhögger (Duitsland) en de installaties en publicaties door het internationaal kunstenaarscollectief Slavs and Tartars?

Er zijn, zoals Helena Vilalta in haar voorwoord van dit nummer duidelijk maakt, verschillende verbanden tussen hen. Eén sleutelwoord is migratie — niet alleen tussen landen en culturen maar ook

binnen expressievormen en genreconventies, zelfidentificatie of 'goed gedrag'. Een ander kernwoord is de multi-polaire wereld die nog altijd in opmars is, na de val van het staatscommunisme meer dan 20 jaar geleden en als een resultaat van de voortdurende crisis binnen het internationale, (geglobaliseerde) kapitalistische systeem.

Menlibaeva en Slavs and Tartars houden zich zeer expliciet bezig met het effect van de ineenstorting van het Sovjetregime. Hun kunstpraktijk is gebaseerd op een interesse in syncretisme (het bestaan en naar elkaar toegroeien van verschillende religies) en ze proberen dat ook visueel te illustreren. De activiteiten van Kozaric en Duwenhögger zijn misschien meer medium-specifiek, maar ondermijnen wel de zogenaamde puurheid van de sculptuur en het schilderij en van de onvoorwaardelijke trouw van de kunstenaar aan een traditioneel begrip van de hoge cultuur.

Net zoals Duwenhögger kunnen Boudry en Lorenz begrepen worden in het veld van homogevoeligheid en –activisme, terwijl het werk van Augustijnen en Chan andere aspecten van de hedendaagse consensus verstoort: ze tekenen de vuile geheimen van de Westerse wereld (de realiteit van de oorlog in Irak en het koloniaal verleden van voormalig Belgisch Kongo) op, leggen die bloot en maken er een analyse van.

In dit nummer van Afterall staat ook een essay door Vassilis S Tsianos en Dimitris Papadopoulos over hedendaagse migratie en wat die betekent voor de toekomstige economische wereldorde. Daarnaast omvat het een analyse door Juliane Debeusscher van *The Fighting City*, een tentoonstelling die had moeten plaatsvinden in Budapest in 1987, maar afgelast werd door het communistische regime.

13.2.2. E-FLUX

e-flux is één van de bekendste digitale informatiekkanalen binnen de hedendaagse kunst. Opgericht in New York in 1999 bereikt het netwerk met zijn e-mail nieuwsbrieven, website en projecten zowat dagelijks zo'n 50.000 mensen. Sinds eind 2008 geeft e-flux bovendien het e-flux journal uit, een maandelijks publicatie met essays en andere bijdrages van 'de meest geëngageerde kunstenaars, schrijvers en denkers van dit moment', zoals e-flux het zelf beschrijft. Sinds de zomer van 2010 kan elk nummer ook gedownload worden.

E-flux werkte immers al van in het begin aan een print-op-vraag-systeem, waarbij verschillende musea en andere kunstinstellingen, al dan niet tegen een kleine vergoeding, een exemplaar van de publicatie zouden kunnen voorzien – en dat systeem is sinds 2010 in werking. Het M HKA is één van de instellingen waar je op vraag een print van de nummers van e-flux journal kunt krijgen.

Sinds 2011 participeert E-flux in boek coops en vroeg aan haar participerende instellingen om hun belangrijkste publicaties hiervoor door te sturen. M HKA stuurde zijn belangrijkste publicaties naar:

E-flux book coop at NY Art Book Fair
MoMA PS1, New York
30.09 – mei 2012

Vanaf September 2012
White Flag Projects in St. Louis

13.2.3. NIEUWJAARSBOEKJE

Al verschillende jaren op rij luidt het M HKA het nieuwe jaar in met de publicatie van een tekst die we toepasselijk vinden — het is onze manier om iedereen alle goeds toe te wensen voor dat jaar dat voor ons ligt. Dit jaar haakten we met de keuze van de tekst *Het wereldsysteem na 1945* van Immanuel Wallerstein in op de tentoonstelling *Spirits of Internationalism. 6 Europese collecties, 1956-1986*, die vanaf 20 januari in het M HKA te zien was en vanaf 21 januari in het Van Abbemuseum in Eindhoven.

De tekst van Wallerstein is een verkorte versie van een lezing die hij gaf op de conferentie van De Internationale in Wenen in oktober 2010. Hierin schetste hij de politieke en sociale context voor de neo-avant-gardekunst die in *Spirits of Internationalism* centraal staat.

Afterall

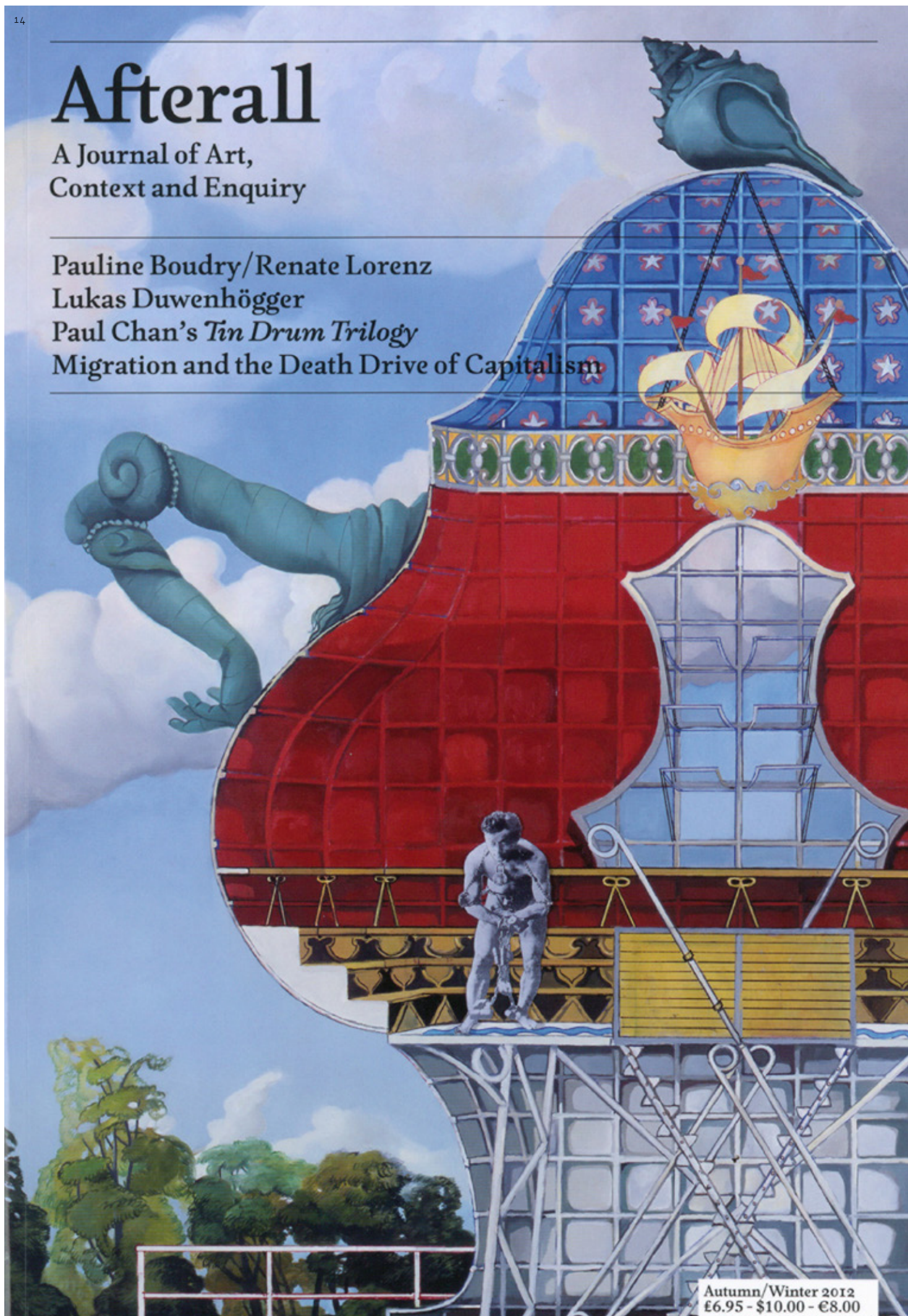
A Journal of Art,
Context and Enquiry

Pauline Boudry/Renate Lorenz

Lukas Duwenhögger

Paul Chan's *Tin Drum Trilogy*

Migration and the Death Drive of Capitalism



Autumn/Winter 2012
£6.95 - \$10.00 - €8.00

14 Cinema Zuid

14.1 FILMHISTORIES op dinsdag- en donderdagavond legt een traject af doorheen meer dan 100 jaar filmgeschiedenis.

De reeks bestaat in hoofdzaak uit klassiekers, die tot de canon behoren en is dus de ideale instap voor wie vat wil krijgen op de filmgeschiedenis. De reeks richt zich niet alleen tot studenten of gevorderden maar is toegankelijk voor iedereen; voorkennis is niet vereist.

° Alle stille films worden live aan de piano begeleid.

* Enkele films worden ingeleid door Ruth Renders, docente KASK-Antwerpen.

i.s.m. de afdeling video & filmkunst van de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten-DKO, Antwerpen, De Karel de Grote-Hogeschool en Universiteit Antwerpen.

Januari

Vivre sa vie; Jean-Luc Godard
The Manchurian Candidate; John Frankenheimer
L'Eclisse; Michelangelo Antonioni
Tystnaden; Ingmar Bergman
The Servant; Joseph Losey
Il Vangelo Secondo Matteo; Pier Paolo Pasolini*
Gertrud; Carl Theodor Dreyer
The Knack... And How To Get It; Richard Lester
De men is geen vogel; Dusan Makavejev

Februari

La Battaglia di Algeri; Gillo Pontecorvo*
Cul-De-Sac; Roman Polanski
Pierrot Le Fou; Jean-Luc Godard
Het Bal der Pompiers; Milos Forman
Belle de Jour; Luis Buñuel*
Fellini Satyricon; Federico Fellini
If...; Lindsay Anderson
Andrej Roeblov; Andrej Tarkovski

Maart

Honing; Semih Kaplanoglu
Family Life; Ken Loach*
Fallen Angels; Wong Kar-Wai
Morte a Venezia; Luchino Visconti
Nobody Knows; Hirokazu Kore-Eda
La Nuit Americaine; François Truffaut*
Amores Perros; Alejandro González Iñárritu
Jeder für sich und Gott Gegen Alle; Werner Herzog
Yi Yi; Edward Yang

April

Alice in den Städten; Wim Wenders
The Conversation; Francis Ford Coppola
Cria Cuervos; Carlos Saura
One Flew Over The Cuckoo's Nest; Milos Forman
De Man van Marmer; Andrzej Wajda*
About Elly; Asghar Farhadi
Die Blechtrommel; Volker Schlöndorff
Divine Intervention; Elia Suleiman

Mei

Scanners; David Cronenberg
Genesis; Mrinal Sen
The Draughtsman's Contract; Peter Greenaway
Hyènes; Djibril Diop Mambety
Blade Runner: The Director's Cut; Ridley Scott*

Fanny en Alexander; Ingmar Bergman
Papa is op zakenreis; Emir Kusturica
She's Gotta Have it; Spike Lee
37°2 Le Matin; Director's Cut;
Jean-Jacques Beineix
Caravaggio; Derek Jarman

Juni

De Eenzame Stem van de Mens; Aleksandr Sokoerov
Distant Voices, Still Lives; Terence Davies
A Short Film About Killing; Krzysztof Kieślowski
Metropolitan; Whit Stillman
Sex, Lies & Videotape; Steven Soderbergh
Short Cuts; Robert Altman
The Idiots; Lars Von Trier
The Royal Tenenbaums; Wes Anderson

September

SLAPSTICK: DE GROTE DRIE (CHAPLIN, KEATON & LLOYD)
A Dogs's Life; Charles Chaplin
Never Weaken; Fred Newmeyer, Sam Taylor
Cops; Buster Keaton, Eddie Cline
The Kid; Charles Chaplin
Easy Street; Charles Chaplin
Sherlock Jr.; Buster Keaton
The Play House; Buster Keaton, Eddie Cline
Why Worry?; Fred Newmeyer, Sam Taylor
(Harold Lloyd)
Haunted Spooks; Harold Lloyd, Mildred Davis

UIT DE KEYSTONE STUDIOS

Mabel's Busy Day; Mack Sennett
The Rounders; Charles Chaplin
Saturday Afternoon; Harry Edwards
Why Babies Leave Home; Leslie Goodwins

UIT DE HAL ROACH STUDIOS

An Eastern Westerner; Hal Roach
Crazy Like a Fox; Leo McCarey
You're Darn Tootin'; Edgar Kennedy
Big Business; James W. Horne

LAUREL & HARDY DOOR DIK EN DUN

Sons of the Desert; William Seiter
Them Thar Hills; Charles Rogers

VROEGE CINEMA – DE EERSTE FILMS

La sortie des ouvriers des usines lumière
Repas de bébé
Arroseur et arrosé
L'arrivée du train en garde de la ciotat
Barque sortant du port; Auguste & Louis Lumière
The kiss in the tunnel; G.A. Smith
Grandma's reading glass; G.A. Smith
The Big Swallow; James Williamson
Fire!; James Williamson
L'homme à la tête en caoutchouc; Georges Méliès
Le voyage dans la lune; Georges Méliès
The great train robbery; Edwin S. Porter
Rescued by rover; Cecil Hepworth
Ali Baba et les 40 voleurs; Pathé
Dream of a rarebit fiend; E.S. Porter
The musketeers of Pig Alley; D.W. Griffith

Oktober

Intolerance; D.W. Griffith°
Körkarlen (de spookkoets); Victor Sjöström°
Das Cabinet des Dr. Caligari; Robert Wiene
Die Austernprinzessin; Ernst Lubitsch
Der Letzte Mann; F.W. Murnau
Greed; Erich Von Stroheim
Visages d'Enfants; Jacques Feyder
De Moeder (Mat); Vsevolod Poedovkin
Oktober (Oktjabr); Serge J.M. Eisenstein

November

Little Caesar; Mervyn Leroy
Shanghai Express; Josef Von Sternberg
Gold Diggers of 1933; Mervyn Leroy
It Happened One Night; Frank Capra
A Night at the Opera; Sam Wood
La Règle du Jeu; Jean Renoir
Citizen Kane; Orson Welles
Out of the Past; Jacques Tourneur
Los Olvidados; Luis Buñuel

December

Tokyo Monogatari; Yasujiro Ozu
Viaggio in Italia; Roberto Rossellini
De Zeven Samoerai; Akira Kurosawa
Ordet; Carl T. Dreyer
The Searchers; John Ford
Vertigo; Alfred Hitchcock
A Bout de Souffle; Jean-Luc Goddard

14.2. REEKSEN

Januari / Februari

50 JAAR JAMES BOND

Dr. No; Terence Young
From Russia with Love; Terence Young
Goldfinger; Guy Hamilton
Thunderball; Terence Young
You Only Live Twice; Lewis Gilbert
Diamonds are Forever; Guy Hamilton
Never Say Never Again; Irvin Kershner

RAUL RUIZ

Les Trois Couronnes du Matelot
Trois Vies et une Seule Mort
Le Temps Retrouve
Misterios de Lisboa
Misterios de Lisboa (2^e deel)

JANE FONDA

The Chase; Arthur Penn
They Shoot Horses, Don't They?; Sydney Pollack
Klute; Alan J. Pakula
Coming Home; Hal Ashby

Maart / April

CHANTAL AKERMAN

Je Tu Il Elle
Jeanne Dielman, 23 Quai du Commerce, 1080
Bruxelles
Les Rendez-Vous d'Anna
Toute une Nuit
Nuit et Jour
Golden Eighties
La Captive

KEN RUSSELL

Women in Love
The Devils
The Boy Friend
Mahler
Tommy
Crimes of Passion
Altered States
Gothic

DE PANIEKBEWEGING

El Topo; Alejandro Jodorowsky
The Holy Mountain; Alejandro Jodorowsky
J'Irai Comme Un Cheval Fou; Fernando Arrabal

Mei / Juni

THEO ANGELOPOULOS

O Thiasos
Eternity and a Day
Ulysses' Gaze
Landscape in the Mist
The Weeping Meadow
The Dust of Time

YASUJIRO OZU: A MAN FOR ALL SEASONS

Banshun
Bakushu
Soshun
Akibiyori
Kohayagawa-Ke No Aki
Samma No Aji

WILLEM DAFOE

Platoon; Oliver Stone
Mississippi Burning; Alan Parker
The Last Temptation of Christ; Martin Scorsese
Shadow of The Vampire; E. Elias Merhige
Antichrist; Lars Von Trier
i.s.m. deSingel

September / Oktober

ACTORS STUDIO

A Streetcar named Desire; Elia Kazan
The Member of the Wedding; Fred Zinnemann
On the Waterfront; Elia Kazan
East of Eden; Elia Kazan
Bus Stop; Joshua Logan
Baby Doll; Elia Kazan
Somebody Up There Likes Me; Robert Wise
The Three Faces of Eve; Nunnally Johnson
The Strange One; Jack Garfein
The Godfather Part II; Francis Ford Coppola

DE VROEGE SCORSESE

Portretfilms van Martin Scorsese:
Italianamerican + American Boy:
A Profile of Steven Prince (zie Offstream)
Who's That Knocking at my Door
The Big Shave
Mean Streets
Alice Doesn't Live Here Anymore
Taxi Driver
New York, New York
The Last Waltz
Raging Bull

November / December

ENNIO MORRICONE

La Battaglia di Algeri; Gillo Pontecorvo
The Good, the Bad and the Ugly; Sergio Leone
Once Upon A Time in the West; Roland Joffé
The Bird with the Crystal Plumage; Dario Argento
Teorema; Pier Paolo Pasolini
Allonsanfan; Paolo Taviani & Vittorio Taviani
Sacco e Vanzetti; Giuliano Montaldo
Indagine su un cittadino al di sopra di ogni
sospetto; Elio Petri
Days of Heaven; Terence Malick
Once Upon a Time in America 1; Sergio Leone
Once Upon a Time in America 2; Sergio Leone
The Mission; Roland Joffé
The Untouchables; Brian De Palma
Malena; Giuseppe Tornatore

WEEGEE

The Naked City; Jules Dassin
The Set-Up; Robert Wise
Dr. Strangelove: Or, How I Learned to Stop
Worrying and Love the Bomb; Stanley Kubrick
The Public Eye; Howard Franklin

14.3 OFF-STREAM

Op woensdagavond; eigenzinnig programma met spraakmakende documentaires, bijzondere animatiefilms, avant-garde en experimentele films, cultklassiekers, curiositeiten en films met een behoorlijk randje.

Januari

Videowerk van Nicolas Provost
Films Van Rost: Beheaded; (The Rise and Fall of the Legendary) Anglobilly Feverson;
Jona/Tomberry; Thee Wreckers: No Place Like Home;
The Monsters of Nix
Carnival of Souls; Herk Harvey
This is not a Film; Jafar Panahi, Mojtaba Mirtahmasb

Februari

EDGAR G. ULMER - DOUBLE BILL
Detour + Strange Illusion

ACIDES ANIMES/ACID ANIMATION
Carlitopolis; Nieto
Dix; Bif
Obras; Hendrick Dusollier
Babioles; Matthieu Auvray
Flesh; Edouard Salier
Aalterate; Christobal de Oliveira
The Gloaming; Nobrain
Logorama; H5 (Francois Alaux, Hervé de Crécy, Ludovic Houplain)

Michel Petrucciani: Body and Soul;
Michael Radford

Film Socialisme; Jean-Luc Godard

GESPREK + FILM: SMAKELIJK ETEN: MENSENVLEES!
The Man Who Ate His Lover; Srikanth Narayanan
Adoration; Olivier Smolders

Maart

ANIMATIEFILMS VAN EN INLEIDING DOOR SUZAN PITT
Asparagus
Joy Street
El Doctor
Visitation

A Quiet Place in the Country; Elio Petri
The Room; Tommy Wiseau
Le Thé Ou L'Electricité; Jérôme Le Maire

April

Dog Star Man; Stan Brakhage
The 5000 Fingers of Dr T; Roy Rowland
Upload Downtown 4; zie www.uploaddowntown.be
El Scicario - Room 164; Gianfranco Rosi

Mei

FOOTNOTES TO HISTORY
Aan de vooravond van de opening in Extra City Kunsthal van de retrospectieve Chasing Shadows – Thirty Years of Photographic Essays van de Zuid-Afrikaanse fotograaf Santu Mofokeng nodigde Cinema Zuid een prestigieus trio uit: Jean-François Chevrier ging in gesprek met Santu Mofokeng en de Palestijnse fotografe Ahlam Shibli over de rol van de (gefotografeerde) anekdote en de wijze waarop deze geschiedenissen kan herschrijven. In zijn lange carrière was Mofokeng steeds op zoek naar de anekdote achter het grote nieuws. Deze retrospectieve was een internati-

onale co-productie en kwam na een succesvolle start in Jeu de Paume in Parijs voorbij zomer thuis in Extra City Kunsthal.
+
Respice; Harun Farocki
(een door Mofokeng geselecteerde documentaire)
i.s.m. deBuren en Extra City

Le Voyage Extraordinaire; Serge Bromberg en Eric Lange + Le Voyage dans la Lune; George Méliès

Mondomanila; Khavn de la Cruz

The Domestic Life; Malthé Stigaard & Re'em Aharoni
De in AIR Residence kunstenaars Stigaard en Aharoni stelden hun videowerk voor.
(met steun van de Danish Council)

Ordos 100 + So Sorry; Ai Weiwei

Juni

Films van Jiri Trnka: De Nachtegaal van de Keizer + De Hand

Films Van Robert Breer, kort ingeleid door Edwin Carels, docent en Jan Ceuleers, curator

Korte Animatiefilms van Walerian Borowczyk
i.s.m. International Short Film Festival Oberhausen

September

PORTRETFILMS VAN MARTIN SCORSESE:
Italianamerican + American Boy: A Profile of Steven Prince (zie Offstream)

Couleur de Peau; Miel; Jung, Laurent Boileau
Long Time No See: Tarzan 100:
Tarzan, The Ape Man; W.S. Van Dyke
Tarzan's New York Adventure; Richard Thorpe
Journal de France; Raymond Depardon,
Claudine Nougaret

Oktober

Inch'Allah & Entre Nous Quelque Chose se Passe;
Ria Pacquée
ingeleid door Thomas Crombez, onderzoeker aan de UA en docent aan de Kon. Academie voor Schone Kunsten te A'pen, toelichting door Nico Dockx, onderzoeker en gastprofessor aan de Kon. Academie voor Schone Kunsten in Antwerpen, bij het werk van Harry Gamboa met selectie filmfragmenten

Best of British Animation Awards 2012

Laatste films van George Kuchar:
Empire of Evil + Hotspell

Woody Allen:
A Documentary; Robert B. Weide

Political Advertisement VIII:
1952-2012; Antonio Muntadas; Marshall Reese

November

Rain; Olivia Rochette & Gerard-Jan Claes i.s.m. Anne Teresa De Keersmaecker

Chris Marker > Sans Soleil + La Jetée

Vivan Las Antipodas!; Victor Kossakovsky

Upload Downtown 5

December

BEST OF ESTONIAN ANIMATION:

Body Memory; Ülo Pikkov
Sky Song; Mati Kütt
Marathon; Kaspar Jancis
Big House; Kristjan Holm

Welcome Home; Tom Heene

The Hellstrom Chronicle; Walon Green

14.4. MATINEES

Elke donderdag; oudere films die je niet zo gauw meer op groot scherm te zien krijgt. De films worden kort ingeleid door Jan Dewitte.

In samenwerking met Radio Minerva.

Januari / Februari

MARILYN MONROE

Gentlemen prefer Blondes; Howard Hawks
The Seven Year Itch; Billy Wilder

INGRID BERGMAN

Casablanca; Michael Curtiz
Notorious; Alfred Hitchcock

GRACE KELLY

Rear Window; Alfred Hitchcock

HUMPHREY BOGART

To Have and Have Not; Howard Hawks

Maart/April

MARILYN MONROE

Some Like It Hot; Billy Wilder
The Misfits; John Huston

INGRID BERGMAN

Elena et les Hommes; Jean Renoir
Cactus Flower; Gene Saks

GRACE KELLY

To Catch A Thief; Alfred Hitchcock
High Society; Charles Walters

HUMPHREY BOGART

The Big Sleep; Howard Hawks
Key Largo; John Huston
The African Queen; John Huston

September

The Longest Day; Ken Annakin, Andrew Marton,
Bernhard Wicki, Darryl F. Zanuck
The Bridge on the River Kwai; David Lean
How The West Was Won; John Ford, Henry Hathaway,
George Marshall
La Piscine; Jacques Deray

Oktober

The Wizard of Oz; Victor Fleming
Lawrence of Arabia; David Lean
César et Rosalie; Claude Sautet

November

Singin' in the Rain; Stanley Donen, Gene Kelly
The Gold Rush; Charles Chaplin
Mildred Pierce; Michael Curtiz
A Star is Born; George Cukor
An American in Paris; Vincente Minnelli

December

City Lights; Charles Chaplin
Oliver!; Carol Reed
White Christmas; Michael Curtiz
Le Chanteur de Mexico; Richard Pottier

14.5 RE-RUN

Filmparels die te snel uit het reguliere circuit verdwijnen.

Januari

The Invader; Nicolas Provost
The Artist; Michel Hazanavicius
Les Géants; Bouli Lanners
We Need To Talk About Kevin; Lynne Ramsay

Februari

Submarine; Richard Ayoade
Beginners; Mike Mills
Poulet Aux Prunes; Marjane Satrapi / Vincent
Paronnaud
Drive; Nicolas Winding Refn

Maart

Les Neiges du Kilimandjaro; Robert Guégiduan
Carnage; Roman Polanski
Le Havre; Aki Kaurismäki

April

Beyond; Pernilla August
A Dangerous Method; David Cronenberg
The House of Branching Love; Mika Kaurismäki
La Folie Almayer; Chantal Akerman
Shame; Steve McQueen

Mei

Take Shelter; Jeff Nichols
Monsieur Lazhar; Philippe Falardeau
L'Enfant d'En Haut; Ursula Meier

Juni

Elena; Andrey Zvyagintsev
My Week with Marilyn; Simon Curtis
Oslo, 31. August; Joachim Trier
38 Témoins; Lucas Belvaux
I Wish; Hirokazu Kore-Eda

September

Tyrannosaur; Paddy Considine
L'Hiver Dernier; John Shank
Moonrise Kingdom, Wes Anderson
A Perdre la Raison; Joachim Lafosse
Footnote; Joseph Cedar

Oktober

The Deep Blue Sea; Terence Davis
Weekend; Andrew Haigh
Once Upon a Time in Anatolia; Nuri Bilge Ceylan
Holy Motors; Leos Carax

November

Laurence Anyways; Xavier Dolan
Barbara; Christian Petzold
A Royal Affair; Nikolaj Arcel

December

A Simple Life; Ann Hui
 Ruby Sparks; Jonathan Dayton & Valerie Faris
 Dans la Maison; Francois Ozon
 Take This Waltz; Sarah Polley
 Lawless; John Hillcoat

14.6. ZAZIE OP ZONDAG

Zondag is nooit meer saai als je naar Zazie komt. In Cinema Zuid is zondag altijd weer verrassend. Terwijl grote broer in de ene zaal naar een spannende film gaat, kan kleine zus in de andere zaal naar een vrolijk avontuur. Of andersom natuurlijk.

Januari

The Monster of Nix; Rosteo A.D.
 De Schaduw van Skellig; Annabel Jankel

Maart

Lost and Found; Philip Hunt
 Workshop + Kortfilmprogramma: Word Filmarcheoloog

September - Oktober

Superechte liefde; Anne Sewitsky (avant-première)
 Het kind va de Gruffalo; Julia Donaldson,
 Axel Scheffler

ER WAS EENS... 200 JAAR SPROOKJES VAN GRIMM:
 Assepoester; Susanne Zanke
 De Bremer Stadsmuzikanten; Michael Coldewey,
 Eberhard Junkersdorf
 Hans & Grietje; Anne Wild
 De mooiste sprookjes van Grimm; Rudi Van den
 Bossche

November

Klikklak: lichttheater met toverlantaarns;
 Lichtbende

December

Oliver !; Carol Reed
 Tijgertje en andere dieren; Dace Riduze & Janis
 Cimermanis
 Ice Dragon; Martin Högdal (Avant-Première)
 Japanse Animatiefilmpjes (Koji Yamamura)

14.7. TE GAST

03.03.2012

IDFA ON TOUR @ CINEMA ZUID

i.s.m. deBuren presenteerde Cinema Zuid de eerste editie in Vlaanderen van een 'best of' van het prestigieuze documentaire festival. VRT anchor William Van Laeken, zelf jarenlang documentairemaker en presentator voor Panorama, leidde alles in en modereerde gesprekken met o.a. Manu Riche, één van de meest verdienstelijke documentairemakers van België (Striptease, Hoge Bomen...); Gie Goris, Hoofdredacteur van Mo*Magazine en de Nederlandse documentairemaker Anne-Marieke Graafmans die tevens tekst en uitleg gaf bij haar bekroonde documentaire 'Als ik jou niet had'.

24.03.2012

CINEFRANTWERPEN

5 Franstalige films die de Vlaamse schermen niet haalden en beslist beter verdienen. La Petite Chambre; Stéphanie Chuat, Véronique Reymond
 Starbuck; Ken Scott
 Films Unique; Miel Van Hoogenbemt
 Film uit Marokko
 Voir la Mer; met inleiding door regisseur Patrice Leconte

ANTWERPEN VANDAAG 2012

19-28.05.2012

Samen met een heleboel inwoners, verenigingen, cultuurhuizen en (professionele) organisaties zette de stad in mei het festival Antwerpen Vandaag op. Gedurende 10 dagen waren er tientallen activiteiten waar je kon kennismaken met de rijkdom en diversiteit van de stad. Ook Cinema Zuid deed mee: Schoolvoorstelling 'Precious' op 25.05.2012

SYMPOSIUM:

FROM PHOTOGENIE TO CINEPHILIA 2.0

7-8.12.2012

I.s.m. universiteiten Antwerpen en Gent en CINEMATEK

Met 4 internationaal gerenommeerde sprekers: de experimentele filmmaker Martin Arnold en filmwetenschappers Sarah Keller (Colby College), Christian Keathley (Middlebury College), Malte Hagener (Universiteit van Marburg).

14.8. EVENEMENTEN

OPERA+

Opera+ is een programma in samenwerking met de Vlaamse Opera. De geprogrammeerde films hebben een thematisch of visueel verband met producties van de Vlaamse Opera.

25.02.2012 – 20U30

Viva La Muerte; Fernando Arrabal

n.a.v. de productie van La Forza del Destino van Giuseppe Verdi in de Vlaamse Opera

06.10.2012 – 20U30

Faust; F.W. Murnau

n.a.v. de opvoeringen van 'La Damnation de Faust' van Hector Berlioz in een regie van Terry Gilliam in de Vlaamse Opera

22.12.2012 – 20U30

Trollflöjten Ingmar Bergman

n.a.v. de opvoeringen van 'Die Zauberflöte' van Mozart in de Vlaamse Opera

DESINGEL+

17.03.2012

Disgrace; Steve Jacobs

n.a.v. de voorstellingen van 'In Ongenade' naar J.M. Coetzee door Toneelgroep Amsterdam in Desingel op 9 & 10 maart 2011

STORYBOARD

In deze nieuwe reeks voelt Cinema Zuid nationale en internationale namen uit de filmwereld aan de tand.

WO 08.02.2012 – 20U30

Gesprek met CHANTAL AKERMAN

Chantal Pattyn (netmanager van Klara) interviewde Akerman over haar carrière die begon in 1968. Het gesprek, afgewisseld met fragmenten, verliep in het Engels.

Filmjournalist Kurt Vandemaele ging in gesprek met prominente gasten en peilde a.d.h.v. enkele filmscènes naar zijn/haar cinematografische invloeden.

WO 07.03.2012 – 20U30

Gesprek met JOHAN LEYSEN

Over diens nu al meer dan 30-jarige carrière in theater en film.

WO 24.03.2012 – 20U30

Gesprek met GUILLERMO ARRIAGA

Eén van 's werelds meest geprezen scenario-schrijvers (o.a. Amores Perros), die n.a.v. de wereldcreatie van Rumor – een nieuwe opera gebaseerd op een van zijn romans – Antwerpen bezocht.

UPLOAD CINEMA

Om de twee maanden presenteert *Upload Cinema* een programma vol inspirerende en gemakkelijke internetfilmpjes, telkens rond een nieuw thema.

Upload Cinema won nationale en internationale prijzen voor de 'cross over' tussen bioscoop en internet. Na Nederland en Spanje verovert *Upload Cinema* nu ook de Belgische zalen.

i.s.m. deBuren, Upload Cinema Nederland, Zebracinema Hasselt, Cultoer.

DO 09.02.2012 – 19U30

WEBVIDEO TOP 40 OF 2011

Presentator Angelo Tijssens leidde

de webavond in en reflecteerde samen met

JONAS GOVAERTS (o.a. maker van de reeks *Super 8* op de digitale zender 8) over de invloed en hype van internetfilms

EUROPEES JEUGDFILMFESTIVAL

18-26.02.2012

JEFF ROCKS!

Tijdens de Krokusvakantie 2012 stond de 24^{ste} editie van het Europees Jeugdfilmfestival helemaal in het teken van muziek en geluid.

Geweldige films waar muziek de boventoon voert.

Installaties waar muziek in zit. Speciale masterclasses voor kinderen die als muziek in de oren klinken.

In de gezellige zalen van Cinema Zuid werden alle registers opengetrokken. Het Jeugdfilmfestival presenteerde verschillende Europese premières, unieke eenmalige filmvertoningen, nooit eerder vertoonde kortfilms, op maat geselecteerde kleuterfilms en een Cut the Crap programma voor jongeren. Een hele week geweldige kinder- en jeugdfilms (vanaf 3 jaar!), workshops en LAB0Jeff om vrij te experimenteren met audiovisuele installaties.

PREMIERE

05.04.2012 – 19U30

La Folie Almayer; Chantal Akerman

DAG VAN DE AMATEURCINEAST

21.04.2012

Vijfde jaargang met 'regie' als thema.

- Lezing door Hans Van Nuffel (Adem)
- Lezing door Nic Balthazar (Ben X, Tot altijd)
- Workshop over 'staging' (hoe breng je acteurs in beeld)
- Masterclass regie

Een initiatief van het Centrum voor

Beeldexpressie; i.s.m. Cinema Zuid en de Vlaamse Dienst voor Filmcultuur

FEESTELIJKE AVANT-PREMIERE: ANTON CORBIJN INSIDE OUT

05.05.2012 – 20U00

Documentairemaakster Klaartje Quirijns volgde Corbijn vier jaar lang, tijdens fotosessies met U2, bij de opnames van *The American*, maar ging ook terug naar de wortels van Corbijn, als zoon van een dominee in de Hoekse Waard. (in aanwezigheid van Anton Corbijn en Klaartje Quirijns)

i.s.m. FoMu, DeBuren, A&Gallery, A-Film, Savage Film, Lev Pictures, Het Consultaat-Generaal van het Koninkrijk der Nederlanden, Museumcafé Ufo, Brouwerij Moortgat en Coca-Cola

PUBLIC TALK: JIMMIE DURHAM IN GESPREK MET DIRK SNAUWAERT

22.05.2012 – 20U00

De avond voor de opening van de tentoonstelling *Jimmie Durham. Een kwestie van leven en dood en zingen*. ging Dirk Snauwaert (directeur WIELS, Brussel) in dialoog met Jimmie Durham over zijn oeuvre en de uitgebreide retrospectieve van zijn werk.

Het gesprek verliep in het Engels

TONEELHUIS@THEMOVIES

Toneelhuis, Cinema Zuid en deBuren sloegen de handen in elkaar voor een nieuwe reeks van boeiende gesprekken met topacteurs en makers van Toneelhuis over de spannende relatie tussen toneel en film, de eigen wetten van het vak en de vertaalslag van het live performen naar het grote doek.

11.10.2012

Geert Van Rampelberg > filmkeuze:

After the Wedding; Susanne Bier

19.11.2012

Bart Meuleman > filmkeuze: Touch of Evil;

Orson Welles

04.12.2012

Abke Haring > filmkeuze Hard Candy; David Slade

Presentatie door Erwin Jans (dramaturg

Toneelhuis) of Jonas Van Thielen

(gastpresentator De Laatste Show)

THE 48 HOURS FILM PROJECT BELGIUM

03.11.2012

VLAAMSE DOCUMENTAIRE DAGEN

03.11.2012

(Flanders Doc en DOCVILLE)

Dit rondreizend mini-filmfestival had 6 nieuwe en spraakmakende Vlaamse documentaires op het menu; deze werden telkens ingeleid door voormalig Panorama anker William Van Laeken.

Empire of Dust; Bram van Paesschen

Junior; Sien Versteyhe

Snake Dance; Manu Riche

Little Heaven; Lieven Corthouts

Cinema Inch'Allah!; Vincent Coen en Guillaume

Vandenbergh

LATIJS-AMERIKAANS FILMFESTIVAL van VLAANDEREN

8-25.11.2012

4^e editie

Movies on movies

JULI

Sullivan's Travels; Preston Sturges

Sunset Boulevard; Billy Wilder

The Bad and the Beautiful; Vincente Minnelli

Otto e Mezzo (8 1/2); Federico Fellini

AUGUSTUS

Le Mépris; Jean-Luc Godard

La Nuit Américaine; François Truffaut

Good Morning Babilonia; Paolo & Vittorio Taviani

Nuovo Cinema Paradiso; Giuseppe Tornatore

The Player; Rober Altman

STEVE BUSCEMI

Reservoir Dogs; Quentin Tarantino

Fargo; Joel Coen

Living in Oblivion; Tom Dicillo

Ghost World; Terry Zwigoff

Trees Lounge; Steve Buscemi

ROME ALS FILMSET

Ladri di Biciclette; Vittorio de Sica

Fellini Roma; Federico Fellini

Caro Diario; Nanni Moretti

Mamma Roma; Pier Paolo Pasolini

Roman Holiday; William Wyler

Nostalghia; Andrej Tarkovski

The Belly of an Architect; Peter Greenaway
La Dolce Vita; Federico Fellini

JAZZ AT THE MOVIES

Young Man with a Horn; Michael Curtiz

Jazz on a Summer's Day; Bert Stern

The Gene Krupa Story; Don Weis

Robert Altman's Jazz '34: Remembrances of Kansas

City Swing; Robert Altman

(= eerste digitale projectie!)

VAMPIERS

Nosferatu - Eine Symphonie des Grauens;

Friedrich Wilhelm Murnau

Dracula; Tod Browning

Dracula's Daughter; Lambert Hillyer

The Horror of Dracula; Terence Fisher

The Fearless Vampire Killers; Roman Polanski

Daughters of Darkness; Harry Kümel

Bram Stoker's Dracula; Francis Ford Coppola

Interview with a Vampire: The Vampire Chronicles;

Neil Jordan

8^{ste} editie MUSEUMNACHT

04.08.2012

The Play House

Never Weaken

Mighty like a moose

Now you tell one

10.08.2012

SINGALONG

THE ADVENTURES OF PRISCILLA, QUEEN OF THE DESERT;

Stephan Elliott

14-9 HET FILMEDUCATIEF AANBOD VAN CINEMA ZUID 2011-2012

Voor het onderwijs stippelt Cinema Zuid ook een eigenzinnig filmparcours uit:

Filmklassiekers

Voor het secundair en hoger (kunst) onderwijs

i.s.m. Cinematek en de Vlaamse Dienst voor Filmcultuur

Blue Velvet; David Lynch

Night of the Hunter; Charles Laughton

M - Eine Stadt Sucht Einen Mörder; Fritz Lang

Les 400 Coups; François Truffaut

Singin' in the Rain; Stanley Donen en Gene Kelly

The General; Buster Keaton

Workshop: Oog op Film

Filmeducatieproject voor het secundair onderwijs
Initiatief van de Vlaamse Dienst voor
Filmcultuur, Filmstof, Cinema Zuid en Cinematek

Week van de Franse Film

De Franse films (met Nederlandse ondertiteling) worden ondersteund met uitgebreid lesmateriaal.

La Guerre des boutons (Yann Samuel, 2011)

La Guerre est déclarée (Valérie Donzelli, 2010)

Les Hommes libres (Ismaël Ferrouki, 2010)

Incendies (Denis Villeneuve, 2009)

Intouchables (Eric Toledano & Olivier Nakache, 2011)

Les Neiges du Kilimandjaro (Robert Guédiguian, 2011)

Rien à déclarer (Dany Boon, 2010)

Tous les soleils (Philippe Claudel, 2010)
Le Gamin au vélo (Jean-Pierre & Luc Dardenne, 2011)

Georganiseerd door de Belgische Vereniging Leraren Frans, Vlaamse Gemeenschap vzw; Culturele Dienst van de Ambassade van Frankrijk in België i.s.m. Alliance française, Cinemagie, Eekhoutcentrum vzw, Formacom, Frans Documentatiecentrum voor Vlaanderen (Gent), Franse Kamer van Koophandel en Nijverheid voor beide Vlaanderen vzw, KULeuven-Campus Kortrijk, Roeland vzw, Uitgeverij Pelckmans

Duitse Filmweek

De Duitse films (met Nederlandse ondertiteling) worden ondersteund met uitgebreid lesmateriaal.

Drei (Tom Tykwer, 2011)
Die Fremde (Feo Aladag, 2010)
Shahada (Burhan Qurbani, 2010)
Vision – Aus dem Leben von Hildegard von Bingen (Margarethe von Trotta, 2009)
Der Baader Meinhof Komplex (Uli Edel, 2008)
Die Fälscher (Stefan Ruzowitzky, 2007)
Auf der anderen Seite (Fatih Akin, 2007)
Das Leben der Anderen (Florian Henckel, 2006)
Sophie Scholl – Die letzten Tage (Marc Rothemund, 2005)

De Week van de Duitse Film is een netoverschrijdend initiatief van leraars en docenten Duits (De Babelsbergweek f.v.) in samenwerking met de Deutsche Botschaft, het Goethe-Institut Brüssel, de Belgischer Germanisten- und Deutschlehrerverband, de Stiftung zur Förderung von Deutsch als Fremdsprache in Belgien en de Vakgroep Duits van de Universiteit Gent en van de Hogeschool Gent.

Jeugdfilmfestival

In de krokusvakantie palmt het Jeugdfilmfestival de zalen van Cinema Zuid in. In de week voor het festival organiseert het Jeugdfilmfestival ook schoolvoorstellingen voor het basisonderwijs en het secundair onderwijs. Het festival schotelt een hele reeks boeiende films voor uit de afgelopen festivaledities. Bij elke film bestaat een uitgebreide lesmap. Het schoolaanbod van het Jeugdfilmfestival wordt samengesteld in overleg met Lessen in het donker.

Filmmagie

FilmMagie Antwerpen presenteert jaarlijks in CZ een boeiend en pedagogisch onderbouwd aanbod voor de leerlingen van alle onderwijsvormen van de tweede en de derde graad secundair onderwijs. Je kiest één of meerdere titels en krijgt een uitgebreide educatieve ondersteuning bij elke voorstelling.

A la carte

Dankzij de exclusieve samenwerking met onze partner Cinematek kunnen we films aanvragen uit de rijke collectie van het Koninklijk Belgisch Filmarchief in Brussel. Meer dan 100 jaar filmgeschiedenis wordt zo voor het onderwijs beschikbaar in Antwerpen. Bij andere filmverdelers kunnen we meer recente films huren.

Achter de Schermen
Voor het basisonderwijs (vanaf 6 jaar) organiseren we rondleidingen 'achter de schermen van de bioscoop'.

Bemiddelings- en Communicatie-instrumenten
Cinema Zuid

14.10 BEMIDDELINGS- EN COMMUNICATIE- INSTRUMENTEN

BEMIDDELING

Individuele bezoekers

- magneetborden (filmprogramma, foto's, persartikels)
- inhoudelijke contextualisering: website, nieuwsbrieven, inleidingen, debat, interviews (Q&A) en lezingen

Groepen

- gezinnen: aangepaste filmprogrammering op maat van het gezin met educatieve omkadering (ter beschikings stelling van educatief materiaal: thaumatroop, praxinoscoop...) en uitgekiend onthaal (speelse decoratie, koffie en koek, verjaardagsfeestjes)
- scholen: onderwijsnocturne, rondleiding achter de schermen, deelname aan de Week van de Franse en de Duitse Film, lesmappen, filmbegeleiders, inleidingen en filmadvies, filmeducatie voor leerkrachten (Oog op Film)
- kunstonderwijs: aangepast filmaanbod met gespecialiseerde lesmappen en inleidingen
- deelname aan student events (Cultoer)
- filmhistories op dinsdag- en donderdagavond legt een traject af doorheen meer dan 100 jaar filmgeschiedenis, i.s.m. de afdeling Video&Filmkunst van KASK Antwerpen, de Karel de Grote-Hogeschool en Universiteit Antwerpen Filmstudies en Theater-, Film- en Literatuurwetenschappen (TFL).
- Upload Downtown, tweemaal per schooljaar een anderhalf uur durende montage van kortfilms en filmfragmenten met kunstzinnige inslag (wars van wat hip of hot is, cult-klassiekers, confronterende interviews, grensverleggende animatie en postmodern Youtube geweld) i.s.m. Sint-Lucas Antwerpen, de Karel de Grote-Hogeschool.
- opleiden en coaching van filminleiders i.s.m. Universiteit Antwerpen TFL.
- matinees: filmklassiekers met inleiding op donderdagnamiddag voor seniorenverenigingen, cursistengroepen, actieve 60plussers.
- Zomerfilmcollege i.s.m. Cinematek en Vlaamse Dienst voor Filmcultuur: tweejaarlijks een 20-tal lezingen door binnen- en buitenlandse sprekers en een 35-tal films uit de collectie van Cinematek voor studenten, docenten, individuele bezoekers en cursistengroepen.

COMMUNICATIE

Drukwerk

- tweemaandelijks programmabrochure: informeren filmgeïnteresseerd publiek, spreiding via WEEKUP, via direct mailing en via aanvullende vrijwilligerstoeren
- seizoensbrochure voor Matinees: informeren specifiek publiek (senioren) en filmpubliek, spreiding via aparte distributielijst gericht op senioren, per post en via vrijwilligerstoer
- seizoensbrochure voor Zazie: informeren specifiek publiek (gezinnen en kinderen), spreiding via scholen en via aparte distributielijst door vrijwilligerstoer en jobstudenten
- flyers en affiches voor evenementen via vrijwilligersroutes, via aparte distributielijst of via externe partner
- schoolbrochure voor secundair en basis onderwijs en mailings naar kunst –en avondonderwijs in de provincie Antwerpen, informeren leerkrachten en (kunst)studenten

DIGITAAL

- website Cinema Zuid
- tweewekelijkse algemene e-nieuwsbrief
- facebook en twitter
- e-flash: emailadressen groeperen en specifieke publieken informeren (pers, studenten, senioren, Zazie, Matinees,...)

MEDIA

- advertenties (Week Up)
- radiospots (Radio Minerva, Klara)
- persberichten, ticketacties
- aanwezigheid in culturele agenda's en relevante nieuwsbrieven
- events met Canvas

Cinema Zuid-tram vanaf september 2011 tot september 2012

SAMENWERKINGEN

- brede publieksacties (Museumnacht, Singalong i.s.m. Active Company/Gay Pride)
- educatieve partners: Video&Filmkunst van KASK Antwerpen, de Karel de Grote-Hogeschool, Universiteit Antwerpen Filmstudies en Theater-, Film- en Literatuurwetenschappen (TFL), Sint-Lucas Antwerpen, Artesis, Cinematek, Vlaamse Dienst voor Filmcultuur, Belgische Vereniging Leraren Frans, Vlaamse Gemeenschap vzw; Culturele Dienst van de Ambassade van Frankrijk in België i.s.m. Alliance française, Cinemagie, Eekhoutcentrum vzw, Formacom, Frans Documentatiecentrum voor Vlaanderen (Gent), Franse Kamer van Koophandel en Nijverheid voor beide Vlaanderen vzw, KULeuven-Campus Kortrijk, Roeland vzw, Uitgeverij Pelckmans, De Babelsbergweek, de Deutsche Botschaft, het Goethe-Institut Brüssel, de Belgischer Germanisten- und Deutschlehrerverband, de Stiftung zur Förderung von Deutsch als Fremdsprache in Belgien en de Vakgroep Duits van de Universiteit Gent en van de Hogeschool Gent, Cultoer
- culturele partners: M HKA, Daarkom, deBuren (Upload Cinema, Waiting for Abu Zayd,...), Crossroads Festival, FoMu (Hungry Eyes), Europalia.brasil, Antwerpse Jazz Club, Vlaamse Opera (Opera+), Musea Stad Antwerpen (debat over museumarchitectuur), DeSingel, Toneelhuis
- filmsector: Jekino, Fonk vzw., Het Jeugdfilmfestival, Filemon (Zazie), Offscreen Festival (offstream, Monte Hellman), BAM, Zebracinema Hasselt (Upload Cinema), Upload Cinema Nederland, Latino Film Festival

PERSAANDACHT

Het filmprogramma is elke maand te vinden op de websites van Cinebel, Cinenews, Le Soir, The Bulletin, Week Up, Uit in Vlaanderen.

Ons filmaanbod duikt op in de filmagenda's van de geschreven/gedrukte pers: De Standaard, De Morgen, Weekup, Zone 03, Gazet van Antwerpen, de Nieuwe Antwerpenaar (vnm! de matinees).

Een selectie en/of speciale evenementen worden digitaal verspreid door BAM (audiovisuele nieuwsbrief), VAF (Vlaamse nieuwsbrief) en KASK. Op ATV wordt vaak een film van Cinema Zuid in het filmmagazine belicht.

In 'Focus op de week' tipt Focus Knack verschillende retrospectieven, filmhistories, evenementen, pikt er wel eens een film uit en schrijft ook langere artikels over bv.

Le vif Express blikt dan weer op de Franse film Week.

Gazet van Antwerpen zet het jeugdfilmfestival in de kijker, de reeks rond Jane Fonda, maar ook special als de documentaire rond Anton Corbijn, Upload Cinema, de singalong voorstelling deze zomer, de Grimm-reeks en het Latino-filmfestival. <H> Art volgt het beeldende kunst gerelateerde deel van de programmatie, dat zich veelal onder Off-stream situeert.

Vitaya magazine geeft een voorkeur aan het jeugdfilmfestival en het off-stream luik Upload Cinema. Dat laatste wordt ook opgepikt door de Standaard, de Morgen...

Flanders Today heeft een voorliefde voor de filmhistories en festivals: het jeugdfilmfestival, modefilmfestival, latino-filmfestival...

Zowel de reguliere als de kinderpers berichten over de maandelijks avant-premières van de kinderfilmreeks 'Zazie op zondag' of zetten leuke ticketacties op touw: Ketnet, Gazet van Antwerpen, De Standaard, Metro, De Nieuwe Antwerpenaar. Alle Zazies komen als tip op de homepage van UiTmetVlieg.

De eigen evenementen van Cinema Zuid komen ook geregeld in de kijker: Vitaya, *Upload Downtown* in de Standaard, *Upload Cinema* in De Morgen. Samenwerking met partners als het Toneelhuis, deBuren en De Singel leveren ook artikels. Over Toneelhuis@themovies kunnen we lezen in de Morgen en de standaard.

Evenementen als de singalong krijgt veel pers-aandacht in Gazet van Antwerpen en de Standaard.

Het evenement rond *Er was eens... 200 jaar sprookjes van Grimm* i.s.m. Het Jeugdfilmfestival, Stichting Lezen en Jekino wordt aangekondigd in Gazet van Antwerpen, de Standaard.

Maar vooral Anton Corbijn wordt belicht door Hart, Humo, Knack Focus, Gazet van Antwerpen, De Morgen, de Standaard.

Filmevents te gast in Cinema Zuid zoals, Latino Film Festival worden aangekondigd in filmpers, nationale media, gespecialiseerde pers en lokale media zoals De Morgen, De Standaard, ds Weekblad, Focus Knack, ATV, Gazet van Antwerpen.

Idfa On Tour en de Vlaamse documentaire Dagen komen onder de aandacht in: Hart, De Morgen, de Standaard, het Laatste Nieuws,

Ook Het Jeugdfilmfestival, te gast in Cinema Zuid, krijgt ruime aandacht De Zondag, De Morgen, Gazet van Antwerpen, Flanders Today, ATV, De Standaard, het Laatste Nieuws

De onderwijsactiviteiten krijgen ruime aandacht in de onderwijspers, voornamelijk in Klasse.

anton corbijn inside out

BINNENKORT IN DE BIOSCOOP

LEV PICTURES PRESENTEERT in coproductie met CTM FILMS - EYESWIDE FILMS - FASTNET FILMS - SAVAGE FILM - VPRO met steun van het
NEDERLANDS FILMFONDS - COBO FONDS - VLAAMS AUDIOVISUEEL FONDS en BORD SCANNAN NA HEIR EANN / IRISH FILM BOARD
een film van kleurlige poëzie ANTON CORBIJN - INSIDE OUT fotografe MARTIN VAN BROEKHUIZEN - EDERIK EVERS
montage BORIS GERRITS N.C.E. componist GUYVA FRIDAY geluidsoptrekkers JESSE TEN KLOOSTER geluidsbewerking ROB FLANAGAN
kleurcorrectie BART VERRAEST - WOUTER SUYDERHOUD uitvoerend producent MARGARET FLOEGMAKERS creatief producent THOMAS DEN DRUVER
coproductoren DENIS WIGMAN - MORGAN BUSHÉ - BART VAN LANGENHOORN - MARC NUYONS eindredacteur vps BARBARA THUYEN
productoren SANDER VERDOEK - GERTJAN LANGELAND regisseur KLAARTJE QUIRINS
distributie Bonafix A.F.I.M. verkoop Internationaal NANTART FILMS

Alle rechten voorbehouden. VPRO, CTM, EYESWIDE, FASTNET, SAVAGE, VPRO, NEDERLANDS FILMFONDS, COBO FONDS, VLAAMS AUDIOVISUEEL FONDS, BORD SCANNAN NA HEIR EANN, IRISH FILM BOARD, ANTON CORBIJN, INSIDE OUT, MARTIN VAN BROEKHUIZEN, EDERIK EVERS, BORIS GERRITS N.C.E., GUYVA FRIDAY, JESSE TEN KLOOSTER, ROB FLANAGAN, THOMAS DEN DRUVER, SANDER VERDOEK, GERTJAN LANGELAND, KLAARTJE QUIRINS, NANTART FILMS.

www.antoncorbijninsideout.com



15 Externe Waardering

15.1 VRAGEN AAN DE INSTELLING EN MEDEWERKERS

Teksten

Rita Compère

Reportage over kunstenaar
Koen Vanmechelen, gepubliceerd in
het 3-maandelijkse tijdschrift DECORS
(Nederlandstalige en Franstalige edities)

Bart De Baere

Cultuur met de grote B, 'Essay Museumbeleid
voor de 21ste eeuw', in De Standaard d.d.
18 februari 2012

'Ensembles as a Basis for Approaching Art',
in 'L'internationale Post-War Avant-Gardes
Between 1957 and 1986', JRP|Ringier Zürich,
2012

Jan De Vree

Inleiding tot de publicatie 'Ensembles. A Way
to Approach Art Today', CAHF/M HKA, 2013

Nav Haq

Essay voor de publicatie 'Angela Bulloch',
gepubliceerd door Witte de With in
de Source Book-serie

Essay over Haegue Yang verschenen in de
catalogus 'Dear Aby Warburg, What can be
done with Images?', gepubliceerd door Kehrer
Verlag, Art Books Heidelberg, 2012

Recensie 'Newtopia: The State of Human
Rights', Mechelen, in frieze, uitgave 151,
november-december 2012

'Future Great 2013: Ronny Heiremans &
Katleen Vermeir', Art Review, maart 2012

'Notes from the Sun: Representations of
Africa in Science Fiction' in Kaleidoscope
nummer 15, zomer 2012

Anders Kreuger

'A Conversation between Miriam Bäckström
and Anders Kreuger', essay voor de catalogus
'The Opposite of Me is I: Miriam Bäckström',
Lunds Konsthall

'Play Along, Recast', essay voor de catalogus
'Play Along, Recast', Lunds Konsthall

'Some Notes on the World, and on Judgment',
essay voor de catalogus 'Artes Mundi 5',
National Museum Wales, Cardiff

'A Love of Many Things', in 'Patrizio Di
Massimo: Una Turandiade Buzziana',
gepubliceerd door Koenig Books, Londen, 2012

'Stone as Stone: An Essay about Jimmie
Durham', in het internationale kunsttijdschrift
Afterall #30

'Beyond Nonsense: What Slavs and Tatars
Do', in het internationale kunsttijdschrift
Afterall #31

Jos Van den Bergh

Diverse teksten voor De Morgen,
Artforum en HART

Interviewgesprekken

Jan De Vree

Gesprek met dichter en uitgever Sarenco op
het symposium over Paul De Vree onder de
titel! KONKREET! SONOOR! VISUEEL,
Paul De Vree: Posities tussen poëzie,
plastische kunst en performance,
Letterenhuis, 10 november 2012

Sophie Gregoir

Gesprek met Marijke Van Eeckhaut,
Kunstwetenschappen UG: over bemiddeling
en visie

Gesprek met Senna Theeuwissen,
Kunst- en Cultuurbemiddeling KdG:
Kennishoeken en het Salon

Gesprek met Laurence Verpoort, Culturele
Studies aan de KU Leuven: masterproof:
cultuureducatie versterken in het secundair
onderwijs

Gesprek met Evelyn Van Asbroek, Tebeac,
KASK Gent: interview over Publiekswerking
met begeleiders speelpleinen en buiten-
schoolse opvang: aanbod voor kinderen in
M HKA

Gesprek met studenten van de opleiding
Pedagogie van het Jonge Kind: visie en
aanpak museumeducatie/publiekswerking
in het M HKA

Gesprek met team van KAMO (organisatie
voor kunstinteractie voor kinderen):
toelichting van visie en aanpak
publiekswerking M HKA

Sofie Vermeiren

Gesprek met Free De Backer, VUB:
over bemiddeling en visie

Gesprek met Marijke Van Eeckhaut,
UG: over bemiddeling en visie

(Gast)docentschappen

Bart De Baere

16/11: Autumn School 'Beyond the
White Cube: Exhibition Histories and
Contemporary Practices', Onderzoekschool
Kunstgeschiedenis, Utrecht, M HKA
Gastdocent HISK, Gent

Eric Krols

12/12: 'Zakelijk leider in de culturele in
het kader van de Summer school,
Kunstenloket vzw

Kathleen Weyts

14/12: 'Een publiek gezicht', in het kader van
de Summer school, Kunstenloket vzw

Deelname als spreker of moderator aan symposia, colloquia, seminars, rondetafelgesprekken, workshops, openingen

Bart De Baere

28/02: rondetafelgesprek met focusgroep
samengesteld uit vertegenwoordigers van
culturele instellingen, in het kader van
'Cultural Governance', opgericht door het
Bilsen Fonds voor Cultuurmanagement,
onder de auspiciën van de Universiteit
Antwerpen

25/02: lazings over 'Ensembles' (Art as an
Engagement for the Commons), MSU, Zagreb

16/05: gastspreker seminarie 'Internationale
dimensies van het kunst- en cultuurmanage-
ment', Universiteit Antwerpen

4/10: openingswoord tijdens inhuldiging
werken Jan Fabre (mozaïeken en twee
bronzen schildpadden) in de ZOO Antwerpen

9/10: inleiding n.a.v. de vertoning van 'La folie
Almayer' van Chantal Akerman' in bkSM,
Cultuurcentrum Strombeek

12/10: spreker op de opening van de tentoonstelling 'Reflecties' in het kader van het MHKA-project 'Visite', Kasteel Le Paige, Herentals

14/11: lezing over het werk van Joëlle Tuerlinckx, Wiels, Brussel

6/12: deelname aan het debat 'Academie' in KMSKA

Jan De Vree

19/10: 1 rondetafelgesprek 'Collectiebeleid: nieuwe (uit)wegen voor uw collectie. Groot onderhoud', FARO

10/11: symposium over Paul De Vree, 'Posities tussen poëzie, plastische kunst en performance', Letterenhuis

Nav Haq

gesprek met Wael Shawky, Gwangju Biennale 2012

Anders Kreuger

10/03: rondetafelgesprek met de Italiaanse kunstenaar Patrizio Di Massimo en de Argentijnse kunstenaar Amalia Pica, Royal College of Art, Londen

Kristof Michiels

9-10/10, spreker op de conferentie 'Mediation in Transition', M – Museum Leuven, in samenwerking met BAM, FARO en IBBT-SMIT

Leen Thielemans

5/03: 'Een nieuw VOBK- Een beeld voor de toekomst', panellid debat 'Over beeldkunst en participatie', Museum Dhondt-Dhaenens, Deurle

9/11: panellid focusgroep 'Cultuur in de Spiegel', onderzoek Hiva in opdracht van Canon

3/7: deelname aan vooropening voor educatieve diensten, Stedelijk Museum Amsterdam (Leen Thielemans)

Sofie Vermeiren

gastspreker, over de visie en werking van bemiddeling en over de tentoonstelling 'L'Internationale', Van Abbemuseum, Eindhoven

Bestuursraden

Bart De Baere

Lid Hoge Raad Universiteit Antwerpen

Lid raad van bestuur Witte de With, Rotterdam

Lid raad van bestuur Stichting Raveel

Lid algemene vergadering WIELS

Lid algemene vergadering ECICV, MANA vzw, het Expertisecentrum voor Islamitische Culturen

Liliane Dewachter

Lid raad van bestuur LLS 387, Ruimte voor actuele Kunst vzw.

Vicevoorzitter Belgische Kunstcritici

Ondervoorzitter AICA België

Eric Krols

Lid raad van bestuur Sociare vzw, werkgeversorganisatie Paritair Comité 32

Voorzitter Walpurgis vzw, muziektheatergezelschap

Lid algemene vergadering Packed vzw, expertisecentrum Digitaal Erfgoed

Leen Thielemans

Lid raad van bestuur De Tijd vzw

Lid raad van bestuur Strip vzw

Lid raad van bestuur Murga vzw

Annelies Van de Vyver

Lid algemene vergadering STEPP, Steunpunt voor Productie, Ontwerp en technische krachten van de Culturele sector

Jos Van den Bergh

Bestuursraad NICC (adviserend)

Kathleen Weyts

Lid raad van bestuur TarTart vzw (TAZ)

Lid raad van bestuur Sound Image Culture vzw

Advies- en beoordelingscommissies

Bart De Baere

Adviesgroep regeling structurele aankopen van het Mondriaan Fonds Amsterdam

Kathleen Weyts

Lid beoordelingscommissie Collectiebeherende Cultuur-Erfgoedorganisaties

Jos Van den Bergh

Lid beoordelingscommissie VAF (Vlaams Audiovisueel Fonds), Fictie 2 (Speelfilms)

Diverse adviserende gesprekken

Bart De Baere

in het kader van het studieonderzoek door AG Stadsplanning Antwerpen m.b.t. de gedempte Zuiderdokken en omgeving

Jan De Vree

Rondleiding over collectiewerking M HKA voor studenten Artesis Hogeschool Antwerpen

Rondleiding over collectiewerking M HKA voor studenten TEBEAC

Adviesgesprek met thesisstudent Cultuurmanagement UA over Spectrum standaard procedures

Sophie Gregoir, Leen Thielemans, Sofie Vermeiren

16/03: gesprek met Free De Backer, VUB, in het kader van onderzoek m.b.t. museum-educatie bij de volwassen bezoeker van een museum voor hedendaagse kunst

5/06: gesprek met kunsteducatieve organisatie KAMO vzw. over bemiddeling in het museum

Christine Lambrechts

5/03: basiscursus behoud en beheer voor medewerkers van de Vleeshal Middelburg

Leen Thielemans

4/01: gesprek over digitale bemiddeling met MJ Dellaert, KMSK Gent

3/02: overleg m.b.t. educatie met educatieve dienst Museum De Pont, Tilburg

20/9: gesprek over bemiddeling en digitalisering met Tine Van Goethem, Bozar

12/10, gesprek m.b.t. bemiddeling en educatie met Brigitte De Keyser, SLO Kunstwetenschappen, KULeuven

19/11, gesprek met Olga Van Oost m.b.t. eindwerken studenten Communicatiewetenschappen VUB

Sofie Vermeiren

Gesprek met stagiaire publiekswerking Z33 over gezinsaanbod M HKA

Gesprek met stagiaire publiekswerking M Leuven over evaluatiemethodieken

Gesprek met studenten KuCU, KDG over werking en visie van bemiddeling in het M HKA

Gesprek met studenten architectuur KASK Gent over Michelangelo Pistoletto

Jury's

Bart De Baere

Selectiejury voor de Biënnale van Venetië 2013
Jurylid 'The 3rd Nam June Paik Art Center Prize', Seoul

Jurylid 'Provinciale Prijs voor Beeldende Kunst 2012', Provincie Antwerpen, Departement Cultuur

Jury 'THT-award', MSU, Zagreb

Liliane Dewachter

Jurylid 'Art Contest 2011', Brussel

Sophie Gregoir

Scriptiebeoordeling KdG – Kunst- en Cultuurbemiddeling: Hoe kan het Modemuseum Provincie Antwerpen jongeren inzetten om het vrijetijdsaanbod voor jongeren te verbeteren?

Leen Thielemans

13/2, 8/3: jury Visite Artberg, samenwerking Arenbergschouwburg/M HKA

8/12: jury voor de Zomer van Vlieg, wedstrijd hedendaagse kunst, Cultuurnet Vlaanderen

Jos Van den Bergh

Jury 'Prix de l'art d'or'

Samenwerkingsverbanden en werkgroepen

OIV, overleg met de directeuren van de Grote Instellingen van de Vlaamse Gemeenschap (Bart De Baere, Eric Krols)

CAHF, Contemporary Art Heritage Flanders (Bart De Baere en Eric Krols)

Overleg Visual Arts Flanders (VAF); gedeeld initiatief van het Instituut voor Beeldende, Audiovisuele en Mediakunst (BAM)

Overleg met het Vlaamse steunpunt BAM
Samenwerking met het Vlaamse steunpunt Locus

Beeldende Kunst Overleg Antwerpen, memorandumgroep (Bart De Baere)

Overleg Beeldende Kunsten, zomer 2012 (Bart De Baere)

CAHF en de vijf deelnemende clusterevents, zijnde Beaufort04 in Oostende, TRACK in Gent, Middelheimmuseum 2012 in Antwerpen, Manifesta in Genk en Newtopia in Mechelen. De rol van het M HKA in deze

was dat het – samen met verschillende andere kunstinstellingen – ook met een tentoonstelling of project werd opgenomen in de communicatie van VAF. De overlegmomenten werden steeds met alle deelnemende instellingen gehouden en hadden als inhoud het nadenken over en uiteindelijk bekomen van een gezamenlijke communicatiestrategie voor alle Vlaamse kunstinstellingen (Kathleen Weyts, Ellen Cottyn)

Meet Me@M HKA i.s.m. Prof. Dr. Sebastiaan Engelborghs (UA) (Jan De Vree)

8/02: kunstproject UCSIA, samenwerking M HKA/UCSIA/Sint-Lucas/Artesis Hogeschool/UA: 'Archive as Performance, Performance as Archive' (Leen Thielemans)

13/12: Spreek(k)uur, ontmoetingsmoment voor schoolteams, coaching van Dynamo3projecten, samenwerking CANON Cultuurcel/M HKA (Leen Thielemans)

deSingel, Toneelhuis, KASK, VDFC, Amuz, Active, IDFA, Flanders Doc, Latijns Amerikaans Filmfestival, JFF, Fotomuseum, deBuren (Jos Van den Bergh, Cinema Zuid) werkgroep publiekswerking Stad Antwerpen (Sophie Gregoir)

Internationale samenwerkingsverbanden

L'Internationale, samenwerkingsverband tussen 5 internationale kunstinstellingen en archieven, participanten: Moderna Galerija Ljubljana, Július Koller Society Bratislava, Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA), Van Abbemuseum Eindhoven, M HKA, Kwiekulik Archive Warschau. Het museum Reina Sofia Madrid en SALT Istanbul traden in 2012 toe tot L'Internationale.

ARTtube, kunstvideokananaal, partners: Stedelijk Museum Amsterdam, De Pont Tilburg, Museum Boijmans van Beuningen Rotterdam, M HKA, Gemeentemuseum Den Haag

De samenwerking met de Vleeshal Middelburg rond het beheer van de collectie Middelburg

De samenwerking met Eye Filminstituut

Tentoonstellingen

Anders Kreuger

'The Opposite of Me is I: Miriam Bäckström', Lunds konsthall, Zweden, 4 februari — 25 maart 2012

'Play Along, Recast: Haraldur Jónsson, Ívar Brynjólfsson, Magnús Pálsson, Örn Alexander Ámundasson', Lunds Konsthall, Zweden, 15 september — 18 november 2012
'Moments on Moments', Lunds Konsthall, Zweden, 1 december 2012 — 10 februari 2013, de tentoonstelling is een reizende variant van het project in ZKM in Karlsruhe, gecurateerd door Boris Charnatz, Sigrid Gareis en Georg Schöllhammer, in samenwerking met het M HKA.

Internationale erkenning

M HKA-curator Nav Haq won de prestigieuze prijs 'ICI Independent Vision Award for Curatorial Achievement 2012'. Nav Haq kreeg niet alleen als eerste niet-Amerikaan deze prijs, maar het is ook de eerste keer dat een tentoonstellingsmaker uit onze regio een dergelijke prijs in de wacht sleept. ICI is een wereldwijde, in New York gesitueerde organisatie die tentoonstellingen en evenementen inricht, boeken publiceert en gespecialiseerde opleidingen geeft.

Projectgebonden samenwerkingen

zie hoofdstukken 6 t.e.m.14

15.2 OPLEIDINGEN EN
LEERMOGELIJKHEDEN
BINNEN DE INSTELLING –
BUITENLANDSE
WERKOPDRACHTEN

Opleidingen

Verschillende M HKA medewerkers namen deel aan de vormingsdagen Excel

Katrien Batens – Ann Ceulemans –
Sabine Herrygers – Nine Verschuere

31/5 en 11/12: cursus Access voor gevorderden door Athina Parissis, M HKA

12/6: cursus PowerPoint door

Athina Parissis, M HKA

Evi Bert

7, 14/05: Informatiebeheer, FARO, Gent

19, 20/11/2012, Adlib Designer, Maarssen, Nederland

Ellen Cottyn

12/6: Social Media voor de cultuur- en toerismesector

Jan De Vree

11/09, Adlib cursus 'Rapportage en overzichten', Utrecht

Christine Lambrechts

11/9: opleiding Adlib, formulieren en

rapportering, Maarssen, Nederland

19-20/09, opleiding Adlib, Adlibdesigner, Maarssen, Nederland

Anne-Marie Poels

Schrijven voor het internet,

via Vormingscentrum Inovant,

Provincie Antwerpen

Creatief denken, Academie voor

de Periodieke Pers

Deelname aan studiedagen, workshops, seminars, symposia & colloquia

Evi Bert

21, 22, 23/04: seminarie 'Digitizing Ideas – Common Knowledge', L'Internationale, Moderna Galeria, Ljubljana én werkbezoek Tomislav Gotovac Institute, Zagreb Kroatië

12/06: werkbezoek MACBA, Barcelona, in het kader van het ensemble

Gordon Matta-Clark voor 'M HKA Ensembles'

3/07 - 5/07: werkbezoek Reina Sofia, Madrid, in het kader van L'Internationale, voor

M HKA Ensembles

24/09: workshop auteursrecht, FARO, Brussel

10/10: 'Mediation in Transition',

M - Museum Leuven

19/10: 'Het Groot Onderhoud – Valoriseer uw collecties!', Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten, Paleis der Academiën, Brussel

Info: <http://www.faronet.be/kalender/groot-onderhoud-2012-valoriseer-uw-collecties>

10/11: symposium Paul De Vree, Letterenhuis, Antwerpen

Bart De Baere

21, 22, 23/04: seminarie 'Digitizing Ideas – Common Knowledge', L'Internationale, Moderna Galeria, Ljubljana

Jan De Vree

21/04: seminarie 'Digitizing Ideas', Moderna Galerija, Ljubljana

22/04: seminarie 'Common Knowledge', l'Internationale, Moderna Galeria, Ljubljana
10/11: symposium, 'Paul De Vree! KONKREET! SONOOR! VISUEEL'. Posities tussen poëzie, plastische kunst en performance'

Sophie Gregoir

Dag van de cultuureducatie,

Tropenmuseum, Amsterdam

Dag van de cultuureducatie,

de Singel, Antwerpen

openingszitting Universiteit en

Hogescholen Antwerpen

Victoria & Albert Museum, Londen,

'The Big Draw' (workshops en colloquia)

Studiedag 'Museum Minutes',

Kunsthal Rotterdam

Leen Thielemans

17 – 19/9: deelname aan Museum LAB over digitale toepassingen in de museumwereld, organisatie in handen van iDrops, Oosterzele
Kristof Michiels

21-23/4: seminarie 'Digitizing Ideas –

Common Knowledge', L'Internationale,

Moderna Galeria, Ljubljana én + werkbezoek

Tomislav Gotovac Institute, Zagreb, Kroatië

3/7-5/7: werkbezoek Reina Sofia, Madrid, in

het kader van L'Internationale voor 'M HKA

Ensembles'

17-19/9: Museum LAB, Moortsele

26/9: werkbezoek Londen, meeting met staf

Afterall, in het kader van 'M HKA Ensembles'

Leen Thielemans

27/01: deelname voorstelling 'Kunstendag voor kinderen', organisatie Dep. CJSM, Trix, Antwerpen

7/03: deelname aan studiedag afsluiting

ICQproject, organisatie Bureau Kist & Kunst

in Zicht, museum De Pont, Tilburg

15/03: deelname projectgroep musea,

onderwijs, jeugd, initiatief Stad Antwerpen,

den Bell, Antwerpen

18/03: deelname aan studiedag De Barbaren

met A. Baricco, organisatie Vitamine C,

Legermuseum, Brussel

1/06: deelname aan Cultuurforum,

organisatie Dep CJSM, de Warande, Turnhout

14/06: deelname aan presentatie Cultuur

in de Spiegel, onderzoek Hiva, organisatie

Canon Cultuurcel, Bronks, Brussel

1/10: presentatie Antwerpen Vandaag,

afsluiting week van de Diversiteit, Atlas,

Antwerpen

10/10: deelname (notulist) Studiedag

'Museum Mediation in Transition',

digitale bemiddeling, M - Museum Leuven

5/11: deelname studiedag 'Profil van een

cultuureducator', presentatie van onderzoek,

organisatie CJSM, OPEK, Leuven

22/11: deelname projectgroep 'Participatie

van jongeren: cultuurcheque', initiatief Stad

Antwerpen, de Filharmonie Antwerpen

26/11, deelname aan opstart 'Happy Birthday

Academie, 350 jaar Academie Antwerpen',

KASK, Antwerpen

5/12, deelname debatavond 'Kosten in onder-

wijs en cultuur', initiatief stad Antwerpen,

Theater Het Appeltje

Sofie Vermeiren

Dag van de cultuureducatie, De Singel,

Antwerpen

Biënnale van Berlijn, talk met Jimmie Durham

openingszitting Universiteit en Hogescholen

Antwerpen

Manifesta Genk: ontmoeting en gesprek met medewerkers Publiekswerking
Victoria & Albert Museum, Londen,
'The Big Draw' (workshops en colloquia)
Studiedag 'Museum Minutes',
Kunsthall Rotterdam
Kathleen Weyts
27/6-29/6: 'Communicating the Museum
2012 in NYC', een congres met internationale
communicatiespecialisten, die over de
hele wereld werken en een creatieve en
business-gerelateerde benadering op
culturele communicatie brengen.

15.3 BUITENLANDSE
WERKOPDRACHTEN –
BEZOEK AAN
TOONAANGEVENDE
KUNSTMANIFESTATIES
EN TENTOONSTELLINGEN
IN BINNEN- EN
BUITENLAND

Verschillende medewerkers waren aanwezig op verschillende openingen en/of kunstbeurzen in binnen- en buitenland. Tal van ontmoetingen vonden plaats met kunstenaars en andere actoren uit het veld, o.a. Manifesta 9 in Genk, dOCUMENTA Kassel, Biënnale Berlijn, Gallery Weekend Berlijn, Art Basel, Shenzhen Sculpture Biennial 2012, Gwangju Biennale 2012, prospectiereizen naar Amsterdam, Barcelona (MACBA), Brescia, Chicago, Hong Kong, Istanbul, Keulen (Museum Ludwig) Ljubljana (Moderna Galerija), Londen, Napels, Madrid (Reina Sofia), Manila, Moskou, New Delhi, New York, Parijs, Rome, Rennes (La Criée), Reykjavik, Tilburg (De Pont), Verona, Vilnius, Wenen.



16 Organogram

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het personeel als een foto op 31 december 2012. Het is niet het werkelijk aantal continu in dienst gedurende 2012.

			2011	2012	Vershil
1	Bart de Baere	onbepaalde duur	1	1	0
2	Eric Krols	onbepaalde duur	1	1	0
3	Ann Ceulemans	onbepaalde duur	1	1	0
Totaal directie			3	3	0
4	Liliane Dewachter	onbepaalde duur	1	1	0
5	Frank Van der Kinderen	onbepaalde duur	1	1	0
	Dieter Roelstraete	onbepaalde duur	0,7	0	-0,7
6	Ghislaine Peeters	onbepaalde duur	1	1	0
7	Roel Van Nunen	onbepaalde duur	1	1	0
8	Georges Uittenhout	onbepaalde duur	0,8	0,8	0
9	Staf Dierckx	onbepaalde duur	1	1	0
10	Sabine Herrygers	onbepaalde duur	0,8	0,8	0
11	Jos Van den Bergh	onbepaalde duur	0,8	0,8	0
12	Nico Koppe	onbepaalde duur	1	1	0
13	Ruth Renders	onbepaalde duur	0,5	0,5	0
14	Maya Lozic	onbepaalde duur	0,5	0,5	0
	Sarah Lauwers	onbepaalde duur	0,5	0	-0,5
15	Ina Weyers	onbepaalde duur	0	0,5	0,5
16	Anders Kreuger	onbepaalde duur	1	1	0
17	Nav Haq	onbepaalde duur	0	1	1
	Monia Choisy	WEP+	1	0	-1
18	Hedi Kok	WEP+	0	1	1
Totaal presentatie			12,6	12,9	0,3
	Kathleen Weyts	onbepaalde duur	1	0	-1
19	Anne-Marie Poels	onbepaalde duur	0,5	0,5	0
20	Rita Compère	onbepaalde duur	0,6	0,6	0
21	Nine Verschueren	onbepaalde duur	0,8	0,8	0
22	Sofie Vermeiren	onbepaalde duur	1	1	0
23	Martine Delzenne	onbepaalde duur	1	1	0
24	Gerda Van Paemele	onbepaalde duur	1	1	0
25	Lutgard Van Renterghem	onbepaalde duur	0,8	0,8	0
26	Maya Beyns	onbepaalde duur	1	1	0
27	Ben Lecock	gesco	1	1	0
28	Joris Kestens	onbepaalde duur	0,8	0,8	0
29	Joost Peeters	onbepaalde duur	0,5	0,5	0
30	Staf Rombouts	onbepaalde duur	1	1	0
31	Chris Van den Broeck	onbepaalde duur	0,5	0,5	0
32	Kris Van Treeck	onbepaalde duur	0,8	0,8	0
33	Sophie Gregoir	onbepaalde duur	0,8	0,8	0
34	Renild Krols	Activa	0,75	0,75	0
35	Cecilia Casariego	onbepaalde duur	0,5	0,5	0
36	Myriam Caals	onbepaalde duur	1	1	0
37	Leen Thielemans	onbepaalde duur	0,9	1	0,1
38	Yolande Wintmolders	gesco	1	1	0
	Sarah Lauwers	onbepaalde duur	0,5	0	-0,5
39	Ina Weyers	onbepaalde duur	0	0,5	0,5
	Jirka De Preter	onbepaalde duur	1	0	-1
40	Jelle Maréchal	onbepaalde duur	0	1	1
	Jeroen Struys	onbepaalde duur	1	0	-1
41	Ellen Cottyn	onbepaalde duur	0	1	1
Totaal publiekswerking			19,75	18,85	-0,9

42	Leen De Backer	onbepaalde duur	0,5	0,5	0
43	Jan De Vree	onbepaalde duur	1	1	0
44	Thomas Weynants	onbepaalde duur	0,5	0,5	0
45	Christine Clinckx	onbepaalde duur	0,5	0,5	0
46	Els Brans	onbepaalde duur	1	1	0
47	Ria Hermans	dac	1	0,8	-0,2
48	Viviane Liekens	onbepaalde duur	1	1	0
49	Carine Bocklandt	onbepaalde duur	0,6	0,6	0
50	Christine Lambrechts	onbepaalde duur	1	1	0
51	Hans Willems	onbepaalde duur	0,5	0,5	0
52	Kristof Michiels	onbepaalde duur	0,8	0,8	0
53	Evi Bert	onbepaalde duur	1	1	0
Totaal ABCD			9,4	9,2	-0,2
	Willy Van Gils	onbepaalde duur	0	0	0
	Magda Weyns	onbepaalde duur	1	0	-1
54	Hanne De Roeck	onbepaalde duur	0	1	1
55	Katrien Batens	onbepaalde duur	1	1	0
56	Tom Ceelen	gesco	1	1	0
57	Celina Claeys	onbepaalde duur	0,5	0,5	0
58	Rita Scheppers	onbepaalde duur	0,5	1	0,5
59	Aicha Rafik	onbepaalde duur	0,5	0,5	0
60	Ria Van de Broeck	onbepaalde duur	0,5	0,5	0
61	Jürgen Addiers	gesco	1	1	0
62	Raoul Amelinckx	gesco	1	1	0
	Joris Kestens	onbepaalde duur	0,2	0,2	0
63	Hughe Lanoote	onbepaalde duur	1	1	0
64	Dirk De Bauw	onbepaalde duur	1	1	0
65	Ingeborg Coeck	onbepaalde duur	1	1	0
66	Annelies Van de Vyver	onbepaalde duur	1	1	0
67	Leen Bosch	onbepaalde duur	1	1	0
	Erica Volders	onbepaalde duur	1	0	-1
68	Gabriëla Rib	onbepaalde duur	0	1	1
	Kristel Laurens	WEP+	1	0	-1
69	Mina El Jafoufi	WEP+	0	1	1
70	Abdel Hasnaoui	activa	1	1	0
71	Fadil Ayoujil	activa	0	1	1
Totaal ondersteuning			15,2	16,7	1,5
Totaal			59,95	60,65	0,7

	2011	2012	
Totaal directie	3	3	0
Totaal presentatie	12,6	12,9	0,3
Totaal ABCD	9,4	9,2	-0,2
Totaal publiekswerking	19,75	18,85	-0,9
Totaal ondersteuning	15,2	16,7	1,5
Totaal	59,95	60,65	0,7



17 Semi-vaste Medewerkers

M HKA

17.1 PWA

— Aantal PWA in 2012

Werkuren/jaar toegekend door PWA:

600 werkuren, toegekend voor oktober 2012 t.e.m. september 2013

PWA wordt ingeschakeld voor de volgende functies:

Suppoosten, opbouw- en afbouw

— Aantal PWA uren per maand

maand	uren/maand
januari	36,00 uren
februari	8,50 uren
maart	122,00 uren
april	128,00 uren
mei	117,00 uren
juni	137,00 uren
juli	74,00 uren
augustus	144,00 uren
september	28,00 uren
oktober	67,00 uren
november	45,00 uren
december	65,00 uren
Totaal 2012	971,50 uren

17.2 JOBSTUDENTEN

— Aantal Jobstudenten in 2012

90

Aantal contracten: 693

Jobstudenten worden ingezet voor volgende functies:

Suppoosten, balie, cafetaria en occasioneel administratieve functies

— Aantal werkuren/maand in 2012

functie	jan	feb	maart	april	mei	juni	juli	aug	sep	okt	nov	dec	jaar
bediende cafetaria	228,75	316,50	212	201	300	269,50	362,60	381,75	183,25	171,75	147,50	169	2.943,60
bediende suppoost	103,50	177,50	160,50	134	156	271	418,50	538	220	207,50	166	189,50	2.742
bediende balie M HKA	65,50	53,50	54,00	56	68,50	94,25	88	115,50	101	71,25	140	119,25	1.026,75
bediende balie CZ	61,50	61,25	89,75	81	49,20	37,75	116,85	114,85	136,55	84,20	57	77,50	967,40
bediende bibliotheek				38			106,40						144,40
bediende publiekswerking				30,40			45,60	21	16	82,14	58,64	73,30	327,08
bediende collectie								76					76
bediende ondersteuning											32	8	40
Totaal	459,25	608,75	516,25	540,40	573,70	672,50	1137,95	1247,10	656,80	616,84	601,14	636,55	8.267,23

— Aantal dagen/jaar/functie in 2012

functie	arbeidsdagen
bediende cafetaria	342
bediende suppoost	398
bediende balie M HKA	158
bediende balie CZ	130
bediende bibliotheek	19
bediende publiekswerking	49
bediende collectie	10
bediende ondersteuning	5
Totaal	1.111

17.3 VRIJWILLIGERS

— Aantal vrijwilligers in 2012

72

Frequentie inzet vrijwilligers:

Vrijwilligers zetten zich minimum 2 keer per maand in voor het M HKA of Cinema Zuid, variërend van enkele uren, een halve tot een hele dag.

— Vrijwilligerstaken

Vrijwilligers worden op diverse terreinen ingezet in de werking van het M HKA en Cinema Zuid.

Voor de volgende taken werden vrijwilligers op regelmatige basis geëngageerd:

1. **Ticket- en zaalcontrole**

In Cinema Zuid: 1 vrijwilliger per avond ondersteunt de vaste baliemedewerker. De vrijwilligers staan in voor de ticketcontrole, ontvangst van bezoekers, controle zaal, ...

- Frequentie activiteit: dagelijks (niet op maandag).
- Frequentie inzet vrijwilliger: per persoon 2 tot 3 avonden per maand.
- Aantal uur: ongeveer 4 uur per dag of avond.
- Gemiddeld aantal vrijwilligers per maand: 15 (x 2 avonden).

2. **Inleiding Matinee Cinema Zuid**

Het voorbereiden en verzorgen van de inleiding bij de middagvoorstellingen in Cinema Zuid.

- Frequentie: 1 keer per week.
- Frequentie inzet vrijwilliger: 2 keer per maand.
- Aantal uur: 2 uur per Matinee.
- Gemiddeld aantal vrijwilligers per maand: 2

3. **Spotters Cinema Zuid**

Het projecteren van ondertitels bij films tijdens de vertoningen in Cinema Zuid. De frequentie is afhankelijk van de programmatie van Cinema Zuid.

- Frequentie: 3 keer per jaar.
- Frequentie inzet vrijwilliger: 3 keer per jaar.
- Aantal uur: 4 uur per voorstelling.
- Gemiddeld aantal vrijwilligers per maand: minder dan 1.

4. Promotieteam

a. Folderverdeling

Het verdelen van de Cinema Zuid programmapfolder, het drukwerk van het M HKA en ander promotiemateriaal in Antwerpen. Er zijn een viertal vaste routes die door vrijwilligers 1 tot 2 keer per maand werden uitgevoerd. Bovendien werden er -indien nodig- andere themaroutes uitgewerkt. De verspreiding van de folders en bijhorende bijlagen werd uitsluitend door het vrijwilligersteam uitgevoerd.

- Frequentie activiteit: 4 tot 8 keer per maand.
- Frequentie inzet vrijwilliger: per persoon 1 tot 2 keer per maand.
- Aantal uur: 2 uur per route.
- Gemiddeld aantal vrijwilligers per maand: 7-8.

b. Flyeracties

Door actief te flyeren tijdens activiteiten in het Antwerpse en op 'hotspots' het eigen programma kenbaar te maken laat het M HKA / Cinema Zuid van zich horen en zien in het culturele landschap.

Activiteiten waarvoor werd geflyerd / locaties waar werd geflyerd in 2012:

- Flyeren voor: Storyboard, Johan Leysen en Toneelhuis @ The Movies.

- En dit op de volgende locatie: Bourla - Het Toneelhuis

Flyeracties worden uitsluitend door het vrijwilligersteam uitgevoerd.

- Frequentie: afhankelijk van de noodzaak volgens het programma. In 2012 werden een 3-tal flyeracties ondernomen.
- Frequentie inzet vrijwilliger: afhankelijk van de noodzaak volgens de programmatie.
- Aantal uur: minimum 1 uur per dag.
- Gemiddeld aantal vrijwilligers: ongeveer 5 personen per jaar.

5. Verzending drukwerk

Het verzendklaar maken van folders, bijlagen, drukwerk van het M HKA en Cinema Zuid. De mailing werd gecoördineerd door een vaste medewerker, de uitvoering gebeurde uitsluitend door vrijwilligers.

a. Uitnodigingen voor openingen tentoonstellingen, interventies, ...: ongeveer 6.000 stuks.

- Frequentie: ongeveer driemaandelijks.
- Frequentie inzet vrijwilliger: gemiddeld 1 keer per drie maanden.
- Aantal uur: 7 tot 14 uur.
- Gemiddeld aantal vrijwilligers: 8 – 10 per actie.

b. Eenmalige mailings:

- Pakketten Canvascollectie, groepsbrochure, Matineefolders, schoolbrochures
- Aantal uur: 6 tot 10 uur.
- Gemiddeld aantal vrijwilligers: 6 personen per actie.

6. Bibliotheek

Het klasseren van artikels, inputten van datagegevens in de computer, reorganisatie van het archief. Dit wordt gedaan door een vast en trouw team, dat niet meer weg te denken is uit de bibliotheekwerking.

- Frequentie: 12 keer per week.
- Frequentie inzet vrijwilliger: 1 tot 2 keer per week.
- Aantal uur: 3 tot 7 uur.
- Gemiddeld aantal vrijwilligers per week: 10.

7. Evenementen

Voor diverse evenementen met een verschillend takenpakket werd ook beroep op vrijwilligers gedaan in 2012.

a. Art's Birthday

- Frequentie: 1 keer per jaar.
- Frequentie inzet vrijwilliger: 1 keer per jaar.
- Aantal uur: 5 uur.
- Aantal vrijwilligers: 6.

b. Zazie op zondag in Cinema Zuid

- Frequentie: 1 tot 2 keer per maand, 7 maanden per jaar.
- Frequentie inzet vrijwilliger: 8 keer per jaar.
- Aantal uur: 3 uur per Zazie op zondag.
- Aantal vrijwilligers: 1 of 2 personen per Zazie op zondag.

c. Opening 'Spirits of internationalism'

- Frequentie: 1 keer per jaar.
- Frequentie inzet vrijwilliger: 1 keer per jaar.
- Aantal uur: 5 uur.
- Aantal vrijwilligers: 6.

d. Opening 'Chantal Akermann: Too Far, Too Close'

- Frequentie: 1 keer per jaar.
- Frequentie inzet vrijwilliger: 1 keer per jaar.
- Aantal uur: 5 uur.
- Aantal vrijwilligers: 1.

e. Art Book Fair

- Frequentie: 1 keer per jaar.
- Frequentie inzet vrijwilliger: 1 keer per jaar.
- Aantal uur: 7 uur.
- Aantal vrijwilligers: 4.

f. IDFA on Tour in Cinema Zuid

- Frequentie: 1 keer per jaar.
- Frequentie inzet vrijwilliger: 1 keer per jaar.
- Aantal uur: 4 tot 5 uur.
- Aantal vrijwilligers: 3.

g. Cinema Frantwerpen in Cinema Zuid

- Frequentie: 1 keer per jaar.
- Frequentie inzet vrijwilliger: 1 keer per jaar.
- Aantal uur: 4 uur.
- Aantal vrijwilligers: 4.

h. Erfgoeddag

- Frequentie: 1 keer per jaar.
- Frequentie inzet vrijwilliger: 1 keer per jaar.
- Aantal uur: 4 uur.
- Aantal vrijwilligers: 4.

- i. Opening 'Jimmie Durham'
 - Frequentie: 1 keer per jaar.
 - Frequentie inzet vrijwilliger: 1 keer per jaar.
 - Aantal uur: 5 tot 7 uur.
 - Aantal vrijwilligers: 7.
- j. Museumnacht
 - Frequentie: 1 keer per jaar.
 - Frequentie inzet vrijwilliger: 1 keer per jaar.
 - Aantal uur: 4 tot 8 uur per vrijwilliger.
 - Aantal vrijwilligers: 16.
- k. Opening 'Collectie XXXI'
 - Frequentie: 1 keer per jaar.
 - Frequentie inzet vrijwilliger: 1 keer per jaar.
 - Aantal uur: 5 uur per vrijwilliger.
 - Aantal vrijwilligers: 4.
- l. Kunstendag voor kinderen
 - Frequentie: 1 keer per jaar.
 - Frequentie inzet vrijwilliger: 1 keer per jaar.
 - Aantal uur: 4 uur per vrijwilliger.
 - Aantal vrijwilligers: 3.
- m. Opening 'Collectie XXXII'
 - Frequentie: 1 keer per jaar.
 - Frequentie inzet vrijwilliger: 1 keer per jaar.
 - Aantal uur: 4 uur per vrijwilliger.
 - Aantal vrijwilligers: 5.
- n. Receptie voor filmvoorstelling in Cinema Zuid
 - Frequentie: 2 keer per jaar.
 - Frequentie inzet vrijwilliger: 2 keer per jaar.
 - Aantal uur: 4 uur per vrijwilliger.
 - Aantal vrijwilligers: 2

8. Andere

Diverse eenmalige taken waarvoor ook vrijwillige medewerkers werden ingeschakeld.

- Canvascollectie
 - Frequentie: 1 keer per jaar.
 - Frequentie inzet vrijwilliger: 1 keer per jaar.
 - Aantal uur: 2 tot 8 uur per vrijwilliger.
 - Aantal vrijwilligers: 50.

— Aantal activiteiten / vrijwilligers / werkuren per taak

Maand	Bibliotheek	Andere	Evenement	Flyeren	Folderronde	Inleiding	Matinee	Mailing	Ticketcontrole	Eindtotaal
JANUARI										
Som van aantal activiteiten	57		4		9		4	3	35	112
Som van aantal vrijwilligers	57		73		8		4	22	39	203
Som van werkuren	225:30		534:30		18:00		08:00	109:30	158:00	1053:30
FEBRUARI										
Som van aantal activiteiten	55		1	2	4		2		30	94
Som van aantal vrijwilligers	55		1		4		2		33	95
Som van werkuren	218:00		05:30	00:00	10:00		04:00		136:30	374:00
MAART										
Som van aantal activiteiten	58		8		6		5		35	112
Som van aantal vrijwilligers	58		11		6		5		37	117
Som van werkuren	221:30		53:00		14:00		10:00		147:00	445:30
APRIL										
Som van aantal activiteiten	55		1		6		3		34	99
Som van aantal vrijwilligers	55		2		6		3		34	100
Som van werkuren	219:00		14:00		18:00		06:00		138:30	395:30
MEI										
Som van aantal activiteiten	52		2		4			3	31	92
Som van aantal vrijwilligers	52		7		4			22	33	118
Som van werkuren	202:00		44:30		08:00			127:00	135:00	516:30
JUNI										
Som van aantal activiteiten	58				12			3	29	102
Som van aantal vrijwilligers	58				12			13	29	112
Som van werkuren	220:30				28:00			66:00	116:00	430:30
JULI										
Som van aantal activiteiten	59				5				16	80
Som van aantal vrijwilligers	59				5				17	81
Som van werkuren	223:00				13:00				65:00	301:00
AUGUSTUS										
Som van aantal activiteiten	58		11		4			4	18	95
Som van aantal vrijwilligers	58		17		4			18	19	116
Som van werkuren	220:30		89:15		14:00			78:30	73:00	475:15
SEPTEMBER										
Som van aantal activiteiten	53				5		4	2	34	98
Som van aantal vrijwilligers	53				5		4	9	35	106
Som van werkuren	203:00				12:00		08:00	48:00	141:00	412:00
OKTOBER										
Som van aantal activiteiten	61		1		8		3		37	110
Som van aantal vrijwilligers	61		4		8		3		38	114
Som van werkuren	235:00		20:00		22:00		06:00		151:00	434:00
NOVEMBER										
Som van aantal activiteiten	49	1	1	2	2		4	1	35	93
Som van aantal vrijwilligers	49	1	3		2		4	2	35	96
Som van werkuren	190:00	08:00	12:00	00:00	04:00		08:00	10:00	140:30	372:30
DECEMBER										
Som van aantal activiteiten	33		1		4		4	2	32	76
Som van aantal vrijwilligers	33		5		4		4	5	32	83
Som van werkuren	122:30		20:00		07:00		10:00	18:00	129:00	306:30
Totaal som van aantal activiteiten	648	1	30		69		29	18	366	1163
Totaal som van aantal vrijwilligers	648	1	123		68		29	91	381	1341
Totaal som van werkuren	2500:30	08:00	792:45		168:00		60:00	457:00	1530:30	5516:45



18 Vrienden van het M HKA

RAAD VAN BESTUUR EN ALGEMENE VERGADERING

Om het beleid uit te stippelen en beslissingen te treffen op financieel en organisatorisch vlak, kwam de Raad van Bestuur van de Vrienden van het M HKA in 2012 5 keer bij elkaar. Deze vergaderingen vonden plaats op 31 januari, 27 maart, 29 mei, 25 september en 27 november 2012.

De Algemene Vergadering vond plaats op 29 mei 2012.

Deze vergaderingen werden gekenmerkt door een constructieve sfeer.

Dhr. Peter Surmont en Dhr. Yoen Vanlangendonck werden benoemd als lid van de Raad van Bestuur van de Vrienden van het M HKA.

Ook werden Dhr. Peter Surmont en Dhr. Yoen Vanlangendonck benoemd als lid van de Algemene Vergadering van de Vrienden van het M HKA.

Bij de Raad van Bestuur noch de Algemene Vergadering van de Vrienden van M HKA VZW waren er in 2012 ontslagen of herbenoemingen.

ACTIVITEITEN

Voor de leden van de Vrienden van het M HKA werden de volgende activiteiten georganiseerd. Op het merendeel van de activiteiten werden de leden van de Bedrijvenclub van het M HKA ook uitgenodigd.

Donderdag 2 februari 2012

Eerste Bezoek aan toonaangevende galleries in Vlaanderen: Antwerpen

De Vrienden bezoeken vanaf 2012 één keer per jaar de galleries en laten de galeriehouders zelf aan het woord.

De eerste editie ging door in Antwerpen, met een bezoek aan Galerie Van De Weghe, Galerie van der Mieden en Maes & Matthys Gallery.

De gastvrije galeriehouders Hendrik Van De Weghe, Diederik van der Mieden, Micheline Maes en Luc Matthys gaven elk een toelichting over hun programma, interessepunten en kunstenaars.

Het eerste bezoek aan de galleries is uitstekend verlopen. De activiteit telde een 60-tal aanwezigen, waaronder 54 Vrienden van het M HKA en 6 leden van de Bedrijvenclub.

De deelnemers waren enthousiast en de galeristen lieten weten dat ze tevreden waren over de avond.

Zondag 5 februari 2012

Nieuwjaarsrondleiding in de tentoonstelling "SPIRITS OF INTERNATIONALISM – 6 European Collections 1956-1986", gevolgd door de Nieuwjaarsborrel in het M HKAFE met de voorstelling van de editie 2012, de voorstelling van de schenkingen aan het M HKA in 2011 en toespraak.

De Nieuwjaarsactiviteit ving aan met een gesmaakte rondleiding in de tentoonstelling 'SPIRITS OF INTERNATIONALISM – 6 European Collections 1956-1986'. Daarna werd in het M HKAFE het glas geheven op het nieuwe jaar tijdens de jaarlijkse Nieuwjaarsreceptie, waarop dhr. Ernest Van Buynder alle aanwezigen verwelkomde. Daarbij werd ook de editie 2012 van Nadia Naveau voor de ARTLovers en ARTPromotors voorgesteld door dhr. Luc Wauters, die een goede inhoudelijke introductie gaf. Dhr. Bart De Baere, directeur van het M HKA, stelde tijdens een korte toespraak het programma 2012 van het M HKA voor, evenals de kunstwerken van Michelangelo Pistoletto, Pieter Engels en Vaast Colson, die de Vrienden van het M HKA in 2011 aan het museum geschenken hebben. Deze waren te bezichtigen in het auditorium. Elke aanwezige kreeg bovendien een exemplaar van de tentoonstellingscatalogus.

De Nieuwjaaractiviteit is aangenaam en prettig verlopen. Er waren ook veel aanwezigen, namelijk 97 deelnemers. We telden 89 Vrienden van het M HKA en 8 leden van de Bedrijvenclub. Het gezelschap was een goede en interessante mix, waaronder ook heel wat galeriehouders en verzamelaars.

Zondag 19 februari 2012

Rondleiding in de tentoonstelling 'Chantal Akerman. Too Far, Too Close'

De rondleiding in de tentoonstelling was een succes. De activiteit is uitstekend verlopen. Later volgden veel enthousiaste reacties van de 83 deelnemers. Daarvan waren er 6 leden van de Bedrijvenclub en 77 Vrienden van het M HKA. Deze mooie opkomst was dan ook een echt succes.

Donderdag 22 maart 2012

Lezing 'Actuele joodse kunst' naar aanleiding van het gelijknamige tijdschriftnummer van Kunsttijdschrift Vlaanderen

Deze lezing kaderde in de jaarlijkse samenwerking van de Vrienden van het M HKA met het Instituut voor Joodse Studies en werd dit jaar ook georganiseerd in samenwerking met het Kunsttijdschrift Vlaanderen. Dit gebeurde naar aanleiding van het verschijnen van het themanummer 'Actuele joodse kunst' van Kunsttijdschrift Vlaanderen.

Prof. Dr. Vivian Liska, directeur van het Instituut voor Joodse Studies, verwelkomde de aanwezigen. De eerste lezing was getiteld 'Op zoek naar de joodse ziel in de kunst' door Emmanuel Van Lierde, redacteur van Kunsttijdschrift Vlaanderen en samensteller van het themanummer 'Actuele joodse kunst'. Vervolgens sprak Drs. Edward van Voolen, conservator van het Joods Historisch Museum in Amsterdam, over het thema 'Op verkenning in de hedendaagse joodse kunstwereld'. De avond werd afgesloten met een receptie.

De Vrienden van het M HKA droegen € 300 bij voor de kosten van de receptie. Kunsttijdschrift Vlaanderen publiceerde daarvoor een gratis advertentie van de Vrienden van het M HKA in het daaropvolgende nummer.

Het was een zeer goede lezing en geslaagde avond. Er was ook een mooie opkomst, met in totaal 26 aanwezigen van de Vrienden van het M HKA.

Donderdag 19 april 2012

Verdiepingslezing 'Een dialoog tussen de kunst en de steden – Milaan – Parijs – Antwerpen – Düsseldorf 1955-1965' bij de tentoonstelling 'Spirits of Internationalism' en de Lonely At The Top 'Nieuwe kunst in Antwerpen 1958-1962' door Ernest Van Buynder

De uitstekend verlopen lezing behandelde kunstenaars, galeristen, critici, kunststeden en buurlanden in een periode na de Tweede Wereldoorlog die beslissend is voor de abstracte kunst.

Het was de bedoeling dat Ivo Van Vaerenbergh, bestuurder van het M HKA en verzamelaar van hedendaagse kunst, de kunstenaar Paul Van Hoeydonck na de lezing zou interviewen. Helaas was de kunstenaar ziek, waardoor het interview vervangen werd door een korte toelichting door Van Vaerenbergh.

Tot slot bezochten de aanwezigen de lopende tentoonstellingen met werken van enkele van de besproken kunstenaars, zoals Yves Klein, Luis Fontana, Piero Manzoni en Paul Van Hoeydonck, ...

Het auditorium was goed gevuld met een 40-tal geïnteresseerde en tevreden aanwezigen, waaronder 2 leden van de Bedrijvenclub en een 38-tal Vrienden. Het was dus een geslaagde avond.

Woensdag 30 mei 2012

Boekvoorstelling van Jean-Marie Bytebier in de Ridderzaal van de Nationale Bank te Antwerpen

De voorstelling van de monografie 'Verleden/Continuous' van Frank Maes en kunstenaar Jean-Marie Bytebier is zeer vlot en aangenaam verlopen. Het boek biedt een compleet overzicht van Bytebiers carrière met nadruk op de productie van de laatste jaren en wordt voorafgegaan door drie inleidende essays.

Een afgevaardigde van dhr. Luc Muylaert van de Nationale Bank heette de Vrienden aangenaam welkom.

De kunstenaar werd kort, maar prima voorgesteld door dhr. Luc Wauters. Daarna lichtte Dhr. Jean-Marie Bytebier het boek zelf toe, waarna er tijd was om vragen aan de kunstenaar te stellen.

Tot slot bood de Nationale Bank van België, Bijbank Antwerpen weer een zeer goede en gastvrije receptie aan. De kunstenaar ondertekende de boeken en hield er zelfs aan om in 5 boeken een origineel werkje te vervatten.

De 32 aanwezige Vrienden van het M HKA waren erg tevreden. Het was een mooie opkomst en een geslaagde en interessante activiteit.

Zondag 3 juni 2012

Rondleiding in de tentoonstelling 'Jimmie Durham: een kwestie van leven en dood en zingen'

De uitstekend verlopen rondleiding in de tentoonstelling 'Jimmie Durham: een kwestie van leven en dood en zingen' had een zeer mooie opkomst: een 80-tal deelnemers, waaronder ook 7 leden van de Bedrijvenclub.

Zondag 1 juli 2012

Uitstap: bezoek aan M met de tentoonstelling 'Sol LeWitt' en aan Galerie Transit te Mechelen met de expositie 'Stijn Van Dorpe | Two Stories'

De uitstap is erg aangenaam en vlot verlopen. De dag begon met een bezoek aan Museum M te Leuven, waar de tentoonstelling 'Colors' van Sol Lewitt liep. Deze unieke expositie bood een selectief overzicht van de monumentale Wall Drawings van één van de meest invloedrijke kunstenaars uit de Minimal Art en de Conceptuele Kunst. Na een rondleiding door de tentoonstelling, bood M koffie en taart aan. Er was ook voldoende tijd om een vrij bezoek aan het museum te brengen. Vervolgens werd Galerie Transit te Mechelen bezocht, waar de groep goed ontvangen werd door galeristen Bert De Leenheer en Dirk Vanhecke. Zij gaven een toelichting over wat hen drijft, de galerie en de lopende tentoonstelling 'Two Stories' van Stijn Van Dorpe. Tot slot was er nog een afscheidsdrink voorzien.

De aangenaam verlopen uitstap telde 50 deelnemers. De bus was dus volzet en de aanwezigen waren erg tevreden.

Vrijdag 31 augustus tot zondag 2 september 2012

Bezoek aan de Documenta 13 in Kassel

Op zondagochtend 19 augustus waren de deelnemers al eens uitgenodigd in het M HKA voor een koffie en koffiekoek, waarbij een toelichting over het programma werd gegeven en de mensen het programmaboekje ontvingen.

Het bezoek aan de Documenta 13 te Kassel had op vrijdagavond 31 augustus een eerste gemeenschappelijke activiteit in de bar van het hotel. De Vrienden trakteerden de deelnemers op een borrel en dhr. Ernest Van Buynder gaf een toelichting over het programma van het weekend. Op zaterdag 1 september werden de tentoonstellingen bezocht onder de vak-kundige leiding van dhr. Ernest Van Buynder en dhr. Luc Wauters. In de late namiddag konden de deelnemers zich even oprispen, waarna er 's avonds werd aangeschoven aan een lekkere en gezellige maaltijd voor de hele groep.

Op zondag 2 september konden de aanwezigen nog zelfstandig de exposities bezoeken.

De uitstap was ook volledig volzet en telde 25 deelnemers. Het carpoolen was een succes en zal in de toekomst zeker herhaald worden.

De weekenduitstap is vlekkeloos verlopen en er volgden vele enthousiaste reacties van de aanwezigen.

Zondag 14 oktober 2012

Rondleiding in Collectiepresentatie XXXI: '5 ensembles, 25 jaar M HKA'

In 2012 was het 25 jaar geleden dat het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen zijn deuren voor het publiek opende. Dit werd gevierd met deze collectiepresentatie, die bestaat uit vijf tentoonstellingen van referentiekunstenaars in de collectie: Gordon Matta-Clark, Antoni Muntadas, ORLAN, Guillaume Bijl en Paul De Vree.

De rondleiding is goed verlopen en was ook inhoudelijk uitstekend. Er was een mooie opkomst van 55 deelnemers, die tevreden waren.

Zaterdag 20 oktober 2012 om 15u00

In samenwerking met de Vrienden van het ModeMuseum

Bezoek aan het Modemuseum met de tentoonstelling 'MADAME GRÈS. Sculpturale Mode', gevolgd door een drankje

Het idee van een samenwerking met de Vrienden van het MoMu werd dit jaar geïntroduceerd. Daarbij zullen beide vriendenverenigingen om beurt in elkaars huis te gast zijn en dat één keer per jaar. We begonnen met een bezoek van de Vrienden van het M HKA aan het ModeMuseum.

De Vrienden werden ontvangen door Mevrouw Kaat Debo, directeur van het ModeMuseum. Daarna volgde een rondleiding in de tentoonstelling 'MADAME GRÈS. Sculpturale Mode', met aansluitend een bezoek aan de White Box in de depots. Dit is de ruimte waar de stukken opgesteld worden voor ze naar de expositie gaan. Het bezoek werd afgesloten met een drankje en een woordje van de voorzitter van de Vrienden van het MoMu, minister Annemie Turtelboom.

Het interessante bezoek mag een succes genoemd worden en telde 60 deelnemers, waaronder 9 leden van de Bedrijvenclub en 51 Vrienden. De groep werd zeer goed ontvangen.

Zaterdag 10 november 2012

Atelierbezoek bij de kunstenaar Koen van den Broek

Kunstenaar Koen van den Broek heeft onlangs een nieuw atelier in Merksem betrokken. Het bezoek was een boeiende en unieke ervaring. De deelnemers werden in het atelier rondgeleid door de kunstenaar, die een uitstekende toelichting bij zijn werk gaf. Bovendien bood Koen van den Broek de aanwezigen ook een glas van de vriendschap aan. Dhr. Luc Wauters gaf een boeiende inleiding en dhr. Ernest Van Buynder sprak een dankwoord uit.

Er waren precies 40 deelnemers, terwijl de wachtlijst ook nog een 40-tal personen telde. Onder de 40 deelnemers, waren ook 4 leden van de Bedrijvenclub. Het bezoek is prima verlopen, ook al was het atelier nog niet helemaal klaar. De deelnemers waren enthousiast.

Donderdag 22 november 2012

Verdiepingslezing 'De constructivist Guy Vandenbranden en de peregrinaties tussen de steden Brussel – Antwerpen – Amsterdam – Milaan – Düsseldorf' bij de tentoonstelling 'Nieuwe kunst in Antwerpen 1958-1962' door dhr. Ernest Van Buynder. Aansluitend interview met de kunstenaar Guy Vandenbranden

Dhr. Ernest van Buynder gaf deze zeer boeiende verdiepingslezing, die naast Guy Vandenbranden ook onder andere kunstenaars, galeristen, critici, kunststeden en buurlanden in een periode na de Tweede Wereldoorlog die beslissend is voor de abstracte kunst behandelde. Na de lezing werd de kunstenaar Guy Vandenbranden kort geïnterviewd en kon het publiek vragen stellen. Tot slot bekeken de aanwezigen de tentoonstelling met werk van de besproken kunstenaar en tijdgenoten of gingen voor een gezellig drankje naar het M HKAFE.

De opkomst was groot, meer dan 70 personen waren aanwezig. Het auditorium zat afgeladen vol met Vrienden, 5 leden van de Bedrijvenclub, galeristen en leden van de Raad van Bestuur van het M HKA. De deelnemers lieten weten tevreden te zijn.

Woensdag 12 december 2012

Bezoek aan een verzamelaar: mevrouw Emmy Tob

Mevrouw Emmy Tob heeft een zeer mooie en uitgebreide collectie hedendaagse kunst. Ze heeft de aanwezigen erg goed en gastvrij ontvangen. Er waren 26 Vrienden aanwezig en de wachtlijst telde 16 personen. De aanwezigen waren tevreden, want het bezoek was boeiend.

Donderdag 20 december 2012

Lezing door Prof. Dr. Annick Schramme 'Wat is een duurzame, creatieve stad?' in het kader van The Third Paradise – Rebirth Day en receptie in het M HKAFE

Deze lezing werd ingepland na een vraag van Michelangelo Pistoletto en dit op de vooravond van 'The Third Paradise'. 'Rebirth Day. 21 december 2012' werd immers door Pistoletto uitgeroepen tot 'Third Paradise Day'. Het is de dag waarop volgens de voorspelling van de Maya's de wereld zou vergaan. Michelangelo Pistoletto heeft hieromtrent een programma uitgewerkt met verschillende revoluties. Pistoletto deed een oproep om deze dag over de hele wereld te vieren en daar sloten de Vrienden zich met deze lezing graag bij aan.

Er werd een samenwerking aangegaan met ARGUS, stichting voor leefmilieu van de KBC. Dhr. Ernest Van Buynder gaf eerst een inleiding over het concept 'Rebirth Day' van Michelangelo Pistoletto. Vervolgens stelde de directrice van ARGUS, mevr. Helga Van der Veken, de spreekster voor. Prof. Dr. Annick Schramme van de Universiteit Antwerpen gaf een uitstekende lezing op academisch niveau over de duurzame creatieve stad. De activiteit werd afgesloten met een receptie met vegetarische hapjes in het M HKAFE. De mensen van ARGUS hadden voor pralines met het symbool van The Third Paradise gezorgd.

Er waren in totaal 55 aanwezigen via de Vrienden van het M HKA, de Universiteit Antwerpen en ARGUS. Het auditorium zat goed vol met een zeer divers publiek. De avond is vlekkeloos, schitterend, succesvol en inspirerend verlopen.

LEDENAANTAL

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
GRATIS		1	1		2		1	2	1	1
€ 20 - senior/junior t.e.m. 2006	91	98	98	100	5	3				
€ 25 - individueel > senior/junior 2007	296	240	226	206	73	76	67	71	89	67
€ 30 - individueel vanaf 2007			1	1	157	107	107	110	97	116
€ 35 - gezinsformule Stevens & Cie									17	
€ 40		1								
€ 45 - gezinsformule t.e.m. 2006	151	139	130	113	2					
€ 50 - gezinsformule vanaf 2007				1	112	107	109	105	131	145
€ 135 - opwaardering lidmaatschap							3		1	
€ 155 - opwaardering lidmaatschap		1					2			1
€ 175 - steunend lid t.e.m. 2006	66	73	62	59	1					
€ 185 - steunend lid vanaf 2007					48	42	53	37	40	43
€ 200			1	1						
€ 620 - promotor t.e.m. 2006	3	5	3	3	0					
€ 650 - promotor vanaf 2007					3	3	4	5	3	2
Totaal Leden	607	558	522	480	403	338	341	330	379	375
Totaal Opbrengsten	29.425	30.280	26.400	24.700	23.300	20.240	23.455	20.420	21.765	21.815

Het ledenaantal én de inkomsten zijn ongeveer op hetzelfde niveau als vorig jaar gebleven. Opvallend is de daling van het aantal ARTSeniors, die wordt opgevangen door de stijgingen van de ARTFriend- en ARTFamily-lidmaatschappen. Het aantal ARTLovers kende een tijdelijke stijging in 2009 omwille van de editie van Fred Bervoets.

OPMERKINGEN

- De Vrienden schonken een kunstwerk van Hamish Fulton aan het M HKA: Hamish Fulton: Untitled (Mont Blanc), 2009, wood, paint, nails, 9,5 x 17 cm, uniek.
Hamish Fulton is een belangrijk Land Art kunstenaar.
- De Vrienden ondersteunden de viering van 25 jaar M HKA met de opening van de 'Collectie XXXI – 5 ensembles, 25 jaar M HKA' met een bijdrage van € 2.500.
- De Vrienden van het M HKA schonken ook 2 werken van kunstenares Nadia Naveau aan het M HKA.
 - Vooreerst werd het werk 'Mr. Bunnykins 'Autumn Days', 2008 - 2012, in keramiek en porselein, voor € 3.650 geschonken. Het is een prikkelend werk dat aanzet tot bevraging en dat, ondanks het feit dat het een klein werk is, de monumentaliteit in zich draagt die typisch is voor de kunstwerken van Nadia Naveau.
 - Daarnaast werd ook 'Nicholas Herakles', 2012, keramiek, doek, porselein ter waarde van € 3.650 geschonken. Het is een zeer esthetisch werk waarin het afgewerkte aangezicht van Nick Andrews samengaat met de onafgewerkte stijl van de rest van het werk, en waarin kleur en soberheid hand in hand gaan.
- De Vrienden van het M HKA zijn ook toegetreden tot de sociale media en hebben sinds 2012 een Facebookpagina.



19 Bedrijvenclub

De Bedrijvenclub van het M HKA werd opgericht in de jaren 1993-1994 vanuit de betrachting de bedrijfsleiders en managers enerzijds en de kunstenaars en het museum anderzijds gemakkelijker met elkaar in contact te brengen.

Er werd vanuit gegaan dat er een basis van wederzijdse belangstelling bestaat en dat deze, door het organiseren van gerichte manifestaties, kan aangescherpt worden. De formule van de Bedrijvenclub is geschikt omdat de bedrijfsleider, via zijn contacten met de hedendaagse kunst, met collega-zakenmensen tot een dialoog en dynamiek kan komen waarbij het artistieke een stimulans is.

Aan de leden, ereleden, partners en sponsors biedt de Bedrijvenclub een bevoorrechte inkijk en toegang tot de hedendaagse kunst, een bron van verbeelding, inspiratie en verwondering, een ontmoetingsplaats en een forum tot kennismaking met collega's uit de zakenwereld.

De werking wordt binnen het M HKA verzekerd door een groep bestaande uit dhr. Wouter De Ploey (Voorzitter van de Raad van Bestuur van het M HKA), dhr. Ivo Van Vaerenbergh (Lid van de Raad van Bestuur van het M HKA), dhr. Ernest Van Buynder (Voorzitter van de Raad van Bestuur van de Vrienden van het M HKA), dhr. Eric Krols (Zakelijk Verantwoordelijke van het M HKA) en een medewerkster van het M HKA, Katrien Batens. Deze groep wil de werking van de Bedrijvenclub activeren en optimaliseren.

ACTIVITEITEN

De activiteiten van de Bedrijvenclub van het M HKA en de Vrienden vielen vaak samen.

Donderdag 2 februari 2012

Eerste Bezoek aan toonaangevende galleries in Vlaanderen: Antwerpen

Bij deze eerste editie werden Galerie Van De Weghe, Galerie van der Mieden en Maes & Matthys Gallery bezocht. De avond is uitstekend verlopen. De activiteit telde een 60-tal enthousiaste aanwezigen, waaronder 6 leden van de Bedrijvenclub.

Zondag 5 februari 2012

Nieuwjaarsrondleiding in de tentoonstelling 'SPIRITS OF INTERNATIONALISM – 6 European Collections 1956-1986', gevolgd door de Nieuwjaarsborrel in het M HKAFE met de voorstelling van de editie 2012 en toespraak

De Nieuwjaarsactiviteit ving aan met een gesmaakte rondleiding in de tentoonstelling 'SPIRITS OF INTERNATIONALISM – 6 European Collections 1956-1986'. Daarna werd in het M HKAFE het glas geheven op het nieuwe jaar tijdens de jaarlijkse Nieuwjaarsreceptie. Daarbij werd ook de editie 2012 van Nadia Naveau voor de leden van de Bedrijvenclub voorgesteld. Dhr. Bart De Baere, directeur van het M HKA, besprak tijdens een korte toespraak het programma 2012 van het M HKA.

De Nieuwjaaractiviteit is aangenaam en prettig verlopen. Er waren ook veel aanwezigen: 97 deelnemers, waaronder 8 leden van de Bedrijvenclub. Het gezelschap was een goede en interessante mix, met ook heel wat galeristen en verzamelaars.

Zondag 19 februari 2012 om 11u15

Rondleiding in de tentoonstelling 'Chantal Akerman. Too Far, Too Close'

De rondleiding in de tentoonstelling 'Chantal Akerman. Too Far, Too Close' was een succes. De activiteit is uitstekend verlopen. Later volgden veel enthousiaste reacties van de 83 deelnemers, waarvan 6 leden van de Bedrijvenclub.

Donderdag 19 april 2012

Verdiepingslezing 'Een dialoog tussen de kunst en de steden – Milaan – Parijs – Antwerpen – Düsseldorf 1955 – 1965' bij de tentoonstelling 'Spirits of Internationalism' en de Lonely At The Top 'Nieuwe kunst in Antwerpen 1958-1962' door Ernest Van Buynder

De uitstekend verlopen lezing behandelde kunstenaars, galeristen, critici, kunststeden en buurlanden in een periode na de Tweede Wereldoorlog die beslissend is voor de abstracte kunst.

Het was de bedoeling dat Ir. Ivo Van Vaerenbergh, bestuurder van het M HKA en verzamelaar van hedendaagse kunst, de kunstenaar Paul Van Hoeydonck na de lezing zou interviewen. Helaas was de kunstenaar ziek, waardoor het interview vervangen werd door een korte toelichting van Dhr. Van Vaerenbergh.

Tot slot bezochten de aanwezigen de lopende tentoonstellingen met werken van enkele van de besproken kunstenaars, zoals Yves Klein, Luis Fontana, Piero Manzoni en Paul Van Hoeydonck, ...

Het auditorium was goed gevuld, met een 40-tal geïnteresseerde en tevreden aanwezigen, waaronder 2 leden van de Bedrijvenclub. Het was dus een geslaagde avond.

Zondag 3 juni 2012

Rondleiding in de tentoonstelling 'Jimmie Durham: een kwestie van leven en dood en zingen'

De uitstekend verlopen rondleiding in de tentoonstelling 'Jimmie Durham: een kwestie van leven en dood en zingen' had een zeer mooie opkomst: een 80-tal deelnemers, waaronder 7 leden van de Bedrijvenclub.

Zondag 14 oktober 2012

Rondleiding in 'Collectiepresentatie XXXI: 5 ensembles, 25 jaar M HKA'

In 2012 was het 25 jaar geleden dat het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen zijn deuren voor het publiek opende. Dit werd gevierd met deze collectiepresentatie, die bestond uit vijf tentoonstellingen van referentiekunstenaars in de collectie: Gordon Matta-Clark, Antoni Muntadas, ORLAN, Guillaume Bijl en Paul De Vree.

De rondleiding is goed verlopen en was ook inhoudelijk uitstekend.

Zaterdag 20 oktober 2012

Samenwerking met de Vrienden van het ModeMuseum

Bezoek aan het Modemuseum met de tentoonstelling 'MADAME GRÈS.

Sculpturale Mode', gevolgd door een drankje

De groep werd zeer goed ontvangen door Kaat Debo, directeur van het ModeMuseum. Daarna volgde een rondleiding in de tentoonstelling 'MADAME GRÈS. Sculpturale Mode', met aansluitend een bezoek aan de White Box in de depots. Dit is de ruimte waar de stukken opgesteld worden voor ze naar de expositie gaan. Het bezoek werd afgesloten met een drankje en een woordje van de voorzitter van de Vrienden van het MoMu, minister Annemie Turtelboom.

Het interessante bezoek mag een succes genoemd worden en telde 60 deelnemers, waaronder 9 leden van de Bedrijvenclub.

Zaterdag 10 november 2012

Atelierbezoek bij de kunstenaar Koen van den Broek

Kunstenaar Koen van den Broek betrok onlangs een nieuw atelier in Merksem. De deelnemers werden in het atelier rondgeleid door de kunstenaar, die een uitstekende toelichting bij zijn werk gaf. Bovendien bood Koen van den Broek de aanwezigen ook een glas van de vriendschap aan.

Er waren precies 40 deelnemers, waaronder ook 4 leden van de Bedrijvensclub. Het bezoek is prima verlopen. Het was een boeiende en unieke ervaring, ook al was het atelier nog niet helemaal klaar.

Donderdag 22 november 2012 om 19u00

Verdiepingslezing 'De constructivist Guy Vandenbranden en de peregrinaties tussen de steden Brussel – Antwerpen – Amsterdam – Milaan – Düsseldorf' bij de tentoonstelling 'Nieuwe kunst in Antwerpen 1958-1962' door dhr. Ernest Van Buynder. Aansluitend interview met de kunstenaar Guy Vandenbranden.

Deze zeer boeiende verdiepingslezing behandelde, naast Guy Vandenbranden, ook onder andere kunstenaars, galeristen, critici, kunststeden en buurlanden in een periode na de Tweede Wereldoorlog die beslissend is voor de abstracte kunst. Na de lezing werd de kunstenaar Guy Vandenbranden kort geïnterviewd en kon het publiek vragen stellen. Tot slot bekeken de aanwezigen de tentoonstelling met werk van de besproken kunstenaar en tijdgenoten of gingen voor een gezellig drankje naar het M HKA FE.

De opkomst was groot, meer dan 70 tevreden personen waren aanwezig. Het auditorium zat vol met onder andere 5 leden van de Bedrijvensclub, Vrienden, galeristen en leden van de Raad van Bestuur van het M HKA.

Woensdag 12 december 2012

Bezoek aan een verzamelaar: mevr. Emmy Tob

Mevrouw Emmy Tob heeft een zeer mooie en uitgebreide collectie hedendaagse kunst. Ze heeft de aanwezigen erg goed en gastvrij ontvangen. Het bezoek was erg boeiend en de deelnemers waren tevreden.

Donderdag 20 december 2012

Lezing door Prof. Dr. Annick Schramme 'Wat is een duurzame, creatieve stad?' in het kader van 'The Third Paradise – Rebirth Day' en receptie in het M HKA FE.

Deze lezing werd ingepland na een vraag van Michelangelo Pistoletto en dit op de vooravond van 'The Third Paradise'. Rebirth Day. 21 december 2012 werd immers door Pistoletto uitgeroepen tot 'Third Paradise Day'. Het is de dag waarop volgens de voorspelling van de Maya's de wereld zou vergaan. Michelangelo Pistoletto heeft hieromtrent een programma uitgewerkt met verschillende revoluties. Pistoletto deed een oproep om deze dag over de hele wereld te vieren en daar sloten wij ons met deze lezing graag bij aan.

Er werd een samenwerking aangegaan met ARGUS, stichting voor leefmilieu van de KBC. Dhr. Ernest Van Buynder gaf eerst een inleiding over het concept 'Rebirth Day' van Michelangelo Pistoletto. Vervolgens stelde de directrice van ARGUS, Mevr. Helga Van der Veken, de spreekster voor. Prof. Dr. Annick Schramme van de Universiteit Antwerpen gaf een uitstekende lezing op academisch niveau over de duurzame creatieve stad. De activiteit werd afgesloten met een receptie met vegetarische hapjes in het M HKA FE. De mensen van ARGUS hadden voor pralines met het symbool van 'The Third Paradise' gezorgd.

Het auditorium zat goed vol met een zeer divers publiek. De avond is vlekkeloos, schitterend, succesvol en inspirerend verlopen.

LEDENAANTAL

Het ledenaantal van de Bedrijvenclub van het M HKA is licht gedaald tegenover 2011.

	2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010		2011		2012	
	Cash	Natura	Cash	Natura	Cash	Natura	Cash	Natura	Cash	Natura	Cash	Natura	Cash	Natura	Cash	Natura	Cash	Natura
Leden (€ 625)	37	3	43	6	45	3	40	6	37	4	29	3	26	3	24	1	20	1
Ereleden (€ 1.250)	3	3	2	2	2	4	3	2	3	1	3		3		3	1	3	1
Sponsors (€ 2.500)	6	3	5	4	6	3	4	3	4	2	3	2	4	2	4	2	4	2
Evenementsponsor (n.a.v. nocturne € 5.500)					1	UBS												
Projectsponsor (€ 3.500)	1		1		1		1		1		1		1		1		1	
Structurele Sponsor (€ 12.500)									1	1	1	1		1		1		
Mediasponsor (€ 24.750)		1				1		1		1		1		2		2		2
Totaal	47	10	51	12	55	11	48	12	46	9	37	7	34	8	32	7	28	6
Totaal		58		65		66		60		55		44		42		39		34

LEDEN

— Media Sponsor

€ 24.750 Aantal: 2

Cobra.be, Klara

— Structurele Sponsor

€ 12.500 Aantal: 0

— Projectsponsor

€ 3.500 Aantal: 1

Evonik Degussa Antwerpen

— Sponsor

€ 2.500 Aantal: 6

Duvel Moortgat, Groep Van Roey N.V., Hiscox Verzekeringen, Prem Group, McKinsey & Company, Inc., Vooruitzicht

— Ereleden

€ 1.250 Aantal: 4

Allift Michielsens, KBC, Lessius Antwerpen VZW, Retail Estates

— Leden

€ 625 Aantal: 21

Ackermans & Van Haaren, Antwerps Havenbedrijf, AXA Belgium, BASF Antwerpen, Belfius, Data Clean, Deplo Schoonmaak, DSV Belgium, Ethias, F. Van Lanschot Bankiers België, ING NV, Interbuild, Mensura, Mercator Verzekeringen N.V., Methis, Nationale Bank van België, Rem.B, SD Worx, 't Fornuis, VOKA – Kamer van Koophandel Antwerpen-Waasland, Willemen Groep.

In 2012 telde de Bedrijvenclub 34 leden, waaronder 6 naturasporsors: *Allift Michielsens* (hoogtewerker); *Cobra.be* (publiciteit); *Duvel Moortgat* (drank); *Klara* (radiospots); *Prem Group* (ruilovereenkomst hotelkamers); *'t Fornuis* (diner).

Het aantal leden van de Bedrijvenclub wordt regelmatig aangepast. Er komen nieuwe leden bij, er vallen er af, maar de meeste leden blijven normaliter hun lidmaatschap hernieuwen.

Leden die in 2012 de Bedrijvenclub verlieten: *Abati, Akzo Nobel Decorative Coatings, Cera, Immobiliën Hugo Ceusters, Van Reeth.*

In 2012 werden er geen nieuwe leden van de Bedrijvenclub genoteerd.

SPECIFIEKE SPONSORING

In 2012 waren er ook bedrijven die specifieke tentoonstellingen steunden, waarbij de relatie met de Bedrijvensclub van het M HKA op een secundaire plaats kwam.

- Lonely At The Top: Nieuwe Kunst in Antwerpen 1958-1962.
Bank Delen ondersteunde deze tentoonstelling met een bedrag van € 30.000.
- Jimmie Durham: een kwestie van leven en dood en zingen.
SD Worx ondersteunde deze tentoonstelling met een bedrag van € 10.000.



20 Nocturnes en verhuur accommodatie

Het M HKA biedt de mogelijkheid aan bedrijven, organisaties en particulieren om (private) nocturnes, evenementen en workshops in te richten, buiten de normale openingsuren van het museum.

Een nocturne omvat een (geleid) museumbezoek met gebruik van de inkomhal en balie voor ontvangst van de genodigden en mogelijkheid tot aanbieden van een receptie en/of catering.

Beschikbare museumruimtes kunnen worden afgehuurd voor het organiseren van workshops, personeelsdagen, brainstorms, colloquia en dergelijke. Anders dan bij nocturnes zijn de niet-afgehuurde museumruimtes in een dergelijk geval afgesloten.

Bovendien worden steeds meer programma's op maat uitgewerkt.

—	Verhuur accommodatie 2004:	€ 8.837,80
—	Verhuur accommodatie 2005:	€ 17.836,80
—	Verhuur accommodatie 2006:	€ 33.629,05
—	Verhuur accommodatie 2007:	€ 31.005,14
—	Verhuur accommodatie 2008:	€ 40.054,06
—	Verhuur accommodatie 2009:	€ 3.118,00 (sluiting M HKA).
—	Verhuur accommodatie 2010:	€ 20.629,30
—	Verhuur accommodatie 2010:	€ 44.955,84

Verhuur accommodatie in 2012:

De omzet van het verhuur van de accommodatie vertoont een stijging ten opzichte van de voorgaande jaren, maar ligt wel in dezelfde grootteorde als het resultaat van 2011.

Datum	Wie	Wat	Locatie	Bedrag	Detail	Factuur
Zo 22/01/2012	KBC Personeelskring Davidsfonds	Toast Literair: Brunch, literair moment in het auditorium, rondleiding	M HKAFE, auditorium, tentoonstellingszalen	1.515,00 €		120004
Za 18/02/2012	Willemsfonds Provinciaal Verbond Antwerpen	Algemene Vergadering, brunch en rondleiding	Auditorium, M HKAFE en tentoonstellingszalen	681,50 €		120056
Di 06/03/2012	Unique	2 workshops, 2 koffiepauzes en lunch	Auditorium en M HKAFE	1.727,50 €		120077
Wo 28/03/2012	Optima Networks	Koffieonthaal en koffiepauze, productvoorstelling, rondleiding en broodjeslunch	Auditorium, tentoonstellingszalen en M_HKAFE	1.187,30 €		120145
Ma 02/04/2012	Stereo Grand	Fotoshoot persfoto's	Puntzaal gelijkvloers	181,50 €		120144
Do 03/05/2012	SD Worx	Rondleiding en borrel	Tentoonstellingszalen en M_HKAFE	— €	Return sponsoring	nvt
Do 14/06/2012	Bank Delen	Rondleiding en receptie	Tentoonstellingszalen en M_HKAFE	237,00 €	Return sponsoring	120226
Vr 29/06/2012	Sint-Lucas	Proclamatie en receptie van de afstuderende Masters.	Inkomhal gelijkvloers, M_HKAFE en dakterrassen	3.907,00 €		120232
Di 03/07/2012	Universiteit Antwerpen	Inleiding en filmvertoning van 'Hadewijch' in het kader van een internationale workshop	Zaal 1 van Cinema Zuid	794,60 €		120235
Do 05/07/2012	Bank Delen	Rondleiding en receptie	Tentoonstellingszalen en M_HKAFE	510,00 €	Return sponsoring	120236
Do 26/07/2012	Aper'eau	Aperitiefceestje	M HKAFE en dakterrassen	3.050,00 €		120273
Wo 08/08/2012	Designers Against Aids	Europese première "Homeboy" met receptie vooraf en interview achteraf	Zaal 2 van Cinema Zuid	655,80 €		120274
Do 30/08/2012	Bank Delen	Nocturne met receptie en museumbezoek	M HKAFE, dakterras, alle tentoonstellingszalen en verdiepen	25,00 €	Gratis wegens sponsoring "Nieuwe Kunst in Antwerpen", verzekering aangerekend	120276

Datum	Wie	Wat	Locatie	Bedrag	Detail	Factuur
Zo 23/09/2012	Champ d'Action	Drink na de voorstelling	M HKAFE	260.49 €	Partner, enkel verbruik	120298
Vr 28/09/2012 - Zo 30/09/2012	Clemens en August	Verkoop van hun kledingcollectie	Tweede etage, zaal voor en links van de trap	4,000.00 €	Annulerings-vergoeding	120296
Vr 28/09/2012	Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen	Afscheidsreceptie met speech	M HKAFE en dakterrassen	2,453.12 €		120307
Do 11/10/2012	Bank Delen	Rondleiding en receptie	Tentoonstellingszalen en M_HKAFE	636.00 €	Return sponsoring	120311
Wo 24/10/2012	Kantoor Moore Stephens Verschelden	Cliëntenseminarie in het kader van 'de week van de bedrijfs-overdacht' met vragenuur en koffie met cake	Auditorium en M HKAFE	105.88 €	Annulerings-vergoeding	120360
Do 25/10/2012	Bank Delen	Rondleiding en receptie	Tentoonstellingszalen en M_HKAFE	708.00 €	Return sponsoring	120322
Do 08/11/2012	Bank Delen	Rondleiding en receptie	Tentoonstellingszalen en M_HKAFE	363.00 €	Return sponsoring	120321
Do 08/11/2012	SD Worx	Rondleiding en receptie	Tentoonstellingszalen en M_HKAFE	—€	Return sponsoring	nvt
Do 15/11/2012	Bank Delen	Rondleiding en receptie	Tentoonstellingzalen en M_HKAFE	618.00 €	Return sponsoring	120355
Do 22/11/2012	Bank Delen	Rondleiding en receptie	Tentoonstellingszalen en M_HKAFE	326.99 €	Return sponsoring	120416
Za 25/11/2012	VZW Boa Events - Kissinger	Feest 30+	Gelijkvloers, M HKAFE en dakterras	12,100.00 €		120320
Za 25/11/2012	VZW Boa Events - Kissinger	Feest 30+	Gelijkvloers, M HKAFE en dakterras	3,079.94 €	Factuur afrekening kosten	120463
Di 27/11/2012	NV Blue Gate Antwerpen, Stad Antwerpen en Regionaal Sociaal-Economisch Overlegcomité	Info- en debatavond 'stedelijke distributie', gevolgd door een receptie	Tentoonstellingszalen gelijkvloers en M HKAFE	3,782.00 €		120410
Do 13/12/2012	Bank Delen	Rondleiding en receptie	Tentoonstellingszalen en M_HKAFE	600.12 €	Return sponso-ring	120464
2012	Amarant	Lessen in 2012	Auditorium	2,123.55 €		120417
Totaal				45,629.29 €		



21 Fotocredits

Foto's

- 1 *Collectie XXXI: 5 ensembles, 25 jaar M HKA*, 2012, Opening, foto Bram Goots
- 2 Chantal Akerman, *Femmes d'Anvers en Novembre*, 2008, Zaalzicht, foto M HKA
- 3 Canvascollectie, 2012, foto M HKA
- 4 *Collectie XXXII: Persoonlijkheidstest*, 2012, Opstellen Nevada, foto M HKA
- 5 *Collectie XXXI: 5 ensembles, 25 jaar M HKA*, 2012, Opening, foto Bram Goots
- 6 *Jimmie Durham. Een kwestie van leven en dood en zingen*, 2012, Opstellen Malinche, foto M HKA
- 7 *The Museum of Forgotten History XXX. Maarten Vanden Eynde in dialoog met de M HKA collectie*, 2012, Opening, foto Bob Van Mol
- 8 Nadia Naveau, 2011, Atelier Berchem, foto Thomas Legrève
- 9 *Vrielynck Collectie #2: Zoe Beloff – The Infernal Dream of Mutt and Jeff*, 2012, foto Alexandre Causin
- 10 Bie Michels, *Knickers and Bellina*, 2011-2012, Video still
- 11 James Lee Byars, *The Golden Tower*, 1974, Collectie Van Abbemuseum, foto M HKA
- 12 *Art's Birthday*, 2012, Performance Wim T. Schippers, foto Bram Goots
- 13 Kunstendag voor Kinderen, 2012, foto Bob Van Mol
- 14 *Afterall #31*, Cover, 2012
- 15 Cinema Zuid, Avant-première *Inside Out* van Anton Corbijn, 2012, foto Bram Goots
- 16 ORLAN, *MesuRAGE*, 2012, foto M HKA
- 17 *Spirits of Internationalism. 6 European Collections 1956-1986*, 2012, Opbouw, foto M HKA
- 18 Herfstatelier, 2012, foto Bas Derks
- 19 Paul Van Hoeydonck, *Fallen Astronaut*, 2005, foto M HKA
- 20 *Jimmie Durham. Een kwestie van leven en dood en zingen*, 2012, Opening, foto Bram Goots
- 21 Chantal Akerman, *Too Far, Too Close*, 2012, Opening, foto Bram Goots

